

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 105003/D/2022/36069191758993924

**VYŠEHRADSKÁ SKUPINA V EURÓPSKEJ ÚNII
EKONOMICKÉ A POLITICKÉ ASPEKTY**

Dizertačná práca

2022

Ing. Tomáš Kajánek

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**VYŠEHRADSKÁ SKUPINA V EURÓPSKEJ ÚNII
EKONOMICKÉ A POLITICKÉ ASPEKTY**

Dizertačná práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Ekonomia a manažment

Forma štúdia: denná

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Školiteľ: doc. Milan Kurucz, CSc.

Bratislava 2022

Ing. Tomáš Kajánek

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že predkladanú dizertačnú prácu som vypracoval samostatne a uviedol som všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Ing. Tomáš Kajánek

Podakovanie

Týmto by som sa chcel úprimne poďakovať predovšetkým Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave za uplynulé roky kontinuálneho vzdelávania. Osobitná vďaka patrí môjmu školiteľovi doc. Milanovi Kuruczovi, CSc za cenné rady, pripomienky, usmernenia, online a telefonické konzultácie a osobné stretnutia v priebehu písania dizertačnej práce a celej dĺžky doktorandského štúdia. Zároveň by som touto cestou rád prejavil vďaka všetkým pedagógom, ktorí sa v priebehu uplynulého štvrtstoročia podieľali na mojom vzdelávaní.

Nesmierna vďaka patrí mojim rodičom a bratovi, ktorí ma rovnako ako všetky vzdelávacie inštitúcie v priebehu uplynulých rokov formovali, inšpirovali a podporovali. Vďačím Vám za to akým človekom dnes som a verím, že symbolický význam tejto dizertačnej práce je aspoň malým zadost'učinením za Vašu výchovu a podporu. Samostatne sa chcem poďakovať Alenke. Som nesmierne rád, že si mohla byť svedkom môjho formovania a všetkých mojich vzostupov a pádov počas celej dĺžky môjho univerzitného štúdia. V neposlednom rade sa chcem poďakovať mojim priateľom, ktorí boli neodmysliteľnou súčasťou tejto cesty a Marekovi Š. za „metodologický úvod“ do sveta využitia programovacích jazykov v teórii medzinárodných vzťahov.

Tomáš

Abstrakt

KAJÁNEK, Tomáš: *Vyšehradská skupina v Európskej únii: ekonomické a politické aspekty*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Školiteľ záverečnej práce: doc. Milan Kurucz, CSc. – Bratislava: FMV EU, 2022, 154 s.

Cieľom dizertačnej práce je na základe vhodne stanovených metód použitých pri jej spracovaní posúdiť konzistentnosť Vyšehradskej skupiny ako neformálneho zoskupenia štyroch stredoeurópskych štátov v rámci Európskej únie. Dizertačná práca je rozdelená do piatich kapitol a obsahuje 14 grafov, 17 tabuliek a 5 príloh, ktoré spoločne slúžia na doplnenie hlavnej textovej časti práce. Prvá kapitola práce pojednáva o vzniku Vyšehradskej skupiny, prístupovom procese štátov do Európskej únie a ich pozícii v Európskej únii a systéme medzinárodných vzťahov vôbec. Druhá kapitola vymedzuje hlavný cieľ práce a čiastkové ciele jednotlivých častí dizertačnej práce spolu s formuláciou hypotéz. Tretia kapitola vymedzuje metodiku práce a metódy skúmania použité pri jej spracovaní. Štvrtá kapitola predstavuje hlavnú výskumnú časť zameranú na politické a ekonomické aspekty konzistentnosti Vyšehradskej skupiny v kontexte členstva v Európskej únii. Zameriava sa predovšetkým na tri oblasti: konzistentnosť hlasovania štátov v rámci legislatívneho procesu Európskej únie, konzistentnosť hospodárskeho vývoja s prihliadaním na široké spektrum determinantov, a v neposlednom rade konzistentnosť pozícií štátov vo vybraných politikách Európskej únie, respektíve vybraných otázkach súčasnej európskej integrácie. Piatou kapitolou dizertačnej práce je diskusia zameraná na vyhodnotenie hypotéz a zistených skutočností. Výsledkom riešenia danej problematiky je vyslovenie záverov o konzistentnosti Vyšehradskej skupiny v rámci Európskej únie na základe zistených skutočností.

Kľúčové slová: Vyšehradská skupina, Európska únia, európska integrácia, rozhodovací proces EÚ, hospodársky vývoj

Abstract

KAJÁNEK, Tomáš: *The Visegrad Group in the European Union: economic and political aspects*. – University of economics in Bratislava. Faculty of international relations; Department of International Political Relations. – Thesis supervisor: doc. Milan Kurucz, CSc. – Bratislava: FMV EU, 2022, 154 p.

The aim of the dissertation thesis is to assess the consistency of the Visegrad Group as an informal grouping of four Central European countries within the European Union on the basis of appropriately determined methods used in its elaboration. The dissertation is divided into five chapters and contains 14 graphs, 17 tables and 5 appendices, which together serve to supplement the main text part of the thesis. The first chapter deals with the establishment of the Visegrad Group, the accession process of states to the European Union and their position in the European Union and the system of international relations in general. The second chapter defines the main goal of the work and the partial goals of individual parts of the dissertation thesis together with the formulation of hypotheses. The third chapter defines the methodology of research and research methods used in its processing. The fourth chapter presents the main research part focused on the political and economic aspects of the consistency of the Visegrad Group in the context of membership in the European Union. It focuses mainly on three areas: consistency of states' voting in the European Union's legislative process, consistency of economic development taking into account a wide range of determinants, and last but not least, consistency of states' positions in selected European Union policies and selected aspects of current European integration. The fifth chapter of the dissertation is a discussion focused on the evaluation of the hypothesis and findings. The final chapter is intended to draw conclusions about the consistency of the Visegrad Group within the European Union on the basis of our findings.

Key words: Visegrad Group, the European Union, european integration, EU decision-making process, economic development

Obsah

Úvod	11
1 Vyšehradská skupina – zoskupenie členských štátov Európskej únie	13
1.1 Vznik a obnovenie vyšehradskej spolupráce	13
1.2 Prístupové procesy štátov Vyšehradskej skupiny do Európskej únie.....	18
1.3 Vyšehradská skupina po vstupe do Európskej únie	22
1.4 Vyšehradská skupina – regionálne zoskupenie štátov v strednej Európe	28
1.5 Stručný prehľad literatúry a zdrojov využitých pri spracovaní dizertačnej práce	35
2 Ciele dizertačnej práce.....	39
3 Metodika práce a metódy skúmania.....	42
4 Výsledky práce.....	45
4.1 Rokovacia pozícia štátov Vyšehradskej skupiny v rámci rozhodovacieho procesu v Európskej únii	45
4.2 Konzistentnosť hlasovania štátov Vyšehradskej skupiny v rámci hlasovaní Rady Európskej únie.....	50
4.3 Hospodársky vývoj a hospodárske konvergenie štátov Vyšehradskej skupiny v kontexte členstva v Európskej únii	60
4.3.1 <i>Vývoj vybraných ukazovateľov hospodárskeho vývoja v štátoch Vyšehradskej skupiny</i>	<i>60</i>
4.3.2 <i>Konzistentnosť trendov hospodárskeho vývoja v štátoch Vyšehradskej skupiny v kontexte členstva v Európskej únii</i>	<i>68</i>
4.3.3 <i>Prílev PZI a čerpanie finančných prostriedkov z rozpočtu Európskej únie ako dva faktory hospodárskeho rastu.....</i>	<i>76</i>
4.3.4 <i>Konvergenie hospodárskeho rastu štátov Vyšehradskej skupiny v európskom porovnaní.....</i>	<i>87</i>
4.4 Konzistentnosť pozícií štátov Vyšehradskej skupiny vo vybraných oblastiach politik Európskej únie.....	90
4.4.1 <i>Budúcnosť európskej integrácie</i>	<i>90</i>
4.4.1.1 <i>Vyšehradská skupina a viacrýchlostná Európa</i>	<i>92</i>
4.4.1.2 <i>Účasť štátov Vyšehradskej skupiny na európskych politikách s neúplnou podporou členských štátov.....</i>	<i>95</i>
4.4.2 <i>Vyšehradská skupina a migračná a azylová politika Európskej únie.....</i>	<i>106</i>
4.4.3 <i>Vyšehradská skupina a rozpočet Európskej únie.....</i>	<i>117</i>
4.4.3.1 <i>Stav demokracie a právneho štátu v štátoch Vyšehradskej skupiny</i>	<i>124</i>
5 Diskusia	128
Záver	132
Zoznam použitej literatúry	137
Prílohy.....	154

Zoznam tabuliek, grafov a príloh

Tabuľky

Tabuľka č. 1: Chronologický prehľad asociačných dohôd a žiadostí o členstvo v EÚ v krajinách V4.....	15
Tabuľka č. 2: Výsledok referend o pristúpení do EÚ v štátoch V4.....	21
Tabuľka č. 3: Porovnanie vybraných ukazovateľov všeobecne akceptovaných pre posudzovanie veľkosti štátu v teóriách medzinárodných vzťahov.....	30
Tabuľka č. 4: Zastúpenie V4 v jednotlivých frakciách Európskeho parlamentu po eurovoľbách v roku 2019.....	33
Tabuľka č. 5: Indexy rokovacej sily a podiel obyvateľstva na celkovej populácii EÚ pred a po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ.....	49
Tabuľka č. 6: Prehľad výsledkov hlasovania štátov V4 v Rade EÚ v období 1.1.2011 – 31.12.2020.....	51
Tabuľka č. 7: Prehľad hlasovania Českej republiky proti prijatiu legislatívy EÚ a zdržania sa hlasovania v rámci rokovaní Rady EÚ v období 1. 1. 2011 – 31. 12. 2020.....	53
Tabuľka č. 8: Prehľad hlasovania Maďarska proti prijatiu legislatívy EÚ a zdržania sa hlasovania v rámci rokovaní Rady EÚ v období 1. 1. 2011 – 31. 12. 2020.....	54
Tabuľka č. 9: Prehľad hlasovania Poľska proti prijatiu legislatívy EÚ a zdržania sa hlasovania v rámci rokovaní Rady EÚ v období 1. 1. 2011 – 31. 12. 2020.....	56
Tabuľka č. 10: Prehľad hlasovania Slovenskej republiky proti prijatiu legislatívy EÚ a zdržania sa hlasovania v rámci rokovaní Rady EÚ v období 1. 1. 2011 – 31. 12. 2020....	58
Tabuľka č. 11: Súhrnný záznam rozdelenia členských štátov do 4 klastrov na základe podobnosti hospodárskeho vývoja v období 2004 – 2020.....	74
Tabuľka č. 12: Súhrnný záznam rozdelenia členských štátov do 5 klastrov na základe podobnosti hospodárskeho vývoja v období 2004 – 2020.....	75
Tabuľka č. 13: Index regulačných obmedzení PZI štátov V4 vo vybraných rokoch.....	78
Tabuľka č. 14: Príjmy a príspevky štátov V4 do a z rozpočtu EÚ v mil. EUR.....	83
Tabuľka č. 15: Čistá rozpočtová pozícia štátov V4 a príjmy v rámci Kohézneho fondu v mil. EUR.....	85
Tabuľka č. 16: Účasť členských štátov EÚ na vybraných európskych politikách a posilnenej spolupráci k októbru 2021.....	105
Tabuľka č. 17: Vývoj počtu žiadostí o azyl v štátoch V4 od roku 2012.....	109

Grafy

Graf č. 1: Pozitívny postoj domáceho obyvateľstva štátov V4 k otázke prijatia eura v %...	27
Graf č. 2: Percentuálny podiel váhy hlasov členských štátov EÚ.....	32
Graf č. 3: Reálny HDP per capita v krajinách V4 v EUR.....	62
Graf č. 4: Miera nezamestnanosti v krajinách V4 v %.....	64
Graf č. 5: Verejný dlh krajín V4 v % HDP.....	65
Graf č. 6: Otvorenosť ekonomík krajín V4 v %.....	68
Graf č. 7: Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti hospodárskeho vývoja v roku 2004.....	72
Graf č. 8: Stav PZI v štátoch V4 v období po vstupe do EÚ v mld. USD.....	77
Graf č. 9: Prílev PZI do štátov V4 v období po vstupe do EÚ v mld. USD.....	79
Graf č. 10: Podiel zásoby PZI na HDP štátov V4 po vstupe do EÚ v %.....	80
Graf č. 11: Kumulované príjmy štátov V4 z rozpočtu EÚ od roku 2000 v mld. EUR.....	82
Graf č. 12: Kumulované príjmy štátov V4 z Kohézneho fondu od roku 2004 v mld. EUR.....	86
Graf č. 13: Konvergencia HDP per capita v ŠKS od roku 2004 v % (EÚ = 100).....	88
Graf č. 14: Konvergencia HND per capita v ŠKS od roku 2004 v % (EÚ = 100).....	89

Prílohy.....154

Príloha 1: Algoritmický zápis pre výpočet Banzhafovho indexu sily členských štátov EÚ	
Príloha 2: Grafické zobrazenie výsledkov zhlukovej analýzy hospodárskeho vývoja v členských štátoch EÚ v období 2004 - 2020	
Príloha 3: Percentuálna miera kumulatívneho čerpania alokovaných finančných prostriedkov z Európskych štrukturálnych a investičných fondov v rámci VFR 2014 – 2020 v %	
Príloha 4: Celkové príjmy, celkové príspevky a celkové príspevky z vlastných zdrojov na základe výšky hrubého národného dôchodku štátov V4 a EÚ28 v mil. €	
Príloha 5: Komplexný prehľad plnenia Maastrichtských kritérií	

Zoznam použitých skratiek

- CEFTA** – Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode
- ČSSD** – Česká strana sociáldemokratická
- ČSFR** – Česká a Slovenská Federatívna Republika
- EK** – Európska komisia
- EP** – Európsky parlament
- ERM II** – Európsky mechanizmus výmenných kurzov
- ES** – Európske spoločenstvá
- EÚ** – Európska únia
- EÚ27** – 27 členských štátov Európskej únie
- EÚ28** – 28 členských štátov Európskej únie
- MVF** – Medzinárodný vyšehradský fond
- NATO** – Organizácia Severoatlantickej zmluvy
- ODS** – Občianska demokratická strana (ČR)
- OECD** – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
- OLAF** – Európsky úrad pre boj proti podvodom
- PESCO** – Stála štruktúrovaná spolupráca
- PiS** – Právo a spravodlivosť
- PZI** – Priame zahraničné investície
- RVHP** – Rada vzájomnej hospodárskej pomoci
- SBOP EÚ** – Spoločná bezpečnostná a obranná politika Európskej únie
- SZBP EÚ** – Spoločná zahraničná politika Európskej únie
- UNCTAD** – Konferencia Spojených národov pre obchod a rozvoj
- UNHCR** - Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov
- VFR** – Viacročný finančný rámec
- V4** – Vyšehradská skupina
- ZSSR** – Zväz sovietskych socialistických republík

Úvod

Vyšehradská skupina ako neformálne zoskupenie štyroch stredoeurópskych štátov od svojho vzniku na začiatku 90. rokov dvadsiateho storočia slúžila ako platforma pre dosiahnutie viacerých spoločných cieľov Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky. Počas jej existencie v priebehu troch uplynulých dekád v nepravidelných intervaloch dochádzalo k striedaniu období aktívnej spolupráce so vzájomne koordinovanými postupmi či stanoviskami k otázkam týkajúcich sa európskej integrácie či širších súvislostí svetového hospodárstva s obdobiami útlmu vzájomnej spolupráce. Za príčiny týchto zmien možno považovať viacero endogénnych udalostí uplynulých dekád v rámci skupiny, a taktiež exogénnych aspektov s bezprostredným vplyvom na Vyšehradskú skupinu, resp. jednotlivé štáty zoskupenia.

Po završení vstupu všetkých členských štátov zoskupenia do Organizácie Severoatlantickej zmluvy a Európskej únie Vyšehradská skupina formálne splnila všetky pôvodné hlavné ciele stanovené pri jej založení, čím sa bez stanovenia ďalších konkrétnych priorít dostala do krízy sebaurčenia. Súčasťou tejto krízy sa stal heterogénny postup jednotlivých štátov v tých-ktorých európskych politikách, ktorý vyústil do aktuálneho stavu rozdielneho zapojenia štyroch štátov do jednotlivých integračných projektov vo viacerých oblastiach. Rozdielna miera integrácie vyšehradských štátov v rámci niektorých politik čiastočne poukazuje na fakt, že viacrýchlostná Európa, politický diskurz o ktorej sa stáva aktívnou témou hlavne po marci 2017, je dnes už realitou. Rovnako ako v prípade odlišných predstáv o budúcnosti európskej integrácie, existuje niekoľko dôležitých politik, kde Vyšehradská skupina v uplynulých dekádach nenašla konsenzus, ktorý by jednotne presadzovala počas európskych rokovaní na rôznych úrovniach. Naopak, v niektorých nemenej dôležitých oblastiach sa štyrom stredoeurópskym štátom darí nachádzať zhodu, vďaka čomu sa vyšehradská spolupráca stala neprehliadnuteľným formátom príležitostne podporujúcim jednotné stanoviská na európskej úrovni. Vychádzajúc z dĺžky členstva štyroch štátov v Európskej únii je z nášho pohľadu nevyhnutné prispieť do vedeckého diskurzu komplexnou štúdiou zameranou na samotnú existenciu a konzistentnosť štátov Vyšehradskej skupiny v kontexte vybraných aspektov členstva v Európskej únii.

Predkladaná dizertačná práca v rámci svojho limitovaného rozsahu zhmotňuje našu snahu o poskytnutie čo najkomplexnejšej interdisciplinárnej štúdie zameranej na samotnú existenciu a konzistentnosť Vyšehradskej skupiny v Európskej únii. Predmetom predkladanej práce sú tak ekonomické ako i politické aspekty členstva Českej republiky,

Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky v Európskej únii. K samotnému hodnoteniu konzistentnosti pristupujeme na základe analýzy troch zvolených oblastí, ktorými je konzistentnosť hlasovania štátov v Rade Európskej únie, konzistentnosť trendov hospodárskeho vývoja v priebehu obdobia členstva štátov v Európskej únii a konzistentnosť zapojenia štátov do vybraných politík, resp. pozícií štátov k vybraným míľnikom a aspektom európskej integrácie v uplynulom období. Skúmanie danej problematiky ohraničujeme v prípade analýzy štatistických údajov rokom 2020 a z pohľadu vývoja medzinárodných vzťahov koncom roka 2021. Analyzujúc uvedené aspekty členstva štátov Vyšehradskej skupiny v Európskej únii postupne v priebehu nasledujúcich kapitol a podkapitol, v závere dizertačnej práce pristupujeme k syntéze zisteného, pričom veríme, že práca poskytne pevný základ pre ďalší multidisciplinárny výskum v danej oblasti.

Prvá kapitola práce je rozdelená do 5 hlavných častí a postupne pojednáva o vzniku Vyšehradskej skupiny, prístupových procesoch jednotlivých štátov a ich pozícii v Európskej únii a systéme medzinárodných vzťahov vôbec. Súčasťou prvej kapitoly je v neposlednom rade taktiež stručný prehľad rozpracovania danej problematiky v odbornej literatúre a prehľad použitej literatúry a zdrojov použitých pri spracovaní predkladanej dizertačnej práce.

V druhej kapitole dizertačnej práce vymedzujeme hlavný cieľ práce a čiastkové ciele jednotlivých častí dizertačnej práce v nadväznosti na ktoré formulujeme výskumné hypotézy. Naplnenie čiastkových cieľov a zodpovedanie stanovených hypotéz nám umožňuje vysloviť závery o hlavnom výskumnom celi v záverečnej časti práce. Tretia kapitola stručne vymedzuje metodiku práce a metódy skúmania použité pri jej spracovaní.

Štvrtá kapitola predstavuje hlavnú výskumnú časť dizertačnej práce zameranú na politické a ekonomické aspekty konzistentnosti Vyšehradskej skupiny v kontexte členstva v Európskej únii. V tejto časti sa zameriavame predovšetkým na kvantifikáciu nominálnej rokovacej sily štátov Vyšehradskej skupiny na prijímanie legislatívy v rámci legislatívneho procesu Európskej únie, konzistentnosť hlasovania štátov v Rade Európskej únie, konzistentnosť trendov hospodárskeho vývoja s prihliadaním na široké spektrum determinantov, a v neposlednom rade konzistentnosť pozícií štátov vo vybraných politikách Európskej únie, resp. vybraných otázkach európskej integrácie. V piatej kapitole predkladanej dizertačnej práce načrtávame diskusiu zameranú na vyhodnotenie hypotéz a zistených skutočností. Výsledkom riešenia danej problematiky je vyslovenie záverov o konzistentnosti Vyšehradskej skupiny v kontexte Európskej únie na základe zistených skutočností v jednotlivých častiach výskumu.

1 Vyšehradská skupina – zoskupenie členských štátov Európskej únie

1.1 Vznik a obnovenie vyšehradskej spolupráce

Opodstatnenie vzniku neformálneho zoskupenia štyroch stredoeurópskych postkomunistických štátov zvaného Vyšehradská skupina alebo častokrát nepresne Vyšehradská štvorka (V4) vychádza tak z predpokladov susedstva štátov ako aj z historických a politických väzieb medzi dnešnou Českou republikou, Maďarskom, Poľskom a Slovenskou republikou. Prvotná myšlienka stredovekej regionálnej spolupráce bola predmetom tzv. Vyšehradskej schôdzky kráľov v novembri 1335 vo Vyšehrade, ktorá predstavuje historický míľnik normalizácie česko-poľských vzťahov v 14. storočí a podpis Dohody o večnom mieri troch stredoeurópskych kráľovstiev. Dôležitosť Vyšehradskej schôdzky podčiarkuje množstvo listín a dohôd podpísaných uhorským, českým a poľským kráľom počas stretnutia a veľkosť vyslaných delegácií českého a poľského kráľovstva.¹ V stredoeurópskych dejinách tak podpis mierových dohôd vo Vyšehrade predstavuje významný míľnik stredovekej zahraničnej politiky a diplomacie v Európe.²

Na báze historického partnerstva po viac než šiestich storočiach došlo k vytvoreniu novej iniciatívy troch postkomunistických stredoeurópskych štátov niekdajšieho východného bloku. Koncepcia Vyšehradskej skupiny sa začala formovať v reakcii na významné zmeny fungovania európskych politík počnúc rokom 1989. Obavy z pretrvávajúceho rizika destabilizácie regiónu východnej Európy po rozpade východného bloku viedli k vytvoreniu nového stredoeurópskeho zoskupenia so spoločnými zahraničnopolitickými prioritami, predovšetkým:

- stiahnutie sovietskych vojsk z územia dotknutých štátov;
- rozpustenie Varšavskej zmluvy;
- vytvorenie nových, rovnoprávných bilaterálnych vzťahov so Zväzom sovietskych socialistických republík (ZSSR);
- rozpustenie Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP) založenej na princípe centrálne plánovaného hospodárstva;

¹ RÁCZ, György. *Visegrád 1335*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2009. s. 67-76. ISBN 978-80.970159-7-8.

² Odhliadnuc od dôležitosti politického rozmeru multilaterálneho partnerstva je z viacerých vyšehradských listín z roku 1335 zrejmý aj ekonomický rozmer vtedajšej spolupráce vyplývajúci z úprav platenia mýta, vymedzenia obchodných ciest, skladov a pod. V priebehu ďalších rokov však vyšehradská spolupráca postupne strácala na intenzite a koncom 14. storočia pre politický vývoj v jednotlivých kráľovstvách de facto stratila svoj význam. Pre viac o vyšehradských listinách pozri napr.: Listina zo 6. januára 1336. In: *Rác, György: Visegrád 1335*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2009, p.177-178. ISBN 978-80.970159-7-8.

- znižovanie nadmernej hospodárskej závislosti na ZSSR.³

Samotná Vyšehradská skupina bola založená Deklaráciou o spolupráci Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, Poľskej republiky a Maďarskej republiky podpísanou 15. februára 1991 v maďarskom Vyšehrade lídrami troch menovaných štátov. Deklarácia definovala spoločné strategické ciele stredoeurópskeho partnerstva na ceste k modernej európskej integrácii:

- obnovenie štátnej suverenity, demokracie a slobody;
- likvidáciu všetkých existujúcich spoločenských, ekonomických a duchovných pozostatkov totalitného režimu;
- vybudovanie parlamentnej demokracie, moderného právneho štátu, dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd;
- vytvorenie moderného trhového hospodárstva;
- plné zapojenie do európskeho politického, hospodárskeho, bezpečnostného a právneho systému.⁴

Cieľom vyšehradskej spolupráce na začiatku deväťdesiatych rokov minulého storočia nebolo budovanie spoločného integračného zoskupenia ako protiváhy k už existujúcim západným integračným štruktúram. Začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia v regióne dnešnej V4 neexistovali náznaky politickej vôle, ktoré by iniciovali budovanie konkurenčného formálne štruktúrovaného integračného zoskupenia v Európe. V4 preto môžeme charakterizovať ako neformálne zoskupenie, ktoré nedisponuje inštitucionálnou štruktúrou a nezasahuje do subjektivity alebo zvrchovanosti jednotlivých štátov. Rokovania o vzájomnej spolupráci prebiehajú predovšetkým na úrovni najvyšších ústavných činiteľov a ministrov zastupujúcich jednotlivé rezorty štyroch členských štátov.⁵ Po rozdelení Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky v roku 1993 došlo k rozšíreniu členskej základne Vyšehradskej skupiny z troch na štyri stredoeurópske štáty, v dôsledku čoho sa všeobecne zaužívaným názvom zoskupenia stalo pomenovanie Vyšehradská štvorka (V4). Zoskupenie V4 sa v priebehu deväťdesiatych rokov uplynulého storočia stalo dôležitou demonštráciou prítomnosti politickej vôle pre rozvoj regionálnej spolupráce.

³ LUKÁŠEK, Libor. *Visegrádska skupina a její vývoj v letech 1991-2004*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010, s. 12. ISBN 978-80-246-1859-3.

⁴ VISEGRAD GROUP. *Deklarace o spolupráci České a Slovenské Federativní Republiky, Polské republiky a Maďarské republiky na cestě evropské integrace*. [online]. In: Visegrad Group. 2020. [cit. 2020-09-09]. Dostupné na <http://www.visegradgroup.eu/historia-v4-110412>

⁵ VISEGRAD GROUP. *Aims and Structure*. [online]. In: Visegrad Group, 2020. [cit. 2020-09-09]. Dostupné na <http://www.visegradgroup.eu/about/aims-and-structure>

Vznik V4 začiatkom deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia významne prispel k úspešnému prístupovému procesu vyšehradských štátov do Európskeho spoločenstva (ES), resp. dnešnej Európskej únie (EÚ). Členské štáty V4 ako prvé spomedzi štátov strednej a východnej Európy podpísali Európsku dohodu o pridružení k ES (asociačná dohoda), podpísanie ktorých v praxi započalo politické, hospodárske a spoločenské procesy transformácie spojené s prípravou na vstup štátov do EÚ.⁶ Hlavným nástrojom hospodárskej spolupráce v rámci V4 sa stala Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode (CEFTA) z 21. decembra 1992 na základe ktorej došlo k vytvoreniu zóny voľného obchodu medzi členskými štátmi. Budovanie ekonomickej spolupráce štátov V4 čiastočne prispelo k budovaniu pozitívneho obrazu regiónu v predvstupovom procese štyroch stredoeurópskych štátov do EÚ. Celková liberalizácia medzinárodného obchodu medzi štátmi V4 prebehla rýchlejšie než bolo pôvodne zamýšľané. Prechodné obdobie liberalizácie medzinárodného obchodu bolo v roku 1993 skrátené z pôvodných osem na päť rokov so začiatkom od 1. júla 1994 kedy dohoda nadobudla platnosť.⁷

Tabuľka č. 1: Chronologický prehľad asociačných dohôd a žiadostí o členstvo v EÚ v krajinách V4

	Podpis dohody	Vstup do platnosti	Žiadosť o členstvo v EÚ
Česká republika	Október 1993*	Február 1995	Január 1996
Maďarsko	December 1991	Február 1995	Marec 1994
Poľsko	December 1991	Február 1995	Marec 1994
Slovenská republika	Október 1993*	Február 1995	Jún 1995

* Asociačná dohoda medzi ES a Československom pôvodne podpísaná v decembri 1991 nebola pre rozdelenie Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky nikdy ratifikovaná. Po rozdelení ČSFR bola nahradená dvoma individuálnymi asociačnými dohodami.

Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa FIALA, Petr – KUTÍLEK, Ondřej – PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018. s. 174-177. ISBN 978-80-7325-450-6.

V priebehu počiatočnej fázy vyšehradskej spolupráce začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia došlo k zániku RVHP a Varšavskej zmluvy, stiahnutiu vojsk ZSSR z V4 v dôsledku čoho nastáva v regióne strednej a východnej Európy nová etapa modernej histórie. Berúc do úvahy sled týchto udalostí, udržanie mieru v regióne, započatie vyšehradskej spolupráce a podpísanie asociačných dohôd medzi jednotlivými štátmi a ES

⁶ FIALA, Petr – KUTÍLEK, Ondřej – PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018. s. 174-177. ISBN 978-80-7325-450-6.

⁷ DANGERFIELD, Martin. *Subregional Economic Cooperation in Central and Eastern Europe: The Political Economy of CEFTA*. Cheltenham: Edward Elgar, 2000. s. 60-62. ISBN 978-1-85898-900-0.

postupne prispievali k podčiarknutiu skutočného záujmu štátov V4 o integráciu do západných integračných štruktúr. Novovzniknuté podmienky umožnili začiatok politických, hospodárskych a spoločenských reforiem nevyhnutných pre vytvorenie slobodnej, pluralitnej a demokratickej spoločnosti v jednotlivých štátoch daného regiónu. Intenzita vzájomných rokovaní štátov V4, nadviazanie diplomatického dialógu s ES a NATO a budovanie regionálnej hospodárskej integrácie prostredníctvom CEFTA vyvolalo v Európe zdanlivé presvedčenie o jednotných zahraničnopolitických prioritách regiónu. Prvotné úspechy koordinovaného pôsobenia V4 vyvolali záujem niektorých štátov bývalého východného bloku o členstvo v zoskupení. Od samotného vzniku zoskupenia v roku 1991 však až na rozdelenie Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktoré sa uskutočnilo dňa 1. januára 1993, nedošlo k rozšíreniu členskej základne V4.

Samotné rozdelenie ČSFR, resp. sukcesia Českej republiky a Slovenskej republiky predstavuje významný míľnik, ktorý odštartoval útlm vyšehradskej spolupráce v deväťdesiatych rokoch. Vznik dvoch samostatných štátov priniesol pre V4 rozdielne predstavy o ďalšom fungovaní zoskupenia. Zatiaľ čo Slovenská republika spolu s Maďarskom a Poľskom aj naďalej podporovala spoločne koordinovaný prístup štátov k rokovaniam na medzinárodnej scéne (najmä voči NATO a EÚ), Česká republika v roku 1994 odmietla ďalej pokračovať v spoločne koordinovaných rokovaníach s NATO.⁸ Česká novozvolená vláda po rozpade ČSFR prijala k V4 rezervovanejšie stanovisko, upriamujúce pozornosť predovšetkým na hospodársky rozmer regionálnej spolupráce.⁹

Ďalším faktorom útlmu spolupráce skupiny sa stal vnútroštátny politický vývoj a nejednoznačná zahraničná politika Slovenskej republiky v priebehu druhej a tretej vlády V. Mečiara po vyhlásení samostatnosti Slovenskej republiky. Vláda V. Mečiara s autoritatívnymi prvkami a zahraničná politika naďalej rozvíjajúca bilaterálne vzťahy s Ruskou federáciou vrátane podpisu zmluvy o vzájomnej bilaterálnej spolupráci skomplikovali jednotný postup V4 ako celku po integračnej osi do západných integračných štruktúr.¹⁰ V roku 1997 došlo postupne k prerušeniu integračného procesu Slovenskej republiky do EÚ (vylúčenie z tzv. Luxemburskej skupiny kandidátskych štátov) aj NATO (vylúčenie zo štvrtej vlny rozšírenia) čo viedlo k izolácii Slovenska v rámci V4 a celkovému

⁸ DANGERFIELD, Martin. The Visegrád Group in the Expanded European Union: From Preaccession to Postaccession Cooperation. In: *East European Politics and Societies*. [online]. 2008, roč. 22, č. 3, s. 630-667. [cit. 2020-09-11]. Dostupné na <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0888325408315840>

⁹ COTTEY, Andrew. The Visegrád Group. In: *Subregional Cooperation in the New Europe*. Basingstoke: Palgrave MacMillan, 1999, s. 78. ISBN 978-1-349-27196-2.

¹⁰ BENČ, Vladimír. *Dve dekády slovensko-rakúskych vzťahov*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2013, str. 11. ISBN 978-80-89356-40-9.

ochladnutiu vzťahov s tromi susednými členskými štátmi.¹¹ K ochladnutiu vzájomných vzťahov medzi Slovenskou republikou a zvyškom skupiny kontinuálne prispievali aj spory kvôli výstavbe vodného diela Gabčíkovo-Nagymaros na Dunaji a zmenám jazykového zákona a administratívnym reformám, ktoré v deväťdesiatych rokoch na dlhé obdobie naštrbili vzájomné vzťahy Maďarska so Slovenskou republikou.

Po roku 1993 tak V4 začala predstavovať heterogénne zoskupenie s klesajúcou intenzitou vzájomných rokovaní o posilnení ďalšej spolupráce. Do roku 1998 sa neuskutočnil žiadny samit lídrov všetkých štyroch členských štátov a jediným pozostatkom aktívnej spolupráce zoskupenia sa tak stala prebiehajúca liberalizácia vzájomného obchodu na báze CEFTA. V druhej polovici deväťdesiatych rokov dokonca došlo k rozšíreniu jej členskej základne o Slovinsko, Rumunsko a Bulharsko.¹²

Za opätovný začiatok intenzívnejších rokovaní možno považovať rok 1998. České parlamentné voľby v júni a slovenské parlamentné voľby v septembri priniesli v oboch prípadoch novozostavené vlády podporujúce opätovné nadviazanie spoločného dialógu v koordinácii integračných postupov. V marci 1999 došlo k rozšíreniu NATO o Českú republiku, Maďarsko a Poľsko, čo viedlo k vytvoreniu prvého významného integračného rozdielu medzi členmi zoskupenia. K obnoveniu vyšehradskej spolupráce došlo v druhej polovici roka 1998 kedy sa Slovenská republika opätovne začala zúčastňovať na stretnutiach lídrov V4. Úsilie novozvolenej vlády viedlo k jednoznačnej zahraničnej politike v dôsledku ktorej došlo k obnoveniu spoločného dialógu s NATO a EÚ.¹³ Najmä vďaka faktu, že Slovenská republika v deväťdesiatych rokoch nebola vylúčená zo skupiny kandidátskych krajín pre vstup do EÚ, V4 po roku 1998 opätovne začala predstavovať skupinu štátov s homogénnymi spoločnými prioritami. Za úvodné stretnutie lídrov V4, počas ktorého došlo k definovaniu štruktúry ďalšej spolupráce môžeme považovať Bratislavský samit v máji 1999. Koordinovaná činnosť V4 od tohto samitu prebiehala prostredníctvom stretnutí na rôznej úrovni.¹⁴

¹¹ LEŠKA, Vladimír. Dostihne Slovensko své sousedy na cestě do Evropské unie? In: *Mezinárodní vztahy*, 2000, roč. 35, č. 2, s. 47-51. ISSN 0323-1844.

¹² RENOVSÝ, Dušan. CEFTA: Past achievements – New Visions. In: *The Role of CEFTA in the Process of EU Enlargement*. Prague: Association for the Study of International Relations, 1999, s. 11 – 14. ISBN 80-85864-66-5.

¹³ TÖRÖK, Marián. Tri obdobia dvoch desaťročí zahraničnej politiky Slovenskej republiky. In: *Politické vedy*, 2014, roč. 17, č. 3, s. 112-151. ISSN 1335-2741.

¹⁴ Pre formáty stretnutí na úrovni zástupcov jednotlivých štátov V4 pozri napr.: VISEGRAD GROUP. *Contents of Visegrad Cooperation*. [online]. In: Visegrad Group, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na <http://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412>

Predmetom rokovaní počas jednotlivých stretnutí sa stala široká agenda rozvoja spolupráce. Okrem niektorých pôvodných spoločných priorít týkajúcich sa koordinácie zahraničnopolitických priorít a vnútorných záležitostí sa do popredia dostali aj nové oblasti spolupráce vrátane vzdelávania, vedy a výskumu, ochrany životného prostredia, budovania infraštruktúry, vzájomnej výmene informácií a pod.¹⁵ Počas Bratislavského samitu došlo po prvýkrát k vysloveniu návrhu na zriadenie nástroja, ktorý by vykonával inštitucionálny dohľad nad rozširovaním agendy vzájomnej spolupráce štyroch štátov. Medzinárodný vyšehradský fond (MVF) bol založený o rok neskôr v júni 2000 počas samitu premiérov V4 pod českým predsedníctvom. Od jeho založenia až po súčasnosť, MVF predstavuje jedinú stálu inštitúciu V4 pre rozvoj vzájomnej spolupráce, z ktorej pre všetky členské štáty vyplývajú tak práva ako i záväzky.¹⁶ Vznik tohto dôležitého inštitucionálneho nástroja podčiarkuje skutočné obnovenie spolupráce štátov na prelome storočí a snahu o posilnenie regionálnej identity V4 v Európe.¹⁷ Samotný rozpočet MVF bol od jeho vzniku niekoľkokrát po vzájomnej dohode členských štátov navyšovaný na aktuálnu úroveň 8 miliónov eur ročne.¹⁸ Na jeho tvorbe sa všetky štyri štáty v súčasnosti podieľajú rovnakým príspevkom vo výške 2 milióny eur.¹⁹

1.2 Prístupové procesy štátov Vyšehradskej skupiny do Európskej únie

Stretnutie Európskej rady v Luxemburgu v decembri 1997 rozdelilo V4 na dve, z hľadiska predpokladov pre vstup do EÚ, rôzne rýchlo postupujúce skupiny štátov. Berúc do úvahy odporúčania EK, Európska rada schválila začiatok prístupových rokovaní s Českou republikou, Maďarskom a Poľskom na rok 1998, ponechávajúc Slovenskú republiku naďalej v počiatkovej fáze integračného procesu.²⁰ Zatiaľ čo v marci 1998 skutočne začali prebiehať prístupové rokovania s piatimi, vrátane vyššie menovaných štátov, Európska rada neschválila začiatok rokovaní so Slovenskou republikou ani počas zasadnutia

¹⁵ Ibid.

¹⁶ RUSNÁK, Urban. At the Beginning there where 300 Requests. In: *The Visegrad Group – A Central European Constellation*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2006. s. 215-216. ISBN 80-969464-7-1.

¹⁷ BUKALSKA, Patrycja – BOCIAN, Mariusz. *A new Visegrad Group in the new European Union – possibilities and opportunities for development*. Warsaw: Centre for Eastern Studies, 2003, s. 17-28.

¹⁸ Pôvodná výška rozpočtu MVF na rok 2001 predstavovala 1 milión eur. Neskôr bola výška jednotlivých členských príspevkov navýšená na 600 tisíc eur, po vstupe do EÚ na 750 tisíc eur, 800 tisíc eur až na aktuálnu úroveň 2 milióny eur od roku 2014. Na financovaní MVF sa od jeho vzniku podieľalo aj niekoľko tretích štátov prostredníctvom príspevkov na realizáciu vybraných projektov.

¹⁹ DZURINDA, Mikuláš. Fifteen meaningful years of Visegrad Cooperation. In: *The Visegrad Group – A Central European Constellation*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2006. s. 20-21. ISBN 80-969464-7-1.

²⁰ EUROPEAN COUNCIL. *Luxembourg European Council 12 and 13 December 1997 Presidency Conclusions*. [online]. In: European Parliament, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na https://www.europarl.europa.eu/summits/lux1_en.htm

v decembri 1998. Začiatok prístupových rokovaní bol schválený až na stretnutí európskych lídrov v decembri 1999. Zvyšné štáty V4 v rovnakom čase uzatvárali prvú tretinu kapitol prístupových rokovaní.²¹ Pravidelné hodnotenia pokroku kandidátskych krajín a samotné rokovania medzi inštitúciami EÚ a jednotlivými kandidátmi prebiehali v súlade s tzv. regata princípom, ktorý v praxi odstránil delenie V4 na skorších a neskorších kandidátov a zaistil tak individuálne posudzovanie pokroku v tom-ktorom kandidátskom štáte.²²

Hneď od začatia prístupových rokovaní so Slovenskou republikou sa ukázalo, že uzatváranie jednotlivých kapitol prístupového procesu prebiehalo najrýchlejšie na Slovensku. Z celkového počtu 31 prístupových kapitol došlo do konca roka 2001 k uzavretiu 22 kapitol v Maďarsku, 21 kapitol v Českej republike, 18 kapitol v Poľsku a 12 kapitol na Slovensku, kde k otvoreniu prístupových rokovaní došlo o dva roky neskôr.²³ Slovenská republika tak v porovnaní s ostatnými štátmi V4 uzatvárala jednotlivé kapitoly prístupového procesu pod väčším tlakom. Urýchlené splnenie podmienok a uzavretie prístupových kapitol podmienil predovšetkým avizovaný termín najbližšieho rozšírenia EÚ o štáty strednej a východnej Európy, ktorý stanovila Európska rada na samite v Nice v decembri 2000. Zámerom lídrov členských štátov EÚ bolo rozšírenie o pripravené štáty najneskôr do júna 2004 (pred uskutočnením volieb do Európskeho parlamentu) a uzavretie prístupových kapitol do konca roka 2002.²⁴ Európska rada na stretnutí v Kodani v decembri 2002 na základe odporúčania Európskej komisie schválila rozšírenie EÚ o 10 z 13 kandidátskych štátov na 1. mája 2004 a tým de facto ukončila prístupové rokovania so štátmi V4.²⁵ Všetky štáty V4 16. apríla 2003 počas gréckeho predsedníctva Rady podpísali Zmluvu o prístupí desiatich nových štátov k Európskej únii, ktorú v nasledujúcich mesiacoch ratifikovali.

V druhej polovici deväťdesiatych rokov, v čase začatia prístupových rokovaní, došlo vo všetkých štátoch k vytvoreniu tzv. vyjednávacích tímov a vymenovaniu hlavných vyjednávačov pre vstup do EÚ. Jednotlivé štáty do uzavretia prístupových rokovaní

²¹ EUROPEAN COUNCIL. *Helsinki European Council 10 and 11 December 1999 Presidency Conclusions*. [online]. In: European Parliament, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na https://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm

²² MALOVÁ, Darina. – LÁŠTIC, Erik. – RYBAR, Marek. *Slovensko ako nový členský štát Európskej únie: Výzva z periferie?* Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung, 2005, s. 36. ISBN 80-89149-05-7.

²³ HUDEC, Martin. Development of the Visegrad Group in the Context of Efforts to Accelerate the Convergence Processes by Joining the European Union. In: *Studia commercialia Bratislavensia*. Bratislava: Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2016, roč. 9, č. 33, s. 26-35. ISSN 1337-7493.

²⁴ EUROPEAN COMMISSION. *Enlargement of the European Union*. Brussels: [online]. In: European Commission – Enlargement Directorate General, 2001. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/press_corner/publications/corpus_en.pdf

²⁵ FIALA, Petr – KUTÍLEK, Ondřej – PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018. s. 182. ISBN 978-80-7325-450-6.

zastupovali predovšetkým Pavel Telička (ČR), Endre Juhász (Maďarsko), Jan Kułakowski, resp. od októbra 2001 Jan Truszczyński (Poľsko) a Ján Fígel' (SR). Stretnutia hlavných vyjednávačov V4 sa od roku 1999 stali ďalším formátom koordinovanej spolupráce počas prístupových rokovaní. Odhliadnuc od koordinovaného postupu počas rokovaní o vybraných európskych politikách, v ktorých v rámci V4 existoval pred vstupom do EÚ konsenzus, prístupové rokovania o jednotlivých kapitolách priniesli veľké množstvo úľav, prechodných období a dočasných výnimiek vzťahujúcich sa na štáty V4. Súhrnný zoznam týchto individuálnych podmienok, ktorý je súčasťou Aktu o podmienkach pristúpenia 10 nových členských štátov a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená EÚ poukazuje na rozdielne prioritné záujmy štátov V4 v predvstupovom období. Po začatí prístupového procesu V4 vrátane Slovenska do EÚ koncom deväťdesiatych rokov začalo dochádzať k rastúcim prejavom konkurencie a rivality medzi jednotlivými štátmi.²⁶ Cieľom bilaterálnych prístupových rokovaní všetkých štátov regiónu strednej a východnej Európy sa tak stalo zaistenie čo najvýhodnejších úľav, prechodných období a dočasných výnimiek, ktoré by po rozšírení EÚ zabezpečili komparatívne výhody toho-ktorého štátu v porovnaní s jeho susedmi. Počas rokovaní EÚ s jednotlivými kandidátskymi štátmi pred rokom 2004 v praxi došlo ku schváleniu špeciálnych podmienok a prechodných období vo všetkých kapitolách prístupových rokovaní. Najväčšie zmeny sa týkali predovšetkým štyroch slobôd spoločného trhu (Kapitola 1 – 4), poľnohospodárstva (Kapitola 7), rybného hospodárstva (Kapitola 8) a niektorých daňových otázok (Kapitola 10).²⁷

Proces ratifikácie Zmluvy o pristúpení nebol vo všetkých desiatich nových členských štátoch rovnaký, avšak v prípade štátov V4 bolo nevyhnutnou súčasťou uskutočnenie referenda. Jednotlivé referendá sa konali v roku 2003 postupne v Maďarsku (12. apríl), na Slovensku (16.-17. máj), v Česku (13.-14. jún) a v Poľsku (7.-8. jún). Vo všetkých prípadoch výsledky vnútroštátneho referenda s jednou otázkou v obdobnom znení priniesli vo V4 relatívne konzistentné proeurópske výsledky. Hlasovanie o integrácii jednotlivých členov V4 do EÚ priviedlo k volebným urnám až na Maďarsko viac než 50 % právoplatne hlasujúceho obyvateľstva.²⁸ Vo všeobecnosti sa tieto referendá zaradili medzi referendá

²⁶ GNIAZDOWSKI, Mateusz – STRÁŽAY, Tomáš. Slovensko-poľské vzťahy: historické pozadie a regionálny kontext. In: *Súčasná slovensko-poľská vzťahy*. Bratislava: DEVIN printing house, 2016, s. 12-13. ISBN 978-80-89356-45-4.

²⁷ *Zmluva o pristúpení 10 štátov k Európskej únii: Príloha 2*. [online]. In: EUR-Lex, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:12003T/TXT&from=SK>

²⁸ HUDEC, Martin. Development of the Visegrad Group in the Context of Efforts to Accelerate the Convergence Processes by Joining the European Union. In: *Studia commercialia Bratislavensia*. Bratislava: Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2016, roč. 9, č. 33, s. 26-35. ISSN 1337-7493.

s najvyššou účasťou v jednotlivých štátoch V4 a v prípade Českej republiky išlo navyše o jediné referendum od samotného vzniku v roku 1993.

Tabuľka č. 2: Výsledok referend o pristúpení do EÚ v štátoch V4

Krajina	Dátum uskutočnenia	Za vstup do EÚ (%)	Účasť (%)
Maďarsko	12. apríl 2003	83,76	45,6
Slovenská republika	16. – 17. máj 2003	92,46	52,15
Poľsko	7. – 8. jún 2003	77,45	58,85
Česká republika	13. – 14. jún 2003	77,33	55,21

Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa: HUDEC, Martin. Development of the Visegrad Group in the Context of Efforts to Accelerate the Convergence Processes by Joining the European Union. In: *Studia commercialia Bratislavensia*. Bratislava: Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2016, roč. 9, č. 33, s. 26-35. ISSN 1337-7493.

Maďarskú kampaň pred uskutočnením referenda o vstupe do EÚ v roku 2003 viedla predovšetkým maďarská vláda vrátane oboch proeurópskych koalíčných strán (Maďarská socialistická strana a Zväz slobodných demokratov).²⁹ Významná antikampaň proti európskej integrácii Maďarska bola vedená opozičným Maďarským demokratickým fórom a mimoparlamentnou Kresťanskodemokratickou ľudovou stranou, stranami, ktoré prezentovali vstup do EÚ ako stratu národnej identity Maďarov.³⁰ Slovenské politické spektrum bolo v otázke podpory vstupu do EÚ o niečo jednotnejšie. Vstup podporovala vládna štvorkoalícia druhej vlády M. Dzurindu a vo všeobecnosti vstupu neodporoval žiadny politický subjekt vrátane troch opozičných strán.³¹ Referendum z mája 2003 prinieslo najjednoduchší výsledok referend spomedzi všetkých štátov piateho rozšírenia EÚ aj napriek veľmi umiernennej vládnej kampani. Poľské referendum o vstupe do EÚ prinieslo najvyššiu volebnú účasť vo V4. Príznačnými sa pre jednotlivé parlamentné strany v roku 2003 stali navzájom odlišné podporné signály, ktoré aktívne vyzývali poľský elektorát ku hlasovaniu za integráciu Poľska do EÚ. Jedinými lídrami aktívnej euroskeptickej kampane v danom období boli strana Sebaobrana Poľskej republiky a Liga poľských rodín.³² V Českej republike bolo politické spektrum viac heterogénne. Hlavnými podporovateľmi

²⁹ MARCZEWSKA-RYTKO, Maria. Accession referenda in the fifth EU enlargement. In: *Annales Universitatis Marie Curie-Skłodowska*, 2015, roč. 22, č. 1, s. 73-89. ISBN 1428-9512.

³⁰ KREKÓ, Peter – MAYER, Gregor. Transforming Hungary – together? An analysis of the Fidesz-Jobbik relationship. In: *Transforming the Transformation? The East European Radical Right in the Political Process*. London: Routledge, 2015. s. 183-205. ISBN 978-113883-1834

³¹ SAWICKI, Andrzej. Referendum Campaign on Slovak Republic's Accession to the European Union. In: *Politické vedy*, 2013, roč. 16, č. 4, s. 65-84. ISSN 1335-2741.

³² HUDEC, Martin. Development of the Visegrad Group in the Context of Efforts to Accelerate the Convergence Processes by Joining the European Union. In: *Studia commercialia Bratislavensia*. Bratislava: Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2016, roč. 9, č. 33, s. 26-35. ISSN 1337-7493.

vstupu Česka do EÚ boli koaličné strany Česká strana sociálnědemokratická (ČSSD) a Koalícia. Jednoznačne negatívnu pozíciu voči integrácii prijala opozičná Komunistická strana Čiech a Moravy a čiastočne aj euroskeptická Občianska demokratická strana (ODS). Neutrálny prístup k uskutočneniu referenda zaujal prezident Českej republiky Václav Klaus (bývalý predseda ODS), ktorý ako jediný spomedzi prezidentov štátov V4 aktívne nevyzýval voličov k hlasovaniu za integráciu Českej republiky do EÚ.³³

Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovenská republika sa spoločne stali členmi EÚ v rámci piateho rozširovania EÚ dňa 1. mája 2004 spolu s ďalšími šiestimi kandidátskymi štátmi. Vstup štátov V4 do EÚ predstavuje významný míľnik v novodobej histórii jednotlivých štátov a naplnenie spoločných cieľov spoločnej Deklarácie z roku 1991.

1.3 Vyšehradská skupina po vstupe do Európskej únie

Krátko po vstupe štátov V4 do EÚ sa uskutočnilo stretnutie premiérov v Kroměříži, ktoré malo tak hodnotiaci ako i plánovací charakter vzájomnej spolupráce. Počas stretnutia vyšehradských lídrov v Kroměříži bola podpísaná v poradí druhá vyšehradská deklarácia, súčasťou ktorej sa stalo vymedzenie všeobecných cieľov ďalšej spolupráce. V otázkach vzájomnej spolupráce V4 deklarácia rozlišuje dvanásť oblastí vnútornej spolupráce V4, šesť oblastí spolupráce V4 v rámci EÚ a päť oblastí spolupráce s ostatnými štátmi svetového hospodárstva prostredníctvom širokého spektra mechanizmov medzivládnej spolupráce a MVF ako jedinej inštitúcie V4. Významnou zmienkou medzi cieľmi spolupráce je boj proti terorizmu, organizovanému zločinu a nelegálnej migrácii. Súčasťou deklarácie je aj podpora ďalších kandidátskych štátov počas prístupových rokovaní do EÚ.³⁴ Stanovené body však predstavujú len veľmi všeobecné fungovanie ďalšej spolupráce, ktoré žiadnym spôsobom neurčujú konkrétne priority a konkrétne nástroje na ich dosiahnutie. Prijatá deklarácia sa tak definovaním všeobecných cieľov a absenciou vytvorenia konkrétnych nástrojov stala predzvesťou úpadku ďalšej koordinovanej činnosti v rámci zoskupenia bez vytýčenia konkrétnych merateľných priorít.

Po vstupe štátov V4 do EÚ môžeme sledovať posilnenie iniciatív vzájomnej spolupráce regiónu s tretími štátmi, resp. ďalšími zoskupeniami štátov svetového hospodárstva prostredníctvom formátu V4+. Základnými predpokladmi partnerstiev V4+ je

³³ MARCZEWSKA-RYTKO, Maria. Accession referenda in the fifth EU enlargement. In: *Annales Universitatis Marie Curie-Sklodowska*, 2015, roč. 22, č. 1, s. 73-89. ISBN 1428-9512.

³⁴ *Správa o priebehu a výsledkoch summitu predsedov vlád krajín Vyšehradskej štvorky (Kroměříž, 12. mája 2004)*. [online]. In: Rokovanie vlády SR, 2004. [cit. 2020-09-18]. Dostupné na https://hsr.rokovania.sk/7078/14-/?cms_location=7078/14-

predpoklad koordinovaného a homogénneho vystupovania regiónu V4 pri nadväzovaní a rozvoji zahraničných vzťahov V4 s tretími štátmi a zoskupeniami štátov prostredníctvom spoločných projektov, programov, iniciatív a pod.³⁵ Príkladom takejto spolupráce sa stali napríklad formáty V4+ Benelux, V4+ Pobaltie, V4+ Severská rada, V4+ Východné partnerstvo, V4+ Západný Balkán, V4+ Izrael, V4+ Japonsko.

Samotné rozšírenie EÚ o desať nových členských štátov 1. mája 2004 otvorilo ďalšie kapitoly integrácie štátov do existujúcich štruktúr EÚ. Rovnako aj v prípade V4, hlavnými témami ďalšej integrácie sa stalo prijatie eura ako spoločnej meny a vstup do Schengenského priestoru. Zatiaľ čo podpísanie Schengenskej dohody, resp. zrušenie hraničných kontrol a zavedenie voľného pohybu v čo najkratšom čase sa stalo absolútnou prioritou zdieľanou celou V4, predpokladané časové obdobia rovnako ako aj nálady spojené s prijatím eura sa v jednotlivých štátoch navzájom líšili. Vychádzajúc z prístupových zmlúv V4 do EÚ, počas prístupových rokovaní v prípade žiadneho štátu nedošlo k udeleniu trvalej výnimky, ktorá by ako v prípade Dánska či Spojeného kráľovstva predstavovala možnosť o neúčasti členského štátu v eurozóne. Plán prijatia eura v Slovenskej republike nachádza svoje počiatky ešte pred samotným vstupom do EÚ. Pracovné skupiny Národnej banky Slovenska spolu s rezortom financií a vládna koalícia na čele s bývalým premiérom M. Dzurindom spoločne predstavili hospodársky prínos prijatia spoločnej meny s ostatnými štátmi integrovanej Európy.³⁶ Vytvorenie Stratégie prijatia eura v SR umožnilo stanovenie predpokladaného termínu splnenia maastrichtských konvergenčných kritérií a následného prijatia eura v horizonte rokov 2008 – 2010. Samotná stratégia zároveň vyzýva na koordinované prijatie eura v regióne V4 pre maximalizáciu vzájomnej výhodnosti novej meny a zjednodušenie stabilizácie výmenných kurzov voči euru v rámci Európskeho mechanizmu menových kurzov (ERM II).³⁷ Slovenská republika však v roku 2005 ako jediný člen V4 splnila fiškálne a úrokové kritériá a 28. novembra 2005 slovenská koruna vstúpila do ERM II so štandardným fluktuácnym pásmom $\pm 15\%$ centrálnej parity koruny voči euru, teda $\pm 15\% \cdot 38,4550 \text{ SKK/EUR}$.³⁸ Podpora vstupu Slovenska do eurozóny výrazne

³⁵ DANGERFIELD, Martin. Visegrad Group cooperation and „Europeanisation“ of new EU member states. In: Democracy, State and Society: European Integration in Central and Eastern Europe. Krakow: Jagiellonian University Press, 2011. s. 293-310. ISBN 978-83-233-3208-4

³⁶ Druhá vláda M. Dzurindu vyjadrila odhodlanie pre prijatie spoločnej meny aj v samotnom programovom vyhlásení v roku 2002.

³⁷ NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Stratégia prijatia eura v SR*. [online]. In: Národná banka Slovenska, 2003. [cit. 2020-09-18]. Dostupné na http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_EURO/STRATEGIA_PRIJATIA_EURA_SK.pdf

³⁸ NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. Harmonogram zavedenia eura v SR. [online]. In: Národná banka Slovenska, 2020. [cit. 2020-09-18]. Dostupné na <https://www.nbs.sk/sk/o-narodnej-banke/nbs-v-eurosysteme/euro-na-slovensku/zavedenie-eura-v-sr/harmonogram-zavedenia-eura-v-sr>

neklesla ani po parlamentných voľbách a zostavení novej vlády pod vedením Smeru SD na čele s R. Ficom v roku 2006.³⁹ Po dohode ministrov financií členských štátov eurozóny, guvernéra Európskej centrálnej banky a ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk členských štátov EÚ v procese prijatia eura došlo v roku 2007 k revalvácii centrálnej parity slovenskej koruny voči euru na novú úroveň $\pm 15\%$ 35,4424 SKK/EUR.⁴⁰ Vzhľadom na úspešné splnenie konvergenčných kritérií vrátane stability výmenného kurzu a prijatie potrebnej vnútroštátnej legislatívy Rada EÚ v zložení ECOFIN na základe odporúčania EK 8. júla 2008 rozhodla o zavedení eura na Slovensku s neodvolateľným kurzom 30,1260 SKK/EUR. Slovenská republika sa tak stala v poradí šestnástym členom eurozóny, ktorý k 1. januáru 2009 začal používať euro tak v hotovostnom ako i bezhotovostnom styku.⁴¹ K samotnému prijatiu eura tak došlo práve v čase, kedy Európu zasiahla globálna finančná kríza. Práve otvorenosť (v porovnaní so štátmi západnej Európy) malého hospodárstva Slovenskej republiky spolu s jeho predkrízovým vývojom spojeným so splnením maastrichtských konvergenčných kritérií však spôsobili rýchly návrat do predkrízovej úrovne výkonnosti hospodárstva. Prijatie eura, resp. vstup Slovenska do eurozóny sa v priebehu uplynulej dekády ukazuje ako jedna z najvýznamnejších udalostí, z ktorých vychádzajú rozdielne predstavy o budúcnosti európskej integrácie.

Česká vláda, rovnako ako v prípade tej slovenskej prostredníctvom pracovných skupín viacerých rezortov a Českej národnej banky predstavila Stratégiu pristúpenia Českej republiky do eurozóny. Dokument zahrňujúci očakávané prínosy a možné riziká pre národné hospodárstvo vyplývajúce z prijatia jednotnej meny predpokladá pristúpenie Českej republiky do eurozóny v horizonte 2009 – 2010.⁴² Parlamentné voľby v roku 2006, ktoré viedli k zostaveniu vládnej trojkoalície na čele s predsedom ODS – M. Topolánkom znamenali čiastočný útlm v snahách o prijatie eura, nakoľko žiadna z novozvolených strán aktívne neotvárala tento dialóg. Nepravdepodobnosť prijatia eura do roku 2010 navyše

³⁹ ŠEBEŇOVÁ, Lúbia. European Identity of the Selected Slovak Political Representatives during the Period of Eurozone Crisis. In: *Politické vedy*, 2017. roč. 20, č. 2, s. 67-90. ISSN 1335-2741.

⁴⁰ EUROPEAN CENTRAL BANK. *Revaluation of the Slovak Koruna within ERM II*. [online]. In: European Central Bank, 2008. [cit. 2020-09-20]. Dostupné na https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/mb200806_focus11.en.pdf

⁴¹ EUROPEAN COUNCIL. *Council Decision of 8 July 2008 in accordance with...* [online]. In: EUR-Lex, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ec0003>

⁴² ČESKÁ NÁRODNÁ BANKA. *Strategie pristoupení České republiky k eurozóně. (Společný dokument vlády ČR a ČNB)*. [online]. In: Česká národní banka, 2003. [cit. 2020-09-18]. Dostupné na https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/strategie_dokumenty/strategie_pristupu_cr_k_eu.pdf

potvrďovali aj výhľady národného hospodárstva v roku 2006.⁴³ Vyslovenie nedôvery vláde M. Topolánka v marci 2009 a vypuknutie globálnej finančnej krízy prinieslo pozastavenie akýchkoľvek snáh českej vlády o urýchlený vstup do Eurozóny. Významným faktorom, ktorý do istej miery ovplyvnil ďalší vývoj euroskepticizmu a klesajúcej podpory jednotnej meny v Českej republike bol samotný prezident V. Klaus (2003 – 2013), ktorý sa na rozdiel od mnohých ďalších lídrov v regióne strednej a východnej Európy nezasadzoval za účasť Česka na menovej integrácii.⁴⁴

Po víťazstve ľavicovo-liberálnej koalície Maďarskej socialistickej strany a Zväzu slobodných demokratov v Maďarsku v roku 2002 začína narastať politická nestabilita v dôsledku silného opozičného tlaku mimovládneho Fideszu na čele s V. Orbánom. Súčasťou politického boja maďarských elít sa stalo aj výrazné spolitizovanie stratégie prijatia eura v krajine. Opozičný tlak vo všeobecnosti nesúvisel s otázkou prijatia, resp. neprijatia spoločnej európskej meny, ale vo výbere implementačných politík pre splnenie maastrichtských konvergenčných kritérií.⁴⁵ Jednou z hlavných charakteristických črt tohto obdobia sa stali viaceré sociálne reformy, ktoré sa prejavili vo vysokých rozpočtových deficitoch a rastúcom verejnom dlhu. Pôvodný optimistický termín prijatia eura v Maďarsku v roku 2006 sa tak kontinuálne začal odkladať na obdobie po roku 2010.⁴⁶ Predkrízový stav národného hospodárstva počas európskych rokovaní v priebehu jednotlivých rokov však postupne strácal na kredibilitate. Po vypuknutí finančnej krízy, ktorá v krátkom období v EÚ vyústila do krízy dlhovej, v Maďarsku postupne dochádza k zastaveniu politických diskusií o prijatí jednotnej európskej meny. Po parlamentných voľbách v roku 2010, kedy sa na čelo Maďarska dostáva Fidesz V. Orbána sa prijatie eura v Maďarsku dostáva do úzadia vládnych diskusií.

Prijatie eura v Poľsku sa stalo predmetom diskusie už koncom deväťdesiatych rokov minulého storočia. Dokument Ministerstva financií Poľskej republiky Euro 2006: Poľsko na ceste do Európskej menovej únie stanovil prvý časový harmonogram pre prijatie eura a do istej miery podnecoval k urýchlenému vstupu do eurozóny v čo najkratšom čase po udelení

⁴³ DANDASHLY, Assem. – VERDUN, Amy. *Euro adoption in the Czech republic, Hungary and Poland: Laggards by default and laggards by choice*. In: *Comparative European Politics*, 2018, roč. 16, č. 3, s. 358-412. ISSN 1472-4790.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ GRESKOVITS, Béla. Hungary and Slovakia: Compliance and its Discontent. In: DYSON, Kenneth (Ed.). *The Euro at 10: Europeanization, Power and Convergence*. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 274-291. ISBN 978-0-19-920886-9.

⁴⁶ GRESKOVITS, Béla. The first shall be the last? Hungary's road to EMU. In: DYSON, Kenneth (Ed.). *Enlarging the Euro Area: External Empowerment and Domestic Transformation in East Central Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 178-196. ISBN 978-0-19-927767-4.

členstva v EÚ.⁴⁷ V období, kedy Poľsko postupne uzatváralo jednotlivé kapitoly prístupového procesu sa však jednotlivé poľské vlády nezasadzovali za prijatie jednotnej meny. Za zlomový bod možno považovať víťazstvo proeurópskej ľavicovej koalície vedenej Zväzom demokratickej ľavice, ktorá v roku 2001 predstavila veľmi motivovaný plán na prijatie eura do roku 2007. Stratégia však narazila na odmietnutie spoločnej meny odbornou verejnosťou odvolávajúc sa na nevhodné načasovanie jej spustenia vyplývajúce z relatívne nízkeho tempa hospodárskeho rastu v danom období.⁴⁸ Urýchlené prijatie eura sa krátkodobo do vypuknutia finančnej krízy stalo jednou z priorít prvej vlády Donalda Tuska, ktorá však nenašla podporu opozície pre schválenie ústavných zmien potrebných pre prijatie spoločnej meny.

Vypuknutie finančnej krízy výrazne ovplyvnilo proces prijatia eura v členských štátoch EÚ mimo eurozóny. Slovenský príklad úspešnej menovej integrácie v regióne strednej a východnej Európy však nie je jediný. V súčasnosti je súčasťou eurozóny 19 členských štátov EÚ vrátane 7 nových členských štátov prístupujúcich v rámci rozšírenia EÚ v roku 2004. Slovinsko, Malta a Cyprus úspešne zaviedli euro v hotovostnom i bezhotovostnom platobnom styku ešte pred vypuknutím krízy postupne v roku 2007 a 2008. Slovenskú republiku, ktorá prijala jednotnú menu práve počas krízy nasledovalo Estónsko, Lotyšsko a Litva v rokoch 2011, 2014 a 2015. Česká republika, Maďarsko a Poľsko tak spoločne predstavujú skupinu posledných štátov luxembursko-helsinského rozšírenia, ktoré do dnešného dňa nezaviedli spoločnú menu. V súčasnosti sa však aktívne o členstvo v eurozóne žiadna z menovaných krajín ani neuchádza. Uplynulé české vlády B. Sobotku a A. Babiša sa otázke eura, resp. vytvoreniu stratégie na jeho prijatie dlhodobo nevenovali. Navyše v súčasnosti pravdepodobne neexistuje členský štát EÚ, ktorý by signalizoval vyššiu úroveň skepticizmu voči prijatiu eura ako Česká republika. Predseda najsilnejšej poľskej vládnej strany Právo a spravodlivosť (PiS) a de facto tieňový premiér J. Kaczyński od víťazstva v parlamentných voľbách v roku 2015 prijatie eura podmieňuje bližším priblížením poľského hospodárstva s eurozónou.⁴⁹ Podľa dostupných prieskumov je v rámci V4 najväčšia podpora pre prijatie eura dlhodobo medzi obyvateľmi Maďarska.

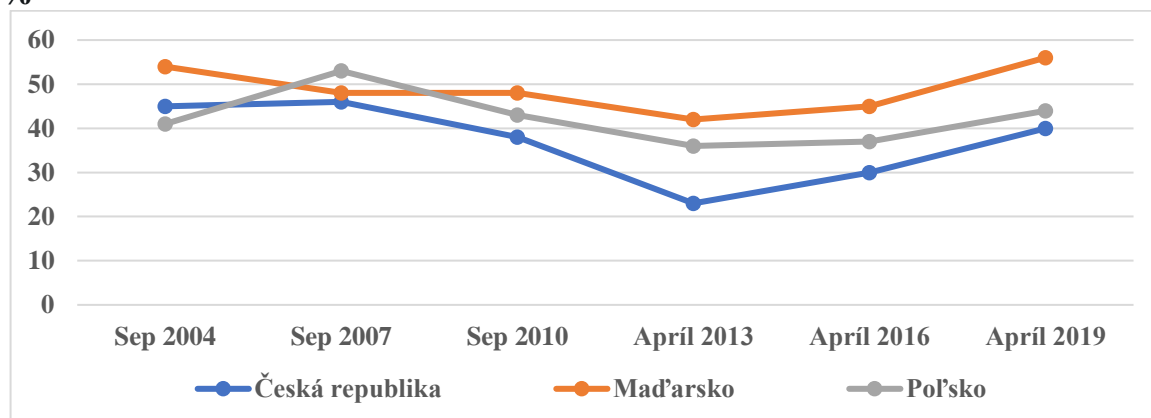
⁴⁷ POLAŃCKI, Zbigniew. Poland and the Euro Zone Enlargement: Monetary Policy, ERM II, and Other Issues. In: *Atlantic Economic Journal*, 2004, roč. 32, č. 4, s. 280-292. ISBN 0197-4254.

⁴⁸ DANDASHLY, Assem. – VERDUN, Amy. *Euro adoption in the Czech republic, Hungary and Poland: Laggards by default and laggards by choice*. In: *Comparative European Politics*, 2018, roč. 16, č. 3, s. 358-412. ISSN 1472-4790.

⁴⁹ REUTERS. *Poland's Kaczyński says 'no' to the euro as part of the election campaign*. [online]. In: Reuters, 2019. [cit. 2020-09-22]. Dostupné na <https://www.reuters.com/article/us-poland-euro-idUSKCN1RP09H>

Okrem chýbajúcej vôle vládnych elít vo V4 je však rovnako dôležitý aj aktuálny stav pripravenosti jednotlivých štátov na prijatie eura. Vychádzajúc z Konvergenčnej správy Európskej komisie z júna 2020 je možné vyvodit' závery o aktuálnom nespĺňaní maastrichtských konvergenčných kritérií v Českej republike, Maďarsku a Poľsku. Vzhľadom na vypuknutie súčasnej pandémie vírusu SARS-CoV-2 a jeho rôznorodého vplyvu na národné hospodárstva členských štátov EÚ je v aktuálnych podmienkach vysoko pravdepodobné, že k rozšíreniu eurozóny v najbližších rokoch nedôjde. Berúc do úvahy hlavné konvergenčné kritériá pre vstup do eurozóny a stav jednotlivých národných hospodárstiev z obdobia pred vypuknutím tzv. koronakrízy, Česká republika, Maďarsko aj Poľsko v súčasnosti spĺňajú kritériá kladené na verejné financovanie a dlhodobé úrokové sadzby. Naopak, všetky štáty v súčasnosti nespĺňajú kritériá cenovej stability a stability výmenného kurzu.⁵⁰

Graf č. 1: Pozitívny postoj domáceho obyvateľstva štátov V4 k otázke prijatia eura v %



Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa údajov EUROPEAN COMMISSION. *Flash Barometer 487: Introduction of the euro in the Member States that have not yet adopted the common currency*. [online]. In: EU Open Data Portal, 2020. [cit. 2020-09-22]. Dostupné na https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2261_487_ENG

Na rozdiel od odlišných postupov v prijatí spoločnej meny, tak v predvstupovom, ako i povstupovom období môžeme sledovať konzistentný postup V4 v otázke integrácie regiónu do Schengenského systému. Akčné plány vstupu jednotlivých štátov do Schengenského priestoru boli postupne pripravené do apríla 2003, kedy štáty spoločne podpísali Schengenskú dohodu.⁵¹ Berúc do úvahy znenie článku 3 Aktu o pristúpení z roku 2003, zrušenie hraničných kontrol, vydávanie jednotných schengenských víz a pripojenie do Schengenského informačného systému nebolo po vstupe členských štátov do EÚ v roku

⁵⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Convergence Report 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2020-09-25]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip129_en.pdf

⁵¹ BAUEROVÁ, Helena. The V4 and European Integration. In: *Politics in Central Europe*, 2018, roč. 14, č. 2. s. 121-139. ISSN 1801-3422.

2004 automatické.⁵² Za účelom prijatia Schengenského acquis v plnom rozsahu štáty V4 vytvorili Pracovnú skupinu V4 pre schengenskú spoluprácu a téma vstupu štátov do Schengenského priestoru sa stala jedným z hlavných bodov ďalších stretnutí lídrov V4 v priebehu jednotlivých predsedníctiev. V prípade Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky sa na povrch dostalo viacero problematických bodov rokovaní vyplývajúcich z geografickej polohy daných štátov. Na rozdiel od Českej republiky ostatné štáty V4 tvoria vonkajšiu hranicu EÚ s viacerými susednými štátmi.⁵³ Pristúpenie jednotlivých štátov do Schengenského priestoru navyše skomplikovala aj nepripravenosť systémového zabezpečenia Schengenského priestoru, vzhľadom na ktoré EK v roku 2006 oznámila, že pôvodne zamýšľaný termín stanovený na koniec roka 2007 bude pravdepodobne presunutý na ďalší rok.⁵⁴ Rada EÚ však 6. decembra 2007 definitívne schválila rozšírenie Schengenského priestoru o deväť nových členských štátov východného rozšírenia EÚ vrátane štátov V4 (okrem Cypru). V dôsledku toho došlo de facto k zrušeniu hraničných kontrol na pozemných hraniciach k 21. decembru 2007, resp. k zrušeniu kontrol na medzinárodných letiskách k 31. marcu 2008.⁵⁵ Prijatie Schengenského acquis je možné označiť za jeden z najväčších zahraničnopolitických úspechov štátov V4 od čias vstupu do EÚ.

1.4 Vyšehradská skupina – regionálne zoskupenie štátov v strednej Európe

Štáty formujúce V4, s výnimkou Poľska, môžeme v porovnaní či už s ostatnými členskými štátmi EÚ alebo európskymi štátmi vôbec, z teoretického hľadiska zaradiť do skupiny menších štátov. Jednotlivé teoretické prístupy k vymedzeniu exaktných kritérií pre rozdelenie štátov svetového hospodárstva do niekoľkých skupín podľa „veľkosti štátu“ sa však navzájom líšia tak medzi domácimi, ako i zahraničnými odborníkmi.

⁵² *Akt o pristúpení 10 nových štátov a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená Európska únia.* [online]. In: Ministerstvo vnútra SR, 2020. [cit. 2020-09-25]. Dostupné na https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/schengen/Akt%20o%20podmienkach%20pristupenia%20SR.pdf

⁵³ Poľsko s Kaliningradskou oblasťou Ruska, Bieloruskom a Ukrajinou, Slovensko s Ukrajinou a Maďarsko s Ukrajinou, Srbskom a v danom období aj ďalšími nečlenskými štátmi EÚ – Chorvátskom a Rumunskom.

⁵⁴ EURACTIV. *Visegrad Four protest against Schengen entry delay.* [online]. In: Euractiv, 2006. [cit. 2020-10-22]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/visegrad-four-protest-against-schengen-entry-delay/>

⁵⁵ NEJEDLO, Vít. *Rozšírenie Schengenského priestoru.* [online]. In: AMO, 2007. [cit. 2020-10-25]. Dostupné na <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2015/11/amocz-BP-2007-1.pdf>

Podľa F. Škvrndu, malé štáty svetového hospodárstva predstavujú pomerne rozsiahlu skupinu štátov, ktorú je nevyhnutné ďalej špecifikovať predovšetkým v rámci troch ďalších podkategórií na základe počtu obyvateľov:

- Malé štáty tvoriace najpočetnejšiu skupinu, do ktorej zaradujeme približne 80 štátov svetového hospodárstva s počtom obyvateľov v rozpätí 1,5 – 15 miliónov;
- Veľmi malé štáty s počtom obyvateľov od 50 tisíc do 1,5 milióna;
- Trpasličie, resp. najmenšie štáty, s počtom obyvateľov do 50 tisíc.⁵⁶

Zahraničná literatúra nám poskytuje veľmi rozdielne prístupy k snahe o definovanie malého štátu. Kľúčovým problémom sa v teórii medzinárodných vzťahov stalo nejednotné stanovenie kritérií, z ktorých jednotlivé teoretické modely vychádzajú, napr.: geografické, demografické, hospodárske kritériá a mnohé ďalšie.⁵⁷ Príkladom syntézy viacerých rozličných kritérií stanovených pre posúdenie veľkosti štátu je definícia O. Krejčího, ktorý obmedzuje malý štát na 150 tisíc km², maximálne 15 miliónov obyvateľov, prípadne podiel na tvorbe svetového HDP na úrovni nižšej než 1 %. O. Krejčí zároveň potvrdzuje tézu, že pojem malý štát má relatívny charakter.⁵⁸

Podľa J.A.K. Heyovej vo väčšine pokusov o definovanie malého štátu teoretici vychádzajú predovšetkým z geografických a demografických predpokladov a schopnosti štátu ovplyvňovať medzinárodné vzťahy. Za čiastočný prienik viacerých prístupov Heyová považuje delenie malých štátov na tri kategórie:

- Mikroštáty s počtom obyvateľov nižším než 1 milión – predovšetkým malé ostrovné štáty;
- Malé štáty – hospodársky vyspelé, predovšetkým viaceré členské štáty EÚ;
- Malé štáty tretieho sveta – rozvojové, predovšetkým bývalé kolónie v Afrike, Ázii a Latinskej Amerike, z ktorých mnohé sú väčšie než štáty patriace do dvoch predošlých kategórií.⁵⁹

Výsledkom odlišných definícií a rôzne stanovených hraničných limitov pre jednoznačné označenie štátu, resp. hospodárstva za „malé“ je absencia unifikovanej

⁵⁶ ŠKVRNDA, František. Malé štáty ako špecifickí aktéri súčasných medzinárodných vzťahov. In: *Almanach*, 2004. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISSN 1337-0715.

⁵⁷ SMITH, Nicole - PEACE, Michelle - LEE, Donna. Size Matters: Small States and International Studies. In: *International Studies Perspectives*, 2005, roč. 6. č. 3, s. 395-397. ISSN 1528-3577.

⁵⁸ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní Politika*. Praha: Ekopress, 2007, s. 153. ISBN 978-80-86929-21-7.

⁵⁹ HEY, Jeanne A.K. Introducing Small State Foreign Policy. In: *Small States in World Politics: Explaining Foreign Policy Behaviour*. Colorado: Lynne Rienner, 2003, s. 2. ISBN 978- 1-55587-920-4.

definície tohto pojmu v teórii medzinárodných vzťahov.⁶⁰ Nejednotné vymedzenia malých štátov je možné nachádzať aj v odbornej literatúre skúmajúcej rozdelenie členských štátov EÚ.⁶¹ Berúc do úvahy vybrané základné makroekonomické ukazovatele v Tabuľke 3, vychádzajúc z vyššie uvedených teoretických prístupov je možné štáty V4 s výnimkou Poľska považovať za malé štáty svetového hospodárstva. Obdobne aj v prípade porovnania vybraných ukazovateľov so zvyškom EÚ je nevyhnutné vyčleniť zo skupiny malých štátov Poľsko, ktoré je počtom obyvateľov piaty, a rozlohou šiesty najväčší členský štát EÚ.

Tabuľka č. 3: Porovnanie vybraných ukazovateľov všeobecne akceptovaných pre posudzovanie veľkosti štátu v teóriách medzinárodných vzťahov

	Počet obyv. (2020)	Rozloha (km ²)	HDP p/c 2020 (v € v stálych cenách 2010)
Česká republika	10,701,777	78,868	17,340
Maďarsko	9,730,772	93,011	12,6800
Poľsko	37,840,001	312,679	12,700
Slovenská republika	5,459,781	49,035	15,180
Priemer EÚ27	X	X	26,380

Zdroj: Vlastné spracovanie autora údajov získaných z databázy EUROSTAT. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2020-10-19]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Veľkosť členských štátov EÚ je priamo odzrkadlená nielen v rozdelení kapacít pre priamo volených zástupcov členských štátov do Európskeho parlamentu ale aj vo vážených hlasoch členských štátov v systéme prijímania legislatívy kvalifikovanou väčšinou v Rade EÚ. Rozdelenie hlasov v rámci hlasovania kvalifikovanou väčšinou Rady EÚ je vo všeobecnosti akceptované ako základný východiskový bod pre rozdelenie členskej základne EÚ na malé a veľké štáty. Percentuálny podiel hlasov totiž reflektuje politický a hospodársky vplyv daného štátu, čo v praxi predstavuje dôležité predpoklady pre formovanie európskych politík v legislatívnom procese na pôde EÚ.⁶² Predošlý hlasovací systém rady, ktorý bol prijatý Zmluvou z Nice v roku 2001 priniesol prispôsobenie nového systému vážených hlasov jednotlivých členských štátov, ktorý si vyžiadalo najväčšie rozšírenie EÚ z 15 na 25 štátov v roku 2004. Upravené boli napr. kritériá pre dosiahnutie

⁶⁰ RUSIŇÁK, Peter. Malé štáty v medzinárodných vzťahoch a ich bezpečnosť. In: *Almanach*, 2010, roč. 5, č. 2, s. 94-102. ISSN 1337-0715.

⁶¹ THORBALLSSON, Baldur – WIVEL, Anders. Small States in the European Union: What Do We Know and What Would We Like to Know? In: *Cambridge Review of International Affairs*, 2006, roč. 19, č. 4, s. 651-668. ISSN 0955-7571.

⁶² BUNSE, Simone – MAGNETTE, Paul – NICOLAIDIS, Kalypso. *Is the Commission the Small Member States' Best Friend?* Stockholm: Swedish Institute for European Studies, 2005. s. 35-37, 44-45. ISBN 91-85129-29-1.

kvalifikovanej väčšiny v hlasovaní o prijímanej legislatíve. Pre prijatie návrhu za jeho schválenie musela hlasovať viac než polovica členských štátov, ktoré zároveň spoločne prevyšujú úroveň 74 % vážených hlasov a dodatočne, počtom obyvateľov spoločne prevyšujú úroveň 62 % celkového počtu obyvateľov EÚ.⁶³ Takto stanovené pravidlá predstavovali prísne kritériá pre schvaľovanie legislatívnych návrhov v dôsledku čoho v minulosti dochádzalo k prijatiu návrhov len v prípade širokej podpory v Rade. Po ďalších rozšíreniach EÚ sa celkový počet vážených hlasov Rady EÚ zvýšil na 352 hlasov. Pre prijatie legislatívneho aktu sa stala potrebná hranica 260 hlasov.⁶⁴ Zatiaľ čo najväčšie členské štáty (Nemecko, Francúzsko, Taliansko alebo Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska) v danom období v hlasovaní disponovali rovnomerne 29 hlasmi, štáty V4 disponovali 58 hlasmi spoločne: Česká republika – 12 hlasov, Maďarská republika – 12 hlasov, Poľsko – 27 hlasov a Slovenská republika – 7 hlasov. Predošlé rozdelenie hlasov v Rade EÚ sa však stalo terčom kritiky pre jeho netransparentnosť a neefektívnosť. Z pôvodných 28 členských štátov EÚ bol počet pridelených hlasov vyšší než priemerná hodnota (352/28) v 20 členských štátoch. Práve počet hlasov v Rade EÚ sa stal kritériom pre rozdelenie členskej základne EÚ na veľké a malé štáty, prípadne ďalšie podkategórie. Podľa D. Panke tak za veľké štáty možno považovať len osem štátov, ktoré počtom hlasov prevyšujú európsky priemer.⁶⁵

Zmenu v hlasovacom mechanizme Rady EÚ priniesla Lisabonská zmluva. Zrušenie systému vážených hlasov a jeho nahradenie novým mechanizmom vstúpilo do platnosti 1. novembra 2014.⁶⁶ Nový mechanizmus hlasovania čiastočne prehlbil už skôr existujúce rozdiely v percentuálnom zastúpení členských štátov na tvorbe legislatívy podľa kritéria počtu obyvateľov jednotlivých štátov. V čase prebiehajúcich rokovaní o Lisabonskej zmluve preto niektoré štáty vyjadrili nesúhlas s novým mechanizmom pre stratu hlasov v relatívnom ponímaní v porovnaní s ostatnými členskými štátmi. Ako príklad možno uviesť Poľsko, ktoré po vstupe do EÚ disponovalo v hlasovaní takmer rovnakým počtom hlasov ako štyri najväčšie členské štáty. Napriek všeobecnému zvýšeniu podielu váhy poľského hlasu (vid'

⁶³ *Treaty of Nice*. [online]. In: Eur-lex, 2001. [cit. 2020-10-12]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12001C/TXT&from=EN>

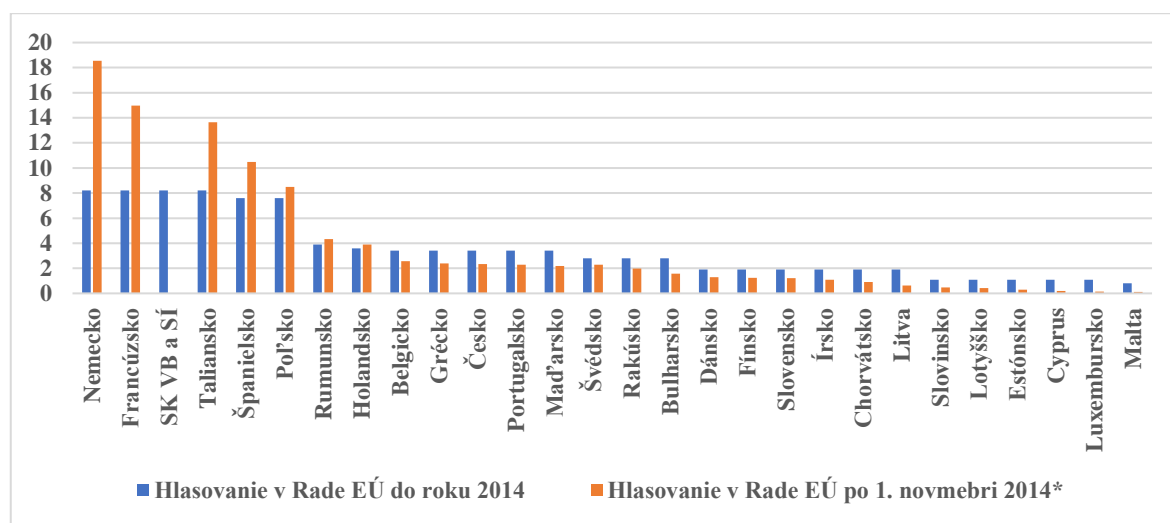
⁶⁴ Pred prístupím Chorvátska v roku 2013 malo zvyšných 17 členských štátov EÚ spoločne 345 hlasov, pričom pre schválenie legislatívy kvalifikovanou väčšinou bolo potrebné dosiahnutie 255 hlasov.

⁶⁵ PANKE, Diana. Small States in the European Union: structural disadvantages in EU policy-making and counter-strategies. In *Journal of European Public Policy*, 2010, roč. 17, č. 6, s. 799-817. ISSN 1350-1763.

⁶⁶ *Treaty of Lisbon*. [online]. In: European Parliament, 2007. [cit. 2020-10-12]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>

Graf č. 2) došlo k prehĺbeniu rozdielov medzi Poľskom a najväčšími členskými štátmi.⁶⁷ Nesúhlas Poľska s novým mechanizmom vyústil do návrhu rozdelenia hlasov podľa odmocninovej metodiky, ktorý by zmiernil vzniknuté rozdiely. Nakoľko predložený návrh na európskej úrovni pod tlakom štátov, pre ktoré sa nový mechanizmus ukázal ako výhodnejší neuspel, Poľsko získalo viacero ústupkov, ako napr. odloženie aktivácie nových hlasovacích práv na rok 2017 alebo posilnenie poľskej pozície vo viacerých inštitúciách EÚ.⁶⁸

Graf č. 2: Percentuálny podiel váhy hlasov členských štátov EÚ



* Percentuálny podiel hlasov jednotlivých členských štátov v rámci hlasovania Rady EÚ po 1. novembri 2014 zohľadňuje úpravy v hlasovacom mechanizme, ktoré vyplynuli z vystúpenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ. V konečnom dôsledku týchto úprav tak došlo k miernemu zvýšeniu váženej hodnoty poľského hlasu a naopak, k miernemu zníženiu váženej hodnoty českého, maďarského a slovenského hlasu na aktuálne stále platnú úroveň uvedenú v grafe.⁶⁹

Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa EUROPEAN PARLIAMENT. *Changed rules for qualified majority voting in the Council of the EU*. [online]. In: European Parliament, 2014. [cit. 2020-10-12]. Dostupné na [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2014/545697/EPRS_ATA\(2014\)545697_REV1_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2014/545697/EPRS_ATA(2014)545697_REV1_EN.pdf)

Berúc do úvahy percentuálny podiel hlasov členských štátov EÚ, ktorý ovplyvňuje prijímanie legislatívy kvalifikovanou väčšinou Rady EÚ, V4 nemožno označiť za významnú koalíciu štátov, ktorá by mohla sebestačne ovplyvňovať prijímanie legislatívy. Na druhej strane však o formát V4 pre jeho nie veľmi významný, no taktiež nie úplne zanedbateľný vplyv v rámci prijímania legislatívy, prejavuje záujem viacerých „európskych veľmocí“ či ostatných etablovaných koalícií členských štátov EÚ. Vychádzajúc z počtu obyvateľov

⁶⁷ EU OBSERVER. *Poland could accept new voting system in EU Constitution*. [online]. In: EU Observer, 2004. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://euobserver.com/institutional/14779>

⁶⁸ KAROLEWSKI, Ireneusz Pawel – WILGA, Maciej. Poland and the European Union. In *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, 2018. ISBN 978-0-1902-2863-7.

⁶⁹ GÖLLNER, Ralf Thomas. The Visegrád Group – A Rising Star Post Brexit? Changing Distribution of Power in the European Council. In *Open Political Science*, 2017, roč. 1, č. 1, s. 1-6. ISSN 2543-8042.

jednotlivých štátov V4 celková váha hlasov len tesne prevyšuje úroveň 14 % hlasov všetkých členských štátov EÚ. Prirodzene, najdôležitejšiu úlohu v procese reprezentácie spoločných záujmov počas kolektívnych vyjednávacích rokovaní v rámci regiónu teda zohráva Poľsko s približne 8,5 % váženým hlasom v Rade EÚ. V prípade, že počas rokovaní Rady EÚ dochádza k rozkolu záujmov medzi Poľskom a zvyškom V4, kombinovaný vážený hlas Českej republiky, Maďarska a Slovenskej republiky predstavuje spoločne približne 5,75 % hlasov všetkých členských štátov EÚ.

Tabuľka č. 4: Zastúpenie V4 v jednotlivých frakciách Európskeho parlamentu po eurovoľbách v roku 2019

	ELS	S&D	RE	ID	Z/ESA	EKR	GUE/NGL	Nez.
Česká rep.	5	0	6	2	3	4	1	0
Maďarsko	13	5	2	0	0	0	0	1
Poľsko	17	7	0	0	1	27	0	0
Slovenská rep.	5	3	2	0	0	2	0	2
V4 spolu	40	15	10	2	4	33	1	3

ELS – Skupina Európskej ľudovej strany (kresťanských demokratov), S&D – Skupina progresívnej aliancie socialistov a demokratov, RE – Skupina Renew Europe, Z/ESA – Skupina zelených / Európska slobodná aliancia, EKR – Európski konzervatívci a reformisti, GUE/NGL – Konfederatívna skupina Európskej zjednotenej ľavice / Severská zelená ľavica, Nez. – Nezaradení poslanci.

Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa EUROPEAN PARLIAMENT. *Members of the European Parliament*. [online]. In: European Parliament, 2020. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/home>

Veľkosť členských štátov je priamo zohľadňovaná aj pri zostavovaní EP. Počet poslancov prislúchajúci členským štátom je približne proporcionálny k počtu obyvateľov jednotlivých štátov. Po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ došlo k poslednej revízii rozdelenia poslaneckých mandátov, ktoré vo všeobecnosti prispeli k zmenšeniu rozdielov medzi absolútnym počtom poslaneckých kresiel toho-ktorého štátu v EP. V aktuálnom päťročnom období sú štáty V4 v EP zastúpené nasledovne: Česká republika – 21 poslancov, Maďarsko – 21 poslancov, Poľsko – 52 poslancov a Slovenská republika – 14 poslancov, čo spolu predstavuje 108, resp. približne 15,3 % poslancov EP. Pri rozložení týchto hlasov v jednotlivých frakciách EP je možné sledovať veľké rozdiely, ktoré odzrkadľujú odlišné preferencie volebného elektorátu vo V4. Najväčšia časť mandátov V4 po voľbách do EP v roku 2019 pripadla Európskej ľudovej strane (40 mandátov) a Európskym konzervatívcom a reformistom (33 mandátov). Práve v prípade druhej menovanej frakcie je dôležité uviesť, že poslanci, ktorí boli zvolení vo voľbách do EP v štátoch V4 tvoria viac než polovicu členov zmienenej frakcie. Až 25

z aktuálne 61 poslaneckých kresiel frakcie po voľbách obsadili nominanti PiS J. Kaczyńskiego.⁷⁰ Zvyšná časť poslaneckých kresiel je nerovnomerne rozdelená medzi päť ďalších frakcií EP a skupiny nezarađených poslancov.

Vzhľadom na vývoj vnútroštátnej politiky v Maďarsku v uplynulej dekáde, predovšetkým v priebehu tretej a štvrtej vlády V. Orbána sa vládna rétorika Fideszu spolu s kontroverznou prijímanou legislatívou v krajine stala predmetom rokovaní Európskej ľudovej strany o členstve Fideszu vo frakcii EP. Berúc do úvahy rozloženie maďarských europoslancov do frakcií EP, takmer dve tretiny (13/21) zvolených europoslancov sú v súčasnosti členmi najväčšej parlamentnej frakcie, pričom 12 z nich predstavuje kandidátov vládneho Fideszu. Vzájomný konflikt medzi dvoma menovanými subjektmi vyústil v hlasovaní ELS v marci 2019, kedy frakcia jednoznačne (160 hlasov proti 3) suspendovala členstvo Fideszu vo frakcii. Poslanci ELS zvolení v maďarských voľbách do EP sa tak od marca 2019 prakticky nezúčastňujú schôdzí, stratili hlasovacie práva a nemôžu navrhovať kandidátov do žiadnej z funkcií v rámci frakcie.⁷¹ Po suspendovaní členstva Fideszu sa predmetom diskusií stalo úplné vylúčenie maďarskej pravicovej strany z frakcie EP. Väčšina poslancov ELS začiatkom roka 2020 opakovane vyzývala k efektívnemu riešeniu úpadku právneho štátu v Maďarsku a Poľsku. Novozvolený predseda ELS, bývalý predseda Európskej rady Donald Tusk začiatkom roka navrhol vo februári 2020 predĺženie suspendovania členstva Fideszu vo frakcii na dobu neurčitú.⁷² K vystúpeniu 12 poslancov Fideszu z frakcie ELS napokon došlo v marci 2021 pred hlasovaním frakcie o prijatej zmene stanov, podľa ktorých poslanci ELS môžu efektívnejšie pozastaviť členstvo niektorej z národných delegácií ako celku.⁷³ V decembri 2021 zostáva 12 poslancov Fideszu v EP naďalej nezarađených. Za pravdepodobný scenár zarađenja poslancov Fideszu v rámci existujúcich frakcií je nateraz považovaný vstup Fideszu do frakcie Európskych konzervatívov a reformistov.⁷⁴ V takomto prípade by v rámci menovanej frakcie došlo

⁷⁰ EUROPEAN PARLIAMENT. *Members of the European Parliament*. [online]. In: European Parliament, 2020. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/home>

⁷¹ EUROPEAN PEOPLE'S PARTY. *Fidesz membership suspended after EPP Political Assembly* [online]. In: European People's Party, 2019. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.epp.eu/press-releases/fidesz-membership-suspended-after-epp-political-assembly/>

⁷² POLITICO. *EPP prolongs suspension of Hungary's Fidesz indefinitely*. [online]. In: Politico, 2020. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.politico.eu/article/epp-prolongs-suspension-of-hungarys-fidesz-indefinitely/>

⁷³ EURACTIV. *Orbán's Fidesz leaves EPP Group before being kicked out*. [online]. In: Euractiv, 2021. [cit. 2021-10-03]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/orban-fidesz-leaves-epp-group-before-being-kicked-out/>

⁷⁴ EURACTIV. *Fidesz-PiS talks point towards potential exit from EPP*. [online]. In: Euractiv, 2020. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/fidesz-pis-talks-point-towards-potential-exit-from-epp/>

k vytvoreniu silnej poslaneckej základne tvorenej maďarskými a poľskými europoslancami. Súčet europoslancov maďarského Fideszu a poľského PiS by tak predstavoval viac než polovicu celkového počtu zvolených europoslancov v EKR. Viacero českých a slovenských poslancov EKR sa však vyslovilo proti členstvu Fideszu vo frakcii.

1.5 Stručný prehľad literatúry a zdrojov využitých pri spracovaní dizertačnej práce

Vyšehradská skupina v kontexte širších súvislostí členstva štyroch štátov zoskupenia v Európskej únii sa stala predmetom výskumu viacerých domácich, ako i európskych či iných zahraničných odborníkov. Vo väčšine prípadov sú existujúce príspevky a štúdie limitované či už chronologicky – na určité časové obdobie alebo kategoricky – na hospodársky, vnútro, resp. zahraničnopolitický vývoj v regióne a pod. Máme za to, že pre spracovanie problematiky V4 v kontexte EÚ na úrovni spĺňajúcej požiadavky kladené na daný typ záverečnej práce je k Vyšehradskej skupine potrebné pristupovať predovšetkým na základe širšieho spektra politických a ekonomických súvislostí. Naším zámerom v rámci predkladanej záverečnej práce je tak poskytnúť čo najodbornejší výstup, ktorý bude možné považovať za štúdiu ponúkajúcu skutočne komplexný pohľad na existenciu V4 a jej konzistentnosť v rámci EÚ v širšom kontexte tak politických ako i hospodárskych súvislostí.

Vyšehradská skupina je v odbornej literatúre častokrát citovaná ako relatívne konzistentná skupina štyroch stredoeurópskych členských štátov Európskej únie zdieľajúcich spoločné historické či geografické charakteristiky a paralelne prebiehajúcu transformačnú cestu započatú na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov minulého storočia čiastočne koordinovanú spoločne definovanými cieľmi proklamovanými v zakladajúcej Deklarácii z februára 1991. Vo všeobecnosti sa Vyšehradskej skupine v kontexte členstva v EÚ venuje množstvo odborníkov a akademikov z Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska (viď monografie, odborné články a ďalšie typy publikácií uvedené v rámci zoznamu použitej literatúry). Iní zahraniční autori Vyšehradskú skupinu v mnohých prípadoch vnímajú ako súčasť regiónu strednej a východnej Európy. Staršie dostupné publikácie pojednávajúce o V4 v kontexte členstva v EÚ je možné rozdeliť do dvoch hlavných kategórií na literatúru komplexne zameranú na transformačný a integračný proces regiónu do EÚ a literatúru koncentrovanú na omnoho užší záber súvislostí, resp. konkrétne európske politiky alebo míľniky európskej integrácie. Pre súčasnú odbornú literatúru, ktorej predmetom výskumu je Vyšehradská skupina v kontexte členstva v EÚ, sú charakteristické štúdie pozícií štátov k širokému spektru politík EÚ, komparatívne a faktorové analýzy

vývoja vybraných makroekonomických ukazovateľov, resp. trendov vývoja národných hospodárstiev vo všeobecnosti. Samostatnou kategóriou odborných štúdií vydaných v priebehu uplynulých rokov sa stala literatúra, ktorej predmetom výskumu sa stal úpadok demokracie, nedodržiavanie princípov právneho štátu či vo všeobecnosti porušovanie základných hodnôt EÚ najmä v Maďarsku a Poľsku, v dôsledku čoho akademici v súčasnosti čoraz častejšie pristupujú k hodnoteniu politickej konzistentnosti súčasných lídrov štátov Vyšehradskej skupiny v kontexte členstva v EÚ a symbolickému rozdeľovaniu skupiny na dvojicu štátov európskeho mainstreamu (najmä po uplynulých parlamentných voľbách v Česku a Slovenskej republike) a dvojicu štátov kontinuálne sa vzdŕaľujúcich od myšlienok liberálnej demokracie.

Výskum niektorých zahraničných autorov (Bohle, D., Greskovits, B., Myant M., Drahokoupil J, Schweiger, Ch., Visvizi, A. a pod.) je zameraný na V4 v širších súvislostiach vyplývajúcich z bipolárneho rozdelenia svetového hospodárstva v priebehu minulého storočia a problematiku tranzitívnych ekonomík v regióne strednej a východnej Európy. Sú to práve štúdie menovaných autorov, ktoré predstavujú komplexný základ pre porozumenie hospodársko-politických súvislostí transformačných procesov a integrácie štátov V4 do EÚ v roku 2004, resp. ďalšej integrácie štátov do vybraných integračných politík. Vo všeobecnosti je výskum z hľadiska politického a hospodárskeho vývoja v rámci V4 najčastejšie ohraničovaný na samotný región V4 – analýzy, komparatívne štúdie jednotlivých štátov a hospodárstiev a pod. alebo na existenciu zoskupenia v EÚ. Relatívne komplexný výskum politických i hospodárskych súvislostí štátov V4 tak v predstupovom ako i v období po vstupe do EÚ ponúkajú príspevky M. Dangerfielda, ktorý sa dlhodobo regiónu V4 venuje už od konca 90-tych rokov minulého storočia. Pravdepodobne najrozsiahlejším rozšírením problematiky V4 v kontexte EÚ v odbornej literatúre sú príspevky českých, maďarských, poľských a slovenských autorov publikované predovšetkým (no nie výhradne) v rámci odborných vedeckých žurnálov a zborníkov príspevkov (viď zoznam použitej literatúry). Aktuálna odborná literatúra však neponúka veľké množstvo monografií, ktoré by ponúkali komplexné výskumné state zamerané na prístupové procesy štátov V4 a ich samotné členstvo v EÚ až do obdobia súčasnosti. Čiastočným doplnením tohto druhu odbornej literatúry sú štúdie, reporty, či zborníky príspevkov vydávané množstvom domácich i zahraničných európskych think-tankov, ktoré častokrát predkladajú relevantné komparatívne analýzy vybraných hospodárskych či politických aspektov členstva štátov V4 v EÚ. Medzi najaktívnejšie think-tanky, ktoré aktívne monitorujú politický a hospodársky vývoj v krajinách V4, resp. sa aspoň čiastočne

venujú širšiemu kontextu členstva štátov V4 v EÚ (a častokrát aj iných zoskupeniach) možno zaradiť napr. poľský Visegrad Insight, Polish Institute of International Affairs alebo Centre for Eastern Studies, niekdajší Central European Policy Institute, Globsec, Konrad Adenauer Stiftung, European Council on Foreign Relations, Europeum Institute for European Policy a mnohé ďalšie.

Dôležitým predmetom existujúcich štúdií sa v priebehu uplynulých rokov stali významné krízy, ktoré zasiahli (nielen) EÚ počnúc finančnou a hospodárskou krízou, ktorá sa v Európe premietla do krízy dlhovej a o pár rokov neskôr vypuknutím migračnej a utečeneckej krízy, ktorá v Európe od roku 2015 slúži ako dodatočný politický kapitál pre rast populistických hnutí v členských štátoch EÚ vrátane Česka, Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky. Medzi príspevky analyzujúce paralely a odlišnosti pozícií štátov V4 k vypuknutiu a spôsobom manažmentu migračnej a azylovej krízy možno bezpochyby zaradiť práce Nič, M., Bauerová, H. alebo Szalai, M. V súčasnosti taktiež registrujeme pribúdajúce publikácie zaoberajúce sa vypuknutím tzv. koronakrízy a jej dopadmi tak na hospodársky vývoj v jednotlivých štátoch V4 ako i vybrané aspekty vnútroštátnych politík súvisiace s manažmentom pandémie.

V rámci existujúcich štúdií zameraných na analýzu rokovacej sily štátov v kontexte legislatívneho procesu EÚ nachádzame len niekoľko príspevkov zameraných na kvantifikáciu kombinovanej rokovacej sily štátov po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ. Štúdie Göllner, R. T. a Tianping, K., vzhľadom na obdobie ich publikácie, zachytávajú zmeny v rokovacej sile štátov, ktoré nastali od roku 2020 len menej presne. Práve z tohto dôvodu sa preto vo výskumnej časti neopierame o predošlé zistenia týkajúce sa kvantifikácie skutočných rokovacích pozícií jednotlivých štátov V4, resp. zoskupenia celkovo, a pristupujeme k vlastnému kvantifikovaniu sily zohľadňujúcemu demografické zmeny, ktoré v EÚ nastali do roku 2020. Napriek množstvu existujúcich odborných publikácií analyzujúcich konzistentnosť hlasovania vybraných (skupín) členských štátov v rámci legislatívneho procesu EÚ, predmetom výskumu existujúcej literatúry v tomto ohľade sú predovšetkým iné etablované koalície či špecificky zvolené kombinácie členských štátov EÚ. Za jedinú významnú publikáciu komplexne analyzujúcu prieniky a rozdiely v hlasovaní štátov V4 z agregátneho hľadiska môžeme označiť zborník príspevkov vydaný autorským kolektívom Levente, T. et al, v ktorom nachádzame analýzu hlasovania štátov V4 v priebehu dvoch uplynulých inštitucionálnych období EÚ.

Vychádzajúc z dostupných štatistických údajov a literatúry a odborných komparatívnych štúdií pojednávajúcich o trendoch hospodárskeho vývoja či vývoji vybraných makroekonomických ukazovateľoch v súčasnosti prevláda všeobecný konsenzus v odlišovaní trendov hospodárskeho vývoja v Českej republike od hospodárskeho vývoja vo zvyšných štátoch zoskupenia najmä vo vzťahu ku konvergencii jednotlivých národných hospodárstiev s priemerom EÚ. Kvantitatívne tieto tvrdenia potvrdzuje napríklad štúdia Ivanová, E. – Masárová, J. Vo všeobecnosti však medzi odbornými publikáciami nachádzame všeobecne málo príspevkov predkladajúcich komplexnú klastrovú analýzu zohľadňujúcu hospodársky vývoj v členských štátoch EÚ, ktorú by bolo možné využiť na vyslovovanie záverov o paralelách a odlišnostiach hospodárskeho vývoja v jednotlivých štátoch zoskupenia V4. Medzi štúdie ponúkajúce obdobne koncipovaný výskum predkladajúci klastrovú analýzu vybraných makroekonomických ukazovateľov na vzorke členských štátov EÚ môžeme zaradiť príspevky Mazurek, J., Popescu, M. E. – Lazar, M. I. alebo Pasnicu, D. et al.

Odhladnuc od odbornej literatúry a obdobných relevantných zdrojov sa v rámci spracovania dizertačnej práce opierame aj o viaceré dostupné internetové zdroje hlavných a ďalších inštitúcií EÚ, ktoré považujeme za relevantné podklady pre štúdium jednotlivých politík EÚ a aspektov členstva jednotlivých štátov v EÚ. Pri spracovaní dizertačnej práce aktívne využívame databázu Eur-lex pre prístup k zakladajúcim zmluvám, právnym aktom či iným právnym dokumentom. Pre účely kvantitatívnej analýzy hlasovania členských štátov nachádzame výsledky uskutočnených hlasovaní v Rade EÚ v databáze výsledkov hlasovaní členských štátov v kontexte legislatívneho procesu EÚ, ktorá je dostupná na internetovej stránke Rady EÚ. V záujme zachovania metodiky použitej pri získavaní tých-ktorých štatistických údajov pre potreby nášho výskumu, vychádzame predovšetkým z dát dostupných v databáze Štatistického úradu Európskych spoločenstiev (Eurostat). V niektorých prípadoch sme z dôvodu absencie dostupných údajov v databáze Eurostat pristúpili k doplneniu štatistických údajov z databázy Konferencie Spojených národov pre obchod a rozvoj (UNCTAD) a databázy Svetovej banky. V rámci analýzy prípadov porušovania práva EÚ v štátoch Vyšehradskej skupiny využívame predovšetkým výročné správy EK o monitorovaní uplatňovania práva EÚ v členských štátoch a databázu archivujúcu začaté konania vo veci porušenia povinnosti členskými štátmi EÚ, ktorá je dostupná na internetovej stránke Európskej komisie.

2 Ciele dizertačnej práce

Vyšehradská skupina sa od svojho vzniku v roku 1991 stala predmetom výskumu mnohých slovenských, európskych či iných zahraničných odborníkov, ktorí vo väčšine prípadov ohraničujú výskum či už chronologicky – na určité časové obdobie alebo kategoricky – na hospodársky, vnútropolitický alebo zahraničnopolitický vývoj v regióne. Máme za to, že Vyšehradská skupina poskytuje perspektívny výskumný program pre komplexnú a hĺbkovú analýzu politických a ekonomických aspektov konzistentnosti v kontexte členstva v Európskej únii.

Hlavným cieľom dizertačnej práce je na základe vhodne stanovených metód použitých pri jej spracovaní posúdiť konzistentnosť Vyšehradskej skupiny ako neformálneho zoskupenia štyroch stredoeurópskych štátov v rámci Európskej únie.

Pre naplnenie hlavného cieľa dizertačnej práce je nevyhnutné stanovenie podporných, resp. čiastkových cieľov. Stanovené čiastkové ciele využívame okrem syntézy zistení v záverečných častiach práce taktiež aj na overenie platnosti nami stanovených hypotéz. Nakoľko konzistentnosť členstva štátov Vyšehradskej skupiny v Európskej únii považujeme za veľmi komplexný predmet výskumu, pre naplnenie hlavného cieľa je potrebný interdisciplinárny výskum vychádzajúci z viacerých vedných odborov, predovšetkým z politológie, ekonómie, medzinárodných politických a hospodárskych vzťahov. K samotnému hodnoteniu konzistentnosti pristupujeme na základe analýzy troch zvolených oblastí, ktorými je konzistentnosť hlasovania štátov v Rade EÚ, konzistentnosť trendov hospodárskeho vývoja v priebehu obdobia členstva štátov v EÚ a konzistentnosť zapojenia štátov do vybraných politík EÚ, resp. pozícií štátov k vybraným politikám a aspektom európskej integrácie v uplynulom období.

Prvým čiastkovým cieľom dizertačnej práce je teoretické vymedzenie veľkosti a zastúpenia štátov Vyšehradskej skupiny v Európskej únii. Práve porozumenie týchto súvislostí považujeme za nevyhnutný základ nášho výskumu, ktorého predmetom je Vyšehradská skupina v EÚ.

Druhým čiastkovým cieľom dizertačnej práce je na základe vhodne stanovených štatistických metód kvantifikovať skutočné postavenie Vyšehradskej skupiny v Európskej únii prostredníctvom výpočtu indexových hodnôt nominálnej rokovacej sily členských štátov v rámci legislatívneho procesu EÚ a prezentovať úroveň konzistentnosti hlasovania štátov Vyšehradskej skupiny v hlasovaniach v Rade EÚ. Kvantifikáciu skutočnej nominálnej sily štátov Vyšehradskej skupiny v jednotlivom, resp. kombinovanom vyjadrení

považujeme za nevyhnutnú súčasť relevantného výskumu zameraného na existenciu minilaterálneho zoskupenia štátov v priestore Európskej únie. Využitie programovacieho jazyka vo výskume v oblasti medzinárodných vzťahov považujeme za nevyhnutnú súčasť moderných vedeckých metód, povedomie o ktorých v našom akademickom regióne v uplynulých rokoch zaznamenáva kontinuálny rast. Teoretické vymedzenie individuálnej či kombinovanej nominálnej rokovacej sily štátov Vyšehradskej skupiny bude nevyhnutné doplniť o empirický výskum hlasovania štátov v Rade Európskej únie v rámci legislatívneho procesu Európskej únie pre preukázanie miery intenzity využívania rokovacej sily v hlasovaniach v podobe konzistentného hlasovania štátov.

Na základe vyššie uvedeného stanovujeme nasledujúce hypotézy:
H1: *V dôsledku vystúpenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie došlo v prípade všetkých štyroch štátov Vyšehradskej skupiny k zvýšeniu nominálnej rokovacej sily v rámci rozhodovacieho procesu EÚ systémom kvalifikovanej väčšiny.*

H2: *Štáty Vyšehradskej skupiny aktívne využívajú potenciál rokovacej sily v podobe vytvárania blokujúcej menšiny v rámci hlasovania v Rade Európskej únie systémom kvalifikovanej väčšiny.*

Tretím čiastkovým cieľom dizertačnej práce je prostredníctvom vhodne zvolených štatistických metód vychádzajúc z vývoja vybraných makroekonomických ukazovateľov vyhodnotiť úroveň podobnosti hlavných trendov vývoja v jednotlivých národných hospodárstvach Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky najmä v období počnúc vstupom štátov Vyšehradskej skupiny do Európskej únie. V rámci komplexnej analýzy hospodárskeho vývoja štátov Vyšehradskej skupiny kladieme náležitý dôraz aj na prílev priamych zahraničných investícií a čerpanie finančných príspevkov z rozpočtov EÚ, nakoľko menované prostriedky existujúca odborná literatúra vo všeobecnosti považuje za významné zdroje hospodárskeho rastu v regióne strednej a východnej Európy.

Na základe vyššie uvedeného stanovujeme nasledujúcu hypotézu:
H3: *Pre štáty Vyšehradskej skupiny je v rámci členskej základne Európskej únie charakteristická vysoká miera podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v období 2004 – 2020.*

Štvrtým čiastkovým cieľom dizertačnej práce je poskytnutie komplexného rozboru zapojenia jednotlivých štátov do konkrétnych európskych politík, z ktorých mnohé sú v súčasnosti považované za politiky potenciálneho budúceho jadra Európskej únie. Ide

prítom predovšetkým, no nielen, o hospodárske a fiškálne politiky, spravodlivosť a vnútro, vonkajšiu bezpečnosť a pod.

Na základe vyššie uvedeného stanovujeme nasledujúcu hypotézu:

H4: Slovenská republika predstavuje spomedzi štátov Vyšehradskej skupiny najviac integrovaný členský štát v rámci európskych politík a iniciatív posilnenej spolupráce v dôsledku čoho spĺňa najviac predpokladov na účasť v jadre európskej integrácie podľa scenára viacrýchlostnej Európy.

Piatym čiastkovým cieľom dizertačnej práce je zhodnotiť konzistentnosť štátov Vyšehradskej skupiny vo vzťahu k vybraným aspektom európskej integrácie. Berúc do úvahy limitovaný rozsah dizertačnej práce sa zameriavame na migračnú a azylovú politiku EÚ a rozpočtovú politiku EÚ najmä vo vzťahu k rokovaniam o Viacročnom finančnom rámci na obdobie po roku 2020.

3 Metodika práce a metódy skúmania

Pre naplnenie stanoveného hlavného cieľa dizertačnej práce je nevyhnutné využitie širokého spektra tak kvantitatívnych, ako i kvalitatívnych vedeckých metód, nástrojov a vedeckých prístupov k výskumu. Pri stanovení vedeckých metód a vypracovaní dizertačnej práce sme vychádzali zo zamýšľaného výskumu podľa stanoveného hlavného a čiastkových cieľov dizertačnej práce a z podmienok kladených na daný typ záverečnej práce v súlade s Internou smernicou č. 8/2021 rektora Ekonomickej univerzity v Bratislave o záverečných, rigorózných a habilitačných prácach.

K naplneniu hlavného cieľa sme dospeli syntézou zistených skutočností v rámci naplnenia jednotlivých čiastkových cieľov práce. Fundamentálnou metódou výskumu sa stal zber a selekcia relevantných údajov, faktov a dát, ktoré predstavujú pevný základ pre objektívny, vedecky koncipovaný výskum bez neodborných, hyperbolizujúcich alebo žurnalistických informácií. V otázke získavania širokého spektra štatistických údajov použitých pri vypracovaní dizertačnej práce vychádzame predovšetkým z dostupných dát Štatistického úradu Európskej únie pre harmonizáciu metód použitých pri ich zostavovaní. Tieto údaje v niektorých prípadoch dopĺňame aj ďalšími údajmi dostupnými v databáze Konferencie Spojených národov pre obchod a rozvoj a databáze Svetovej banky. V rámci výskumu zameraného na konzistentnosť Vyšehradskej skupiny v kontexte Európskej únie je potrebné vychádzať z množstva analýz politických a ekonomických súvislostí v Českej republike, Maďarsku, Poľsku a Slovenskej republike a ich následnej syntézy. Súčasťou dizertačnej práce sú preto komparatívne analýzy hlasovania štátov Vyšehradskej skupiny v Rade EÚ, hospodárskeho vývoja štátov, zapojenia a pozícií k jednotlivým politikám Európskej únie v priebehu uplynulých dekád. Na základe syntézy jednotlivých analýz a zistených skutočností vyslovujeme závery o konzistentnosti Vyšehradskej skupiny v kontexte členstva v Európskej únii.

Prvá časť dizertačnej práce sa venuje vývoju Vyšehradskej skupiny, definovaniu príčin vzniku, cieľov a priebehu spoločnej spolupráce pred a po vstupe štátov do Európskej únie v roku 2004 a samotnej existencii Vyšehradskej skupiny v Európskej únii. Definovanie základných skutočností spojených s existenciou Vyšehradskej skupiny nám ďalej umožňuje skúmať danú problematiku v celej jej zložitosti a komplexnosti.

Pre kvantifikovanie postavenia Vyšehradskej skupiny v rámci Európskej únie využívame algoritmický výpočet štandardizovaných indexových hodnôt nominálnej rokovacej sily členských štátov Európskej únie po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej

Británie a Severného Írska na štatistickom súbore 27 členských štátov. Samotný výpočet uskutočňujeme prostredníctvom zvolenej výpočtovej metódy pre štandardizované indexové hodnoty (Banzhafov index sily) využívanej najmä v oblasti teórie hier. Kvantifikácia rokovacej sily vychádza z kritérií stanovených pre hlasovanie kvalifikovanou väčšinou v Rade Európskej únie, ktoré v praxi predstavuje najzaužívanejšie hlasovanie v rámci legislatívneho procesu Európskej únie. Vzorec pre výpočet Banzhafovho indexu sily, ktorý sme použili pri výpočte nominálnej sily jednotlivých členských štátov má nasledujúci tvar, pričom (C_i) predstavuje počet prípadov v ktorých je hráč (i) kritický a $(\sum C_k)$ predstavuje súčet prípadov kedy sú všetci hráči kritickí:

$$B_i = \frac{C_i}{\sum_{k=1}^n C_k}$$

Výsledný výpočet štandardizovaných indexových hodnôt Banzhafovho indexu sily interpretujeme ako percentuálny podiel prípadov kedy hráč (v našom prípade členský štát EÚ) môže zmeniť výsledok hlasovania (systémom kvalifikovanej väčšiny). Kritického hráča pritom definujeme ako členský štát EÚ, ktorý zmenou svojho hlasu v hlasovaní ceteris paribus rozhoduje o zmene statusu prijatia / neprijatia legislatívy, aktu, rozhodnutia a pod., ktoré je predmetom hlasovania. Kvantifikácia skutočnej nominálnej sily členských štátov EÚ teda vychádza z tzv. víťazných koalícií členských štátov. Aj napriek zdanlivej jednoduchosti zvoleného modelu pre kvantifikáciu skutočnej sily je potrebné uviesť na pravú mieru fakt, že počet možných koalícií v rade EÚ pred vystúpením Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ sa rovnal takmer 270 miliónom možnostiam. Práve z dôvodu náročnosti algoritmického výpočtu preto vychádzame z kvantifikácie indexových hodnôt rokovacej sily použitím algoritmu v programovacom jazyku Python.

Pre vyhodnotenie konzistentnosti hlasovania štátov Vyšehradskej skupiny v kontexte legislatívneho procesu pristupujeme ku kvantitatívnej analýze všetkých uskutočnených hlasovaní v Rade Európskej únie v rámci legislatívneho procesu v priebehu uplynulej dekády (2011 – 2020) a syntézou zistených prienikov a odlišností v hlasovaní jednotlivých štátov vyslovujeme závery o základných trendoch v hlasovaní štátov Vyšehradskej skupiny.

Pre vyhodnotenie skutočnej miery podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v štyroch vyšehradských štátoch a konvergencie s agregátnym hospodárstvom Európskej únie vychádzame predovšetkým z klastrovej analýzy vypracovanej na štatistickom súbore 28 členských štátov Európskej únie. Cieľom klastrovej analýzy ako štatistickej metódy je na

základe ľubovoľného množstva premenných ukazovateľov rozdeliť, resp. kategorizovať štatistický súbor pozostávajúci z ľubovoľného množstva štatistických jednotiek na základe podobnosti na skupiny, resp. klastre. Nakoľko pre účely nášho výskumu vychádzame z relatívne malého štatistického súboru ohraničeného kritériom členstva v EÚ, ďalej stanovujeme konkrétny počet klastrov pre rozdelenie členských štátov. Pre účely nášho výskumu používame aglomeračnú tzv. Wardovu metódu zhlukovania, ktorej princípom nie je optimalizácia vzdialenosti medzi zhlukmi ale minimalizácia heterogenity zhlukov podľa kritéria minimálneho prírastku vnútroskupinového súčtu štvorcov odchýlok štatistických jednotiek od ťažiska zhluku. V každom kroku sa pre všetky dvojice odchýlok spočítava prírastok súčtu štvorcov odchýlok vzniknutý ich zlúčením a následne dôjde k spojeniu tých zhlukov, ktorým odpovedá minimálna hodnota tohto prírastku.⁷⁵ Vyplývajúc zo skôr uvedeného je pri použití Wardovej metódy nevyhnutné klastrovú analýzu uskutočniť využitím štvorcovej Euklidovej vzdialenosti. Použitie Wardovej metódy je pritom vhodné najmä v prípade želaného minimalizovania rozdielov vo veľkosti zhlukov a automatického odstránenia príliš malých zhlukov.⁷⁶ Na základe vybraných makroekonomických ukazovateľov rozdeľujeme štatistický súbor, v našom prípade členské štáty EÚ, na vhodne zvolené množstvo podobných štatistických zhlukov. Vychádzajúc z výsledkov klastrovej analýzy interpretujeme konzistentnosť hospodárskeho vývoja štátov Vyšehradskej skupiny v kontexte členských štátov Európskej únie. Dôležitou súčasťou tejto časti práce je taktiež komparatívna analýza prílevu priamych zahraničných investícií a príjmov z / príspevkov do rozpočtu Európskej únie, resp. čistých rozpočtových pozícií jednotlivých štátov v priebehu uplynulých dekád.

Kombináciu viacerých komparatívnych analýz v poslednej časti štvrtej kapitoly a ich následnou syntézou získavame obraz o zapojení jednotlivých štátov Vyšehradskej skupiny do jednotlivých politík Európskej únie a posilnenej spolupráce členských štátov, resp. pozícií štátov k vybraným míľnikom a aspektom európskej integrácie v uplynulom období. Rovnako aj v poslednej časti štvrtej kapitoly kvalitatívne komparatívne analýzy, syntéza a následná dedukcia zisteného slúži k vysloveniu čiastkových a neskorších agregátnych záverov o konzistentnosti štátov Vyšehradskej skupiny v kontexte vybraných aspektov a politík súčasnej európskej integrácie.

⁷⁵ MELOUN, Milan – MILITKÝ, Jiri. *Přednosti analýzy shluků ve vícerozměrné statistické analýze*. [online]. In: Univerzita Pardubice, 2004. [cit. 2021-07-20]. Dostupné na <https://meloun.upce.cz/docs/publication/152.pdf>

⁷⁶ TREBUŇA, Peter. – BERES, M. *Klasifikácia metód zhlukovania a oblasti ich využitia*. In: Transfer inovácií, 2010, č. 16, s. 31-34. ISSN 1337-7094.

4 Výsledky práce

4.1 Rokovacia pozícia štátov Vyšehradskej skupiny v rámci rozhodovacieho procesu v Európskej únii

V súčasnej odbornej literatúre sa objavuje viacero spôsobov pre kvantifikáciu skutočnej rokovacej sily, resp. pozície jednotlivých členských štátov EÚ v rámci kolektívneho rozhodovacieho procesu. Štúdie zaoberajúce sa touto problematikou je možné nachádzať od samotného vzniku Európskych spoločenstiev, pričom omnoho väčší záujem daná téma v odbornej verejnosti získava počnúc deväťdesiatymi rokmi, v období kedy sa rozšírenie EÚ smerom na východ stáva čoraz reálnejším scenárom európskej integrácie. Základným, no nedostatočným spôsobom pre takúto kvantifikáciu sa stala váha hlasov vychádzajúca z percentuálneho podielu populácie jednotlivých členských štátov na celkovej populácii EÚ. Percentuálny podiel populácie jednotlivých štátov čiastočne poukazuje na rozdiely vo veľkosti členských štátov, avšak nedostatočne reflektuje skutočnú rokovacia pozíciu v rámci legislatívneho procesu EÚ. Berúc do úvahy riadny legislatívny proces EÚ, skutočnú rokovacia pozíciu jednotlivých štátov je možné najpresnejšie kvantifikovať na základe dvojkritériového hlasovania kvalifikovanou väčšinou,⁷⁷ ktoré v rámci rozhodovacieho procesu EÚ predstavuje najčastejšie využívanú formu hlasovania.⁷⁸ Prijatie, resp. zamietnutie prijímanej legislatívy je v hlasovaniach kvalifikovanou väčšinou v nadväznosti na revíziu hlasovania Zmluvou z Nice a neskôr prijatou Lisabonskou zmluvou podmienené tak kritériom počtu štátov ako i populačným kritériom. Pôvodný systém hlasovania kvalifikovanou väčšinou na základe fixne stanovených hlasov zmluvou z Nice⁷⁹ výrazne zvýhodňoval stredne veľké a malé členské štáty. Lisabonská revízia hlasovania zvýhodnila predovšetkým najľudnatejšie členské štáty EÚ v dôsledku čoho poklesla aj kombinovaná rokovacia sila V4.⁸⁰

⁷⁷ Napriek tomu, že dosiahnutie kvalifikovanej väčšiny je pre prijatie väčšiny legislatívy EÚ dostačujúce, prax hlasovania v Rade EÚ poukazuje na vysokú mieru dosiahnutia konsenzu až v 80 % hlasovaní. Vo všeobecnosti nachádzame dve vysvetlenia dosahovania konsenzu aj v prípadoch keď nie je pre prijatie legislatívy nevyhnutný. Podľa niektorých autorov je dosiahnutie konsenzu dôkazom konsenzuálnej klímy medzi členskými štátmi na úkor tradičných pro-európskych vlád, ktoré sa v prípade nízkeho predpokladu úspešného blokovania prijatia legislatívy častokrát zdržiavajú možnosti blokovania európskej legislatívy. Naopak druhým vysvetlením vysokej miery dosahovania konsenzu je podľa niektorých autorov častokrát snaha ministrov vyhnúť sa účasti zastupovaného štátu na neúspešnej blokovacej menšine, ktorá vo vnútroštátnom diskurze môže byť (najmä opozične) zneužívaná ako príklad neúspešnej obrany národných záujmov.

⁷⁸ COUNCIL OF THE EU. *Qualified majority*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2020-06-25]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/voting-system/qualified-majority/>

⁷⁹ *Treaty of Nice*. [online]. In: Eur-lex, 2001. [cit. 2020-06-25]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12001C/TXT&from=EN>

⁸⁰ *Treaty of Lisbon*. [online]. In: Eur-lex, 2007. [cit. 2020-06-25]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>

Pre kvantifikáciu skutočnej rokovacej sily členských štátov EÚ v hlasovaniach sú v odbornej literatúre najčastejšie používané modely Shapley-Shubik index, Penrose-Banzhaf index a model Steunenberg, Schmidtchen a Koboldt. Meritom každého z menovaných modelov je v praxi merať silu jednotlivých hráčov v rámci hlasovania na základe stanovených kritérií prostredníctvom indexových hodnôt. Shapley-Shubik index, pôvodne publikovaný v *American Political Review* v roku 1954⁸¹ sa okamžite stal najčastejšie citovaným modelom popisujúcim silu štátov alebo iných subjektov v kolektívnom rozhodovacom procese.⁸² V nadväznosti na rozpracovanie danej problematiky v spoločenských vedách v roku 1965 profesor Banzhaf explicitne limitoval využiteľnosť Shapley-Shubik indexu a formalizoval vlastný výpočet sily hráčov v kolektívnom rozhodovaní.⁸³ Pri kvantifikácii sily Banzhaf nadviazal na predošlú prácu L. Penrose z roku 1946,⁸⁴ ktorý vo svojej práci *Elementárna štatistika väčšinového hlasovania* predstavil tzv. odmocninovú metódu rozdelenia hlasovacích práv proporčne k populácii štátov zúčastňujúcich sa hlasovania. Banzhafov index rokovacej sily je vo všeobecnosti definovaný odlišnými pravdepodobnosťami zmeny výsledku hlasovania v rámci súboru hráčov alebo subjektov, ktoré nedisponujú rovnakým množstvom hlasov.

Na rozdiel od oboch vyššie uvedených modelov trojica autorov Steunenberg, Schmidtchen a Koboldt⁸⁵ konkretizovala svoj model výpočtu rozdelenia sily v rámci kolektívneho hlasovania na kvantifikáciu rozdelenia moci medzi členské štáty a oba legislatívne orgány EÚ, čím limitovala využitie modelu na iných štatistických súboroch. Tento model je však v odbornej literatúre označovaný len ako zovšeobecnenie Banzhafovho indexu ktoré umožňuje doplnenie dodatočných informácií spojených s jednotlivými hráčmi (hlasujúcimi).⁸⁶ Praktická možnosť aplikovania týchto dodatočných premenných je však veľmi problematická.⁸⁷

⁸¹ SHAPLEY, Lloyd S. – SHUBIK, Martin. A Method for Evaluating the distribution of Power in a Committee System. In *American Political Science Review*, 1954, roč. 48, č. 3, s. 787 – 792. ISSN 0003-0554.

⁸² STRAFFIN, Philip D. The Shapley-Shubik and Banzhaf power indices as probabilities. In: Roth, A.E. (ed.). *The Shapley Value*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988, s. 71 – 82. ISBN 9780521021333.

⁸³ BANZHAF, John Francis. Weighted Voting Doesn't Work: A Mathematical Analysis. In: *Rutgers Law Review*, 1965, roč. 19, č. 1, s. 317 – 343. ISSN 0036-0465.

⁸⁴ PENROSE, Lionel S. The elementary statistics of majority voting. In *Journal of the Royal Statistical Society*, 1946, roč. 109, č. 1, s. 53 – 57. ISSN 0964-1998.

⁸⁵ STEUNENBERG, Bernard - SCHMIDTCHEN, Dieter – KOBOLDT, Christian. Strategic Power in the European Union Evaluating the Distribution of Power in Policy Games. In: *Journal of Theoretical Politics*, 1999, roč. 11, č. 3, s. 339 – 366. ISSN 0951-6298.

⁸⁶ VARELA, Diego J. – PRADO-DOMINGUEZ, Javier. Negotiating the Lisbon Treaty: Redistribution, Efficiency and Power Indices. In: *Czech Economic Review*, 2012, roč. 6, č. 2, s. 107 – 124. ISSN 1802-9406.

⁸⁷ FELSENTHAL, Dan S. – MACHOVER, Moshé. 2001. Myths and meanings of voting power: comments on a symposium, In: *Journal of Theoretical Politics*, roč. 13, č. 1, s. 81 -97. ISSN 0951-6298.

Pre účely nášho výskumu používame štandardizovaný Banzhafov index sily, ktorého výpočet sme realizovali prostredníctvom vlastného algoritmu pripraveného v programovacom jazyku Python.⁸⁸ Algoritmus pre výpočet Banzhafovho indexu sily jednotlivých členských štátov EÚ zohľadňuje dve kritéria hlasovacej hry simulujúce hlasovanie Rady EÚ systémom kvalifikovanej väčšiny. Pre zachytenie zmeny rokovacej sily jednotlivých členských štátov ktorou ovplyvňujú výsledok legislatívneho procesu vychádzame z dvoch algoritmov, ktoré zaznamenávajú členskú základňu a rozloženie celkového obyvateľstva EÚ pred vystúpením Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ (pred 31. januárom 2020) a po jeho vystúpení (po 1. februári 2020). Oficiálne váhy hlasov členských štátov stanovené na základe podielu počtu obyvateľov jednotlivých štátov na celkovom obyvateľstve EÚ sme čerpali z dát hlasovacej kalkulačky Rady EÚ, ktorá okrem aktuálneho rozloženia hlasov v Rade EÚ (EÚ27) poskytuje aj posledné rozdelenie hlasov pred Brexitom (EÚ28).⁸⁹

Vystúpenie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ automaticky zvýšilo podiel obyvateľstva všetkých ostatných členských štátov na celkovom obyvateľstve EÚ. Pôvodný podiel obyvateľov štátov V4 na úrovni približne 12,41 % obyvateľov EÚ sa zvýšil na viac než 14,24 % všetkých občanov EÚ v roku 2020. Zatiaľ čo tento podielový prírastok bol v prípade všetkých členských štátov rovnaký, v dôsledku Brexitu došlo k najvýraznejšiemu prerozdeleniu skutočnej sily vyplývajúcej z hlasovania v Rade EÚ od roku 2014. Prerozdelenie rokovacej sily vo všeobecnosti v prvom rade ešte väčšmi posilnilo rokovaciu pozíciu najväčších členských štátov a naopak, dodatočne oslabilo rokovaciu pozíciu ôsmich najmenších členských štátov. V prípade všetkých štátov V4 došlo k dodatočnému posilneniu rokovacej sily. Najväčší prírastok rokovacej sily v relatívnom vyjadrení vyplývajúci z dvojkritériového hlasovania kvalifikovanou väčšinou v Rade EÚ vo všeobecnosti zaznamenalo Poľsko (o viac než 27,65 % pôvodnej sily). V prípade Maďarska a Českej republiky bol dodatočný prírastok rokovacej sily porovnateľný, v relatívnom vyjadrení približne o 3,52 % a 4,09 %. Slovenská republika (relatívny prírastok 0,74 %) sa spolu s Írskom stala najmenšími členskými štátmi EÚ, ktoré

⁸⁸ Algoritmický zápis pre výpočet Banzhafovho indexu sily jednotlivých členských štátov EÚ je priložený v Prílohe 1 a taktiež dostupný na ŠANTA, Marek. *Banzhaf power index calculator for the Council of the EU*. In: Github, 2021. [cit. 2020-06-25]. Dostupné na https://github.com/santomet/santomet-playground/tree/master/banzhaf_eu?fbclid=IwAR03okIqmCv4aA_f2b3n_MdBwMaq4MDsi6vxN1Z6d2YNjQINyw-PF-JGUrY

⁸⁹ COUNCIL OF THE EU. *Voting calculator*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-01-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/voting-system/voting-calculator/>

v dôsledku Brexitu zaznamenali pozitívny rast rokovacej sily v rámci kolektívneho rozhodovacieho procesu.

Zistené výsledky výpočtu indexových hodnôt rokovacej sily štátov V4 poukazujú na viacero dôležitých skutočností. Kombinovane štáty V4 po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska disponujú spoločne rokovacou silou v rámci hlasovania kvalifikovanou väčšinou na úrovni 14,52995 %, čím preyšujú aj rokovaciu silu Nemecka s populáciou preyšujúcou 83 miliónov obyvateľov či dokonca napr. koalíciu Francúzska a Rumunska, štátov, ktoré sa spoločne podieľajú takmer na jednej pätine súčasnej populácie EÚ. Samotné Poľsko disponuje možnosťou ovplyvňovania výsledku rozhodovacieho procesu na úrovni 6,4423 %, Česká republika 2,9429 %, Maďarsko 2,8377 % a Slovenská republika na úrovni 2,3251 %. Ďalšou dôležitou skutočnosťou je výrazný rozdiel medzi vzájomným pomerom počtu obyvateľov a rokovacej sily jednotlivých štátov V4. Zatiaľ čo Česko, Maďarsko a Slovenská republika sa kombinovane podieľajú len na približne dvoch tretinách populácie Poľska, tri menšie štáty V4 disponujú spoločne rokovacou silou na úrovni 8,08765 %, čím preyšujú rokovaciu silu samotného Poľska (6,4423 %) o viac než 25 % a v prípade vytvorenia koalície v rámci hlasovania predstavujú pre zvyšné členské štáty EÚ atraktívnejšieho partnera ako najväčší východoeurópsky členský štát EÚ.

Vystúpenie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a prerozdelenie rokovacej sily posunulo politické ťažisko európskej integrácie o niečo bližšie k východnej Európe. Prirodzené zmeny v súčasnom a budúcom vývoji rokovacej sily jednotlivých štátov V4 v prípade ďalšieho využívania hlasovania kvalifikovanou väčšinou na základe Lisabonskej revízie hlasovania vyplývajú predovšetkým z demografického vývoja tak v krajinách Vyšehrady ako i ostatných 23 členských štátoch EÚ. V dôsledku výraznejších demografických zmien a dlhodobých demografických trendov v jednotlivých členských štátoch EÚ tak z dlhodobého hľadiska môže dôjsť k miernemu posilneniu resp. oslabeniu rokovacej pozície celej členskej základne. Zároveň k výraznejším zmenám v rokovacej sile všetkých členských štátov vrátane štátov V4 môže v prípade aktuálne platných kritérií pre dosiahnutie kvalifikovanej väčšiny dôjsť v prípade ďalšieho rozšírenia členskej základne o nové členské štáty, resp. v prípade vystúpenia ďalších členských štátov z EÚ. Samotný nárast či pokles rokovacej sily bude pritom v takomto prípade kauzálne závislý od počtu obyvateľov prístupujúceho, resp. vystupujúceho členského štátu.

Tabuľka č. 5: Indexy rokovacej sily a podiel obyvateľstva na celkovej populácii EÚ pred a po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ

Členský štát EÚ	Banzhafov index rokovacej sily (štandardizovaný)		Δ	% Δ	Podiel obyvateľstva na celkovom obyvateľstve EÚ %	
	Do Brexitu	Po Brexite			Do Brexitu	Po Brexite
Nemecko	10,2648	12,0275	1,7627	17,17	16,12	18,54
Francúzsko	8,4513	9,9563	1,5050	17,81	13,1	14,98
Taliansko	7,8152	9,1072	1,2920	16,53	11,92	13,65
Španielsko	6,1827	7,6298	1,4471	23,41	9,09	10,49
Poľsko	5,0468	6,4423	1,3955	27,65	7,4	8,49
Rumunsko	3,7135	3,9593	0,2458	6,62	3,8	4,34
Holandsko	3,4906	3,7299	0,2393	6,86	3,37	3,89
Belgicko	2,9000	3,0370	0,1370	4,72	2,22	2,56
Grécko	2,8347	2,9536	0,1189	4,20	2,09	2,4
Česko	2,8099	2,9249	0,1149	4,09	2,04	2,35
Portugalsko	2,7879	2,8984	0,1105	3,96	2	2,3
Švédsko	2,7788	2,8957	0,1169	4,21	1,98	2,29
Maďarsko	2,7413	2,8377	0,0964	3,52	1,91	2,18
Rakúsko	2,6390	2,7311	0,0921	3,49	1,71	1,98
Bulharsko	2,4674	2,5070	0,0395	1,60	1,37	1,56
Dánsko	2,3427	2,3678	0,0251	1,07	1,13	1,3
Fínsko	2,3120	2,3320	0,0200	0,87	1,07	1,23
Slovensko	2,3079	2,3251	0,0172	0,74	1,06	1,22
Írsko	2,2456	2,2607	0,0151	0,67	0,94	1,1
Chorvátsko	2,1737	2,1593	-0,0144	-0,66	0,8	0,91
Litva	2,0454	2,0054	-0,0400	-1,96	0,55	0,62
Slovinsko	1,9703	1,9229	-0,0475	-2,41	0,4	0,47
Lotyšsko	1,9580	1,9039	-0,0540	-2,76	0,38	0,43
Estónsko	1,8979	1,8315	-0,0664	-3,50	0,26	0,3
Cyprus	1,8504	1,7788	-0,0716	-3,87	0,17	0,2
Luxembursko	1,8254	1,7458	-0,0796	-4,36	0,12	0,14
Malta	1,8096	1,7293	-0,0803	-4,44	0,09	0,11
Spojené kráľovstvo	8,3372	0,0000	-8,3372	-100	12,9	NA

Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa výsledkov algoritmickeho výpočtu v Python použitím dát COUNCIL OF THE EU. *Voting calculator*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-01-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/voting-system/voting-calculator/>

4.2 Konzistentnosť hlasovania štátov Vyšehradskej skupiny v rámci hlasovaní Rady Európskej únie

V nadväznosti na kvantifikáciu skutočnej nominálnej rokovacej sily členských štátov EÚ očistenej o politický aspekt rokovaní a vyjednávania v predošlej časti práce, sa so zreteľom na štáty V4 načrtá dôležitá otázka: Dochádza v rámci hlasovaní v Rade EÚ k aktívnemu využívaniu nominálnej rokovacej sily štátov pre presadzovanie spoločných záujmov?

Berúc do úvahy obmedzenú kombinovanú úroveň rokovacej sily, resp. podiel počtu obyvateľov štyroch stredoeurópskych štátov na celkovej populácii EÚ po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska je zjavné, že štáty V4 majú nezanedbateľný potenciál pre budovanie blokujúcich koalícií členských štátov. Vzhľadom na podmienky vytvorenia blokujúcej menšiny v rámci súčasného systému hlasovania kvalifikovanou väčšinou však V4 popri spĺňaní kritéria počtu členských štátov (4 z 27) naráža na tzv. populačné kritérium (35 % obyvateľov EÚ).⁹⁰ Ani po Brexite nie je vzhľadom na prerozdelenie podielu obyvateľov jednotlivých členských štátov možné vytvorenie blokujúcej menšiny štátov pozostávajúcej zo štátov V4 a ktoréhokoľvek ďalšieho členského štátu. Pre splnenie kritérií týkajúcich sa vytvorenia blokujúcej menšiny v rámci hlasovania v Rade EÚ tak naďalej zostáva v platnosti nutná účasť aspoň dvoch ďalších členských štátov.⁹¹

V prípade účasti Nemecka ako piateho členského štátu potenciálnej blokujúcej menšiny je na dosiahnutie populačného kritéria dostačujúca účasť jedného členského štátu EÚ s počtom obyvateľov na úrovni Švédska alebo vyšším (viď Tabuľka č. 5). Celkovo je teda možné na základe nominálnej rokovacej sily v prípade účasti štátov V4 a Nemecka vytvoriť až 9 šesťčlenných kombinácií opozičných blokujúcich menšín. V prípade nahradenia Nemecka ako piateho člena opozičnej blokujúcej menšiny za Francúzsko je možné na základe aktuálnej demografickej situácie možné vytvoriť 2 dodatočné šesťčlenné kombinácie opozičných blokujúcich menšín (V4 + Francúzsko + Taliansko / V4 + Francúzsko + Španielsko). Poslednou možnosťou vytvorenia šesťčlennej opozičnej blokujúcej menšiny (za neúčasti dvoch najväčších členských štátov) je kombinácia členských štátov v zložení V4 + Taliansko + Španielsko. Počet možností vytvorenia

⁹⁰ V prípade hlasovania systémom jednoduchej väčšiny rokovacia sila V4 vyplýva analogicky z počtu členských štátov. Pre prijatie či blokovanie prijímanej legislatívy je preto nevyhnutná podpora ďalších 10 členských štátov. V prípade jednomyseľného hlasovania sa budovanie koalícií či blokujúcich menšín stáva bezpredmetným.

⁹¹ Zdržanie sa hlasovania je v prípade hlasovania kvalifikovanou väčšinou v Rade EÚ považované za hlas proti.

blokujúcej menšiny za účasti štyroch štátov V4 sa násobne zvyšuje v prípade menšiny zloženej z viac než šiestich členských štátov EÚ.

Agregátnu analýzu hlasovania štátov V4 v rámci hlasovaní v Rade EÚ je možné uskutočniť použitím dostupných archivovaných dát v databáze Rady EÚ, ktorá obsahuje o. i. výsledky hlasovania Rady EÚ od konca roka 2009.⁹² Pre potreby vyhodnotenia konzistentnosti hlasovania štátov V4 vychádzame v predkladanej dizertačnej práci z desaťročného obdobia ohraničeného 1. januárom 2011 a 31. decembrom 2020. Obdobie desiatich rokov poznačené viacerými krízami možno z hľadiska dĺžky členstva štátov V4 v EÚ bezpochyby považovať za dostatočne výpovedné. V tomto období databáza výsledkov hlasovania v kontexte legislatívneho procesu EÚ obsahuje 1087 záznamov v prípade Českej republiky a Slovenskej republiky a o jeden výsledok hlasovania menej v prípade Maďarska a Poľska.⁹³

Tabuľka č. 6: Prehľad výsledkov hlasovania štátov V4 v Rade EÚ v období 1.1.2011 – 31.12.2020

Hlas	Česká republika	Maďarsko	Poľsko	Slovenská republika
Za	1051	1037	1039	1064
Proti	16	26	21	10
Zdržanie	19	20	23	11
Neúčast'	1	3	3	2
Z toho v prípade hlasovania systémom kvalifikovanej väčšiny:				
Za	960	949	951	975
Proti	16	26	21	10
Zdržanie	19	20	23	11
Neúčast'	1	1	1	0

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>

Zo štatistického záznamu účasti štátov V4 na hlasovaní v Rade EÚ v priebehu uplynulej dekády vyplýva niekoľko dôležitých skutočností. Na vzorke hlasovacieho správania štátov V4 môžeme sledovať veľmi vysokú mieru hlasovania v prospech prijatia, resp. schválenia legislatívy EÚ. V priebehu sledovaného obdobia predstavovalo v priemere takmer 96,5 % odovzdaných hlasov štyroch štátov v rámci hlasovania Rady EÚ hlasy „za“.

⁹² COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>

⁹³ Rozdiel v archivovaných výsledkoch hlasovania v prípade štátov V4 vyplýva z hlasovania Rady EÚ z októbra 2017 o nariadení vzťahujúcom sa na zriadenie Európskej prokuratúry.

Medzi hlasmi jednotlivých štátov V4 „za“ pritom existujú len mierne rozdiely na úrovni 1-2 %, resp. menej než dvoch desiatok hlasov. Najnižší podiel hlasov „za“ na celkovom hlasovaní v sledovanom období zaznamenalo Maďarsko (95,8 % odovzdaných hlasov) a naopak, najvyšší podiel hlasov „za“ Slovenská republika (98,1 % odovzdaných hlasov). V prípade všetkých hlasovaní v ktorých štáty V4 hlasovali proti prijatiu legislatívneho návrhu alebo sa hlasovania zdržali prebiehalo hlasovanie systémom kvalifikovanej väčšiny. V prípade dvoch hlasovaní, ktorých sa nezúčastnila Česká republika, Maďarsko a Poľsko bolo o prijatí nariadení v rámci posilnenej spolupráce rozhodované jednomyselne.⁹⁴

Porovnateľne vysoká miera hlasovania v prospech prijatia legislatívy EÚ v prípade štátov V4 vytvára ilúziu o nízkej miere blokovania legislatívy v rámci hlasovaní Rady EÚ avšak v kontexte súčasných 27 členských štátov možno na základe výsledkov hlasovaní zaradiť Českú republiku, Poľsko a najmä Maďarsko medzi päťicu členských štátov najčastejšie oponujúcich prijatiu legislatívy, resp. využívajúcich možnosť zdržania sa hlasovania.⁹⁵ Výnimkou v tomto ohľade je dlhodobo Slovenská republika, hlasovacie správanie ktorej vykazuje väčší podiel hlasov „za“ než je samotný priemer EÚ (takmer 97 % odovzdaných hlasov). Vysoké podiely týchto hlasov v rámci regiónu V4 či ostatných členských štátov, resp. nízky podiel hlasov blokujúcich schválenie navrhovanej legislatívy tak poukazuje na fakt, že veľká časť kontroverznej legislatívy, ktorá sa častokrát v jednotlivých členských štátoch stáva predmetom diskurzu za účasti politických elít a odbornej či širokej verejnosti, je v mnohých prípadoch odsúdená na neúspech skôr než dôjde k samotnému hlasovaniu Rady EÚ v rámci legislatívneho procesu.

Nasledujúca tabuľka zaznamenáva účasť Českej republiky na odmietnutí prijatia legislatívy v rámci hlasovaní Rady EÚ v období 1. január 2011 – 31. december 2020, ku ktorému došlo spolu 35-krát, pričom v 16 prípadoch priamou (hlasovanie proti) a v 19 prípadoch nepriamou formou (zdržanie sa hlasovania). V rámci 35 dotknutých hlasovaní súčasťou blokovania prijatia legislatívy bola spomedzi štátov V4 najčastejšie Slovenská republika v 11 prípadoch, z toho 9-krát vo forme rovnakého hlasu. Maďarsko spolu s Českou republikou nepodporilo prijatie legislatívy EÚ spolu 9-krát (5-krát formou rovnakého hlasu) a Poľsko spolu len v 6 prípadoch (5-krát formou rovnakého hlasu).

⁹⁴ Legislatívne návrhy vzťahujúce sa na veci majetkových režimov manželských párov.

⁹⁵ V sledovanom období v rámci hlasovaní Rady EÚ častejšie než tri menované štáty V4 hlasovali proti, resp. zdržali sa hlasovania len zástupcovia Nemecka (spolu 49-krát) a Holandska (spolu 55-krát). Zmiené možnosti hlasovania v minulosti najčastejšie využívali zástupcovia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska. COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>

Prehľad výsledkov 35 hlasovaní v tabuľke nižšie však poukazuje na vyššiu zhodu v účasti na blokovanií spolu s Rakúskom (rovnako ako v prípade Slovenskej republiky v 11 prípadoch) a Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska (rovnako ako v prípade Maďarska v 9 prípadoch). Berúc do úvahy výsledky týchto hlasovaní nedošlo ani raz k úspešnému vytvoreniu blokujúcej menšiny a všetky legislatívne návrhy tak boli aj napriek blokovaníu Českou republikou schválené.

Tabuľka č. 7: Prehľad hlasovania Českej republiky proti prijatiu legislatívy EÚ a zdržania sa hlasovania v rámci rokovaní Rady EÚ v období 1. 1. 2011 – 31. 12. 2020

<i>Hlasovanie Českej republiky proti prijatiu legislatívy</i>													
Prav.	Dokument	Rada	Proti prijatiu							Zdržalo sa			
KV	2017/0291	3698	DE	PL	SK						AT	EE	LV
KV	2018/0104	3697	SK								UK		
KV	2016/0376	3658	BE								HR	SK	
KV	2016/0382	3658									BE	HU	SK
KV	2016/0151	3646	DK	FI	IE	NL					LU	UK	
KV	2014/0100	3617	CY	FI	LT	SK					AT	BE	HU
KV	2015/0269	3531	LU	PL									
KV	2011/0228	3310											
KV	2011/0229	3310	AT	BE									
KV	2011/0359	3308	HU								AT	ES	LU
KV	2011/0389	3308	HU								AT	ES	
KV	2010/0210	3293	NL	PL							AT	BG	
KV	2011/0455	3261	AT	DK	NL	UK							
KV	2010/0298	3144	BG										
KV	2008/0157	3109	BE	LU	NL	RO	SE	SI	SK		AT	EE	
KV	2007/0112	3081	MT								DK	IE	UK
<i>Zdržanie sa hlasovania Českou republikou</i>													
Prav.	Dokument	Rada	Proti							Zdržalo sa			
KV	2020/0128	N/A									NL		
KV	2020/0071	N/A									BE		
KV	2017/0048	3729									HU	UK	
KV	2016/0264	3717									HU	SK	UK
KV	2018/0064	3698	AT	HU	SE						PL		
KV	2016/0379	3693									BG	SK	
KV	2018/0161	3689	DK	MT	SE	UK					AT		
KV	2014/0257	3653											
KV	2015/0277	3628	CY	MT							PL	SK	
KV	22.6.2018	3626	IT	PL							RO		
KV	2016/0014	3617									DE	LV	SK
KV	2012/0288	3402											
KV	2011/0432	3382									UK		
KV	2012/0260	3311	HU	LU							FR		
KV	2011/0062	3290									LU	LV	

KV	2011/0282	3285											
KV	2011/0440	3271	IT									HU	SK
KV	2009/0076	3164	DK									AT	
KV	2008/0183	3140	DK	SE	UK								

Vysvetlenie: Prav. = Pravidlo hlasovania, KV = kvalifikovaná väčšina, AT = Rakúsko, BE = Belgicko, BG = Bulharsko, CR = Chorvátsko, CY = Cyprus, CZ = Česká republika, DE = Nemecko, DK = Dánsko, EE = Estónsko, EL = Grécko, ES = Španielsko, FI = Fínsko, FR = Francúzsko, HU = Maďarsko, IE = Írsko, IT = Taliansko, LT = Litva, LU = Luxembursko, LV = Lotyšsko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Poľsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SE = Švédsko, SI = Slovinsko, SK = Slovenská republika, UK = Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska.

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>

V prípade Maďarska dochádzalo v priebehu sledovaného obdobia v kontexte štátov V4 k blokovaniu prijatia legislatívnych návrhov najčastejšie. Zo 46 prípadov hlasovaní Rady EÚ systémom kvalifikovanej väčšiny Maďarsko nepodporilo prijatie legislatívy 26-krát vo forme hlasu proti a 20-krát sa hlasovania zdržalo. Jednoznačne najčastejším partnerom v hlasovaní sa v priebehu desaťročného obdobia stalo Poľsko ktoré proti prijatiu legislatívnych návrhov hlasovalo s Maďarskom 14-krát, z toho v 11 prípadoch formou rovnakého hlasovania. V rámci 46 hlasovaní sa blokovania prijímajnej legislatívy zúčastnila Česká republika v 9 prípadoch (5-krát formou rovnakého hlasu). Slovenská republika na základe výsledkov dotknutých hlasovaní predstavovala pre Maďarsko v kontexte 28 členských štátov EÚ len priemerného partnera so 6 účasťami na blokovanií prijatia (5-krát formou rovnakého hlasu). Prehľad hlasovania v tabuľke nižšie zaznamenáva vyššiu zhodu z hlasovaní s viacerými členskými štátmi mimo V4. Rovnako ako v prípade Českej republiky, významné zhody v hlasovaní Maďarska je možné nachádzať v prípade Rakúska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (9-krát, resp. 8-krát) a taktiež v prípade Bulharska (10-krát), Rumunska či Cypru (v oboch prípadoch 7-krát).

Tabuľka č. 8: Prehľad hlasovania Maďarska proti prijatiu legislatívy EÚ a zdržania sa hlasovania v rámci rokovaní Rady EÚ v období 1. 1. 2011 – 31. 12. 2020

<i>Hlasovanie Maďarska proti prijatiu legislatívy</i>												
Prav.	Dokument	Rada	Proti prijatiu									Zdržalo sa
KV	2018/0136	N/A	PL									
KV	2019/0188	N/A										
KV	2017/0121	N/A	BG	CY	EE	LT	LV	MT	PL	RO		
KV	2017/0122	N/A	BG	CY	EE	LT	LV	MT	PL	RO		
KV	2017/0123	N/A	BG	CY	EE	LT	LV	MT	PL	RO	BE	
KV	2017/0085	3698	DK	NL	SI						AT	PL
KV	2018/0064	3698	AT	SE							CZ	PL
KV	2017/0293	3686									BG	
KV	2018/0371	3663	FI								DK	UK

KV	2018/0058	3628													
KV	2016/0070	3625	PL									HR	LT	LV	UK
KV	2016/0030	3562													
KV	2012/0193	3531	CY	DE	IE	MT	PL					DK	UK		
KV	2013/0443	3507	AT	DK	LT	PL	RO					HR			
KV	2014/0032	3464	SK									BE	DE		
KV	2014/0014	3459	NL									UK			
KV	2014/0011	3409	BG	CY	HR	PL	RO								
KV	2013/0307	3334										BG	DE	RO	
KV	2012/0061	3313	LV									EE			
KV	2012/0260	3311	LU									CZ	FR		
KV	2011/0359	3308	CZ									AT	ES	LU	
KV	2011/0389	3308	CZ									AT	ES		
KV	2013/0439	3308	AT	CY	DK	EL	NL	UK				SI			
KV	2013/0156	3278													
KV	2012/0337	3271	PL												
KV	2011/0308	3247	EE									BG	ES	PT	

Zdržanie sa hlasovania Maďarskom

Prav.	Dokument	Rada	Proti prijatiu							Zdržalo sa					
			AT	BG	DK	NL	SE	UK							
KV	14283/2019	3732	AT	BG	DK	NL	SE	UK							
KV	2017/0048	3729										CZ	UK		
KV	2016/0264	3717										CZ	SK	UK	
KV	2018/0172	3692													
KV	2016/0392	3685	EL												
KV	2016/0382	3658	CZ									BE	SK		
KV	2014/0100	3617	CY	CZ	FI	LT	SK					AT	BE		
KV	2015/0272	3617													
KV	2015/0272	3617													
KV	2015/0275	3617										PT			
KV	2015/0276	3617													
KV	2015/0148	3599	HR	PL											
KV	2016/0281	3560										LU			
KV	2015/0263	3533													
KV	2016/0023	3531										BG	PL		
KV	2010/0209	3313										AT	ES		
KV	2011/0368	3309										FI			
KV	2011/0339	3302													
KV	2011/0440	3271	IT									CZ	SK		
KV	2011/0429	3254	BG									LV	PL	RO	SK

Vysvetlenie: Prav. = Pravidlo hlasovania, KV = kvalifikovaná väčšina, AT = Rakúsko, BE = Belgicko, BG = Bulharsko, CR = Chorvátsko, CY = Cyprus, CZ = Česká republika, DE = Nemecko, DK = Dánsko, EE = Estónsko, EL = Grécko, ES = Španielsko, FI = Fínsko, FR = Francúzsko, HU = Maďarsko, IE = Írsko, IT = Taliansko, LT = Litva, LU = Luxembursko, LV = Lotyšsko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Poľsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SE = Švédsko, SI = Slovinsko, SK = Slovenská republika, UK = Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska.

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>

Zástupcovia Poľska v rámci rokovaní Rady EÚ odmietli prijatie legislatívnych návrhov porovnateľne frekventovane ako v prípade Maďarska. Častejšie však k odmietnutiu podpory prijatia legislatívy dochádzalo v prípade zdržania sa hlasovania (23-krát) než v prípade priameho hlasovania proti prijatiu legislatívy. Ako uvádzame skôr, najväčším partnerom v rámci 44 dotknutých hlasovaní sa v priebehu desaťročného obdobia stalo Maďarsko s 11 zhodnými hlasovaniami (celkovo 14-krát účasť na odmietnutí prijatia), a naopak, počet prípadov spoločného odmietnutia prijatia legislatívy spolu s Českou republikou alebo Slovenskom je podstatne nižší (zhodne v 6 prípadoch, z toho 5-krát, resp. 4-krát formou rovnakého hlasu). Výsledky hlasovania preukázali vyššiu mieru zhody s viacerými členskými štátmi EÚ mimo V4 počnúc Lotyšskom (9-krát), Rakúskom, Bulharskom, Cyprom, Maltou či Rumunskom (zhodne v 8 prípadoch). Prehľad výsledkov vybraných hlasovaní Rady EÚ taktiež poukazuje na najčastejšiu zhodu poľských hlasov proti prijatiu legislatívy, resp. zdržania sa hlasovania s Nemeckom spomedzi štátov V4.

Tabuľka č. 9: Prehľad hlasovania Poľska proti prijatiu legislatívy EÚ a zdržania sa hlasovania v rámci rokovaní Rady EÚ v období 1. 1. 2011 – 31. 12. 2020

<i>Hlasovanie Poľska proti prijatiu legislatívy</i>																
Prav.	Dokument	Rada	Proti prijatiu										Zdržalo sa			
KV	2018/0136	N/A	HU													
KV	2020/0067	N/A	BE	NL	PT								LU			
KV	2017/0121	N/A	BG	CY	EE	HU	LT	LV	MT	RO						
KV	2017/0122	N/A	BG	CY	EE	HU	LT	LV	MT	RO						
KV	2017/0123	N/A	BG	CY	EE	HU	LT	LV	MT	RO		BE				
KV	2017/0291	3698	CZ	DE	SK							AT	EE	LV		
KV	2016/0280	3686	FI	IT	LU	NL	SE					BE	EE	SI		
KV	22.6.2018	3626	IT									CZ	RO			
KV	2016/0070	3625	HU									HR	LT	LV		
KV	2016/0230	3615										HR	LT	LV		
KV	2012/0193	3531	CY	DE	HU	IE	MT									
KV	2015/0269	3531	CZ	LU												
KV	2013/0443	3507	AT	DK	HU	LT	RO					HR				
KV	2013/0409	3490														
KV	2014/0011	3409	BG	CY	HR	HU	RO									
KV	2012/0366	3303														
KV	2012/0036	3303										DK	UK			
KV	2010/0210	3293	CZ	NL								AT	BG			
KV	2012/0202	3285														
KV	2012/0337	3271	HU													
KV	2008/0142	3072	AT	PT	RO							SK				
<i>Zdržanie sa hlasovania Poľskom</i>																
Prav.	Dokument	Rada	Proti prijatiu										Zdržalo sa			

KV	2018/0090	3725	SK								AT	DE		
KV	2017/0085	3698	DK	HU	NL	SI					AT			
KV	2018/0064	3698	AT	HU	SE						CZ			
KV	2017/0102	3638												
KV	2015/0277	3628	CY	MT							CZ	SK		
KV	2016/0231	3615	LT	MT							LV			
KV	2017/0163	3611												
KV	2015/0148	3599									HR	HU		
KV	2016/0130	3583									HR	UK		
KV	2016/0308	3556									LV			
KV	2016/0023	3531									BG	HU		
KV	2014/0002	3458												
KV	2013/0014	3436												
KV	2013/0015	3436												
KV	2013/0016	3436	UK											
KV	2013/0224	3372	CY	EL	MT									
KV	2013/0185	3344									DE	SI		
KV	2012/0180	3295												
KV	2012/0055	3271	BG	CY	MT						DE	EE		
KV	2011/0429	3254	BG								HU	LV	RO	SK
KV	2012/0328	3234												
KV	2010/0253	3196	AT	DE	LU						EE	SK		
KV	23.5.2011	3092									ES	PT		

Vysvetlenie: Prav. = Pravidlo hlasovania, KV = kvalifikovaná väčšina, AT = Rakúsko, BE = Belgicko, BG = Bulharsko, CR = Chorvátsko, CY = Cyprus, CZ = Česká republika, DE = Nemecko, DK = Dánsko, EE = Estónsko, EL = Grécko, ES = Španielsko, FI = Fínsko, FR = Francúzsko, HU = Maďarsko, IE = Írsko, IT = Taliansko, LT = Litva, LU = Luxembursko, LV = Lotyšsko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Poľsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SE = Švédsko, SI = Slovinsko, SK = Slovenská republika, UK = Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska.

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>

Výsledky hlasovania Rady EÚ poukazujú na skutočnosť, že Slovenská republika v priebehu sledovaného obdobia hlasovala proti prijatiu legislatívy, resp. zdržala sa hlasovania spomedzi štátov V4 najmenej krát. V rámci 21 hlasovaní sa Slovenská republika stala v 10 prípadoch členom blokujúcej menšiny a vo zvyšných prípadoch sa zástupcovia v hlasovaní zdržali. Ako vyplýva z vyššie uvedených hlasovaní v prípade troch ďalších štátov V4, najvyššiu zhodu v hlasovaní nachádzame v prípade Českej republiky (11-krát odmietnutie prijatia legislatívy, z toho 9-krát vo forme rovnakého hlasu), a naopak, počet prípadov spoločného odmietnutia prijatia legislatívy spolu s Maďarskom a Poľskom je podstatne nižší (zhodne v 6 prípadoch, z toho 5-krát, resp. 4-krát formou rovnakého hlasu). Mimo štátov V4 sa obdobne vysoká miera zhody v blokovaní prijatia legislatívy v rámci rokovaní EÚ vzťahuje predovšetkým na Rakúsko (7-krát) a Holandsko (6-krát).

Tabuľka č. 10: Prehľad hlasovania Slovenskej republiky proti prijatiu legislatívy EÚ a zdržania sa hlasovania v rámci rokovaní Rady EÚ v období 1. 1. 2011 – 31. 12. 2020

<i>Hlasovanie Slovenskej republiky proti prijatiu legislatívy</i>												
Prav.	Dokument	Rada	Proti prijatiu							Zdržalo sa		
KV	2018/0154	N/A	MT									
KV	2018/0090	3725								AT	DE	PL
KV	2017/0353	3699	UK							BG	LU	
KV	2017/0291	3698	CZ	DE	PL					AT	EE	LV
KV	2018/0104	3697	CZ							UK		
KV	2014/0100	3617	CY	CZ	FI	LT				AT	BE	HU
KV	2016/0381	3615								HR	UK	
KV	2014/0032	3464	HU							BE	DE	
KV	2013/0246	3409	AT	BE	EE	IE	MT	NL				
KV	2008/0157	3109	BE	CZ	LU	NL	RO	SE	SI	AT	EE	
<i>Zdržanie sa hlasovania Slovenskou republikou</i>												
Prav.	Dokument	Rada	Proti prijatiu							Zdržalo sa		
KV	2018/0169	N/A								DE		
KV	2016/0264	3717								CZ	HU	UK
KV	2016/0379	3693								BG	CZ	
KV	2016/0376	3658	BE	CZ						HR		
KV	2016/0382	3658	CZ							BE	HU	
KV	2015/0277	3628	CY	MT						CZ	PL	
KV	2016/0014	3617								CZ	DE	LV
KV	2011/0440	3271	IT							CZ	HU	
KV	2011/0429	3254	BG							HU	LV	PL
KV	2010/0253	3196	AT	DE	LU					EE	PL	
KV	2008/0142	3072	AT	PL	PT	RO				DE		

Vysvetlenie: Prav. = Pravidlo hlasovania, KV = kvalifikovaná väčšina, AT = Rakúsko, BE = Belgicko, BG = Bulharsko, CR = Chorvátsko, CY = Cyprus, CZ = Česká republika, DE = Nemecko, DK = Dánsko, EE = Estónsko, EL = Grécko, ES = Španielsko, FI = Fínsko, FR = Francúzsko, HU = Maďarsko, IE = Írsko, IT = Taliansko, LT = Litva, LU = Luxembursko, LV = Lotyšsko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Poľsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SE = Švédsko, SI = Slovinsko, SK = Slovenská republika, UK = Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska.

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>

Výsledky analýzy všetkých 1087 hlasovaní Rady EÚ za účasti Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenska poukazujú na odlišné miery zhody v hlasovaní štátov V4. Všeobecne najvyššiu mieru zhody na úrovni 96,69 % všetkých hlasov v období 1. januára 2011 do konca roku 2020 nachádzame v hlasovaní Českej republiky a Slovenska. Sukcesorské štáty ČSFR v rámci analyzovaného desaťročného obdobia hlasovali totožne spolu v 1050 prípadoch, z čoho 1041-krát formou podpory prijímanej legislatívy, 4-krát hlasovaním proti jej prijatiu a 5-krát zdržaním sa hlasovania. Ide tak o jediný prípad zhody v hlasovaní štátov V4 v rámci rozhodovacieho procesu v Rade EÚ, ktorá prevyšuje úroveň

95 % (aspoň 1032 z 1086 hlasovaní). Dosiadnutá miera zhody hlasovania v prípade Českej republiky a Slovenska však v kontexte hlasovania 28 členských štátov EÚ (vrátane Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska) v sledovanom období nie je obzvlášť vysoká. Najvyššie zhody v hlasovaní sú príznačné predovšetkým pre tie členské štáty, ktoré v hlasovaní Rady EÚ blokovali prijatie hlasovania alebo sa hlasovania zdržali najmenej krát. V priebehu sledovaného obdobia tak ide predovšetkým o Francúzsko, Grécko, Litvu, Cyprus, Rumunsko, Slovinsko či Fínsko.⁹⁶ Analýza zhody hlasovania Slovenskej republiky v Rade EÚ s dvoma ďalšími štátmi V4 poukázala na o niečo nižšiu zhodu na úrovni 94,75 % v prípade Poľska a 94,57 % v prípade Maďarska. V oboch prípadoch možno dosiahnutú úroveň zhody vysvetľovať predovšetkým podstatne nižším množstvom prípadov blokovania prijatia legislatívy Slovenskou republikou.

V prípade ďalšej dvoj-kombinácie štátov V4 zloženej z Maďarska a Poľska analýza preukázala zhodu v hlasovaní na úrovni 93,91 % odovzdaných hlasov. Napriek tomu, že dva menované štáty v rámci V4 v hlasovaniach najčastejšie blokovali prijímanie legislatívy EÚ, k prieniku odovzdaných hlasov došlo len v 1018 prípadoch. Príčinou trojpercentného rozdielu v porovnaní so zhodou v hlasovaní Českej republiky a Slovenska sa stala nízka miera koordinácie spoločného blokovania prijatia legislatívy. Prekvapivo k rovnakej miere zhody hlasovania v rámci sledovaného obdobia aj v prípade dvojice v zložení Česká republika a Poľsko (93,74 %, resp. 1018 z 1086 odovzdaných hlasov). Za partnerov s najmenším prienikom v rámci hlasovania Rady EÚ v sledovanom období na základe výsledkov analýzy možno označiť Českú republiku a Maďarsko so zhodou hlasovania na úrovni 93,37 % (1014 z 1086 odovzdaných hlasov).

Hlasovanie štátov V4 v Rade EÚ v sledovanom desaťročnom období poukazuje na dve hlavné tendencie, podľa ktorých možno formát V4 v praxi rozdeliť skôr na formát V2 + 2. Takéto rozdelenie vyplýva v prvom rade z vysokej zhody hlasovania medzi Českou republikou a Slovenskom tak v prípade podpory ako i blokovania prijatia legislatívy EÚ. Aj napriek tomu, že odovzdané hlasy 28 členských štátov vo viacerých prípadoch poukazujú na existenciu vyššej zhody v hlasovaní Rady EÚ, úroveň zhody dvoch menovaných štátov je približne o 2-3 % vyššia ako v prípade ostatných dvoj-kombinácií štátov v rámci V4. Naopak, spoločným znakom hlasovania Maďarska a Poľska sa stal vyšší podiel hlasov

⁹⁶ K najvyššej zhode v hlasovaní v Rade EÚ v priebehu sledovaného obdobia došlo v hlasovaní Francúzska a Grécka (98,99 %, resp. 1076 z 1087 odovzdaných hlasov). Analogicky všetky štáty V4 dosiahli vyššiu mieru zhody hlasovania s Francúzskom a vo viacerých prípadoch aj s ďalšími menovanými štátmi než s ostatnými štátmi V4.

nepodporujúcich prijatie legislatívy a zároveň aj najvyšší prienik hlasov vo vytváraní blokujúcej menšiny v rámci štátov V4.⁹⁷

Výsledky bezmála 1100 hlasovaní v priebehu 10 rokov taktiež preukázali, že v prípade žiadneho hlasovania nedošlo k účasti všetkých štyroch štátov V4 súčasne na tvorbe blokujúcej menšiny v rámci hlasovaní systémom kvalifikovanej väčšiny. V jedinom prípade došlo k účasti troch štátov V4 s výnimkou Maďarska ku konzistentnému hlasovaniu proti prijatiu legislatívy. V štyroch hlasovaniach došlo ku konzistentnému zdržaniu sa hlasovania trojice štátov V4, z toho v dvoch prípadoch v zložení Česká republika, Maďarsko a Slovensko, v jednom prípade v zložení Česká republika, Poľsko a Slovenská republika a v poslednom prípade v zložení Maďarsko, Poľsko a Slovenská republika. Jedinou trojčlennou kombináciou štátov V4, ktorá nezaznamenala ani jednu zhodu v hlasovaní proti prijatiu legislatívy, resp. zdržaní sa hlasovania v priebehu sledovaného obdobia je Česká republika, Maďarsko a Poľsko.⁹⁸

4.3 Hospodársky vývoj a hospodárske konvergencie štátov Vyšehradskej skupiny v kontexte členstva v Európskej únii

4.3.1 Vývoj vybraných ukazovateľov hospodárskeho vývoja v štátoch Vyšehradskej skupiny

Vychádzajúc z historických údajov dostupných z databáz Angusa Maddisona mapujúcich dlhodobý makroekonomický vývoj vo svetovom hospodárstve získavame všeobecnú predstavu o porovnaní hospodárskeho vývoja v regióne dnešnej V4 a ostatných európskych či iných štátoch svetového hospodárstva. Úroveň HDP per capita v období povojnovej rekonštrukcie v bývalom Československu, Maďarsku a Poľsku na základe dostupných dát v priebehu druhej polovice dvadsiateho storočia do začiatku deväťdesiatych rokov dlhodobo prevyšovala globálny priemer a dosahovala približne 50-75 % úroveň priemerného HDP per capita západoeurópskych štátov integrovaných v ES.⁹⁹ Napriek

⁹⁷ V októbri 2021 vydal kolektív autorov zborník príspevkov analyzujúcich hlasovanie členských štátov EÚ v rámci minilaterálnych zoskupení štátov v priebehu siedmeho a ôsmeho inštitucionálneho cyklu EP od roku 2009 do roku 2019. Výsledky analýz hlasovania štátov V4 predkladaných v štúdiu vo všeobecnosti potvrdzujú úroveň zhody hlasovaní kombinácií štátov v priebehu nami sledovaného desaťročného obdobia. Výsledky analýz ďalej potvrdzujú naše zistenia týkajúce sa konzistentnosti hlasovania v rámci skupiny a blokovania prijatia legislatívy EÚ spolu s ďalšími členskými štátmi EÚ mimo región V4. Pozri MOLNÁR, Tamás Levente (Ed). *Minilateral Cooperation in the EU: Internal Cohesion, Group Dynamics, and Voting Behaviour of Selected State Blocks*. Budapest: Institute for Foreign Affairs and Trade, 2021. 159 s. ISBN 978-963-7039-69-0.

⁹⁸ Všetky prípady zhody hlasovania trojčlenných kombinácií štátov V4 v blokovaní prijatia legislatívy EÚ, resp. v zdržaní sa hlasovania zaznamenávajú tabuľky na predchádzajúcich stranách.

⁹⁹ BOLT, Jutta. – LUITEN van ZANDEN, Jan. *Maddison Project Database 2020*. [online]. In: University of Groningen, 2020. [cit. 2020-07-05]. Dostupné na <https://www.rug.nl/ggdc/historicaldevelopment/maddison/releases/maddison-project-database-2020>

štyrom dekádami relatívne stabilného hospodárskeho rastu v období centrálne plánovaného hospodárstva však historické dáta nenaznačujú konvergenciu hospodárskeho rastu štátov dnešnej V4 s trendom hospodárskeho rastu v západoeurópskych štátoch. Rozpad Sovietskeho bloku a zánik RVHP na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov minulého storočia navyše v Československu, Maďarsku i Poľsku vyústil v poklese HDP, ktorý prispel k prehĺbeniu existujúcich rozdielov v porovnaní so západnou Európou.¹⁰⁰

Napriek odlišnostiam v manažmente transformačných procesov v jednotlivých štátoch¹⁰¹ môžeme na vybraných makroekonomických ukazovateľoch vo V4 sledovať porovnateľný hospodársky vývoj.¹⁰² Po hospodárskej recesii v úvode deväťdesiatych rokov sa posledná, transformačná dekáda minulého storočia v štátoch V4 stala charakteristickou zvýšeným tempom hospodárskeho rastu, ku spomaleniu ktorého v regióne dochádza až na prelome storočí.¹⁰³ Opätovné zvýšenie tempa rastu HDP vo všetkých štyroch štátoch zaznamenávame až do vypuknutia finančnej krízy v roku 2008. S výnimkou Poľska sa finančná kríza prejavila v poklese hospodárskeho outputu v roku 2009 a k dosiahnutiu jeho predkrízovej úrovne došlo až v druhej polovici druhej dekády dvadsiateho prvého storočia.

V absolútnom vyjadrení v prepočte na jedného obyvateľa je dlhodobou za najbohatšiu krajinu zoskupenia považovaná Česká republika nasledovaná Slovenskom. Aj keď hospodársky vývoj v Maďarsku a Poľsku kopíroval trendy vývoja v skôr menovaných susedných štátoch, úroveň HDP per capita je v týchto štátoch dlhodobou nižšia. Berúc do úvahy dva ďalšie štáty zoskupenia, hospodársky output v Maďarsku a Poľsku v prepočte na jedného obyvateľa po vypuknutí finančnej krízy dosahuje porovnateľnú úroveň. V roku 2019, ktorý môžeme považovať za posledný kalendárny rok nezasiahnutý šírením pandémie koronavírusu (nielen) v Európe bola úroveň reálneho HDP per capita¹⁰⁴ vo V4 nasledovná: Česká republika – 18 330 eur, Slovenská republika – 15 860 eur, Maďarsko 13 270 eur a Poľsko 13 020 eur.¹⁰⁵ V porovnaní s výkonnosťou jednotlivých hospodárstiev v období vzniku Vyšehradskej skupiny tak ide o päť až sedemnásobný nárast v priebehu troch dekád, ktoré výrazne v druhej polovici tohto obdobia ovplyvnilo vypuknutie finančnej krízy. Z

¹⁰⁰ POGÁTSA, Zoltán. *Are the Visegrad Group Countries a Success Story?* [online]. In: Visegrad Insight, 2021. [cit. 2021-07-05]. Dostupné na <https://visegradinsight.eu/are-the-visegrad-group-countries-a-success-story/>

¹⁰¹ Pozri napr. BOHLE, Dorothee. – GRESKOVITS, Béla. *Capitalist Diversity on Europe's Periphery*. Londýn: Cornell University Press, 2012, s. 138 - 181. ISBN 978-0-8014-5110-2.

¹⁰² KOWALSKA, Anna S. et al. The Selected Topics for Comparison in Visegrad Four Countries. In: *Economies*. 2018, roč. 6, č. 3, s. 1-15. ISSN: 2227-7099.

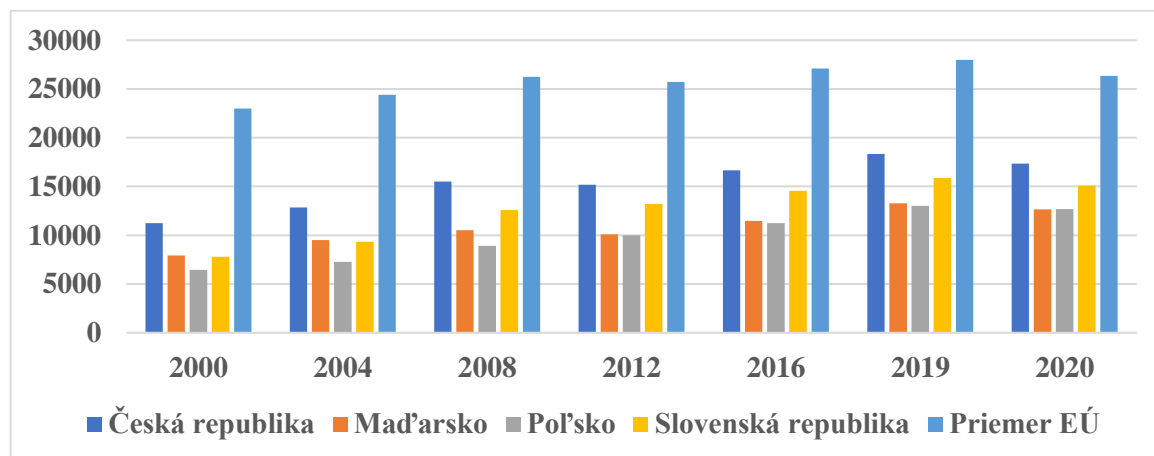
¹⁰³ S výnimkou potransformačnej recesie v Českej republike v roku 1997.

¹⁰⁴ V rovnakom roku priemer EÚ27 dosiahol 27 970€ a priemer eurozóny 31 210€.

¹⁰⁵ EUROSTAT. *Real GDP per capita*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en

dlhodobého hľadiska štáty V4 radíme do skupiny krajín s vyšším stredným príjmom. Podiel jednotlivých štátov na tvorbe HDP celého svetového hospodárstva výrazne nezvýšil ani vstup krajín do EÚ či prijatie eura v Slovenskej republike. V súčasnosti sa región V4 podieľa na tvorbe približne 1,1 % HDP svetového hospodárstva pričom najväčší podiel pripadá na Poľsko (0,6 %) a najmenší na Slovenskú republiku (0,1 %). Vývoj reálneho HDP per capita krajín V4 v absolútnom vyjadrení vo vybraných rokoch zaznamenáva graf nižšie.¹⁰⁶

Graf č. 3: Reálny HDP per capita v krajinách V4 v EUR



Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa údajov EUROSTAT. *Real GDP per capita*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-05]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en

Dekádu stabilného hospodárskeho rastu štátov V4 ukončilo vypuknutie a rýchle šírenie pandémie nového koronavírusu vo svetovom hospodárstve. Rápidny nárast nakazených Európanov vo vybraných členských štátoch EÚ v prvých mesiacoch roku 2020 sa stal prvým varovným signálom pred nadchádzajúcou recesiou (nielen) v Európe. V dôsledku rôznych rýchlostí šírenia pandémie v jednotlivých členských štátoch, odlišných národných stratégií či prijatých reštriktívnych opatrení v prvej polovici roku 2020 EK začala pravidelne aktualizovať čoraz pesimistickejšie výhľady ekonomického vývoja v jednotlivých štátoch. Prognóza vývoja rastu HDP vydaná EK vo februári 2020,¹⁰⁷ v čase kedy v Európe boli identifikované prvé ohniská nákazy sa tak stala poslednou správou, ktorá šírenie pandémie vo svetovom hospodárstve zohľadňuje len vo veľmi obmedzenej forme a vo všetkých 27 členských štátoch EÚ predpokladá ďalší rast HDP v roku 2020 vrátane viac

¹⁰⁶ Vývoj HDP v štátoch V4 je však nevyhnutné vnímať zo širších súvislostí vyplývajúcich z členstva v EÚ. Zatiaľ čo na prelome storočí priemerná úroveň HDP per capita štátov V4 v parite kúpnej sily dosahovala úroveň 45 % priemeru EÚ, v roku 2019 dosiahla 72%. Vývoj HDP per capita štátov V4 v standarde kúpnej sily v európskom porovnaní predkladáme v ďalších častiach práce.

¹⁰⁷ EUROPEAN COMMISSION. *European Economic Forecast: Winter 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2020-07-05]. ISSN 2443-8014. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip121_en.pdf

než dvojpercentného tempa rastu HDP v Česku a Slovenskej republike či dokonca 3,2 % a 3,3 % tempa rastu v Maďarsku a Poľsku čo možno považovať za významné prevýšenie celoeurópskeho priemeru na úrovni 1,4 %. Neskoršia prognóza EK z mája 2020, ktorej súčasťou sa stalo zohľadnenie rastúceho trendu nakazených Európanov a uzatvárania ekonomík však už predpovedala výrazný pokles hospodárskeho outputu jednotlivých členských štátov a EÚ ako celku. Májová správa EK sa stala prvou významnou predikciou najväčšej hospodárskej recesie v histórii EÚ s predpokladaným poklesom HDP o takmer 7,5 %. V regióne V4 bol najväčší pokles hospodárskej výkonnosti očakávaný v Slovenskej republike (-7,3 %), po ktorej nasledovalo Maďarsko (-7,0 %), Česká republika (-6,2 %) a Poľsko (-4,3 %).¹⁰⁸ So zhoršujúcou sa epidemiologickou situáciou v regióne v jesenných mesiacoch roka 2020 po bezprecedentnom prijímaní reštriktívnych opatrení, vyhlasovaním a opakovaným predlžovaním núdzového stavu v štátoch V4 sa zhoršovali aj ďalšie prognózy hospodárskeho vývoja.¹⁰⁹ Rok 2020 bezpochyby poznačil Európu najväčšou ekonomickou recesiou od obdobia tridsiatych rokov minulého storočia. Pokles hospodárskeho outputu v roku 2020 bol však vo všetkých štyroch štátoch regiónu V4 miernejší ako priemer EÚ na úrovni -6,1 %. Obdobne ako v prípade finančnej krízy, v dôsledku ktorej došlo k významnému poklesu HDP v jednotlivých členských štátoch EÚ sa tzv. koronakríza najmenej v rámci V4 odzrkadlila na poklese HDP v Poľsku (-2,7 %). V prípade Maďarska a Slovenskej republiky reálny HDP medziročne poklesol o 5 %, resp. 4,8 %, a najviac zasiahnutým sa z hľadiska rastu stalo národné hospodárstvo Českej republiky (-5,6 %).¹¹⁰ Úroveň reálneho HDP per capita jednotlivých štátov V4 v prvom roku pandémie predstavovala v prípade Maďarska (12 640 eur) a Poľska (12 680 eur) menej než 50 %, v prípade Slovenskej republiky približne 57,5 % (15 090 eur) a v prípade Česka takmer dve tretiny (17 250 eur) úrovne HDP per capita EÚ27 (26 290 eur).¹¹¹

Na rozdiel od porovnávaného vývoja rastu HDP v regióne môžeme v priebehu uplynulých dekád sledovať veľké diskrepancie vo vývoji nezamestnanosti v jednotlivých krajinách regiónu. V rámci V4 sa v priebehu uplynulých troch dekád stala

¹⁰⁸ EUROPEAN COMMISSION. *European Economic Forecast: Spring 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2020-07-05]. ISSN 2443-8014. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip125_en.pdf

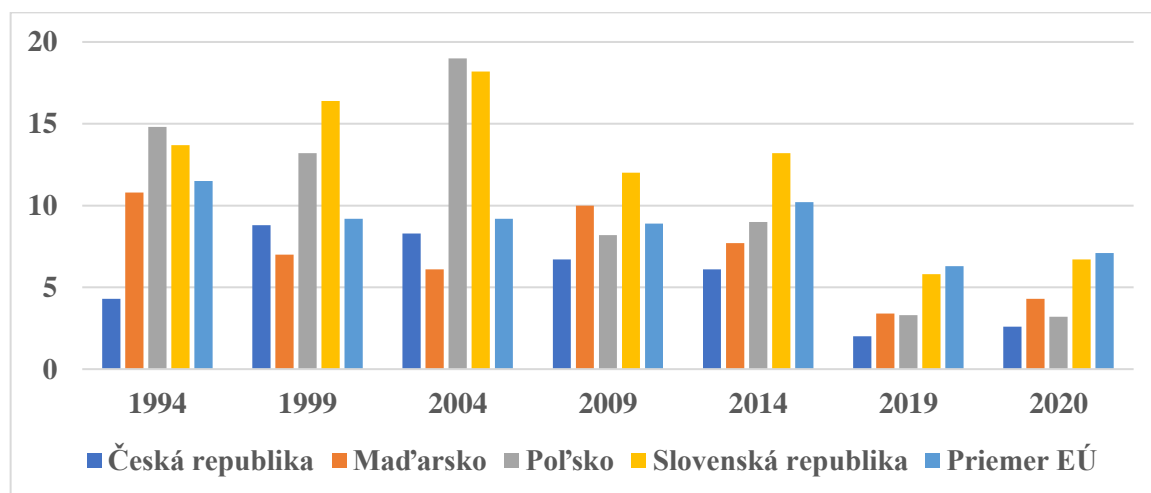
¹⁰⁹ EUROPEAN COMMISSION. *European Economic Forecast: Summer 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2020-07-05]. ISSN 2443-8014. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip132_en.pdf

¹¹⁰ EUROSTAT. *Real GDP growth rate*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-05]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en>

¹¹¹ EUROSTAT. *Real GDP per capita*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-05]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en

nízka miera nezamestnanosti jednou z charakteristických črt národného hospodárstva Českej republiky. Odhliadnuc od obdobia najvyššej miery nezamestnanosti počas éry samostatnosti krajiny v období medzi rokmi 1999 – 2004 kedy miera nezamestnanosti presahovala úroveň 8 % patrí Česká republika k členským štátom EÚ s najnižšou mierou nezamestnanosti vôbec. Naopak deväťdesiate roky minulého storočia boli vo zvyšku V4 poznačené niekoľkonásobne vyššou mierou nezamestnanosti, ktorá predovšetkým v Poľsku a Slovenskej republike v niektorých rokoch dosahovala takmer 15 %.¹¹² Najväčšie diskrepancie v rámci jednotlivých národných hospodárstiev zoskupenia boli prítomné predovšetkým v prvej polovici prvej dekády tohto storočia. Zatiaľ čo v poslednej predvstupovej fáze a čase vstupu štátov V4 do EÚ sa miera nezamestnanosti v Českej republike a v Maďarsku pohybovala na priemernej úrovni 8 %, resp. 7 %, miery nezamestnanosti v Poľsku a v Slovenskej republike v danom období dosiahli historické maximá atakujúce hranicu 20 %.¹¹³ Rápidny pokles nezamestnanosti je možné sledovať hneď po vstupe do EÚ až do obdobia vypuknutia svetovej finančnej krízy. Po opätovnom raste nezamestnanosti v dôsledku vypuknutia krízy, ktorý najviac zasiahol Slovenskú republiku (14,4 % nezamestnanosť v roku 2010)¹¹⁴ došlo v uplynulých rokoch k rápidnemu poklesu počtu nezamestnaných a v rokoch 2017 – 2019 bola miera nezamestnanosti vo všetkých štátoch zoskupenia nižšia než priemer EÚ.

Graf č. 4: Miera nezamestnanosti v krajinách V4 v %



Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa údajov EUROSTAT. *Unemployment by sex and age – annual data*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-07]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/UNE_RT_A__custom_893470/default/table?lang=en

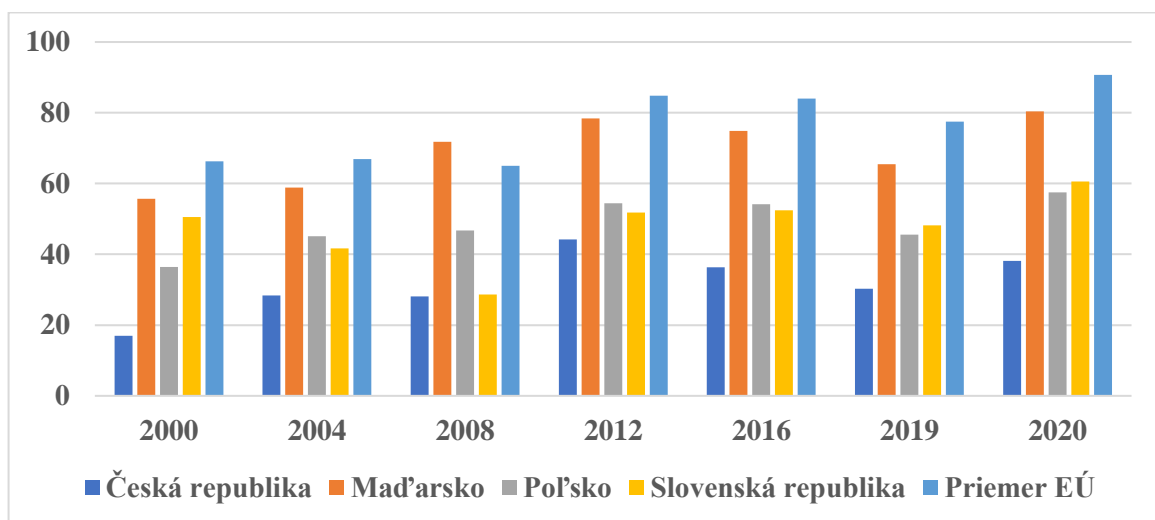
¹¹² EUROSTAT. *Unemployment by sex and age*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-05]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/UNE_RT_A__custom_893470/default/table?lang=en

¹¹³ TVRDOŇ, Michal. Decomposition of Unemployment: The Case of the Visegrad Group Countries. In: *Ekonomie a Management*. 2016, roč. 19, č. 1, s. 4-16. ISSN: 1212-3609.

¹¹⁴ PRÍVARA, Andrej. *Labour market efficiency and emigration in Slovakia and EU neighbouring countries*. [online]. In: *Economic Research – Ekonomika Istraživanja*, 2020. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2020.1858131>

Vypuknutie a šírenie pandémie koronavírusu v priebehu roka 2020 do značnej miery zasiahlo aj pracovné trhy členských štátov EÚ. V porovnaní s európskym priemerom miery nezamestnanosti vo všetkých členských štátoch EÚ, ktorý v dôsledku uzatvárania národných hospodárstiev vzrástol zo 6,3 % na 7,1 %, miera nezamestnanosti v štátoch V4 s výnimkou Poľska v relatívnom vyjadrení vzrástla o niečo rýchlejšie. Napriek rýchlejšie rastúcemu trendu sa však miera nezamestnanosti vo všetkých štátoch V4 v roku 2020 ustálila na úrovni nižšej ako priemer EÚ. Nezamestnanosť v Poľsku dokonca v medziročnom porovnaní mierne poklesla.¹¹⁵

Graf č. 5: Verejný dlh krajín V4 v % HDP



Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa údajov EUROSTAT. *General government gross debt*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-07]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_17_40/default/table?lang=en

Transformačné procesy v krajinách Vyšehradu v priebehu deväťdesiatych rokov sprvoti prispeli k zníženiu verejného dlhu v jednotlivých krajinách (v Poľsku až o takmer 50 %), zároveň však naštartovali proces ďalšieho zadlžovania vydávaním domácich či zahraničných dlhopisov. V relatívnom vyjadrení v pomere k HDP na prelome storočí sa Maďarsko stalo jednou z najzadlženejších krajín v rámci skupiny štátov tzv. východného rozšírenia.¹¹⁶ Rovnako aj v čase vstupu do EÚ bolo Maďarsko najzadlženejšou krajinou regiónu V4 a v roku 2005 prekročilo hranicu 60 % zadlženia v pomere k HDP, ktoré predstavuje jedno z maastrichtských kritérií pre vstup krajiny do eurozóny, resp. prijatie spoločnej meny. Na rozdiel od Maďarska v troch ďalších štátoch Vyšehradu do roku 2019

¹¹⁵ EUROSTAT. *Unemployment by sex and age*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-07]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/UNE_RT_A__custom_1124600/default/table?lang=en

¹¹⁶ GÓRNIEWICZ, Grzegorz. The Problem of Public Debt. (The Case of Visegrad Group Countries). In: *China-USA Business Review*. 2018, roč. 17, č. 4, s. 196. ISSN: 1537-1514.

nedošlo k prekročeniu sledovaného maastrichtského kritéria¹¹⁷ pričom dlhodobo najzdravšie verejné financie vykazuje hospodárstvo Českej republiky s verejným dlhom na úrovni 30,3 % HDP v roku 2019.¹¹⁸ Česká republika zároveň na rozdiel od zvyšku V4 vykazovala od roku 2016 do roku 2019 prebytok štátneho rozpočtu.¹¹⁹

V dôsledku prijímania širokého spektra reštriktívnych opatrení a uzatvárania jednotlivých hospodárstiev svetového hospodárstva došlo v priebehu roku 2020 vo všetkých členských štátoch EÚ k výraznému navýšeniu deficitného financovania vládnych výdavkov. Vypuknutie a šírenie pandémie v Európe dokonca prevýšilo úroveň celoeurópskeho deficitu verejných financií z obdobia vypuknutia finančnej krízy.¹²⁰ Takmer 7 % deficit v rámci celej EÚ v roku 2020 vyústil vo zvýšení verejného dlhu EÚ27 z úrovne 77,5 % v roku 2019 na 90,7 % HDP v roku 2020. Vysoká úroveň dodatočného zadlžovania národných hospodárstiev sa samozrejme stala realitou aj v regióne V4. V porovnaní s celoeurópskymi ukazovateľmi verejných financií bol však v priebehu prvého roku pandémie trend zadlžovania o niečo miernejší. Schodok verejných financií vzrástol v Česku a Slovenskej republike približne o 6,2 %, v Poľsku o 7 % a v Maďarsku o viac než 8,1 %. V dôsledku zvyšovania vládnych výdavkov na umiernenie hospodárskych a spoločenských dopadov pandémie teda analogicky došlo vo všetkých štátoch V4 k zvýšeniu verejného dlhu. Na rozdiel od českého (38,1 % HDP) a poľského (57,5 % HDP) dlhu verejných financií však v prípade Slovenskej republiky došlo k miernemu prevýšeniu 60 % dlhu v pomere k HDP a dodatočnému navýšeniu dlhu Maďarska (80,4 % HDP).¹²¹

Berúc do úvahy samotný deficit vládnych výdavkov v členských štátoch EÚ môžeme štáty V4 rozdeliť do dvoch podskupín. V prípade Česka a Slovenskej republiky v priebehu sledovaného obdobia po vstupe do EÚ došlo k tvorbe deficitu prevyšujúceho 3 % v 5, resp. 7 rokoch, čo možno považovať v danom období za európsky priemer. K prevýšeniu 3 % rozdielu medzi vládnyimi výdavkami a príjmami o úroveň stanovenú Maastrichtskou

¹¹⁷ Úroveň 60 % verejného dlhu dlhodobo prevyšuje aj samotný priemer EÚ27 či priemer členských štátov eurozóny.

¹¹⁸ EUROSTAT. *General government gross debt*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-07]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_17_40/default/table?lang=en

¹¹⁹ EUROSTAT. *Government deficit/surplus, debt and associated data*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-07]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10DD_EDPT1__custom_893388/default/table?lang=en

¹²⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission to the Council: One year since the outbreak of COVID-19: fiscal policy response*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2020-07-07]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/1_en_act_part1_v9.pdf

¹²¹ EUROSTAT. *Government deficit/surplus, debt and associated data*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-07]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10DD_EDPT1custom_89338_8/default/table?lang=en

zmluvou došlo v Maďarsku a Poľsku vo viac než polovici rokov od vstupu krajín do EÚ.¹²² Vychádzajúc z vývoja cenovej stability v regióne V4 po roku 2004 rovnako môžeme sledovať značné diskrepancie z hľadiska splňania ďalšieho konvergenčného kritéria, ktorého splnenie je súčasťou prístupového procesu do eurozóny, resp. prijatia eura v členskom štáte EÚ. Zatiaľ čo miera inflácie v trojici štátov V4 zloženej z Česka, Poľska a Slovenskej republiky od obdobia vstupu do EÚ prevýšila mieru inflácie troch členských štátov EÚ s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability o viac než 1,5 % približne v polovici rokov v rámci referenčného obdobia, úroveň cenovej stability v Maďarsku sa v regionálnom porovnaní výrazne líši. Obdobie po vstupe do EÚ bolo v Maďarsku poznačené vysokým rastom cien na úrovni v priemere približne o 5 % ročne a priemerná miera inflácie v Maďarsku spĺňala stanovené inflačné kritérium len trikrát v priebehu uplynulej dekády.¹²³

Z hľadiska zapojenia do medzinárodného obchodu možno štáty V4 charakterizovať ako otvorené hospodárstva. Na základe výpočtu otvorenosti hospodárstva, ktorý sa rovná podielu objemu zahraničného obchodu tej-ktorej krajiny a jej HDP Slovenská republika dlhodobo patrí k najotvorenejším hospodárstvám EÚ a svetového hospodárstva vôbec.¹²⁴ Najmenej otvorenou ekonomikou v rámci zoskupenia je Poľsko s mierou otvorenosti 106 % v roku 2019. Najvýznamnejšími obchodnými partnermi štátov V4 sú tak z hľadiska dovozu ako aj vývozu predovšetkým Nemecko a susedné členské štáty EÚ. Z hľadiska teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu je závislosť štátov V4 na jednotnom trhu EÚ približne rovnaká. Vo všeobecnosti platí, že viac než 80 % exportu všetkých štyroch štátov smeruje do členských štátov EÚ a naopak, viac než dve tretiny celkového importu z nich pochádza.¹²⁵ Odlíšnosti v štruktúre zahraničného obchodu (predovšetkým importu) štátov V4 je možné badať najmä v bilaterálnych obchodných vzťahoch s Ruskou federáciou či Čínskou ľudovou republikou.

Vypuknutie pandémie do značnej miery ovplyvnilo aj štruktúru či samotný objem svetového obchodu. Zatiaľ čo objem svetového obchodu medziročne v porovnaní s rokom

¹²² EUROSTAT. *Government deficit/surplus, debt and associated data*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-07]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV10DD_EDPT1custom893388/default/table?lang=en

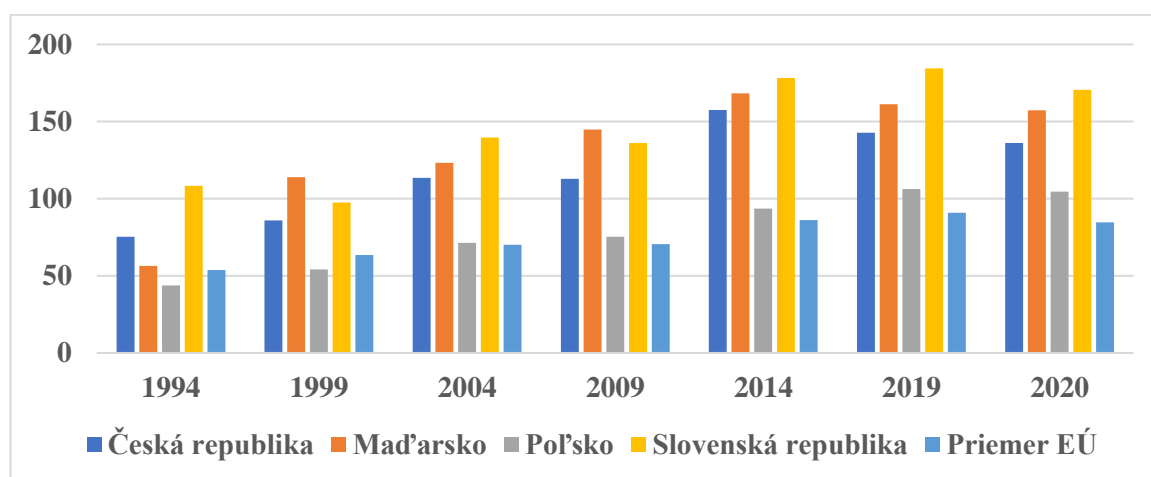
¹²³ EUROSTAT. *HICP – inflation rate*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-22]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10DD_EDPT1__custom_893388/default/table?lang=en

¹²⁴ EUROPEAN COMMISSION. *Integration and market openness*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na https://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/integration_market_openness/trade_goods_services/index_en.htm

¹²⁵ EUROSTAT. *Intra-EU trade in goods – main features*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Intra-EU_trade_in_goods_-_main_features

2019 poklesol o 5,3 %, široké spektrum reštriktívnych opatrení a novovzniknutých prekážok pre medzinárodný tok tovaru a služieb vyústil v EÚ v medziročnom poklese celkovej úrovne exportu o viac než 9 % a importu o takmer 12 %. Najmenej zasiahnutým štátom v roku 2020 v rámci regiónu V4 z hľadiska zahraničného obchodu sa stalo Poľsko, no úroveň exportu a importu troch ostatných štátov zaznamenala intenzívnejší pokles.¹²⁶ Berúc do úvahy vývoj zahraničného obchodu a pokles HDP jednotlivých štátov sa tak analogicky znížila predovšetkým úroveň otvorenosti slovenského (z pôvodných 184,5 % na 170,6 %) a českého (z pôvodných 142,8 % na 136,1 %) hospodárstva. O niečo miernejší pokles otvorenosti hospodárstva v dôsledku prvého roku pandémie zaznamenalo maďarské (z pôvodných 161,3 % na 157,2 %) a poľské (z pôvodných 106,3 % na 104,5 %) hospodárstvo.¹²⁷

Graf č. 6: Otvorenosť ekonomík krajín V4 v %



Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa údajov THE WORLD BANK. *Trade (% of GDP)*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-07]. Dostupné na https://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS?locations=SK-CZ-PL-HU-EU&most_recent_value_des c=true

4.3.2 Konzistentnosť trendov hospodárskeho vývoja v štátoch Vyšehradskej skupiny v kontexte členstva v Európskej únii

Odborná literatúra častokrát poukazuje na niekoľko spoločne zdieľaných trendov a črt hospodárskeho vývoja v štátoch V4, ktoré skupinu štyroch stredoeurópskych štátov odlišujú od ostatných, predovšetkým západoeurópskych členských štátov EÚ.¹²⁸ Za

¹²⁶ Úroveň exportu a importu medziročne v Poľsku poklesla o 0,5 %, resp. 2,6 %, v Českej republike o 5,9 %, resp. 6,1 %, v Maďarsku o 6,8 %, resp. 6,1 % a v Slovenskej republike o 7,5 % a 8,3 %.

¹²⁷ THE WORLD BANK. *Trade (% of GDP)*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na https://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS?locations=SK-CZ-PL-HU-EU&most_recent_value_des c=true

¹²⁸ Pozri napr. RUŽEKOVÁ, Viera – KAŠŤÁKOVÁ, Elena. Comparison of the Visegrad group and Baltic countries in terms of multi-criteria competitiveness indicators. In: *Studia commercialia Bratislavensia*, 2018, roč. 39, č. 1, s. 91 – 106. ISSN 1337-7493 alebo IVANOVÁ, Eva – MASÁROVÁ, Jana. Performance evaluation of the Visegrad Group countries. In: *Economic Research – Ekonomika Istraživanja*, 2017, roč. 31, č. 1, s. 270 – 289. ISSN 1848-9664.

spoločného menovateľa porovnateľného vývoja sú vo všeobecnosti označované spoločné historické predpoklady, východiskové situácie jednotlivých hospodárstiev či samotné transformačné stratégie Česka, Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky započaté v priebehu poslednej dekády minulého storočia.

Berúc do úvahy viacero významných míľnikov a udalostí, ktoré bezpochyby ovplyvnili hospodársky vývoj tak svetového hospodárstva ako i samotných štátov V4, odlišný vývoj vnútroštátnych a zahraničných politík, rozdielne geografické, demografické, hospodárske a mnohé ďalšie predpoklady je však na mieste otázka, do akej miery je trendy hospodárskeho vývoja štyroch stredoeurópskych štátov v priebehu uplynulých dekád od vstupu do EÚ možné a predovšetkým správne považovať za podobné. Za účelom kvantifikovania a grafického zobrazenia podobnosti trendov hospodárskeho vývoja preto v tejto časti dizertačnej práce predkladáme klastrovú analýzu štatistického súboru pozostávajúceho zo všetkých členských štátov EÚ.

Klastrová analýza patrí medzi najčastejšie využívané štatistické metódy slúžiace na analýzu vybraných ukazovateľov na vzorke členských štátov EÚ najmä pre všeobecne širokú možnosť aplikácie na širokom spektre makroekonomických ukazovateľov či iných premenných s možnosťou ich štandardizovania. Ako aktuálne príklady takýchto štúdií možno uviesť príspevky E. Popescu – M. I. Lazar¹²⁹ alebo J. Mazurek¹³⁰ analyzujúce hospodársky vývoj členských štátov EÚ v pokrízovom období po roku 2008, príspevok A. A. Fucec – C. Marinescu analyzujúci plnenie strategických cieľov stanovených stratégiou Európa 2020,¹³¹ štúdiu D. Pasnicu et al. využívajúcu klastrovú analýzu na porovnanie vývoja trhu práce v členských štátoch EÚ a pod.¹³²

Berúc do úvahy 28 členských štátov (vrátane Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska)¹³³ sledujeme rozdelenie štatistického súboru najprv do piatich a neskôr štyroch zhlukov. Klastrová analýza bola zároveň uskutočnená postupne sedemnásťkrát,

¹²⁹ POPESCU, Madalina E. – LAZAR, Maria I. Analysis of the Post-Crisis Economic Performances in the European Union. In: *Economica*, 2015, roč. 11, č. 3. [cit. 2021-07-18]. Dostupné na <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/oeconomica/article/view/2813/2426>

¹³⁰ MAZUREK, Jiri. Examination of European Union economic cohesion: A cluster analysis approach. In: *Business and Economic Horizons*, 2014, roč. 9, č. 4, s. 8-17. ISSN 1804-1205.

¹³¹ FUCEC, Adela Anca – MARINESCU, Corina. *Cluster Analysis of the European Countries: The Europe 2020 Point of View*. In: Proceedings of the 10th International Conference on Intellectual Capital, Knowledge Management and Organisational Learning, 2013. ISBN 978-1-909507-79-1.

¹³² PASNICU, Daniela et al. *Cluster Analysis of the EU Countries in terms of labor market indicators*. In: Economic Sciences and Business Administration Conference, 2014, s. 222 – 229. ISSN: 2392-8174. [cit. 2021-07-19]. Dostupné na <http://icesba.eu/ocs/index.php/icesba2014/index/schedConfs/archive>

¹³³ Súčasťou štatistického súboru použitého pre účely uskutočnených klastrových analýz na základe dát z referenčného obdobia 2004 – 2020 sú aj neskôr prístupujúce členské štáty EÚ: Bulharsko, Rumunsko a Chorvátsko.

pričom vstupnými dátami (premennými) boli v každom prípade vybrané makroekonomické ukazovatele zaznamenávajúce trendy hospodárskeho vývoja v členských štátoch EÚ postupne od roku 2004 až do roku 2020. Všetky dáta použité pre účely klastrovej analýzy sme čerpali z databázy Eurostatu:

- Reálny HDP per capita v stálych cenách r. 2010;¹³⁴
- Miera nezamestnanosti produktívneho obyvateľstva vo veku 15 – 74 rokov v %;¹³⁵
- Deficit štátneho rozpočtu v % HDP;¹³⁶
- Verejný dlh v % HDP;¹³⁷
- Medziročná inflácia spotrebiteľských cien meraná harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien;¹³⁸
- Dlhodobá úroková miera.¹³⁹

Výstupom realizovanej klastrovej analýzy použitím štatistického nástroja IBM SPSS je podľa vopred zvolených kritérií množstvo grafických a tabuľkových prvkov znázorňujúcich výsledky analýzy. Berúc do úvahy široké spektrum výstupov a obmedzený rozsah predkladanej dizertačnej práce prikladáme v tejto časti práce a v kapitole Prílohy len najdôležitejšie výstupy priamo týkajúce sa vyslovovaných záverov. Na grafické znázornenie podobnosti trendov makroekonomického vývoja využívame diagramové znázornenie vo forme dendogramu, ktorý zaznamenáva rozdelenie členských štátov do jednotlivých zhlukov reflektujúc vzdialenosť medzi jednotlivými zhlukmi na zvislej osi a stručné tabuľkové znázornenie, ktoré zaznamenáva podobnosť trendov makroekonomického vývoja v členských štátoch EÚ v priebehu sedemnášročného obdobia počnúc vstupom štátov V4 do EÚ až do roku 2020 poznačeného koronakrízou vo svetovom hospodárstve.

Na základe výsledkov klastrovej analýzy 28 objektov (v našom prípade členských štátov EÚ) je možné sledovať viacero dôležitých skutočností týkajúcich sa podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v jednotlivých štátoch. Berúc do úvahy predmet nášho

¹³⁴ EUROSTAT. *Real GDP per capita*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-22]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en

¹³⁵ EUROSTAT. *Unemployment by sex and age*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-22]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/UNE_RT_A__custom_893470/default/table?lang=en

¹³⁶ EUROSTAT. *Government deficit/surplus, debt and associated data*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-22]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10DD_EDPT1__custom_893388/default/table?lang=en

¹³⁷ EUROSTAT. *General government gross debt*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-22]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_17_40/default/table?lang=en

¹³⁸ EUROSTAT. *HICP – inflation rate*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-22]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10DD_EDPT1__custom_893388/default/table?lang=en

¹³⁹ EUROSTAT. *EMU convergence criterion series – annual data*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-22]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/irt_lt_mcby_a/default/table?lang=en

záujmu, ktorým je podskupina štatistického súboru zložená zo štátov V4 môžeme vyvodzovať niekoľko dôležitých záverov. Rozdelenie členských štátov najprv do piatich a neskôr do štyroch zhlukov totožne preukázalo vysokú podobnosť trendov hospodárskeho vývoja v štátoch V4 v rámci sledovaného obdobia len v prípade 4 rokov (2012, 2013, 2014 a 2019). V ďalších piatich rokoch od počiatku členstva štátov v EÚ (2006, 2009, 2011, 2015 a 2016) je vysoká podobnosť trendov hospodárskeho vývoja charakteristická len pre trojicu štátov – Maďarsko, Poľsko a Slovenská republika a v poslednom referenčnom roku 2020 pre trojicu v zložení Česká republika, Maďarsko a Poľsko. Obdobie štyroch rokov charakteristické vysokou podobnosťou hospodárskeho vývoja štyroch stredoeurópskych štátov v rámci referenčného obdobia však nie je na základe výsledkov analýzy v rámci EÚ v žiadnom prípade jedinečné. Omnoho významnejší dôraz je nevyhnutné klásť na vysokú mieru podobnosti hospodárskeho vývoja trojice vyšehradských štátov bez účasti Českej republiky. Vysokú mieru podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v Maďarsku, Poľsku a Slovenskej republike, na ktorú poukázalo postupne až deväť uskutočnených analýz (2006, 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 a 2019) možno na vzorke 28 členských štátov EÚ považovať za významnú.¹⁴⁰

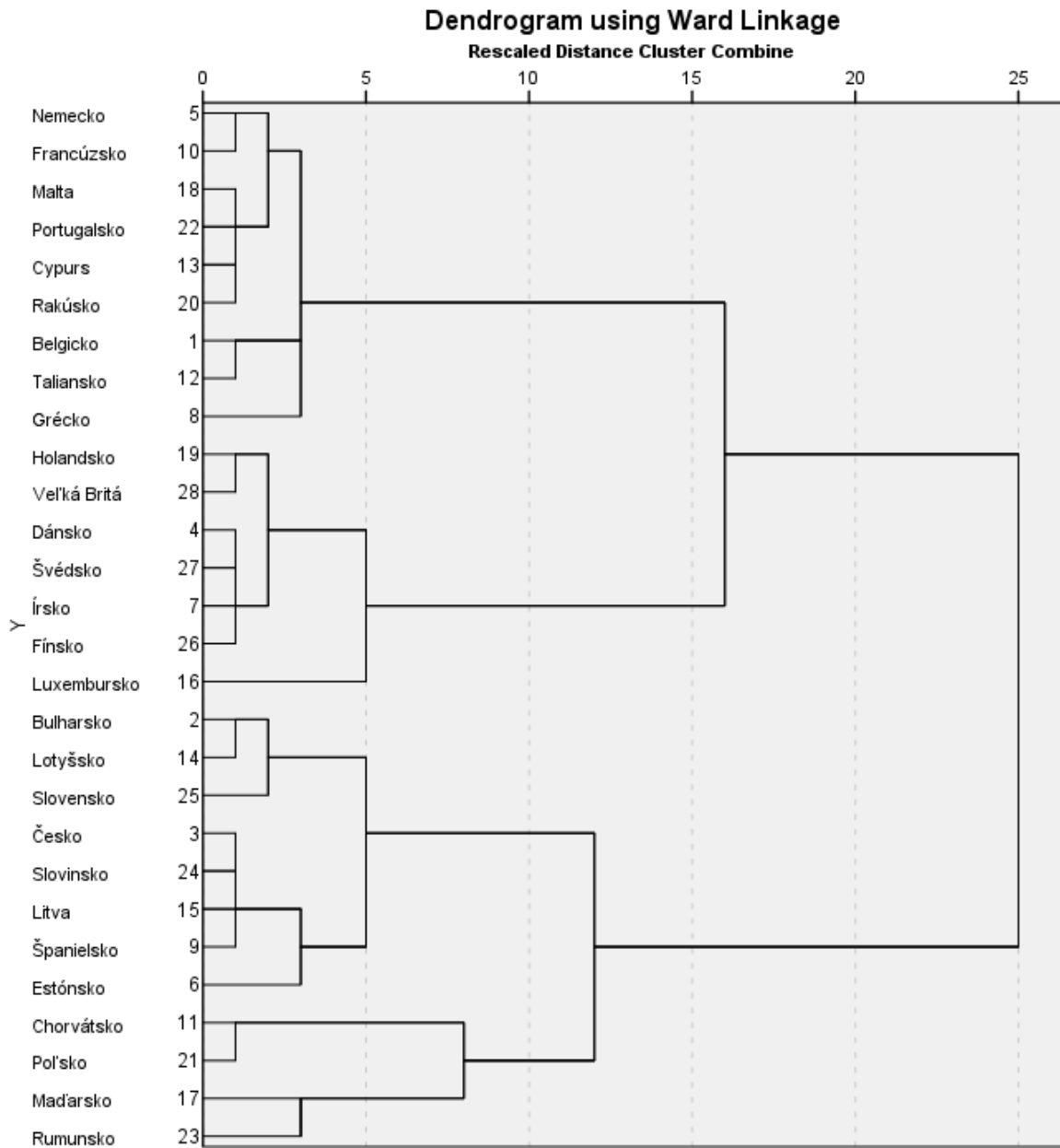
Miera podobnosti hospodárskeho vývoja štátov V4 sa v rámci referenčného obdobia výrazne líši. Najväčšie rozdiely v trendoch hospodárskeho vývoja môžeme sledovať v prvých rokoch po vstupe štátov do EÚ až do obdobia vypuknutia svetovej finančnej krízy s krátkodobou výnimkou v roku 2006. V tomto období možno hospodársky vývoj na základe analýzy v kontexte EÚ28 považovať za viac heterogénny o čom svedčí rozdelenie štátov V4 až do troch rôznych zhlukov. Pre konkrétnejšiu ilustráciu heterogenity hospodárskeho vývoja vychádzame z grafického znázornenia v Grafe č. 7, ktorý zaznamenáva rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe dát z roku 2004. Zatiaľ čo trendy hospodárskeho vývoja v Českej republike a na Slovensku v danom roku môžeme označiť za veľmi podobné (k rozdeleniu dvoch štátov do rozličných klastrov dochádza až v prípade rozdelenia súboru do siedmych zhlukov), hospodársky vývoj v minimálne ďalších šiestich členských štátoch¹⁴¹ bol s danými krajinami porovnateľnejšie viac homogénny než hospodársky vývoj v Maďarsku a Poľsku.¹⁴²

¹⁴⁰ Berúc do úvahy trojice členských štátov EÚ, najväčšia miera podobnosti hospodárskeho vývoja v členských štátoch EÚ je charakteristická pre Dánsko, Fínsko a Švédsko, ktoré sa v 15 zo 17 uskutočnených analýz umiestnili v rovnakom zhluku.

¹⁴¹ Predovšetkým Bulharsko, Lotyšsko, Slovinsko, Litva, Španielsko a Estónsko.

¹⁴² Všetky dendogramy zaznamenávajúce rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov podľa podobnosti trendov hospodárskeho vývoja sú súčasťou Prílohy 2.

Graf č. 7: Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti hospodárskeho vývoja v roku 2004



Zdroj: Vlastné spracovanie autora v štatistickom nástroji IBM SPSS.

Naopak za obdobie najväčšej konvergencie trendov hospodárskeho vývoja v Maďarsku, Poľsku, Slovenskej republike a čiastočne aj v Česku označujeme obdobie od roku 2009 poznačeného významnou recesiou hospodárstiev členských štátov EÚ do roku 2016 (s výnimkou 2010) a obdobie uplynulých dvoch rokov poznačených vypuknutím a šírením pandémie koronavírusu vo svetovom hospodárstve. Vysokú mieru podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v štátoch V4 po roku 2009 teda na základe analýzy významne neovplyvnilo ani prijatie eura v Slovenskej republike, nakoľko v sledovanom období

nebadáme výrazný medzi-klastrový presun Slovenskej republiky smerom k iným členským štátom Eurozóny (viď Príloha 2 a tabuľky nižšie).

Berúc do úvahy trendy hospodárskeho vývoja v Českej republike po vstupe do EÚ v roku 2004 a výsledky klastrových analýz je evidentné, že existuje hneď niekoľko členských štátov EÚ, hospodársky vývoj ktorých je s tým českým podobnejší ako je tomu v prípade zvyšku V4. Vychádzajúc z rozdelenia štátov do 5 zhlukov môžeme badať významnú konvergenciu medzi českým hospodárskym vývojom a vývojom v Slovinsku (jedenásťkrát rovnaký zhluk), na Malte (jedenásťkrát rovnaký zhluk), v Litve a Estónsku (deväťkrát rovnaký zhluk) či v Bulharsku a Lotyšsku (osemkrát rovnaký zhluk). V prípade rozdelenia členskej základne do štyroch väčších zhlukov dochádza k dodatočnému zvýšeniu miery podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v Českej republike s vyššie menovanými členskými štátmi EÚ.¹⁴³

Rovnako tak aj v prípade Maďarka, Poľska a Slovenskej republiky existuje viacero členských štátov EÚ, ktorých hospodársky vývoj po vstupe do EÚ je s menovanými štátmi omnoho podobnejší než v prípade Českej republiky. Na základe výsledkov klastrových analýz zistujeme, že podobné trendy hospodárskeho vývoja s trojicou štátov V4 je možné sledovať predovšetkým v prípade Bulharska (sedemkrát rovnaký zhluk), Litvy, Lotyšska a Rumunska (rovnako šesťkrát rovnaký zhluk). Totožnú úroveň podobnosti hospodárskeho vývoja potvrdzujú aj výsledky klastrových analýz v prípade rozdelenia členskej základne do štyroch väčších zhlukov. Súhrnný záznam rozdelenia členských štátov do klastrov na základe klastrových analýz uskutočnených za použitia údajov z obdobia 2004 – 2020 obsahujú dve nasledujúce tabuľky.¹⁴⁴

¹⁴³ Slovinsko (dvanásťkrát rovnaký zhluk), Malta (jedenásťkrát rovnaký zhluk), Estónsko a Litva (rovnako desaťkrát rovnaký zhluk), Bulharsko a Lotyšsko (rovnako deväťkrát rovnaký zhluk). V rámci zvyšku V4 je hospodársky vývoj v Česku porovnateľne najbližší hospodárskemu vývoju Slovenskej republiky (šesť, resp. osemkrát rovnaký zhluk).

¹⁴⁴ B = Belgicko, BG = Bulharsko, CZ = Česko, D = Dánsko, N = Nemecko, E = Estónsko, I = Írsko, G = Grécko, Š = Španielsko, F = Francúzsko, CH = Chorvátsko, T = Taliansko, C = Cyprus, LO = Lotyšsko, LI = Litva, LU = Luxembursko, M = Maďarsko, MA = Malta, H = Holandsko, R = Rakúsko, PL = Poľsko, P = Portugalsko, RU = Rumunsko, SI = Slovinsko, SK = Slovensko, FI = Fínsko, ŠV = Švédsko, VB = Veľká Británia.

Tabuľka č. 11: Súhrnný záznam rozdelenia členských štátov do 4 klastrov na základe podobnosti hospodárskeho vývoja v období 2004 - 2020

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
B	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
BG	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1
CZ	2	2	3	2	1	1	1	1	2	2	3	3	3	1	2	2	2
D	3	3	3	3	3	1	1	1	3	3	1	3	3	1	2	3	3
N	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	1	3	3	1	2	3	3
E	2	2	3	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2	1
I	3	3	3	3	1	3	3	3	4	1	1	1	3	1	2	3	3
G	1	1	1	1	1	3	4	3	4	4	4	4	4	3	3	1	4
Š	2	3	3	1	1	3	2	3	4	1	2	1	1	4	1	1	4
F	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	1	1	1
CH	4	4	4	1	4	2	1	3	2	1	2	1	2	1	1	1	1
T	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	1	1	4
C	1	1	3	3	3	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1
LO	2	2	2	2	2	4	3	2	2	2	3	2	3	2	2	2	1
LI	2	2	3	2	2	4	2	2	2	2	3	2	3	2	2	2	1
LU	3	3	3	3	3	1	1	4	3	3	1	3	3	1	2	3	3
M	4	1	4	4	4	2	4	2	2	2	3	2	2	4	4	2	2
MA	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	3	3	1	2	3	1
H	3	1	3	3	3	1	1	1	3	3	1	1	3	1	2	3	3
R	1	1	3	3	3	1	1	1	3	3	1	3	1	1	1	3	1
PL	4	4	4	1	4	2	1	2	2	2	3	2	2	4	1	2	2
P	1	1	1	1	1	3	1	3	4	1	2	1	1	4	1	1	1
RU	4	2	2	4	4	2	4	2	2	3	3	2	2	4	4	4	2
SI	2	2	3	2	1	1	1	1	2	1	3	2	2	1	2	3	1
SK	2	4	4	1	1	2	2	2	2	2	3	2	2	1	2	2	1
FI	3	3	3	3	3	1	1	1	3	3	1	1	1	1	2	3	3
ŠV	3	3	3	3	3	1	1	1	3	3	1	3	3	1	2	3	3
VB	3	1	3	3	1	1	1	2	1	3	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe realizovaných klastrových analýz v štatistickom nástroji IBM SPSS.

Tabuľka č. 12: Súhrnný záznam rozdelenia členských štátov do 5 klastrov na základe podobnosti hospodárskeho vývoja v období 2004 - 2020

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
B	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
BG	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
CZ	2	2	3	2	3	1	2	1	2	2	3	3	3	2	3	2	3
D	3	3	4	3	4	1	1	1	3	3	4	3	4	2	3	3	4
N	1	1	1	4	1	1	1	1	3	4	4	3	3	2	3	3	4
E	2	2	3	2	2	2	3	2	2	4	3	3	3	3	2	2	2
I	3	3	4	3	3	3	4	3	4	1	1	1	4	1	3	3	4
G	1	1	1	1	1	3	5	4	5	5	5	4	5	4	4	4	5
Š	2	3	4	4	3	3	3	3	4	1	2	5	1	5	1	1	5
F	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	1	1	1
CH	4	4	5	4	5	2	2	3	2	1	2	5	2	1	1	1	1
T	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	1	5	1	1	5
C	1	1	4	3	4	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1
LO	2	2	2	2	2	4	4	2	2	2	3	2	3	3	2	2	2
LI	2	2	3	2	2	4	3	2	2	2	3	2	3	3	2	2	2
LU	3	3	4	3	4	5	1	5	3	3	4	3	4	2	3	3	4
M	5	1	5	5	5	2	5	2	2	2	3	2	2	5	5	2	3
MA	1	1	1	1	3	1	2	1	2	2	3	3	3	2	3	3	1
H	3	1	4	3	4	1	1	1	3	4	4	1	4	2	3	3	4
R	1	1	4	3	4	1	1	1	3	4	1	3	1	1	1	3	1
PL	4	4	5	4	5	2	2	2	2	2	3	2	2	5	1	2	3
P	1	1	1	1	1	3	1	3	4	1	2	5	1	5	1	1	1
RU	5	5	2	5	5	2	5	2	2	4	3	2	2	5	5	5	3
SI	2	2	3	2	3	1	2	1	2	1	3	2	2	1	3	3	1
SK	2	4	5	4	3	2	3	2	2	2	3	2	2	1	2	2	2
FI	3	3	4	3	4	1	1	1	3	4	1	1	1	1	3	3	4
ŠV	3	3	4	3	4	1	1	1	3	3	4	3	3	2	3	3	4
VB	3	1	4	3	3	1	1	2	1	4	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe realizovaných klastrových analýz v štatistickom nástroji IBM SPSS.

Výsledky uskutočnených klastrových analýz zároveň poukazujú na teritoriálny aspekt podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v štátoch V4 so zvyškom Európy. Vo všeobecnosti o najvyššej miere podobnosti môžeme hovoriť v komparatívnom porovnaní s hospodárskym vývojom v ostatných štátoch, ktoré boli súčasťou najväčšieho rozšírenia EÚ v roku 2004. Existuje však zásadný rozdiel v konkrétnych prípadoch najvyššej miery podobnosti medzi Českou republikou a zvyškom V4. Vysoká miera konvergenie hospodárskeho vývoja v Maďarsku, Poľsku a Slovenskej republike nachádza najbližšiu zhodu predovšetkým s hospodárstvami štátov bývalého Sovietskeho bloku zatiaľ čo podobnosť vývoja so západnými či severnými členskými štátmi EÚ je v mnohých prípadoch absolútne zanedbateľná.¹⁴⁵ V prípade Českej republiky teritoriálna štruktúra podobnosti hospodárskeho vývoja v komparácii so zvyškom EÚ značne odlišná. Výsledky uskutočnených analýz poukazujú najmä na vysokú mieru konvergenie trendov hospodárskeho vývoja s ostatnými štátmi prístupujúcimi do EÚ v roku 2004, predovšetkým so Slovinskom a Maltou. Nezanedbateľnou je však aj podobnosť s vývojom v niekoľkých západoeurópskych či severných členských štátoch. Tento trend je pritom príznačný predovšetkým pre hospodársky vývoj v období po vypuknutí finančnej krízy v roku 2008. Nezanedbateľnú mieru podobnosti možno sledovať napríklad v porovnaní s trendmi hospodárskeho vývoja v Nemecku, Dánsku či Švédsku.

4.3.3 Prílev PZI a čerpanie finančných prostriedkov z rozpočtu Európskej únie ako dva faktory hospodárskeho rastu

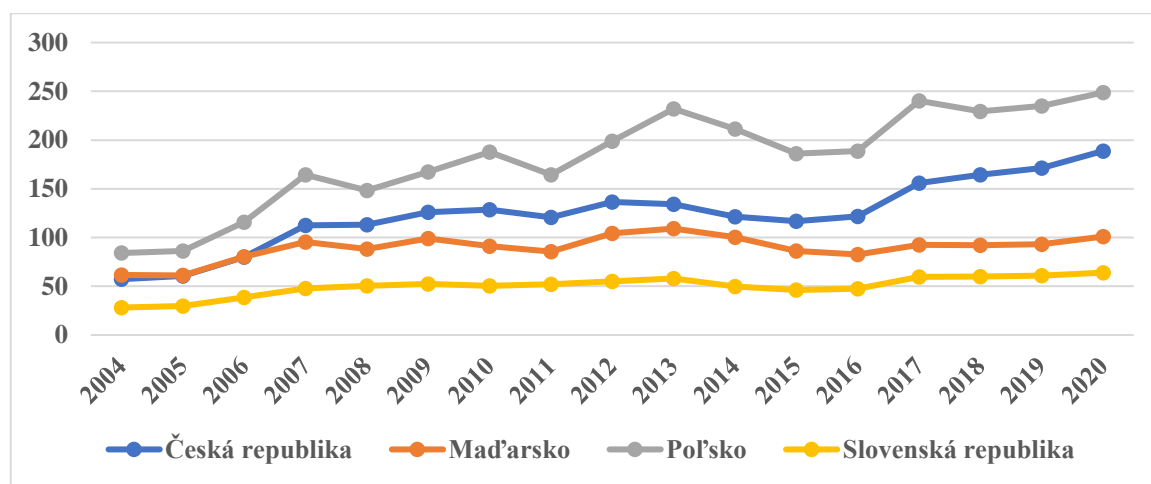
Obdobie členstva štátov V4 sa stalo pre všetky štyri štáty charakteristické významným znížením existujúcich rozdielov v životnej úrovni v porovnaní s priemerom EÚ. Jedným zo spoločných menovateľov znižovania existujúcich rozdielov sa po vstupe do EÚ bezpochyby stala naďalej rastúca zásoba PZI v regióne, nakoľko štáty V4 naďalej predstavovali najvýznamnejších príjemcov PZI v strednej a východnej Európe. V platnosti tak naďalej aj po roku 2004 zostávajú tézy J. Drahokoupila či dvojice T. Dorozynski – A. Kuna-Marszalek o závislosti hospodárskeho rastu na dodatočnom príleve zahraničného kapitálu. Vychádzajúc z dostupných údajov o stave PZI v regióne V4 môžeme sledovať viac než 2,6-násobný nárast celkovej zásoby PZI v priebehu uplynulých 17 rokov.¹⁴⁶

¹⁴⁵ V období konzistentného hospodárskeho vývoja v trojici štátov sa na základe uskutočnených analýz v prípade rozdelenia súboru do piatich zhlukov až 15 členských štátov EÚ neumiestnilo v rovnakom zhluku ani jedenkrát. V prípade rozdelenia súboru do štyroch zhlukov sa v rovnakom zhluku neumiestnilo 14 členských štátov.

¹⁴⁶ UNCTAD. *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual*. [online]. In: UNCTAD, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>

V absolútnom vyjadrení v rámci sledovaného obdobia došlo k najvyššiemu prírastku v zásobe PZI v Poľsku (takmer 165 mld. USD) a Českej republike (takmer 132 mld. USD). V prípade oboch štátov sa tak zásoba PZI zvýšila viac než trojnásobne. Naopak, výrazne nižší prírastok v zásobe PZI tak v relatívnom ako i absolútnom vyjadrení v porovnaní s dvoma menovanými štátmi sledujeme v rámci 17-ročného obdobia na príklade Slovenskej republiky (2,3-násobný nárast o takmer 36 mld. USD) a najmä Maďarska (1,6-násobný nárast o takmer 40 mld. USD).

Graf č. 8: Stav PZI v štátoch V4 v období po vstupe do EÚ v mld. USD



Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát UNCTAD. *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual*. [online]. In: UNCTAD, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>

Vstup štátov V4 do EÚ v roku 2004 z hľadiska poskytovania štátnych subvencií a širokého spektra výnimiek a úľav pre prilákanie dodatočného zahraničného kapitálu vo forme PZI viedol do značnej miery k harmonizácii a definovaniu maximálnych možných subvenčných stropov ktoré môžu byť poskytnuté zahraničným investorom v rámci rozhodovania o alokácii investícií v Európe. Získanie statusu členského štátu v EÚ v štátoch V4 (rovnako ako v prípade ostatných prístupujúcich štátov v roku 2004) prispelo k dodatočnému zvýšeniu tempa prílevu PZI do regiónu v nadchádzajúcich rokoch až do obdobia vypuknutia finančnej krízy.¹⁴⁷ Vysokú mieru intenzity prílevu zahraničného kapitálu odborná literatúra častokrát vysvetľuje či analyzuje najmä vo vzťahu k niekoľkým hlavným komparatívnym výhodám štátov V4 (najmä cena práce a ďalších výrobných faktorov, úroveň vzdelania, dostupná infraštruktúra a pod.) v porovnaní s ostatnými

¹⁴⁷ JIRASAVETAKUL, La-Bhus Fah – RAHMAN, Jesmin. *IMF Working Paper: Foreign Direct Investment in New Member States of the EU and Western Balkans: Taking Stock and Assessing Prospects*. [online]. In: International Monetary Fund, 2018. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2018/wp18187.ashx>

prístupujúcimi štátmi v regióne východnej Európy.¹⁴⁸ Odhliadnuc od týchto komparatívnych výhod, ktoré do značnej miery bezpochyby ovplyvnili prílev PZI v danom období však dôležitú úlohu vo zvyšovaní atraktivity regiónu zohrali dostupné stimuly a úľavy poskytované v jednotlivých štátoch. Čiastočná harmonizácia a definovanie maximálnych možných subvenčných stropov v rámci EÚ v štátoch V4 nevedli k vytvoreniu jednotného modelu poskytovania investičných stimulov v regióne. Práve naopak, štáty V4 po vstupe do EÚ predložili štyri rôzne koncepcie na prilákanie dodatočných kapitálových zdrojov v omnoho komplexnejšej forme ako v prípade ostatných prístupujúcich štátov, či nečlenských štátov regiónu strednej a východnej Európy.¹⁴⁹

Tabuľka č. 13: Index regulačných obmedzení PZI štátov V4 vo vybraných rokoch

	2003	2006	2010	2015	2020
Česká republika	0,023	0,023	0,012	0,01	0,01
Maďarsko	0,061	0,061	0,029	0,029	0,029
Poľsko	0,083	0,076	0,072	0,072	0,072
Slovenská republika	0,055	0,049	0,049	0,049	0,049
Priemer OECD	0,098	0,082	0,066	0,066	0,063

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát OECD. *OECD Stats: OECD FDI Regulatory Restrictiveness Index*. [online]. In: OECD, 2021. [cit. 2020-11-20]. Dostupné na <https://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=FDIINDEX#>

Vysokú mieru atraktivity hospodárstiev V4 pre zahraničných investorov v priebehu uplynulých dekád potvrdzuje aj Index regulačných obmedzení PZI (FDI Regulatory Restrictiveness Index).¹⁵⁰ Berúc do úvahy indexové hodnoty investičného prostredia v štátoch svetového hospodárstva možno štáty V4 v období pred vstupom do EÚ označiť za lídrov v priťahovaní PZI v rámci regiónu strednej a východnej Európy s indexovým ratingom nižším než priemer členských štátov OECD (viď tabuľka vyššie). Následne

¹⁴⁸ Pozri napr.: DRAHOKOUPIL, Jan – Galgóczi, Béla. Introduction: *Foreign direct investment in eastern and southern European countries: still an engine of growth?* In: GALGÓCZI, Béla – DRAHOKOUPIL, Jan – BERNACIAK, Magdalena (Ed.). *Foreign investment in eastern and southern European countries: still an engine of growth?* Brussels: European Trade Union Institute, 2015, s. 19-36. ISBN 978-2-87452-390-8.

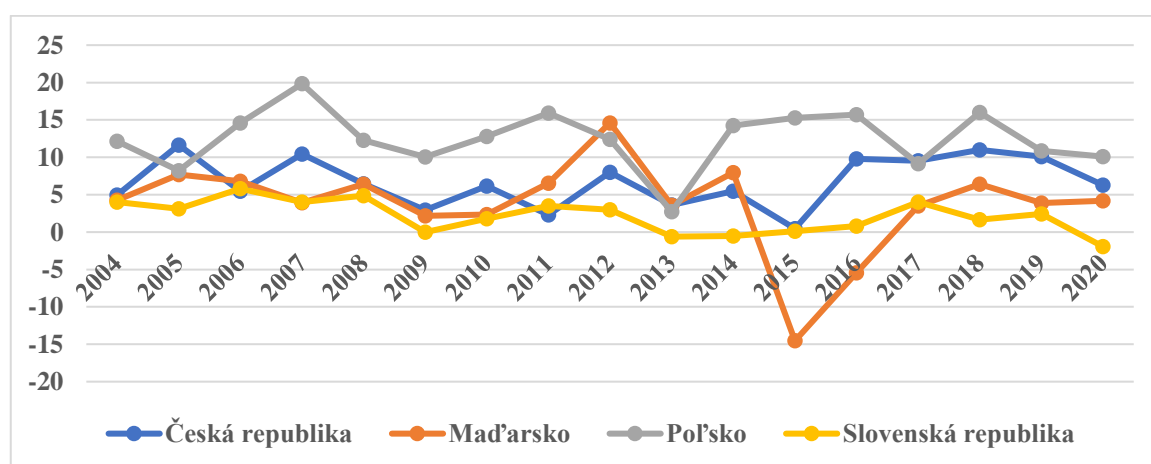
¹⁴⁹ Pre viac o koncepcii Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky pre prílev zahraničného kapitálu po vstupe do EÚ pozri ALLEN & OVERY. *Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe*. [online]. In: Visegradgroup, 2006. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://www.visegradgroup.eu/fdi-in-central-and>

¹⁵⁰ Index regulačných obmedzení PZI vyhodnocovaný OECD je zostavený na základe meraní existujúcich obmedzení pre prílev PZI do 22 rôznych sektorov hospodárstva. Kritériá pre vyhodnotenie indexu zahŕňajú predovšetkým obmedzenia zahraničného kapitálu, diskriminačné, skriningové alebo schvaľovacie mechanizmy, obmedzenia zamestnávania cudzincov ako kľúčového personálu a široké spektrum ďalších prevádzkových obmedzení. V súčasnosti je index akceptovaný ako jeden z najvýznamnejších ukazovateľov hospodárskeho prostredia pre zahraničných investorov.

obdobie ohraničené vstupom do EÚ a plným prevažením dopadov finančnej krízy z roku 2008 sa prejavilo v prípade Českej republiky a Maďarska vo forme kontinuálneho zlepšovania hodnotenia investičného prostredia. Indexový rating Poľska a Slovenskej republiky poklesol v porovnaní so susednými štátmi o niečo miernejšie a v prípade Poľska v období finančnej krízy vzrástol nad priemer OECD. V priebehu uplynulej dekády došlo na základe indexového hodnotenia len k miernemu zlepšeniu investičného prostredia v Českej republike, ktorá sa v sledovanom ohľade stala absolútnym lídrom v danom regióne EÚ.

V rámci sedemnášťročného sledovaného obdobia počas ktorého sa región V4 stal cieľovou destináciou PZI v celkovej výške viac než 427 mld. USD sa hostiteľskou krajinou približne 49,7 % z nich stalo Poľsko a ďalších 26,8 % Česká republika. Menej než jedna štvrtina PZI po roku 2004 smerovala do Maďarska (15,1 %) a Slovenskej republiky (8,4 %). Berúc do úvahy pôvod PZI v regióne V4, naďalej medzi najvýznamnejšie štáty pôvodu patria členské štáty EÚ. Približne štyri pätiny prílevu PZI v rámci sledovaného obdobia pochádzali z tzv. 15 pôvodných členských štátov EÚ (štáty, ktoré pristúpili pred rokom 2004).¹⁵¹ V prípade Maďarska a Slovenskej republiky v priebehu uplynulých rokov došlo viackrát k zápornej úrovni prílevu PZI, ktorá je výsledkom reverzných investícií a deinvestovania prevyšujúceho prílev nových PZI do národného hospodárstva oboch menovaných štátov. Prílev PZI do jednotlivých štátov V4 v období po vstupe do EÚ zaznamenáva graf nižšie.

Graf č. 9: Prílev PZI do štátov V4 v období po vstupe do EÚ v mld. USD

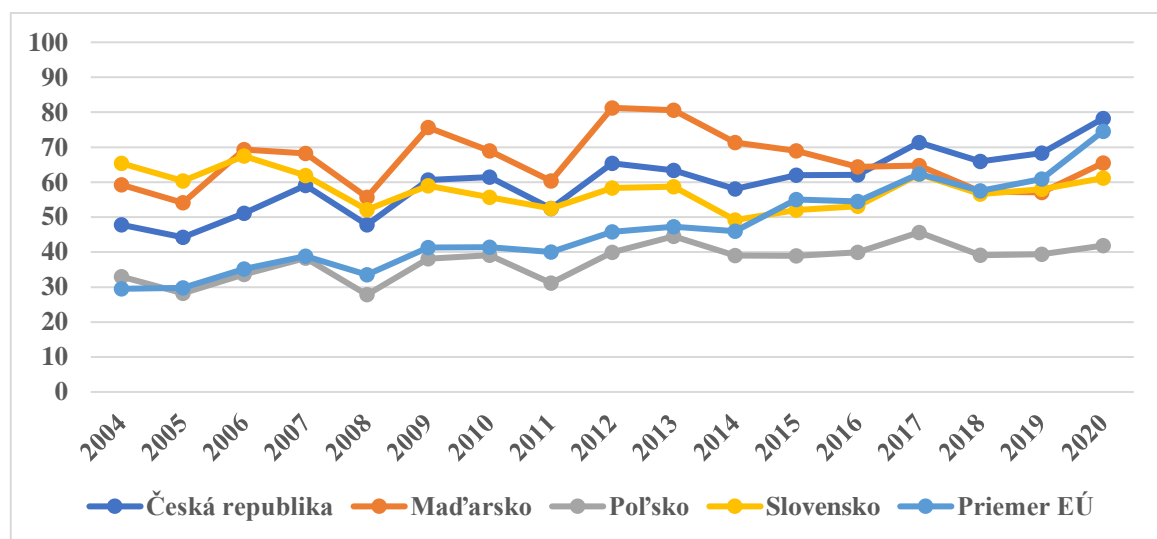


Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát UNCTAD. *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual*. [online]. In: UNCTAD, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>

¹⁵¹ AMBROZIAK, Łukasz et al. *The Visegrad Group – 30 Years of Transformation, Integration and Development*. [online]. In: OECD, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2021/02/PIE-Raport-Grupa-Wyszehradzka_EN.pdf

V nadväznosti na významný prílev PZI v priebehu obdobia transformácie na prelome tisícročí sa hospodársky rast štátov V4 stal priamo závislý na zahraničných investoroch. Všetky štyri štáty v relatívnom vyjadrení celkovej zásoby PZI k HDP disponovali v roku 2004 vyššou zásobou PZI než predstavoval priemer EÚ. Graf nižšie zaznamenáva rast zásoby PZI v relatívnom vyjadrení k HDP v sledovanom období, ktorý v prípade Českej republiky a Poľska vypovedá o rýchlejšom tempe rastu PZI v jednotlivých štátoch než bolo dosahované tempo samotného hospodárskeho rastu. V prípade Maďarska zásoba PZI v pokrízových rokoch dosiahla historické maximum, ktoré od roku 2012 kontinuálne klesali až do obdobia vypuknutia pandémie na úroveň porovnateľnú s obdobím vstupu do EÚ. V prípade Slovenskej republiky od obdobia vstupu do EÚ naopak podiel zásoby PZI na HDP klesol o približne 5 %. Rast podielu zásoby PZI na HDP Poľska bol v rámci regiónu najviac konzistentný a v relatívnom vyjadrení PZI je v súčasnosti jedným z najnižších v EÚ. K dodatočnému rastu podielu PZI na HDP došlo v priebehu posledného zaznamenaného roka, ktorý je však do značnej miery ovplyvnený významným poklesom HDP v dôsledku prvej a druhej vlny pandémie.

Graf č. 10: Podiel zásoby PZI na HDP štátov V4 po vstupe do EÚ v %



Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát UNCTAD. *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual*. [online]. In: UNCTAD, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>

Neodmysliteľnou súčasťou členstva štátov V4 v EÚ sa stalo podieľanie sa na rozpočtovej politike EÚ v podobe prispievania do rozpočtu vo forme príspevkov v stanovenej výške, čerpania alokovaných finančných prostriedkov v rámci jednotlivých politik a programov či samotných rokovaní o podobe a výške rozpočtu a jeho častí na rôznych úrovniach zástupcov jednotlivých členských štátov, či samotných kritériách

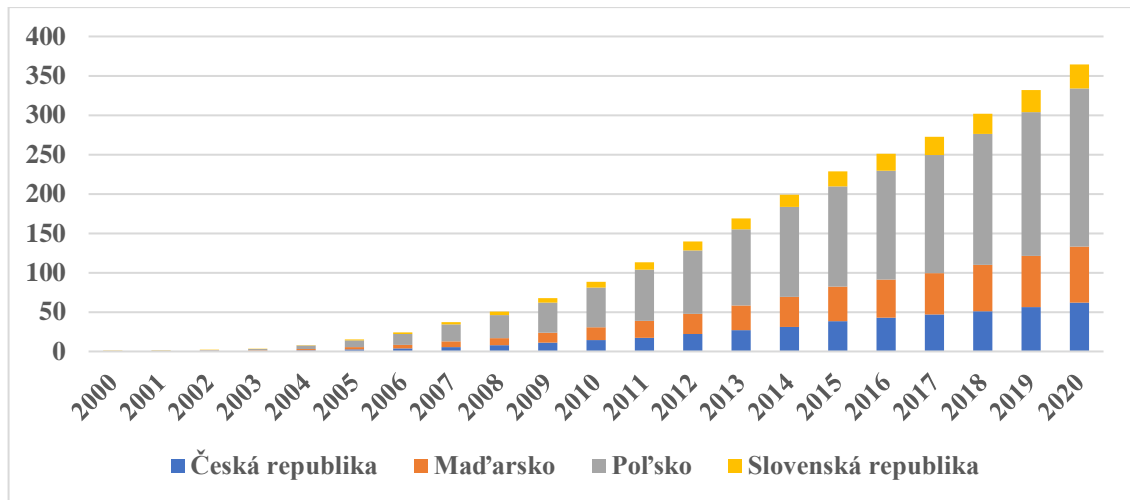
podmieňujúcich čerpanie finančných zdrojov. Dôležitým spoločným menovateľom vyplývajúcim zo základných ukazovateľov životnej úrovne v medzinárodnom porovnaní sa v prípade všetkých štyroch štátov v priebehu členstva v EÚ stal status čistého príjemcu finančných prostriedkov z európskeho rozpočtu. Samotné čerpanie finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ štátmi V4 je na rozdiel od príspevkov štátov do spoločného rozpočtu úzko späté už s predvstupovým procesom ukončeným v roku 2004 vstupom do EÚ. V záverečnej fáze prístupového procesu, ktorú ohraničujeme rokmi 2000 – 2003, štáty V4 kombinovane čerpali celkovo finančné prostriedky vo výške viac než 3,5 miliardy eur. Viac než 90 % týchto zdrojov bolo čerpaných priamo v rámci siedmej hlavy jednorozpočtov určenej na financovanie predvstupových stratégií prístupujúcich členských štátov. Najvyššiu predvstupovú podporu v rámci rozpočtov EÚ v rokoch 2000 – 2003 získalo Poľsko, vo výške viac než 51 % vyššie uvedenej sumy finančných prostriedkov. Takmer rovnaké kumulované množstvo finančných prostriedkov smerovalo v danom období na podporu prístupovej stratégie Českej republiky a Maďarska (takmer zhodne po 19,4 %) a zvyšná časť vo výške približne 10,2 % na financovanie prístupového procesu Slovenskej republiky.¹⁵²

Počnúc rokom 2004, v prebiehajúcej druhej polovici tretieho finančného rámca EÚ, hospodárstva štátov V4 podliehajú dodatočnej finančnej záťaži spojenej s povinnosťou prispievania do spoločného rozpočtu EÚ, ktorej zároveň prináleží podieľať sa na navrhovaní a schvaľovaní jednotlivých jednorozpočtových či viacročných finančných nástrojov určených na financovanie spoločných politík. V priebehu necelých 17 rokov členstva v EÚ ohraničenom 31. decembrom 2020 boli Českej republike, Maďarsku, Poľsku a Slovenskej republike kombinovane alokované finančné zdroje v celkovej výške takmer 361 miliárd eur (viď graf nižšie). Berúc do úvahy celkovú výšku kumulovaných rozpočtových prostriedkov v rámci rozpočtu EÚ v sledovanom období na úrovni prevyšujúcej 2250 miliárd eur sú tak štáty V4 recipientom viac než 16,04 % dostupných zdrojov. Vychádzajúc z relatívneho vyjadrenia počtu obyvateľov štátov V4 v predošlej kapitole na úrovni 12,41 %, resp. 14,24 % obyvateľov EÚ pred, resp. po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska je tak hneď na prvý pohľad zrejmé, že štvorica štátov v prepočte čerpania finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ patrí do skupiny premiantov únie. Najvyšší podiel rozpočtových prostriedkov v rámci jednorozpočtov boli do štátov V4 alokované

¹⁵² EUROPEAN COMMISSION. *EU spending and revenue – Data 2000-2020*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en

v rokoch 2011 – 2015, kedy do štvorice stredoeurópskych štátov plynula každoročne približne pätina rozpočtu EÚ.¹⁵³

Graf č. 11: Kumulované príjmy štátov V4 z rozpočtu EÚ od roku 2000 v mld. EUR



Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát EUROPEAN COMMISSION. *EU spending and revenue – Data 2000-2020*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en

Jedným zo základných trendov rozdelenia zdrojov v rámci skupiny, ktorý môžeme sledovať na dostupných finančných prostriedkoch z rozpočtu EÚ je vysoký podiel Poľska na dostupných finančných prostriedkoch v celkovej výške 55,1 % zdrojov v priebehu 17 rokov. Táto miera je čiastočne skreslená rokmi 2015 a 2016, kedy Poľsko čerpalo 44,8 %, resp. 47,2 % balíka určeného pre štáty V4, pričom vo zvyšných 15 rokoch každoročne čerpalo až 54,5–59,8 % alokovaných zdrojov. V kumulatívnom vyjadrení podielu celkových príjmov Poľska na rozpočte EÚ v rámci 17-ročného obdobia Poľsko čerpalo 8,85 % rozpočtových prostriedkov. Takmer jedna pätina (19,5 %) kumulovaných rozpočtových prostriedkov čerpaných štátmi V4 v rovnakom období plynula do Maďarska, pričom analogicky úroveň týchto príjmov predstavovala približne 3,13 % dostupných prostriedkov rozpočtov EÚ. Česká republika s kumulovanými príjmami v celkovej výške takmer 61,2 miliardy eur čerpala v rámci V4 približne 16,9 % alokovaných zdrojov, resp. 2,72 % dostupných prostriedkov rozpočtov EÚ. Ako v absolútnom, tak i v relatívnom vyjadrení najmenej prostriedkov zo 17 rozpočtov EÚ smerovalo na Slovensko. Kumulované príjmy na úrovni bežmála 30,3 miliárd eur sa podieľali na približne 8,4 % v rámci skupiny, resp. 1,35 % dostupných prostriedkov v rámci 17 jednorokých rozpočtov EÚ.

¹⁵³ V roku 2011 – 19,0 % rozpočtu EÚ, v roku 2012 – 19,27 % rozpočtu EÚ, v roku 2013 – 19,53 % rozpočtu EÚ, v roku 2014 – 21,1 % rozpočtu EÚ, v roku 2015 – 20,5 % rozpočtu EÚ.

Kvantifikácia príjmov štátov V4 z rozpočtov EÚ per capita v sledovanom období však poukazuje na odlišné zistenia v komparatívnom prerozdelení finančných prostriedkov v rámci skupiny štyroch štátov. Zatiaľ čo priemerná úroveň príjmov z rozpočtov EÚ v sledovanom období na jedného Európana dosiahla výšku 4374,6 eura, priemerná úroveň príjmov per capita na obyvateľov štátov V4 dosiahla približne 5651,1 eur. Absolútnym premiantom v alokovaní finančných prostriedkov v rámci skupiny V4 je od roku 2004 Maďarsko s približne 7213 eur per capita. Rovnako aj v prípade Českej republiky kumulovaný príjem z rozpočtu vo výške 5719,9 eur per capita prevyšuje priemernú úroveň príjmov zoskupenia štyroch štátov. Naopak, úroveň kumulovaných príjmov čerpaných z rozpočtov počas členstva v EÚ v prípade Slovenskej republiky dosiahla do konca roku 2020 približne 5534,8 eur. Najnižší kumulovaný príjem finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ v prepočte na jedného obyvateľa¹⁵⁴ na úrovni takmer 5244,5 eur dosiahlo počas sledovaného obdobia Poľsko.¹⁵⁵

Tabuľka č. 14: Príjmy a príspevky štátov V4 do a z rozpočtu EÚ v mil. EUR¹⁵⁶

	Celkové príjmy z rozpočtu EÚ					Celkové príspevky do rozpočtu EÚ				
	ČR	HU	PL	SR	EÚ28	ČR	HU	PL	SR	EÚ28
2000	100,3	155,7	248,0	61,8	76462,9	0,0	0,0	0,0	0,0	87696,2
2001	99,1	195,2	328,3	69,1	72303,5	0,0	0,0	0,0	0,0	80781,1
2002	254,4	139,8	532,4	121,7	76924,4	0,0	0,0	0,0	0,0	77698,0
2003	228,1	189,7	684,1	104,0	82370,2	0,0	0,0	0,0	0,0	83632,5
2004	815,7	713,4	2720,3	388,1	100139,4	565,2	537,1	1310,7	219,6	95053,3
2005	1074,9	1357,0	4029,2	609,5	104835,2	990,2	833,2	2327,2	359,0	100811,1

¹⁵⁴ Úroveň kumulovaných príjmov finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ per capita použitím počtu obyvateľov jednotlivých štátov V4 a EÚ28 k 1.1.2020. Údaje o počte obyvateľov dostupné na EUROSTAT. *Population on 1 January*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table?lang=en>

¹⁵⁵ Samostatnou kapitolou čerpania väčšiny finančných príspevkov z rozpočtu EÚ sa v priebehu členstva štátov V4 v EÚ stala nižšia intenzita čerpania dostupných zdrojov z Európskych štrukturálnych a investičných fondov než je európsky priemer. Všetky štyri štáty v rámci VFR 2007 – 2013 v riadnom programovom období výrazne zaostávali za priemernou mierou čerpania dostupných finančných prostriedkov EÚ28. Spoločným menovateľom štátov V4 sa v priebehu uplynulých viacročných finančných rámcov (VFR) stalo dodatočné čerpanie alokovaných finančných prostriedkov v súlade s pravidlom N+3. Prehľad stavu čerpania alokovaných zdrojov pre VFR 2014 – 2020 v štátoch V4 je súčasťou Prílohy 3 dizertačnej práce. Čerpanie finančných prostriedkov v rámci Európskych štrukturálnych a investičných fondov je v regióne V4 navyše úzko späté s vyšetrovaniami Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF) pre dôvodné podozrenia z korupcie či podvodov spojených s čerpaním finančných prostriedkov. Na základe posledného dostupného reportu OLAF sú Maďarsko a Slovenská republika členské štáty s najvyššou mierou preukázania korupcie a podvodov spojených s čerpaním prostriedkov z rozpočtu EÚ. Viac než tretina (85 z 230) všetkých prípadov odhalenia korupčného či inak podvodného čerpania finančných prostriedkov v období 2015 – 2019 sa vzťahovala na štáty V4. Pozri OLAF. *The OLAF 2019 report 2019*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. 39 s. ISBN 978-92-76-15677-2.

¹⁵⁶ Komplexnejšia tabuľka zaznamenávajúca výšku príjmov a príspevkov z a do rozpočtu EÚ vyčleňujúc príspevky jednotlivých štátov V4 z vlastných zdrojov na základe výšky hrubého národného dôchodku je súčasťou Prílohy 4 dizertačnej práce.

2006	1330,0	1842,2	5305,6	696,2	106575,5	1035,3	782,5	2446,6	401,6	102351,2
2007	1721,0	2427,6	7786,4	1082,6	113953,3	1167,0	870,2	2808,6	519,2	109987,5
2008	2441,1	2002,6	7639,5	1241,8	116544,5	1396,0	947,1	3472,5	594,9	111169,1
2009	2948,6	3568,6	9252,9	1192,4	118361,0	1374,1	908,9	3133,9	711,6	108906,9
2010	3415,6	3650,0	11822,0	1905,0	122230,7	1497,7	955,0	3656,8	647,3	119074,9
2011	3029,1	5330,9	14440,6	1785,1	129394,9	1682,5	937,4	3580,4	693,7	119994,7
2012	4529,4	4177,1	15735,8	2286,8	138683,4	1594,0	928,4	3908,3	742,8	129429,8
2013	4893,1	5909,8	16179,5	2026,1	148468,9	1616,6	1011,1	4214,4	799,3	139743,6
2014	4377,2	6620,2	17436,1	1668,8	142497,0	1506,7	995,8	3954,6	720,2	132961,3
2015	7074,7	5629,1	13357,7	3734,8	145243,2	1542,4	1073,6	4236,4	696,8	137334,7
2016	4690,0	4546,1	10637,8	2662,8	136416,4	1733,2	1111,7	4300,4	778,8	132174,3
2017	3894,7	4049,1	11921,3	1645,2	137379,1	1548,9	969,8	3716,0	693,1	115427,7
2018	4121,4	6298,1	16349,5	2457,2	156909,7	1986,8	1268,9	4718,2	857,0	142355,4
2019	5275,5	6202,5	16365,5	2304,4	159095,5	1999,0	1289,7	5041,0	834,5	144767,5
2020	5536,4	6143,7	18091,8	2593,6	173309,9	2273,1	1475,6	5673,8	957,0	160089,9

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát EUROPEAN COMMISSION. *EU spending and revenue – Data 2000-2020*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en

Vychádzajúc z údajov o čerpaní finančných prostriedkov a ich prispievaní do rozpočtu vo forme príspevkov stanovených na základe výšky hrubého národného dôchodku, časti dovozných ciel, dane z pridanej hodnoty a ďalších zdrojov sú dlhodobo všetky štáty V4 čistými príjemcami rozpočtových prostriedkov. V priebehu sedemnástich rokov členstva nedošlo v žiadnom roku k situácii, kedy by hociktorý zo štvorice štátov prispel do rozpočtu EÚ viac prostriedkov ako v danom období čerpal. Vo všeobecnosti však najnižšie rozdiely medzi čerpanými príjmami a vynaloženými príspevkami v absolútnom vyjadrení môžeme sledovať najmä na príklade Slovenskej republiky. Vychádzajúc z kumulatívneho vyjadrenia absolútnej čistej rozpočtovej pozície štátov V4 v priebehu ich členstva v EÚ zisťujeme, že príjmy skupiny štátov zo 17 rozpočtov EÚ na úrovni takmer 360,99 miliárd eur prevyšujú úroveň všetkých príspevkov v danom období (116,13 miliárd eur) o necelých 244,86 miliárd eur. Najväčším čistým príjemcom v rámci V4 je dlhodobo Poľsko, ktorého čistá rozpočtová pozícia v kumulatívnom vyjadrení rokov 2004 – 2020 na úrovni približne 136,57 miliárd eur prevyšuje kombinovanú čistú rozpočtovú pozíciu Českej republiky (35,66 miliárd eur), Maďarska (53,57 miliárd eur) a Slovenskej republiky (19,05 miliárd eur). V prepočte čistých rozpočtových pozícií per capita¹⁵⁷ tak kumulované čisté príjmy na jedného obyvateľa Českej

¹⁵⁷ Úroveň kumulovanej čistej pozície per capita prepočítaná použitím počtu obyvateľov jednotlivých štátov V4 k 1.1.2020. Údaje o počte obyvateľov dostupné na EUROSTAT. *Population on 1 January*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table?lang=en>

republiky predstavovali približne 3334 eur, obyvateľa Maďarska 5484 eur, obyvateľa Poľska 3598 eur a obyvateľa Slovenskej republiky 3491 eur.

Tabuľka č. 15: Čistá rozpočtová pozícia štátov V4 a príjmy v rámci Kohézneho fondu v mil. EUR

	Čistá rozpočtová pozícia				Príjmy z Kohézneho fondu EÚ				
	ČR	HU	PL	SR	ČR	HU	PL	SR	EÚ28
2000	100,3	155,7	248,0	61,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1684,1
2001	99,1	195,2	328,3	69,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1983,0
2002	254,4	139,8	532,4	121,7	0,0	0,0	0,0	0,0	3147,8
2003	228,1	189,7	684,1	104,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2195,1
2004	250,5	176,3	1409,6	168,5	0,0	0,0	2,5	1,6	2642,2
2005	84,7	523,8	1702,0	250,5	15,3	78,2	17,5	43,4	2228,3
2006	294,7	1059,7	2859,0	294,6	216,1	137,3	337,4	77,1	3003,2
2007	554,0	1557,4	4977,8	563,4	232,1	370,2	1066,7	183,3	4269,1
2008	1045,1	1055,5	4167,0	646,9	624,5	413,8	1582,6	299,4	5288,9
2009	1574,5	2659,7	6119,0	480,8	746,9	858,5	457,4	198,8	7079,8
2010	1917,9	2695,0	8165,2	1257,7	609,2	658,0	2244,7	462,4	7959,2
2011	1346,6	4393,5	10860,2	1091,4	40,4	838,0	2680,2	138,2	6453,2
2012	2935,4	3248,7	11827,5	1544,0	1470,3	512,1	3198,5	362,7	9625,2
2013	3276,5	4898,7	11965,1	1226,8	1382,9	1513,0	3542,5	568,7	11901,8
2014	2870,5	5624,4	13481,5	948,6	901,8	1945,5	4573,8	507,2	13430,4
2015	5532,3	4555,5	9121,3	3038,0	1754,1	1791,4	3855,8	1281,1	12070,3
2016	2956,8	3434,4	6337,4	1884,0	1470,3	381,4	2342,2	558,2	7394,2
2017	2345,8	3079,3	8205,3	952,1	1177,0	778,2	2946,6	325,7	7088,1
2018	2134,6	5029,2	11631,3	1600,2	866,7	984,1	2917,4	723,9	8183,9
2019	3276,5	4912,8	11324,5	1469,9	901,4	1732,0	2461,6	547,7	8106,7
2020	3263,3	4668,1	12418,0	1636,6	991,8	1107,9	3397,0	359,0	8888,9

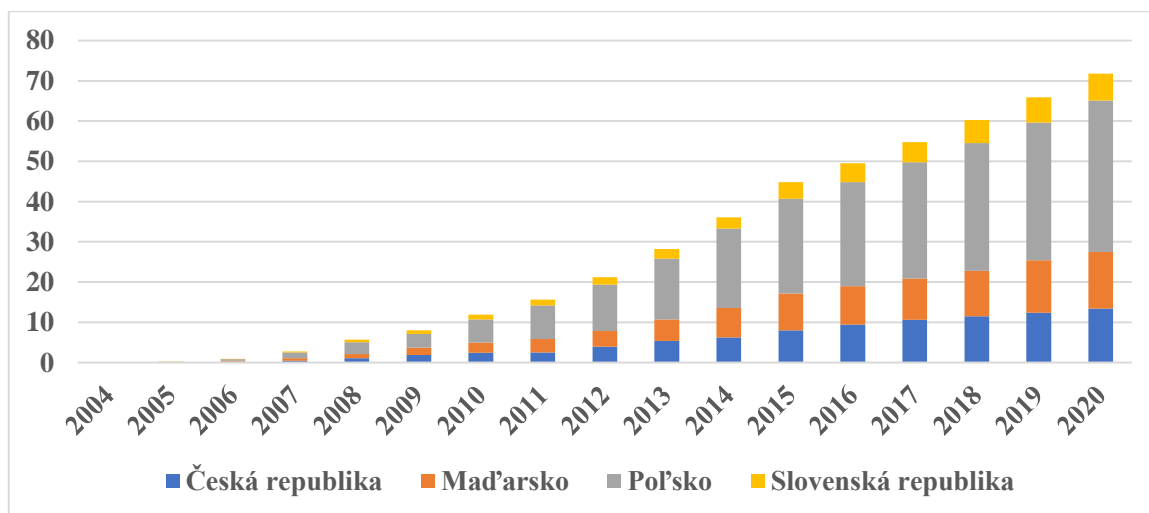
Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát EUROPEAN COMMISSION. *EU spending and revenue – Data 2000-2020*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en

Tabuľka vyššie zaznamenáva okrem čistej rozpočtovej pozície štátov V4 v absolútnom vyjadrení v priebehu uplynulých dekád aj príjmy z Kohézneho fondu EÚ ako hlavného nástroja na realizáciu kohéznej politiky v Európe. Berúc do úvahy hlavný cieľ poskytovania podpory v podobe čerpania prostriedkov z Kohézneho fondu zriadeného v roku 1994, ktorým je posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v EÚ sa štáty V4 od vstupu do EÚ radia medzi štáty oprávnené na čerpanie pomoci.¹⁵⁸ V období VFR

¹⁵⁸ Čerpanie pomoci je podmienené výškou hrubého národného dôchodku per capita v parite kúpnej sily na úrovni menej než 90 % priemeru EÚ. Vychádzajúc z tohto kritéria je potrebné spomenúť, že Česká republika od roku 2017 preyšuje stanovené kritérium čerpania. V prípade udržania hospodárskeho vývoja na aktuálnej konvergenčnej úrovni tak Česká republika najneskôr od začiatku siedmeho VFR (od roku 2028) stratí prístup k vyplácaniu finančných prostriedkov z Kohézneho fondu.

2014 – 2020 boli štáty V4 spolu s Bulharskom, Chorvátskom, Cyprom (do roku 2017), Estónskom, Gréckom, Litvou, Lotyšskom, Maltou, Portugalskom, Rumunskom a Slovinskom súčasťou 15-člennej skupiny štátov oprávnenej na čerpanie alokovaných finančných prostriedkov vo výške 65 miliárd eur. V rámci celej doby členstva štáty V4 kombinovane v kumulatívnom vyjadrení čerpali spolu viac než 71,76 miliárd eur. Vychádzajúc z celkovej sumy alokovaných zdrojov z Kohézneho fondu EÚ v období 2004 – 2020 tak išlo o viac než 57,1 % finančných prostriedkov. Približne 52,4 % kohéznych príjmov V4, resp. takmer tretina (30 %) z celkového množstva prostriedkov vyplatených z Kohézneho fondu EÚ v danom období smerovala do Poľska. Maďarsko v uplynulých 17 rokoch čerpalo 19,6 % prostriedkov v rámci V4, resp. takmer 11,2 % všetkých vyplatených prostriedkov z Kohézneho fondu. Analogicky Česká republika bola v danom období príjemcom 18,7 % prostriedkov pre región V4 (10,7 % v rámci EÚ) a Slovenská republika prijala 9,3 % v rámci V4, resp. 5,3 % všetkých prostriedkov z Kohézneho fondu EÚ. Na základe zistených skutočností je zjavné, že samotný Kohézny fond, ako významná súčasť Európskych štrukturálnych a investičných fondov hrá v regióne V4 dôležitú úlohu v podobe dodatočných finančných zdrojov dopĺňujúcich štátny rozpočet jednotlivých krajín. Berúc do úvahy relatívne vyjadrenie čerpania finančných prostriedkov z Kohézneho fondu taktiež vyplýva, že región V4 predstavuje významného premianta vo financovaní kohéznej politiky EÚ pričom len Poľsko samotné absorbovalo v priebehu uplynulých 17 rokov takmer tretinu všetkých finančných prostriedkov. Kumulovanú úroveň čerpania finančných prostriedkov jednotlivými štátmi V4 od vstupu do EÚ zaznamenáva graf nižšie.

Graf č. 12: Kumulované príjmy štátov V4 z Kohézneho fondu od roku 2004 v mld. EUR



Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát EUROPEAN COMMISSION. *EU spending and revenue – Data 2000-2020*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en

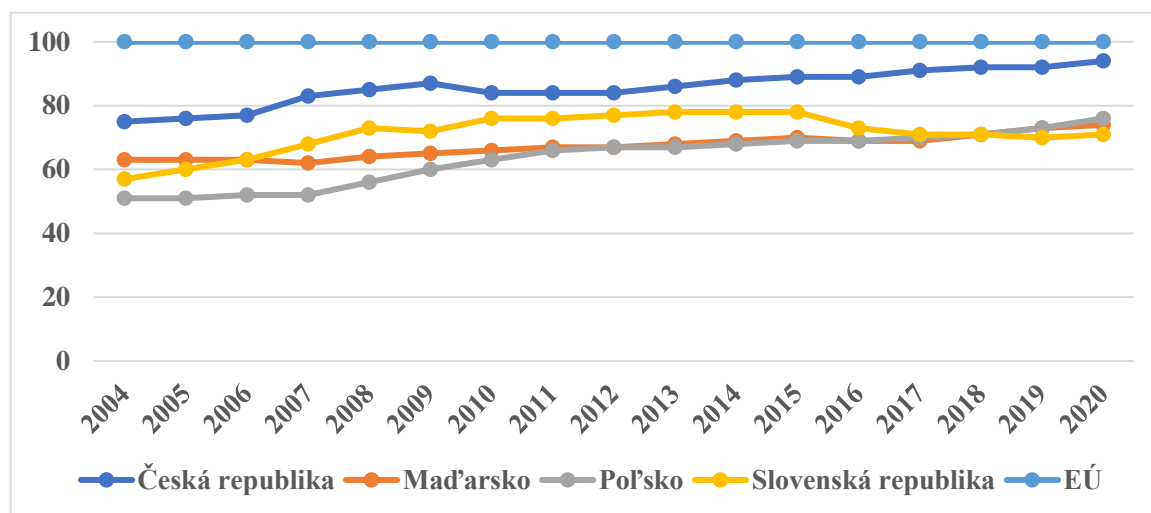
4.3.4 Konvergenie hospodárskeho rastu štátov Vyšehradskej skupiny v európskom porovnaní

Vychádzajúc z analýz a grafických znázornení vývoja vybraných makroekonomických ukazovateľov štátov V4 v predošlých častiach práce je sedemnásťročné obdobie členstva štátov Vyšehrada spojené s relatívne vysokým tempom hospodárskeho rastu tak v nominálnom ako i reálnom vyjadrení. Dôležitým aspektom posudzovania hospodárskeho rastu v medzinárodnom porovnaní je však jeho relatívne porovnanie s ďalšími štátmi svetového hospodárstva, resp. priemernou úrovňou v členských štátoch integračných zoskupení a pod. Rovnako v prípade EÚ zohráva dôležitú úlohu tak pre členské štáty ako i úniu ako celok skutočná miera rastu vyjadrená aktuálnou mierou či zmenou konvergenie, ktorá v konečnom dôsledku predstavuje dôležitý predpoklad podmieňujúci politickú, hospodársku či sociálnu udržateľnosť projektu modernej európskej integrácie.

Miera hospodárskej konvergenie štátov V4 v porovnaní s priemerom HDP per capita v ŠKS sa výrazne líšila tak v čase vstupu štátov do EÚ ako aj v poslednom roku zahrnutom do analýz v dizertačnej práci do významnej miery ovplyvneným šírením pandémie koronavírusu prakticky vo všetkých štátoch svetového hospodárstva. Základnými charakteristickými črtami sledovaného ukazovateľa v čase vstupu štátov do EÚ sa stali v relatívnom porovnaní najvyššia štartovacia miera konvergenie v Českej republike na úrovni 75 % HDP per capita v ŠKS priemeru EÚ a naopak najnižšia miera konvergenie, resp. najvyššia miera existujúcich rozdielov životnej úrovne v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 51 % v Poľsku. Vychádzajúc z uvedených hraničných hodnôt tak možno vyjadriť mieru tzv. regionálnej konvergenie v kontexte štátov V4 na pomerne vysokej úrovni približne 24 %. V priebehu prvých piatich rokov členstva štátov V4, resp. v predkrízovom období došlo tak ku kontinuálnemu znižovaniu regionálnej konvergenie štátov v rámci skupiny ako i k zníženiu existujúcich rozdielov životnej úrovne vo všetkých štátoch V4 v porovnaní s priemerom EÚ. Absolútne najvyššiu mieru rastu konvergenie v danom období môžeme sledovať na príklade Slovenskej republiky odpovedajúcu zníženiu existujúcich rozdielov o 16 percentuálnych bodov. Naopak, vývoj HDP per capita v ŠKS v Maďarsku a Poľsku zaznamenal len mierny nárast. Obdobie ďalších piatich rokov počnúc rokom 2009 poznačené dopadmi finančnej krízy vyústilo v prípade Slovenskej republiky vo výraznom spomalení konvergenie s HDP per capita v ŠKS priemeru EÚ, poklesu konvergenie v Českej republike a naopak, dodatočnému naštartovaniu reálnej konvergenie v prípade Maďarska a Poľska. Regionálna konvergencia v rámci V4 sa udržala na úrovni 19 %. Od

roku 2014 do konca analyzovaného obdobia môžeme sledovať mierny, no pozitívny nárast dodatočnej konvergence životnej úrovne Českej republiky, Maďarska a Poľska s priemerom EÚ. Naopak, v rovnakom období v prípade Slovenskej republiky sledujeme výrazný pokles konvergence slovenského hospodárstva na úrovni 7 percentuálnych bodov na stav porovnateľný s obdobím pred vypuknutím finančnej krízy.¹⁵⁹

Graf č. 13: Konvergencia HDP per capita v ŠKS od roku 2004 v % (EÚ = 100)



Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe vlastných výpočtov použitím údajov dostupných na Eurostat. *GDP per capita in PPS*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en>

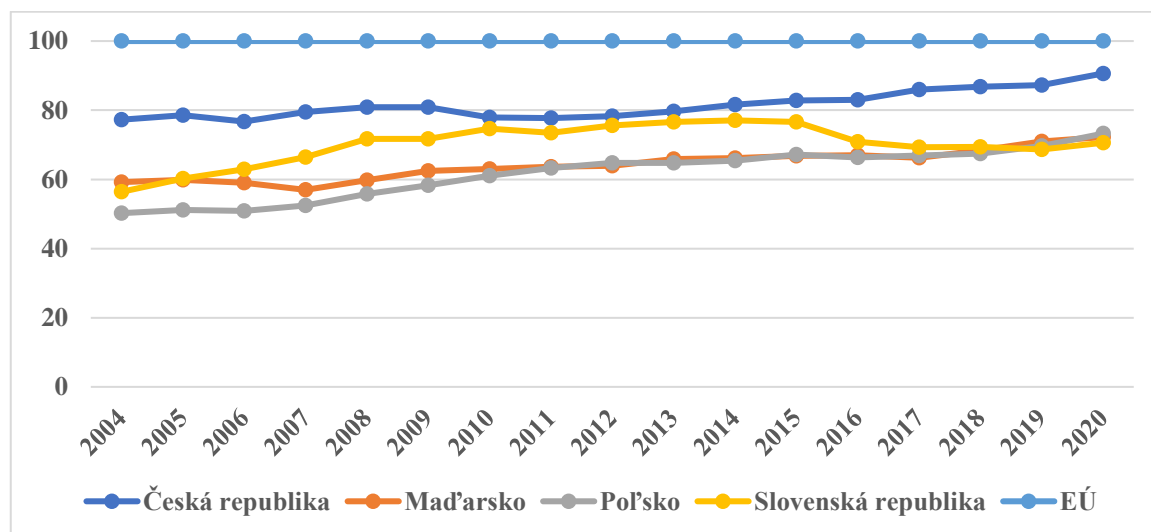
Druhým, rovnako všeobecne akceptovaným ukazovateľom hodnotiacim úroveň konvergence (nielen) v kontexte EÚ28 je hrubý národný dôchodok per capita v ŠKS.¹⁶⁰ Vychádzajúc z obdobia vstupu štátov V4 do EÚ môžeme na grafickom znázornení nižšie sledovať vyššiu mieru konvergence HND Českej republiky s priemerom EÚ (77,3 %) ako v predošlom vyjadrení použitím HDP per capita (75 %). Naopak, v prípade Poľska a Slovenskej republiky je úroveň konvergence nižšia o jeden, a v prípade Maďarska o takmer štyri percentuálne body. Graf nižšie zároveň poukazuje na odlišné trendy rastu konvergence v prípade jednotlivých štátov V4. Zatiaľ čo konvergencia meraná prostredníctvom HDP per capita v ŠKS Českej republiky zaznamenaná v predošlom grafe

¹⁵⁹ Významnú časť tempa rastu konvergence Českej republiky a Slovenskej republiky najmä v prvej polovici analyzovaného obdobia vysvetľuje tzv. hypotéza o absolútnej beta konvergencii. Pozri napr.: CATRINA, Stefan – LALINSKÝ, Tibor. *Absolútna a podmienená beta konvergencia ekonomickej výkonnosti v EÚ*. [online]. In: Národná banka Slovenska, 2015. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na https://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2015/02-2015/02_biatic_15_2_Catrina-Lalinsky.pdf

¹⁶⁰ Spôsob vyjadrenia konvergence prostredníctvom HND per capita v ŠKS a jeho komparácia s meranou konvergenciou prostredníctvom HDP per capita v ŠKS častokrát odhaľuje rozdielne úrovne reálnej konvergence najmä v prípade štátov s vysokým objemom zásoby PZI, ktorá je dôsledkom vyplácania dividend do zahraničia a ďalších odlivov zisku. Konvergencia vyjadrená v HND per capita v ŠKS tak poskytuje presnejší obraz národného dôchodku dostupného pre domáce hospodárske aktivity.

poukazuje na rýchly rast približne o 10 percentuálnych bodov v období počnúc rokom 2004 do vypuknutia finančnej krízy, graf nižšie poukazuje na omnoho miernejší nárast na úrovni približne 3,5 %. Úroveň konvergenencie v Maďarsku v období 2004 – 2008 stagnovala a v prípade Poľska a Slovenskej republiky vzrástla porovnateľným tempom ako v prípade merania v HDP per capita v ŠKS. Rovnako ako v predošlom prípade merania došlo v období po vypuknutí finančnej krízy k spomaleniu, resp. stagnácii reálnej konvergenencie, ktoré bolo sprevádzané dodatočným znížením regionálnych konvergenčných rozdielov, resp. existujúcich rozdielov v skupine V4. K ich opätovnému prehĺbeniu došlo v priebehu posledných rokov druhej dekády tohto storočia. Vo všeobecnosti tak na príklade Českej republiky môžeme sledovať po Luxembursku, Írsku a Cypre dlhodobu najväčšiu medzeru v dvoch vyjadreniach miery konvergenencie s priemerom EÚ.¹⁶¹ Priemerná úroveň medzery v priebehu sledovaného obdobia v Českej republike dosiahla približne 4,1 % (a viac než 6,1 % v rokoch 2009 – 2016), v prípade Maďarska 3 % a v prípade Poľska a Slovenskej republiky 1,9 %, resp. 1,2 %.

Graf č. 14: Konvergenčia HND per capita v ŠKS od roku 2004 v % (EÚ = 100)



Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe vlastných výpočtov použitím údajov dostupných na AMECO. *GNI per capita in PPS*. [online]. In: AMECO, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na https://dashboard.tech.ec.europa.eu/qs_digit_dashboard_mt/public/sense/app/667e9fba-eea7-4d17-abf0-ef20f6994336/sheet/2f9f3ab7-09e9-4665-92d1-de9ead91fac7/state/analysis

¹⁶¹ SZABO, Septimiu. *FDI in the Czech Republic: A Visegrád Comparison*. [online]. In: EUROPEAN COMMISSION, 2019. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/eb042_en.pdf

4.4 Konzistentnosť pozícií štátov Vyšehradskej skupiny vo vybraných oblastiach politik Európskej únie

4.4.1 Budúcnosť európskej integrácie

V dôsledku viacerých vnútroúijných kríz európskej integrácie, pretrvávajúcich nezhôd členských štátov vo vybraných politikách a bezprecedentného výsledku referenda o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska predložila v marci 2017 predošlá Európska komisia pod vedením J. C. Junckera Bielu knihu o budúcnosti Európy. Významný dokument sa okamžite stal predmetom diskusie v Európskom parlamente a neskôr hlavnou témou stretnutia európskych lídrov pri príležitosti 60. výročia podpisu tzv. Rímskych zmlúv 25. marca 2017 v Ríme. Biela kniha predkladá 5 možných scenárov pre budúcu spoluprácu členských štátov EÚ:

- Pokračovanie v súčasnom smerovaní;
- Iba jednotný trh;
- Tí, ktorí chcú, robia viac;
- Menej ale efektívnejšie;
- Oveľa viac spoločne.¹⁶²

Pred samotným stretnutím lídrov všetkých členských štátov v Ríme vtedajší francúzsky prezident F. Hollande zvolal stretnutie lídrov najväčších členských štátov – Nemecka, Talianska a Španielska symbolicky na zámku vo Versailles. Práve toto stretnutie možno považovať za kľúčový moment, ktorý spustil hlavný diskurz o budúcnosti európskej integrácie s dôrazom na viacrýchlostné napredovanie členských štátov v rámci jednotlivých integračných politik a iniciatív.¹⁶³ Nemecká kancelárka A. Merkel, ktorá myšlienku tzv. viacrýchlostnej EÚ v minulosti odmietala, označila na spoločnom stretnutí Európu rôznych rýchlostí za nevyhnutnú, vtedajší francúzsky prezident F. Holland a taliansky premiér P. Gentiloni obdobne vyzvali k napredovaniu niektorých členských štátov k hlbšej spoločnej integrácii. Od týchto spoločných vyhlásení sa čiastočne odchýlil vtedajší španielsky premiér M. Rajoy, ktorý zaujal spomedzi kvarteta lídrov najviac proeurópske stanovisko

¹⁶² EUROPEAN COMMISSION. *White paper on the future of Europe*. [online]. In: European Commission, 2017. [cit. 2021-09-27]. Dostupné na https://ec.europa.eu/commission/publications/white-paper-future-europe_en

¹⁶³ MZVaEZ. *Visegrad Countries and Multispeed Europe: Perceptions, Positions and Strategies*. [online]. In: MZVaEZ SR, 2018. [cit. 2021-09-28]. Dostupné na <https://euractiv.sk/wp-content/uploads/sites/8/2018/12/EUROPOLICY-ANALYSIS-Visegrad-countries-and-multispeed-Europe1.pdf>

podporujúce hlbšiu integráciu všetkých štátov vo vybraných oblastiach.¹⁶⁴ Vzhľadom na dané vyhlásenia sa scenár viacrýchlostnej Európy stal hlavnou témou neskoršieho spoločného samitu európskych lídrov. Ostatné scenáre Bielej knihy sa vo všeobecnosti nestali predmetom významnejšieho dialógu na európskej úrovni predovšetkým kvôli chýbajúcej politickej podpore európskych lídrov.

Myšlienka viacrýchlostnej Európy, resp. rozdelenie členskej základne EÚ do viacerých integračných skupín na základe spoločných predstáv o tom, ktoré politiky majú byť predmetom vzájomnej integrácie, a naopak, ktoré majú naďalej zostať v plnej moci jednotlivých štátov, sa vo väčšej miere začína objavovať už koncom osemdesiatych a začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia. Dôležitou skutočnosťou, ktorá v tomto ohľade zohrala významnú rolu, sa bezpochyby stal rozpad bývalého Sovietskeho bloku, ktorý vytvoril priestor pre ďalšie potenciálne rozširovanie EÚ. Do popredia sa tak s myšlienkou potenciálneho „masového“ rozšírenia EÚ (smerom na východ) dostala otázka o udržateľnom rozširovaní európskej integrácie bez oslabenia myšlienky stále užšej únie medzi európskymi národmi stanovenej v zakladajúcich zmluvách. Prvé teoretické koncepcie flexibilnej, resp. diferencovanej integrácie v rámci dnešnej EÚ sa objavili vo viacerých vtedajších členských štátoch ES. V roku 1994 K. Lamers, W. Schäuble a T. Waigel, nemeckí poslanci Kresťanskodemokratickej únie Nemecka predstavili tzv. plán Kerneuropa, v preklade „Jadro Európy“, ktorý bol súčasťou pracovného dokumentu pod názvom Úvahy o európskej politike. Návrh predstavený počas nemeckého predsedníctva Rady čiastočne otvoril diskusiu politických elít o ďalšej inštitucionalizácii viacerých integračných rýchlostí a vytvorení jadra európskej integrácie.¹⁶⁵ Obdobný návrh, ktorý uvažuje o vytvorení tzv. európskych koncentrických kruhov už v roku 1989 predstavili poradcovia bývalého nemeckého kancelára H. Kohla – M. Mertes a N. Prill, čím načrtli potenciálnu budúcu architektúru EÚ. Ďalšími významnými návrhmi sa stala napr. Európa a la carte, ktorú prezentoval bývalý britský premiér J. Major alebo ďalší nemecký návrh Európy s variabilnou geometriou.¹⁶⁶

Viacrýchlostná integrácia sa v rámci EÚ stala v priebehu uplynulých dekád realitou. P. Prisecaru definuje tri významné míľniky, ktoré ovplyvnili jej rozvoj. Prvým je

¹⁶⁴ EURACTIV. *'Big four' call for new European dynamic, multi-speed EU*. [online]. In: Euractiv, 2017. [cit. 2021-10-14]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/big-four-call-for-new-european-dynamic-multi-speed-eu/>

¹⁶⁵ KÖNIG, Nicole. *20 Years „Core Europe“*. [online]. In: Jacques Delors Institute Berlin, 2014 [cit. 2021-10-14]. Dostupné na <http://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/coreeurope-koenig-jdi-b-sept14.pdf>

¹⁶⁶ FIALA, Vlastimil. *Decisions Concerning the 'Opt-Out' as an Instrument for Protecting National Interests*. In: *Contemporary European Studies*, 2016, roč. 1, č. 1. s. 53-70. ISSN 1805-5133.

vyrokovanie trvalých výnimiek pre vybrané členské štáty v čase prijatia Maastrichtskej zmluvy. Druhým sa stalo zlyhanie prijatia Ústavnej zmluvy EÚ pre výsledky referenda vo Francúzsku a Holandsku. Neúspešné referendum vo Francúzsku sa stalo bodom zlomu vo francúzskom presadzovaní myšlienky hlbšej integrácie a úloha francúzsko-nemeckého motora v procese neustále prebiehajúcej európskej integrácie sa stala takpovediac klišé. Za tretí, najaktuálnejší míľnik je označovaný výsledok britského referenda o zotrvaní v EÚ, ktorý koncom druhej dekády 21. storočia opätovne podnietil európskych lídrov k hlbokým úvahám o budúcnosti EÚ.¹⁶⁷

4.4.1.1 Vyšehradská skupina a viacrýchlostná Európa

Akokoľvek by sa mohlo zdať, že migračnou krízou zjednotená V4 v otázke budúcnosti európskej integrácie zaujme jednotné koordinované stanovisko, predstavy jednotlivých štátov a vládnych elít sa v roku 2017 navzájom odlišovali. Prvotné stanoviská štátov V4 po predstavení piatich scenárov sa navzájom zhodovali predovšetkým v absolútnom zamietnutí federalizovania EÚ podľa scenára Oveľa viac spoločne. Stanoviská lídrov jednotlivých štátov taktiež postupne vylúčili pokračovanie v súčasnom smerovaní EÚ. Predstavy V4 o budúcej spolupráci sa nejednotne prikláňali k trom zvyšným scenárom. Zatiaľ čo viacrýchlostná Európa sa stala aktívnou témou predovšetkým v Slovenskej republike, v rovnakom čase akékoľvek rozdelenie EÚ na prvú a druhú triedu alebo pomalších a rýchlejších vylúčila maďarská aj poľská vláda pre obavy z vytvárania exkluzívnych klubov na základe existujúcich integračných rozdielov, predovšetkým členstva v eurozóne.¹⁶⁸ Naopak, euroskeptické signály maďarskej a poľskej vlády v danom období poukazovali na štvrtý scenár, podľa ktorého by malo dôjsť k zúženiu spektra európskych politík a zvýšeniu efektivity spolupráce v ponechaných oblastiach. Môžeme predpokladať, že rozdielne predstavy jednotlivých štátov o budúcnosti európskej integrácie vyplývajú z viacerých faktorov. Charakter týchto faktorov je pritom tak politický, vyplývajúci z odlišností medzi aktuálne vládnuccimi politickými elitami ako i ekonomický, vychádzajúci z odlišného zapojenia štátov V4 do Európskej menovej únie.

V otázke o budúcnosti EÚ je V4 v uplynulých rokoch rozdeľovaná na dve skupiny štátov. Prvou z nich je vízia zdieľaná Maďarskom a Poľskom, ktorá niektorými spoločnými

¹⁶⁷ PRISECARU, Petre. Do We Have or Need a Two Speed Europe? In *Academic Journal of Economic Studies*, 2017, roč. 3, č. 3, s. 54-61. ISSN 2457-5836.

¹⁶⁸ BEBEL, Joseph. *Central Europe's Multispeed Dilemma*. [online]. In: The European Institute, 2017.. [cit. 2021-09-27]. Dostupné na <https://www.europeaninstitute.org/index.php/ei-blog/302-june-2017/2228-central-europe-s-multispeed-dilemma>

prvkami rétoriky oboch vlád odmieta model viacrýchlostnej Európy, v ktorej by oba štáty zostali na periférii spoločnej integrácie. Omnoho častejšie skloňovanou podobou integrácie na osi Budapešť – Varšava sa stal štvrtý scenár Bielej knihy – menej ale efektívnejšie. Táto alternatíva v praxi predstavuje zameranie spoločných politík predovšetkým na fungovanie jednotného trhu, čím by sa zvyšné oblasti ako napr. politika zamestnanosti, sociálna politika, verejné zdravie a ďalšie oblasti, ktoré priamo nesúvisia s fungovaním jednotného trhu vylúčili z európskych politík.¹⁶⁹ Súčasťou krízy EÚ sa v ostatných rokoch stal rastúci populizmus s prvkami nacionalizmu a euroskepticizmu spolu s kontroverznými zmenami ústavných zákonov a rastúcou koncentráciou moci v rukách vládnuccich politických elít v Maďarsku a Poľsku.¹⁷⁰ Akékoľvek snahy exekutívy EÚ a ostatných lídrov členských štátov o záchranu liberálnej demokracie a fungovania právneho štátu prostredníctvom spoločných rokovaní, konaní či žalôb proti Maďarsku či Poľsku však vytvára ďalšiu úrodnú pôdu pre rast populistických hnutí, ktoré odmietajú akýkoľvek „bruselský diktát“ a pred otázkou súdržnosti a partnerstva kontinuálne stavajú potrebu obrany národných záujmov. Maďarský Fidesz spolu s poľskou vládnuou stranou Právo a Spravodlivosť tak v dôsledku kríz EÚ počas uplynulých dekád oponujú akejkolvek ďalšej federalizácii únie, práve naopak, spoločne podporujú prinavrátanie niektorých kompetencií EÚ naspäť do rúk členských štátov. Aj napriek niektorým podobnostiam, ktoré môžeme sledovať v maďarských a poľských populistických prejavoch voči EÚ, existuje niekoľko rozdielov, ktoré navzájom rozlišujú rétoriku lídrov maďarského Fideszu a poľského Práva a spravodlivosti. Vo všeobecnosti však najväčšiu pozornosť medzi odborníkmi vzbudzuje populistický postup v Maďarsku.¹⁷¹ Populizmus v oboch štátoch namierený voči vybraným politikám Bruselu však až do súčasnosti nevyústil do uskutočnenia referenda o vystúpení z EÚ. Úroveň euroskeptických nálad v Maďarsku a Poľsku je v európskom porovnaní stále relatívne mierna a väčšina elektorátu naďalej zdieľa proeurópske myšlienky. Samotný populizmus spojený s ústavnými zmenami, úpadkom demokratických princípov a fungovania právneho štátu však v žiadnom prípade nie je predzvesťou účasti oboch štátov v prípadnom jadre EÚ.

¹⁶⁹ EUROPEAN COMMISSION. *White paper on the future of Europe*. [online]. In: European Commission, 2017. [cit. 2021-09-27]. Dostupné na https://ec.europa.eu/commission/publications/white-paper-future-europe_en

¹⁷⁰ KURUCZ, Milan. Economic and political factors affecting attitudes of Slovakia and Hungary towards the future of the EU. In: *Economic Annals XXI, 2018*, roč. 172, č. 7-8, s. 28-31. ISSN 1728-6220.

¹⁷¹ ÁGH, Attila. Increasing Populism as a Megatrend in East Central Europe: From Facade Democracies to Velvet Dictatorship. In: *Baltic Journal of Political Science*, 2016, č. 5. s. 21-39. ISSN 2335-2337.

Druhú skupinu štátov Vyšehradu, ktorá sa vyprofilovala v rámci politického diskurzu o budúcnosti Európy tvorí Slovenská a Česká republika. Po predložení Bielej knihy sa témou spoločenskej diskusie na Slovensku stal predovšetkým scenár viacrýchlostnej Európy prezentovaný vládnu stranou Smer-SD. Bývalá ľavicová vláda na čele s R. Ficom opakovane do Bruselu vysielala jasný signál o účasti Slovenskej republiky v jadre európskej integrácie. Faktom je, že Slovenská republika je v porovnaní s ostatnými štátmi V4 v európskom hospodárstve už v súčasnosti integrovaná vo viacerých iniciatívach či politikách posilnenej spolupráce. Hlavným faktorom integračných nerovností sa stala účasť Slovenska v menovej únii. Ľavicová vládna koalícia na čele so Smerom-SD účasť Slovenska v zamýšľanom jadre EÚ odôvodňovala predovšetkým prínosmi európskej integrácie pre slovenské hospodárstvo od čias vstupu.¹⁷² Rovnaký prístup k otázke budúcnosti EÚ zvolili aj bývalý prezident či predseda parlamentu SR. Traja najvyšší ústavní činitelia spoločne podpísali deklaráciu o zahraničnom smerovaní SR, ktorá výslovne označuje Slovensko za proeurópsky ostrov v strede Európy s jasným cieľom – podieľať sa na jadre spoločnej integrácie a ďalšom prehĺbovaní eurozóny.¹⁷³ Viacrýchlostná Európa sa stala aktívnou témou politického dialógu aj v Českej republike. Na rozdiel od Slovenskej republiky však podpora tohto scenára vládnymi elitami bola o niečo umiernennejšia. Odmietavé stanovisko bývalej vládnej koalície pod vedením B. Sobotku ako i ďalšej českej vlády na čele s premiérom A. Babišom vychádzalo predovšetkým z predpokladu, že účasť Českej republiky v integračnom jadre nebude možná najmä kvôli neúčasti na menovej integrácii bez konkrétne stanoveného dátumu pre prijatie spoločnej meny. V uplynulých rokoch však Česko na základe prieskumov Eurobarometra predstavuje jeden z najskeptickejších členských štátov voči prijatiu eura a v aktuálnych podmienkach a stave eurozóny o jeho prijatí ani nerokuje.¹⁷⁴ Prioritou bývalých českých vlád sa stala účasť v integračnom jadre len v tom prípade, ak medzi podmienkami nebude figurovať nutné členstvo v eurozóne. Rovnako ako v prípade Maďarska a Poľska aj z českého stanoviska vlády vyplývajú obavy z prípadného vylúčenia Českej republiky na perifériu budúcej európskej integrácie.¹⁷⁵

¹⁷² MZVaEZ. *Visegrad Countries and Multispeed Europe: Perceptions, Positions and Strategies*. [online]. In: MZVaEZ SR, 2018. [cit. 2021-09-28]. Dostupné na <https://euractiv.sk/wp-content/uploads/sites/8/2018/12/EUROPOLICY-ANALYSIS-Visegrad-countries-and-multispeed-Europe1.pdf>

¹⁷³ *Vyhlásenie prezidenta, predsedu Národnej rady a predsedu vlády k EÚ a NATO*. [online]. In: Prezident SR, 2017. [cit. 2021-09-28]. Dostupné na <https://www.prezident.sk/article/vyhlasenie-prezidenta-predsedu-narodnej-rady-a-predsedu-vlady-k-eu-a-nato/>

¹⁷⁴ HARVARD INTERNATIONAL REVIEW. *Shock to the Heart of Europe: A Conversation with Andrej Babiš*. [online]. In: HIR, 2020. [cit. 2021-09-28]. Dostupné na <https://hir.harvard.edu/shock-to-the-heart/>

¹⁷⁵ MZVaEZ. *Visegrad Countries and Multispeed Europe: Perceptions, Positions and Strategies*. [online]. In: MZVaEZ SR, 2018. [cit. 2021-09-28]. Dostupné na <https://euractiv.sk/wp-content/uploads/sites/8/2018/12/EUROPOLICY-ANALYSIS-Visegrad-countries-and-multispeed-Europe1.pdf>

Súčasnú odlišnú víziu budúcnosti európskej integrácie v štátoch Vyšehradu je nevyhnutné spájať s odlišnými politickými elitami v jednotlivých štátoch a s vnútroštátnou politikou, či prezentovaním zahraničnopolitických priorít verejnosti. Odhliadnuc od odlišnej rétoriky zvolených zástupcov sú však akékoľvek úvahy o účasti toho-ktorého štátu v potenciálnom jadre európskej integrácie v budúcnosti len všeobecným definovaním zahranično-politických priorít či strategických plánov jednotlivých vlád. Za samotný základ rozdelenia členskej základne EÚ do dvoch integračných rýchlostí možno v súčasnosti považovať aktuálne existujúce rozdiely v integrácii štátov V4 v niekoľkých konkrétnych politikách či iniciatívach posilnenej spolupráce.

4.4.1.2 Účast' štátov Vyšehradskej skupiny na európskych politikách s neúplnou podporou členských štátov

Viacrýchlostná integrácia, politický diskurz o ktorej sa v priebehu uplynulej dekády stal opäť aktívny predovšetkým v nadväznosti na migračnú krízu a referendum o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ, sa stala neodmysliteľnou súčasťou súčasného inštitucionálneho a legislatívneho fungovania EÚ. Za najrelevantnejší a najčastejšie uvádzaný príklad poukazujúci na túto skutočnosť možno bezpochyby označiť tzv. trvalé výnimky vyrokované členskými štátmi EÚ z účasti na jednotlivých európskych politikách, ktoré sú súčasťou zmlúv či iných prameňov práva EÚ, ktorých počiatok datujeme k prijatiu Maastrichtskej zmluvy. Odhliadnuc od trvalých výnimiek, ktoré boli do roku 2020 úzko späté s členstvom Spojeného kráľovstva v EÚ, v súčasnosti sa šesť platných výnimiek týka troch ďalších členských štátov. K polovici z nich vyústili rokovania inštitúcií EÚ s Dánskom, ďalšie dve sa vzťahujú na členstvo Írska v EÚ a posledná na uplatňovanie Charty základných práv v Poľsku.

Odhliadnuc od trvalých výnimiek, ktoré sa stali symbolom nejednotnej integrácie členských štátov sa v priebehu uplynulých dekád viackrát európski lídri uchýlili k využitiu inštitútu posilnenej spolupráce v prípadoch, kedy sa predstavy o federálnych riešeniach citlivých politických otázok zďaleka neblížili ku konsenzu. Inštitút posilnenej spolupráce, ktorý sa stal súčasťou Amsterdamskej zmluvy tak otvoril novú kapitolu (odhliadnuc od hospodárskej a menovej únie, vytvorenia priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti a pod.), v rámci ktorej sa v európskych integračných procesoch za určitých podmienok stali predovšetkým politiky tretieho Maastrichtského piliera predmetom užšej spolupráce

vybraných štátov.¹⁷⁶ Riešenie patovej situácie spôsobenej blokováním legislatívnych návrhov spočívajúce vo vytvorení únie ochotných v zložení nie menej než 9 členských štátov však prichádza do úvahy len v prípade ak je zjavne preukázané, že ciele takejto spolupráce nemôžu byť naplnené v primeranom čase na úrovni EÚ ako celku.¹⁷⁷ Práve posilnená spolupráca medzi 27 členskými štátmi poukazuje na omnoho viac prípadov odlišnej integrácie jednotlivých štátov, resp. ich neúčasti na vybraných európskych politikách. Okrem uvedených nástrojov rozdielnej integrácie, ktoré sú ukotvené v primárnom práve EÚ zohrávajú dôležitú úlohu v ďalšej integrácii jednotlivých štátov aj medzinárodné zmluvy, ktoré môžu priamo nadväzovať na inštitucionálne alebo právne štruktúry EÚ.¹⁷⁸ V tejto časti sa zameriavame na komparatívnu analýzu zapojenia štátov V4 do jednotlivých európskych politik.

Politický diskurz o viacrýchlostnej EÚ sa po predstavení Bielej knihy o budúcnosti Európy upriamil na tri hlavné oblasti európskych politik a niekoľko ďalších projektov posilnenej spolupráce, ktoré odzrkadľujú odlišnú mieru integrácie členských štátov EÚ v súčasnosti. Hlavnými oblasťami, ktoré reflektujú už existujúce odlišné integračné rýchlosti sú fiškálne a menové politiky predovšetkým vyplývajúce z existencie Európskej menovej únie, politiky spravodlivosti a vnútra a politiky týkajúce sa vonkajšej bezpečnosti a obrany. Rozdielnu mieru zapojenia do jednotlivých politik a iniciatív môžeme sledovať aj na samotnej vzorke štátov V4.

Z hľadiska integrácie štátov v otázkach fiškálnej a menovej politiky rozlišujeme šesť hlavných politik, na ktorých môžeme tieto rozdiely sledovať. Slovenská republika je na rozdiel od ostatných štátov Vyšehrada v tomto ohľade integrovaná vo všetkých politikách či iniciatívach posilnenej spolupráce. Berúc do úvahy fiškálnu a menovú politiku EÚ je najvýznamnejším integračným rozdielom v tomto kontexte práve členstvo v eurozóne, resp. prijatie jednotnej meny. Faktom v súčasnosti zostáva, že štáty V4 s výnimkou Slovenskej republiky sa v súčasnosti o členstvo v eurozóne aktívne neuchádzajú, práve naopak, uplynulé či súčasné vlády vedené A. Babišom (resp. P. Fialom) v Česku, V. Orbánom v Maďarsku a M. Morawieckim, resp. predsedom PiS J. Kaczyńskim prijatie eura dlhodobo

¹⁷⁶ EUROPEAN PARLIAMENT. *The Maastricht and Amsterdam Treaties*. [online]. In: European Parliament, 2021. [cit. 2021-10-01]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/3/maastrichtska-a-amsterdamska-zmluva>

¹⁷⁷ EUR-LEX. *Glossary of summaries: Enhanced cooperation*. [online]. In: Eur-lex, 2021. [cit. 2021-10-01]. Dostupné na https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/enhanced_cooperation.html?locale=sk

¹⁷⁸ MZVaEZ. *Visegrad Countries and Multispeed Europe: Perceptions, Positions and Strategies*. [online]. In: MZVaEZ SR, 2018. [cit. 2021-10-01]. Dostupné na <https://euractiv.sk/wp-content/uploads/sites/8/2018/12/EUROPOLICY-ANALYSIS-Visegrad-countries-and-multispeed-Europe1.pdf>

odmietajú napriek neudeleniu osobitnej trvalej výnimky vynímajúcej štáty z platnosti Zmluvy o fungovaní EÚ. Vo všetkých troch prípadoch sa tak v otázke prijatia eura v priebehu uplynulých rokov ustálil status kandidátskych krajín, bez stanoveného termínu pre prijatie eura či platného strategického plánu pre jeho prijatie.

Berúc do úvahy samotné konvergenčné kritériá je zjavné, že štáty V4 mimo eurozóny v súčasnom období vo viacerých prípadoch nespĺňajú podmienky pre zavedenie eura. O tejto skutočnosti svedčí aj posledná Správa Európskej komisie o konvergencii 2020 hodnotiaca pripravenosť jednotlivých kandidátskych štátov. Popri štandardných hospodárskych a fiškálnych konvergenčných kritériách týkajúcich sa cenovej stability, stability verejných financií, úrokových sadzieb a výmenného kurzu správa hodnotí aj súlad vnútroštátnych predpisov so Zmluvou o fungovaní EÚ a Štatútom Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky. Posledná predložená správa hodnotí Českú republiku, Maďarsko a Poľsko ako štáty nespĺňajúce tak hospodárske ako aj právne konvergenčné kritériá.¹⁷⁹ V prípade všetkých troch štátov je súčasný stav legislatívy nekompatibilný so Zmluvou. Spoločným menovateľom sú výhrady EK k inštitucionálnej nezávislosti centrálnych bánk a k dodržiavaniu zákazu menového financovania podľa článku 123 Zmluvy.¹⁸⁰ Významnou premennou, ktorá počnúc prvou polovicou roka 2020 ovplyvnila plnenie konvergenčných kritérií sa stalo vypuknutie pandémie koronavírusu a jeho rýchle šírenie v Európe.¹⁸¹

Samotné prijatie eura a jeho používanie v bezhotovostnom a hotovostnom platobnom styku nie je jediným spoločným znakom členských štátov eurozóny. Slovenská republika je na rozdiel od ostatných štátov V4 členom Európskeho stabilizačného mechanizmu (Euroval II), ktorý nahradil v roku 2012 skorší Európsky nástroj finančnej stability (Euroval I).¹⁸² Euroval II ako nástroj zriadený na základe medzinárodnej zmluvy vznikol v dôsledku vysokej zadlženosti jednotlivých členských štátov eurozóny, ktorá viedla

¹⁷⁹ EUROPEAN COMMISSION. *Convergence Report 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2021-10-01]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip129_en.pdf

¹⁸⁰ Za obzvlášť znepokojivú označuje EK nezávislosť centrálnej banky v Maďarsku. Pozri napr. COIFFARD, Lisa. Independence of central banks after the crisis – focus on Hungary. IWE Working Papers 242. ISBN 978-963-301-669-5. Dostupné na <https://ideas.repec.org/p/iwe/workpr/242.html>

¹⁸¹ Komplexný prehľad plnenia Maastrichtských konvergenčných kritérií v priebehu dvoch uplynulých dekád obsahuje Príloha 5 dizertačnej práce.

¹⁸² Napriek členstvu Slovenskej republiky v eurozóne otázka prijatia Eurovalu II spôsobila jednu z najväčších vnútropolitických kríz v ére samostatnosti. V rámci hlasovania o prijatí trvalého Eurovalu vyslovil parlament vládnej koalícii nedôveru, po čom nasledovali predčasné voľby v marci 2012, ktoré viedli k zostaveniu jednofarebnej vlády strany Smer – SD.

k strate prístupu na finančné trhy v dôsledku finančnej krízy z roku 2008.¹⁸³ Napriek neúčasti Českej republiky, Maďarska a Poľska na záchrannom fonde finančnej pomoci všetky štáty ratifikovali zmenu zakladajúcich zmlúv, ktorá bola nevyhnutná pre účinnosť tzv. trvalého Eurovalu.¹⁸⁴

Rozdielnu mieru integrácie štátov V4 v otázkach hospodárskej a fiškálnej politiky bolo dlhodobo možné sledovať na ratifikácii medzinárodnej Zmluvy o stabilite, koordinácii a správe v hospodárskej a menovej únii. Signatármi tzv. fiškálneho paktu v čase jeho uzatvorenia v roku 2012 sa stalo 25 členských štátov EÚ vrátane Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky. Fiškálny pakt ako ďalší z nástrojov posilnenej spolupráce členských štátov (vrátane niektorých štátov mimo eurozóny) vznikol obdobne ako Euroval v odpovedi na vypuknutie finančnej krízy vo svetovom hospodárstve, ktorá sa v Európe transformovala do krízy menovej.¹⁸⁵ Signatári paktu, ktorí sú viazaní pravidlami hospodárenia z neho vyplývajúcich (v súčasnosti len členské štáty eurozóny) povinne do vnútroštátneho práva implementovali stanovené pravidlá týkajúce sa vyrovnaného rozpočtu verejnej správy za účelom zlepšenia koordinácie hospodárskych politík členských štátov EÚ. Implementácia pravidiel vo vnútroštátnom práve je nevyhnutná v momente prijatia eura, resp. vstupu členského štátu do eurozóny. Česká vláda pod vedením P. Nečasa v roku 2012 pre výhrady k Zmluve vzťahujúce sa na nečlenské štáty eurozóny pakt nepodpísala a jeho ratifikáciu do konca funkčného obdobia odmietal taktiež aj bývalý český prezident V. Klaus. K ratifikácii zmluvy nedošlo ani po jej schválení Senátom v roku 2014 a Česká republika sa definitívne stala signatárom paktu až v apríli 2019 ako posledný členský štát EÚ.¹⁸⁶

Za účelom posilnenia konkurencieschopnosti a konvergenzie medzi členskými štátmi došlo v dôsledku vypuknutia finančnej krízy na podnet nemeckej a francúzskej vlády aj k ďalšej posilnenej spolupráci vytvorením Paktu euro plus s cieľom zabrániť ďalšiemu vytváraniu finančnej a hospodárskej nerovnováhy v rámci únie. K limitácii nerovnováhy v členských štátoch má dochádzať predovšetkým použitím opatrení pre podporu konkurencieschopnosti, podporu zamestnanosti, udržateľnosť verejných financií a posilnenie finančnej stability. Takzvanou nepovinnou súčasťou paktu sa stala aj

¹⁸³ EUROPEAN STABILITY MECHANISM. *ESM reform*. [online]. In: ESM, 2021. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na <https://www.esm.europa.eu/explainers>

¹⁸⁴ *ESM Treaty – Amending Agreement*. [online]. In: ESM, 2021. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na https://www.consilium.europa.eu/media/48069/agreement-amending-the-treaty-establishing-the-european-stability-mechanism-27-january-2021_en.pdf

¹⁸⁵ EUROPEAN COMMISSION. *The Fiscal Compact – Taking Stock*. [online]. In: European Commission, 2017. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/publications/fiscal-compact-taking-stock_en

¹⁸⁶ VUONGOVIÁ, Andrea. Limitation of public debt on the verge of financial crisis. In: *Financial Law Review*, 2020, roč. 20, č. 5, s. 105-117. ISSN 2299-6834.

koordinácia daňových politík členských štátov. Signatármi posilnenej spolupráce sa v roku 2011¹⁸⁷ stali všetky členské štáty eurozóny spolu s ďalšími členskými štátmi EÚ s výnimkou Českej republiky, Maďarska, Švédska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska.¹⁸⁸ Česká vláda rovnako ako v prípade Fiškálneho paktu počas rokovaní odmietla ďalšie posilňovanie spolupráce v oblasti menových a fiškálnych politík. Za hlavné príčiny odmietavého stanoviska vláda komunikovala predovšetkým dvojaké zaobchádzanie s členskými štátmi podmienené členstvom v eurozóne a pridelenie dodatočných kompetencií Európskej komisii, ktorá je podľa zmluvy orgánom zodpovedným za monitoring implementácie paktu napriek tomu, že pakt nie je súčasťou zakladajúcich zmlúv.¹⁸⁹ Obdobne aj maďarský premiér V. Orbán v roku 2011 odmietol účasť na posilnenej spolupráci z rovnakých uvedených dôvodov, ku ktorým sa v jeho vyjadreniach pridružili aj obavy z ďalších budúcich pokusov o harmonizáciu daňových sadzieb, ktoré zo znenia paktu vyplývajú.¹⁹⁰ Odhliadnuc od prijatia paktu vládou Slovenskej republiky je členstvo Poľska v projekte posilnenej spolupráce možno považovať za jeden zo základných rozdielov hlbšej integrácie štátov V4 v rámci fiškálnych a hospodárskych politík.¹⁹¹

V neposlednom rade sa dôležitou iniciatívou posilnenej spolupráce členských štátov EÚ v oblasti menovej a fiškálnej politiky stalo aj vytvorenie Jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií spolu s Jednotným fondom na riešenie krízových situácií, ktorý je jeho súčasťou.¹⁹² Mechanizmus predstavuje od jeho vzniku v roku 2014 systém účinného a efektívneho riešenia krízovej situácie úverových inštitúcií ktoré stratili životaschopnosť

¹⁸⁷ Chorvátsko po vstupe do EÚ v roku 2013.

¹⁸⁸ GABRISCH, Hubert – STAEHR, Karsten. The Euro Plus Pact: Competitiveness and external capital flows in the EU countries. In: *Revue de l'OFCE*, 2014, roč. 132, č. 1, s. 287-325. ISSN 1777-5647.

¹⁸⁹ OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH. *Hungary and the Czech Republic opt out of the Euro Plus Pact*. [online]. In: Centre for Eastern Studies, 2011. [cit. 2021-10-07]. Dostupné na <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2011-03-30/hungary-and-czech-republic-opt-out-euro-plus-pact>

¹⁹⁰ SCHWEIGER, Christian. *Exporing the EU's legitimacy crisis: The Dark Heart of Europe*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2016. s. 68. ISBN 978-1-78471-784-1.

¹⁹¹ Aktívnou témou rokovaní na úrovni EÚ sa v priebehu uplynulých rokov stalo zdanenie digitálneho hospodárstva. Spravodlivé zdanenie nadnárodných korporácií a internetových gigantov sa stalo spoločným menovateľom hľadania dodatočných príjmov do štátneho rozpočtu v prípade väčšiny súčasných vlád v európskych štátoch. Pre pomalé napredovanie v rokovaní na európskej či globálnej úrovni sa viacero členských štátov po vzore Francúzska uchýlilo k zavedeniu digitálnej dane vzťahujúcej sa na príjmy digitálnych spoločností poskytujúcich služby online v priestore jednotlivých členských štátov. Európske riešenie je dlhodobo odsúvané pre rokovania o globálnom riešení na úrovni OECD. Všetky štáty V4 do súčasnosti digitálnu daň do istej miery implementovali, resp. predložili návrh na jej prijatie. Potenciálna harmonizácia daňových sadzieb vzťahujúcich sa na digitálne hospodárstvo by v prípade jej schválenia členskými štátmi bezpochyby predstavovala významný míľnik modernej európskej integrácie v otázke fiškálnych politík.

¹⁹² Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií spolu s Jednotným mechanizmom dohľadu sú častokrát nazývané ako dva základné piliere bankovej únie. Členstvo v Jednotnom mechanizme dohľadu je však zmluvne podmienené členstvom štátu v eurozóne.

v štáte, ktorý je členom posilnenej spolupráce.¹⁹³ Slovenská republika a Maďarsko sa stali súčasťou iniciatívy hneď v jej počiatku, zatiaľ čo česká a poľská vláda dlhodobo odmietala členstvo v ďalšej posilnenej spolupráci v oblasti hospodárskych a fiškálnych politík. Jednou z hlavných príčin odmietnutia mechanizmu ako takého a neskoršej ratifikácie Jednotného fondu pre riešenie krízových situácií sa stali obavy z nerovnováhy právomocí orgánov na národnej a celoeurópskej úrovni a presunu zdrojov z finančných trhov na vytvorenie fondu, čo prispeje k ďalšiemu spomaleniu ich vývoja.¹⁹⁴ K dodatočnej zmene českej pozície došlo v priebehu rokov 2019 a 2020, kedy Jednotný fond schválili obe komory parlamentu¹⁹⁵ a následne došlo k ratifikácii jeho zakladajúcej zmluvy českým prezidentom vo februári 2021. Poľsko tak v roku 2021 zostáva jediným kandidátskym štátom regiónu V4, ktorý neratifikoval medzivládnu zmluvu zakladajúcu fond a zároveň sa teda nepodieľa na jeho financovaní.

Druhou významnou oblasťou európskych politík v ktorej v uplynulých dekádach vzniká viacrýchlostná integrácia členských štátov EÚ je posilnená spolupráca v záležitostiach spravodlivosti a vnútra. V prípade niektorých politík štáty V4 plne participujú na hlbšej integrácii, no existujú naopak aj viaceré iniciatívy, ktorých podpora a integrácia jednotlivých štátov sa navzájom líši. Za pravdepodobne najvýznamnejšiu politiku vo vnútorných záležitostiach môžeme označiť Schengenský priestor, ktorého členmi je v súčasnosti 22 členských štátov EÚ s výnimkou Írska (trvalá výnimka), Bulharska, Chorvátska, Cypru a Rumunska a 4 členské štáty Európskeho združenia voľného obchodu. Štáty V4 sa súčasťou priestoru stali spoločne v decembri 2007 na základe Amsterdamskej zmluvy, ktorá začlenila Schengenské *acquis* do zakladajúcich zmlúv a stalo sa tak súčasťou práva EÚ. Samotný vstup štátov do Schengenského priestoru po schválení Radou EÚ možno považovať za jeden z najdôležitejších míľnikov koordinovanej spolupráce a postupov štátov V4 po roku 2004. Integračné rozdiely v rámci V4 nemožno sledovať ani v rámci integrácie členských štátov EÚ v politikách tzv. Priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.¹⁹⁶

¹⁹³ EUROPEAN COMMISSION. *Banking Union*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-10-08]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/banking-union/>

¹⁹⁴ PROFANT, Tomas – TOPOROWSKI, Patryk. *Potential for Cooperation: Polish and Czech Standpoints on the Banking Union*. [online]. In: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 2014. [cit. 2021-10-08]. Dostupné na https://www.pism.pl/publications/PISM_Policy_Paper_no__16__99__Potential_for_Cooperation__Polish_and_Czech_Standpoints_on_the_Banking_Union

¹⁹⁵ POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 499: Doh. o převádění a sdílení příspěvku do fondu pro řeš. krizí*. [online]. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2019. [cit. 2021-10-08]. Dostupné na <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=499>

¹⁹⁶ EUR-LEX. *Justice, freedom and security*. [online]. In: Eur-lex, 2021. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/justice_freedom_security.html?locale=en&root_default=SUM_1_CODED%3D23

V rámci politik, ktoré Priestor zahŕňa, sú štáty V4 súčasťou všetkých iniciatív, ktoré bližšie definujú predovšetkým články 67 – 89 Zmluvy o fungovaní EÚ.¹⁹⁷

Citlivo vnímanou témou európskej politiky, ktorá nenašla jednoznačnú podporu v rámci V4 sa predovšetkým v priebehu uplynulej dekády stalo zriadenie úradu Európskej prokuratúry. Inštitút prokuratúry na európskej úrovni vznikol po desaťročiach viacerých pozastavených návrhov na princípe posilnenej spolupráce, ktorej súčasťou sa do polovice roka 2021 stalo 22 členských štátov EÚ. Medzi piatimi členskými štátmi, ktoré neparticipujú na spolupráci sa v rámci V4 zaraďuje aj Maďarsko a Poľsko. Slovenská republika spolu s Českom schválili dohodu o zriadení Európskej prokuratúry počas rokovaní Rady EÚ v júni 2017. Naopak maďarský Fidesz v priebehu rokovaní zaujal jednoznačne odmietavé stanovisko pre obavy v otázke suverenity Maďarska vo vyšetrowaní trestných činov týkajúcich sa čerpania finančných prostriedkov aj napriek faktu, že Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF) odhalil v období 2015 – 2019 až 43 prípadov (najviac spomedzi členských štátov) zneužitia finančných prostriedkov čerpaných z európskych fondov.¹⁹⁸ Odmietavé stanovisko zaujala maďarská vláda v priebehu uplynulých rokov opakovane, naposledy v júni 2021.¹⁹⁹ Obdobne aj poľská vláda v uplynulých rokoch opakovane odmietla akýkoľvek presun právomocí stíhania finančných podvodov nezávisle zriadeným orgánom na medzinárodnej úrovni, ktorý by podľa PiS viedol k limitácii právomocí poľského verejného prokurátora.²⁰⁰ K zmene odmietavého stanoviska oboch štátov, ktorých súdne reformy, zmeny ústav a niektoré rozsudky súdov v uplynulej dekáde boli predmetom viacerých konaní, nedošlo ani po predstavení návrhu o zjednodušení pravidiel čerpania finančných prostriedkov z európskeho rozpočtu na kohéznu politiku v období VFF 2021 – 2027.²⁰¹

¹⁹⁷ Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti Európskej únie zahŕňa široké spektrum politik zameraných na vnútorné záležitosti a spravodlivosť v jednotlivých členských štátoch EÚ. Dôležitými súčasťami definovanými Zmluvou o fungovaní EÚ sú napríklad politiky riadenia vonkajších hraníc, súdna a policajná spolupráca, boj proti terorizmu a zločinu, výmena štatistických dát a pod. Trvalými výnimkami z uplatňovania zakladajúcich zmlúv vo vybraných oblastiach v súčasnosti disponuje Dánsko a Írsko.

¹⁹⁸ INOTAI, Edit – GOSLING, Tim – SZEKERES, Edward – CIOBANU, Claudia. *Democracy Digest: Hungary and Poland Refuse to Join EU Justice League*. [online]. In: *Balkaninsight*, 2021. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://balkaninsight.com/2021/06/04/democracy-digest-hungary-and-poland-refuse-to-join-eu-justice-league/>

¹⁹⁹ HUNGARY TODAY. *Hungary Opts Out of European Public Prosecutor's Office*. [online]. In: *Hungary today*, 2021. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://hungarytoday.hu/justice-minister-hungary-opts-out-european-public-prosecutors-office/>

²⁰⁰ POLANDIN. *European Public Prosecutor's Office: Poland stays out*. [online]. In: *Poland In*, 2018. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://polandin.com/38326882/european-public-prosecutors-office-poland-stays-out>

²⁰¹ EURACTIV. *Commission offers softer rules to Hungary, Poland to sweeten EU prosecutor deal*. [online]. In: *Euractiv*, 2017. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/commission-offers-softer-rules-to-hungary-poland-to-sweeten-eu-prosecutor-deal/>

Trvalé výnimky z uplatnenia práva EÚ v členských štátoch v politikách spravodlivosti a vnútra sa týkajú aj Charty základných ľudských práv EÚ. Obsahová stránka Charty sa v roku 2000 stala predmetom námietok viacerých členských štátov vrátane Poľska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska. Práve dva menované štáty sa neskôr stali jedinými členskými štátmi EÚ, ktoré pripojili k Lisabonskej zmluve (ktorej prijatím sa stáva Charta právne záväzná s rovnakou právnou silou ako zakladajúce zmluvy EÚ) osobitný protokol zabezpečujúci výnimku z uplatňovania Charty.²⁰² Na rozdiel od Spojeného kráľovstva, ktorého odmietavé stanovisko k prijatiu Charty bez výhrad pramenilo v nevyhnutných zmenách v platnom právnom systéme, bol pôvod pripojenia osobitného protokolu k Lisabonskej zmluve v Poľsku skôr politický. Spornými oblasťami sa stali predovšetkým zákazy nediskriminácie na základe pohlavia s odvolaním na práva na založenie rodiny či sobášenia.²⁰³ K odstúpeniu od výnimky z uplatňovania Charty vo forme Protokolu nedošlo ani po volebnom víťazstve Občianskej platformy a zvolení D. Tuska za premiéra.²⁰⁴ Po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska zostáva Poľsko jediným členským štátom EÚ s udelenou výnimkou na základe tzv. Britského protokolu.

Inštitút posilnenej spolupráce ochotných členských štátov je v súčasnosti využívaný v rámci rozvíjania priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti rovnako aj v občianskych veciach, ktoré majú cezhraničné dôsledky.²⁰⁵ Aj v rámci ďalších dvoch iniciatív posilnenej

²⁰² Česká vláda spolu s prezidentom V. Klausom v záverečných rokovaniach o prijatí Lisabonskej zmluvy a ratifikácii Charty rovnako vyjadrila obavy vyplývajúce z vybraných článkov Charty, ktoré by mohli viesť k napadnutiu vyhostenia Nemcov z územia Českej republiky po druhej svetovej vojne na základe tzv. Benešových dekrétov pozostalými. Pre urýchlené ukončenie procesu ratifikácie Zmluvy vznikol medzi ostatnými európskymi lídrami a Českou republikou kompromis o doplnení tzv. Českého protokolu k Zmluve v čase ďalšieho rozšírenia členskej základne EÚ na základe prístupovej zmluvy. Neskoršie rokovania o výnimke z aplikovania vybraných bodov Charty v čase prístupu Chorvátska do EÚ boli napokon definitívne pozastavené po českých parlamentných voľbách a zostavení novej vlády. Novozvolený premiér B. Sobotka formálne stiahol žiadosť o udelenie výnimky z uplatňovania Charty pre Českú republiku vo februári 2014. Pozri napr. EUOBSERVER. *Czech government to give up EU Charter opt.out.* [online]. In: EU Observer, 2014. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://euobserver.com/news/123211>

²⁰³ JIRÁSEK, Jan. *Application of the Charter of Fundamental Rights of the EU in the United Kingdom and Poland According to the Lisbon treaty.* In: Conference for Young Lawyers, 2008. ISBN 978-80-210-4630-6.

²⁰⁴ D. Tusk po prvom zvolení za premiéra Poľska sprvoti inicioval odstúpenie od výnimky z uplatňovania vybraných častí Charty základných ľudských práv EÚ. K jej stiahnutiu napokon nedošlo pre obavy novozvolenej vlády zo zablokovania ratifikácie Lisabonskej zmluvy nedosiahnutím dvojtretinovej väčšiny v poľskom parlamente vyplývajúcej z rozdelenia poslaneckých mandátov medzi vládnu koalíciu a opozíciu na čele s PiS. Lisabonská zmluva bola nakoniec schválená parlamentom v roku 2008. Bývalý prezident Lech Kaczyński však Zmluvu ratifikoval až o viac než rok neskôr po výsledku druhého írského referenda o prijatí Zmluvy, čím sa Poľsko zaradilo do trojice členských štátov EÚ, ktoré ratifikovali Lisabonskú zmluvu ako posledné.

²⁰⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Divorce and legal separation: National information concerning Regulation No. 1259/2010.* [online]. In: E-Justice, 2020. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na https://e-justice.europa.eu/356/SK/divorce_and_legal_separation?init=true#tocHeader1

spolupráce, ktoré sú aktuálne v platnosti existujú rozdiely v zapojení jednotlivých štátov V4. Prvá iniciatíva, ktorá nadviazala na prijatie Zelenej knihy o rozhodnom práve a súdnej právomoci vo veciach rozvodu v marci 2005 sa týka rozvodu a rozluky medzinárodných manželských párov. Medzi sedemnást' členských štátov EÚ, ktoré sú súčasťou posilnenej spolupráce v oblasti voľby rozhodného rozvodového práva sa v súčasnosti v rámci regiónu V4 radí len Maďarsko, ktoré podporovalo prijatie nariadenia Rady EÚ od samotného počiatku rokovaní.²⁰⁶ Vo zvyšných desiatich členských štátoch vrátane Česka, Poľska a Slovenskej republiky zatiaľ nedošlo k iniciovaniu účasti na posilnenej spolupráci.

Na riešenie rozvodu a rozluky medzinárodných párov či registrovaných partnerov v rámci členských štátov EÚ úzko nadväzuje aj posilnená spolupráca v oblasti pravidiel majetkových režimov v tzv. cezhraničných situáciách. Nariadenia určujúce pravidlá judikatúry súdov a nakladania s majetkom medzinárodných párov v prípade rozvodu či úmrtia v roku 2018 schválilo 18 členských štátov EÚ vrátane Českej republiky.²⁰⁷ Ostatné členské štáty vrátane Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky do októbra 2021 neiniciovali prístupenie k členským štátom EÚ harmonizujúcim pravidlá majetkových režimov medzinárodných párov. Dôležitým aspektom, ktorý vo významnej miere ovplyvnil pozície niektorých ostatných členských štátov EÚ (najmä Poľska) v prípade oboch iniciatív, sa stalo vzťahovanie sa nariadení na manželské páry vrátane zväzkov osôb rovnakého pohlavia (a de facto teda aj uznanie ich práv v súlade s Chartou základných práv EÚ v jej plnom rozsahu).²⁰⁸

Poslednou významnou oblasťou európskych politík, ktorá sa v priebehu uplynulých rokov ukazuje ako súčasť politik jadra integrácie EÚ je bezpochyby vonkajšia bezpečnosť a obrana. Berúc do úvahy spoluprácu členských štátov EÚ v oblasti bezpečnosti a obrany, rozdiely v zapojení štátov V4 do jednotlivých iniciatív sú miernejšie ako v politikách vnútra a spravodlivosti či hospodárskej a fiškálnej integrácie. Vo všeobecnosti sa všetky štáty Vyšehradu podieľajú na Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politike (SBOP) EÚ,²⁰⁹ ktorá predstavuje základný pilier Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Účasť všetkých štyroch stredoeurópskych štátov na SBOP si však v žiadnom prípade nie je správne zamieňať

²⁰⁶ COUNCIL OF THE EU. *Council Regulation No 1259/2010*. [online]. In: Eur-lex, 2010. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R1259&from=en>

²⁰⁷ EUROPEAN COMMISSION. *Property regimes for international couples*. [online]. In: Your Europe, 2021. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/property-regimes-international-couples/index_en.htm#shortcut-1

²⁰⁸ EURACTIV. *New property rules for international couples greeted as „achievement“*. [online]. In: Your Euractiv, 2021. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/new-property-rules-for-international-couples-greeted-as-achievement/>

²⁰⁹ Súčasťou SBOP sú členské štáty EÚ s výnimkou Dánska.

s homogénnosťou postojov k jednotlivým aspektom obrannej spolupráce EÚ či jednotlivých iniciatív v rámci SBOP.²¹⁰ Vojenská spolupráca samotných štátov V4 a koordinovanosť pozícií počas rokovaní Rady EÚ či Európskej rady je navzdory nepravidelne deklaroványm vyhláseniam lídrov slabá z viacerých štrukturálnych príčin.²¹¹

Odlíšne pozície pôvodne zaujali jednotlivé štáty napríklad aj ku vzniku Stálej štruktúrovanej spolupráce (PESCO). Česko spolu so Slovenskou republikou spoločne od samotného počiatku podporovali vznik iniciatívy na obdobnom princípe akým je inštitút posilnenej spolupráce. Naopak, maďarská, no predovšetkým poľská vláda v roku 2017 dlhodobo presadzovala výhrady k vybraným otázkam fungovania PESCO vo vzťahu k iným iniciatívam EÚ či NATO. Všetky štáty V4 sa však napokon stali súčasťou PESCO²¹² a vedú jeden z projektov schválených Radou EÚ a na ďalších minimálne piatich v súčasnosti aktívne participujú.²¹³

Za neodmysliteľnú súčasť bezpečnostnej a obrannej politiky členských štátov EÚ je nevyhnutné označiť aj iniciatívu zintenzívnenia cezhraničnej spolupráce so zreteľom na boj proti terorizmu, cezhraničnej trestnej činnosti a nelegálnej migrácii. Dohoda z Prümu (častočasť nepresne nazývaná ako Schengen III vyplývajúca z podobnosti s pôvodným modelom vytvorenia Schengenského priestoru vybranými členskými štátmi) prijatá s cieľom zlepšenia policajnej a justičnej spolupráce orgánov členských štátov EÚ sa v čase jej schvaľovania stretla s odlišnou politickou podporou v rámci V4. V období vstupu Dohody do platnosti (2008) sa jediným signatárom stalo Maďarsko, ktoré sa tak pridalo k pôvodným siedmim západoeurópskym štátom účastným na cezhraničnej spolupráci na základe predloženej francúzsko-nemeckej iniciatívy. O rok neskôr sa signatárom Prümskej dohody stala Slovenská republika. Zvyšné dva štáty V4 sa do októbra 2021 nestali signatármi Dohody, no napriek tomu v súčasnosti participujú na vybraných projektoch cezhraničnej spolupráce členských štátov EÚ. Dohodu do októbra 2021 ratifikovalo len 14 z 27 členských štátov EÚ.

²¹⁰ ROOS, Grégoire. *The V4 and EU Strategic Autonomy: Consensual Voice, Discordant Tones? An analysis of the V4 approach to EU Common Security and Defence Policy*. [online]. In: Globsec, 2020. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2020/12/The-V4-and-EU-Strategic-Autonomy-Consensual-Voice-Discordant-Tones.pdf>

²¹¹ Pre viac info pozri LAFFITTE, Thomas. *Looking For Military Cooperation in the Visegrad Group*. [online]. In: Visegrad Insight, 2021. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na <https://visegradinsight.eu/looking-for-military-cooperation-in-the-visegrad-group/>

²¹² PESCO zahŕňa členské štáty EÚ s výnimkou Dánska a Malty.

²¹³ ROOS, Grégoire. *The V4 and EU Strategic Autonomy: Consensual Voice, Discordant Tones? An analysis of the V4 approach to EU Common Security and Defence Policy*. [online]. In: Globsec, 2020. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2020/12/The-V4-and-EU-Strategic-Autonomy-Consensual-Voice-Discordant-Tones.pdf>

Okrem vyššie uvedených európskych politík a iniciatív posilnenej spolupráce v rámci členských štátov EÚ existujú aj ďalšie politiky s odlišnou podporou jednotlivých štátov V4. Aktuálnym príkladom je účasť všetkých štátov na posilnenej spolupráci v oblasti jednotných patentov v rámci EÚ, no zároveň odmietanie ratifikovania Dohody o zriadení Jednotného patentového súdu EÚ poľskou vládou.²¹⁴

Tabuľka č. 16: Účasť členských štátov EÚ na vybraných európskych politikách a posilnenej spolupráci k októbru 2021

Politika / oblasť posilnenej spolupráce	Ekonomické a fiškálne politiky						Spravodlivosť a vnútro						Bezpečnosť a obrana		
	Eurozóna	Euroval II	Fiškálny pakt	Jednotný rez. mech.	Euro+	Jednotný rezolučný fond	Schengens	Charta základných práv EÚ	Rozvodové právo	Majetok medz. párov	Európsky prokurátor	Priestor slobody...	Dohoda z Prumu	SBOP	PESCO
Belgicko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Bulharsko	K	N	Č	Č	Č	Č	K	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Česko	K	N	Č	Č	N	Č	Č	Č	N	Č	Č	Č	N	Č	Č
Chorvátsko	K	N	Č	K	N	Č	K	Č	N	Č	Č	Č	N	Č	Č
Cyprus	Č	Č	Č	Č	Č	Č	K	Č	N	Č	Č	Č	N	Č	Č
Dánsko	N	N	Č	K	Č	Č	Č	Č	N	N	N	N	N	N	N
Estónsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	N	Č	Č	Č	Č	Č
Fínsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	N	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Francúzsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Grécko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	K	Č	Č
Holandsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	N	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Írsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	N	Č	N	N	N	N	N	Č	Č
Litva	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	N	Č	Č	N	Č	Č
Lotyšsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	N	Č	Č	N	Č	Č
Luxembursko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Maďarsko	K	N	Č	Č	N	Č	Č	Č	Č	N	N	Č	Č	Č	Č
Malta	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	N	Č	N
Nemecko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Poľsko	K	N	Č	K	Č	K	Č	N	N	N	N	Č	N	Č	Č

²¹⁴ DE LANGE, Douwe. EU patent harmonization policy: reconsidering the consequences of the UPCA. In: *Financial Law Review*, 2021, roč. 16, č. 7, s. 1-13. ISSN 1747-1532.

Portugalsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	K	Č	Č	Č	K	Č	Č
Rakúsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Rumunsko	K	N	Č	Č	Č	Č	K	Č	Č	N	Č	Č	Č	Č	Č
Slovensko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	N	N	Č	Č	Č	Č	Č
Slovinsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Španielsko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č
Švédsko	K	N	Č	N	N	Č	Č	Č	N	Č	N	Č	K	Č	Č
Taliansko	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	Č	K	Č	Č

Vysvetlenie: Č = členský štát, K = kandidátsky štát, N = nečlenský štát.

Zdroj: Vlastné spracovanie autora použitím viacerých zdrojov vrátane MZVaEZ. *Visegrad Countries and Multispeed Europe: Perceptions, Positions and Strategies*. [online]. In: MZVaEZ SR, 2018. [cit. 2021-09-28]. Dostupné na <https://euractiv.sk/wp-content/uploads/sites/8/2018/12/EUROPOLICY-ANALYSIS-Visegrad-countries-and-multispeed-Europe1.pdf>

4.4.2 Vyšehradská skupina a migračná a azylová politika Európskej únie

Zvýšený nárast prílivu migrantov a žiadateľov o azyl z tretích krajín do EÚ od roku 2014 vyústili k vypuknutiu tzv. migračnej krízy, ktorá sa stala neodmysliteľnou súčasťou politickej krízy EÚ. Predstavy o ochrane spoločných hodnôt, predovšetkým solidarity, sa však medzi členskými štátmi vzájomne líšia. Výrazné rozdiely v stanoviskách k otázke riešenia migračných tlakov po roku 2015 je možné vo všeobecnosti sledovať na osi západ – východ EÚ. Európska komisia v snahe zlepšenia manažmentu migrácie a azylovej politiky, ktorá sa pod stále narastajúcim tlakom žiadateľov o azyl ukázala ako neudržateľná, predstavila v máji 2015 prvý relokačný mechanizmus na prerozdelenie žiadateľov o azyl medzi jednotlivé členské štáty EÚ. Cieľom predkladaného návrhu EK sa stal dvojúrovňový prejav solidarity tak voči jednotlivým žiadateľom o azyl z tretích krajín ako i juhoeurópskym štátom tvoriacim vonkajšiu hranicu EÚ, ktoré boli vzniknutými tlakmi najviac zasiahnuté.²¹⁵

Za prvý prejav zhody v rámci V4 v otázke riešenia migračných tlakov v Európe možno považovať spoločné stanovisko premiérov V4 zo septembra 2015. Spoločné stanovisko odmieta zavedenie prerozdelenia žiadateľov o azyl na základe predstaveného princípu povinných kvót.²¹⁶ Z individuálneho hľadiska sa však začiatkom roka rétorika jednotlivých štátov mierne líšila. Zatiaľ čo Česká republika, Maďarsko a Slovenská republika povinné kvóty odmietli hneď v prvom hlasovaní, Poľsko spočiatku zaujalo

²¹⁵ EUROPEAN COMMISSION. *European Agenda on Migration*. [online]. In: European Commission, 2015. [cit. 2020-09-29]. Dostupné na https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information_en

²¹⁶ VISEGRAD GROUP. *Joint Statement of the Heads of Government of the Visegrad Group Countries*. [online]. In: Visegrad Group, 2015. [cit. 2020-09-29]. Dostupné na <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/joint-statement-of-the-150904>

rezervovanejšie stanovisko.²¹⁷ K zmene poľskej rétoriky a jednoznačnému odmietnutiu relokačného mechanizmu dochádza až po parlamentných voľbách koncom roka, v ktorých zvíťazilo pravicové PiS. V ďalšom období sa stalo spoločné presadzovanie národných záujmov v migračnej agende V4 omnoho častejším. Vo všeobecnosti je v spoločných stanoviskách V4 v migračnej agende možné sledovať niekoľko tendencií:

- Základným nástrojom pre obhajobu odmietavých stanovísk V4 voči alokačným mechanizmom a reštriktívnym opatreniam, ako napr. uzatvorenie niektorých častí maďarského pohraničia, sa stala ochrana integrity vonkajších hraníc EÚ. Neodmysliteľnou súčasťou zachovania tejto integrity je dodržiavanie povinností vyplývajúcich z niektorých prameňov európskeho práva, predovšetkým Schengenskej dohody a Dublinského nariadenia. Štáty V4 sa vyslovili proti uzatváraniu všetkých vnútorných hraníc v rámci jednotného trhu, rovnako ako aj proti myšlienke vytvorenia tzv. Minischengenu, ktorú prinieslo holandské predsedníctvo Rady EÚ v roku 2016. Spoločné stanoviská V4 v pokrízovom období jednotne podporujú reformu Dublinského systému (predovšetkým nariadenia Dublin III). Pokiaľ však nedôjde ku konsenzuálnemu prijatiu nových nariadení, ktoré by v prípade opakovaného masového prílevu migrantov a žiadateľov o azyl adekvátne riešili vzniknutú situáciu, je podľa lídrov V4 potrebné postupovať podľa platnej legislatívy. Podľa spoločného stanoviska V4 je akýkoľvek návrh alokácie utečencov zahŕňajúci sankčný mechanizmus pre prípadné odmietnutie nedodržiavania relokačného mechanizmu neprijateľný.
- Spoločné stanoviská V4 podporujú zlepšenie manažmentu migračných tlakov riešením príčin migrácie v tretích krajinách mimo priestoru jednotného trhu. Okrem riešenia hlavných príčin migrácie poskytnutím pomoci v rôznych formách (politickej, vojenskej či humanitárnej) v Sýrii, Iraku a ďalších štátoch regiónu Blízkeho východu a Severnej Afriky, V4 podporuje aj zvýšenie finančnej, technickej a odbornej podpory pre krajiny pôvodu a tranzitu. Súčasťou spoločných predstáv štátov V4 o riešení migračných tlakov je aj posilnenie mandátu Európskej pohraničnej a pobrežnej stráže (Frontex), Európsky systém na porovnávanie odtlačkov prstov žiadateľov o azyl (Eurodac) a rovnako aj budovanie strategickej siete hotspotov tak v nárazových oblastiach v EÚ ako i priamo v tretích krajinách.

²¹⁷ HEINRICH BÖLL STIFTUNG. *Refugees in the Czech Republic? Not a trace – but still a problem.* [online]. In: HBS, 2015. [cit. 2020-09-29]. Dostupné na <https://www.boell.de/en/2016/05/24/refugees-czech-republic-not-trace-still-problem>

- Migračné politiky jednotlivých štátov V4 sú absolútne nezlučiteľné s politikou otvorených dverí (prítomnej predovšetkým v Nemecku). Najdôležitejším konfliktným bodom sa stali akékoľvek návrhy systému prerozdelenia utečencov na princípe povinných kvót. Štáty V4 sa spoločne zhodujú na potrebe vytvorenia jediného európskeho riešenia prijatého na základe konsenzu všetkých členských štátov EÚ. Konsenzus je nevyhnutný pre implementáciu dohody EÚ s Tureckom, ochranu vonkajších hraníc EÚ adekvátnym spôsobom, zriadenie plne funkčných hotspotov, implementáciu účinnej politiky návratu a lepšie cielenie politik zameraných na riešenie príčin migrácie.²¹⁸

Po prijatí Nariadenia Rady EÚ o zavedení dočasných opatrení v oblasti medzinárodnej ochrany (druhý relokačný mechanizmus) v septembri 2015 došlo k čiastočnému rozdeleniu V4 z hľadiska intenzity odmietavého postoja jednotlivých štátov k schválenému mechanizmu. Slovenská republika spolu s Maďarskom podali žaloby proti dočasnému mechanizmu vychádzajúc z viacerých procesných vád pri prijatí tejto legislatívy. Česká republika, aj napriek pôvodnému hlasovaniu proti prijatiu legislatívy, zaujala neutrálne stanovisko a od skôr spomenutých žalôb sa dištancovala. Naopak poľská vláda v priebehu konania na Súdnom dvore odobrila vstup do vzniknutého sporu a Poľsko tak vstúpilo do konania ako vedľajší účastník na podporu Slovenska a Maďarska, zatiaľ čo sedem ďalších členských štátov²¹⁹ podporujúcich nový relokačný mechanizmus vstúpilo do konania na strane Rady EÚ.²²⁰ Súdny dvor Európskej únie, takmer dva roky po prijatí kontroverznej európskej legislatívy, v septembri 2017 zamietol žaloby Slovenska a Maďarska, čím sa prerozdelenie 160 000 utečencov z krajín prvej línie (Grécka a Talianska) stalo definitívnym.

Podľa kľúča schváleného v septembri 2015 pre výpočet kvót pre jednotlivé členské štáty EÚ mali štáty V4 spoločne prijať približne 12 tisíc utečencov z Grécka a Talianska: Česká republika – 2691, Maďarsko – 1294, Poľsko – 7082 a Slovenská republika – 902. Maďarská a poľská vláda prerozdelenie utečencov jednoznačne zamietli, Česká republika

²¹⁸ SZALAI, Máté et. al. *V4 Migration Policy: Conflicting Narratives and Interpretative Frameworks*. [online]. In: Barcelona Centre for International Affairs, 2017. [cit. 2020-09-30]. Dostupné na https://www.cidob.org/articulos/monografias/illiberals/v4_migration_policy_conflicting_narratives_and_interpretative_frameworks

²¹⁹ Belgicko, Nemecko, Grécko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko a Švédsko.

²²⁰ COURT OF JUSTICE OF THE EU. *Judgement in Joined Cases C-643/15 and C-647/15 Slovakia and Hungary v Council*. [online]. In: Court of Justice of the EU, 2017. [cit. 2020-09-30]. Dostupné na <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-09/cp170091en.pdf>

prijala 12 a Slovenská republika 16 utečencov.²²¹ EK v roku 2017 podala voči trom štátom V4 (okrem SR)²²² žalobu o nesplnenie povinnosti vyplývajúcej z práva Únie. Súdny dvor EÚ vyhovel EK po takmer troch rokoch v rozsudku z 2. apríla 2020 čím vylúčil stanoviská jednotlivých štátov odôvodňujúce neprijatie požadovaného počtu utečencov. Odmietavé stanovisko Českej republiky vychádzalo z pochybností o funkčnosti relokačného mechanizmu na základe jednostranného posúdenia dotknutého štátu. V prípade Maďarska a Poľska bolo dočasné premiestnenie utečencov odmietnuté na základe čl. 72 Zmluvy o fungovaní EÚ pre obavy z ohrozenia verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti jednotlivých štátov. Rozsudok Súdneho dvora EÚ tak všetky tieto obhajoby zamietol, čím zároveň definitívne rozhodol o porušení európskeho práva.²²³

Tabuľka č. 17: Vývoj počtu žiadostí o azyl v štátoch V4 od roku 2012

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Česká republika	740	695	1145	1515	1475	1445	1690	1915	1160
Maďarsko	2155	1889	4277	1771	2943	3390	670	500	115
Poľsko	1075	1524	8020	1219	1230	5045	4110	4070	2785
Slovenská republika	730	440	330	330	145	1475	175	230	280
V4 spolu	1437	3527	5227	1911	4335	1135	6645	6715	4340

Zdroj: Vlastné spracovanie autora podľa údajov EUROPEAN PARLIAMENT. *A Welcoming Europe? Asylum applications*. [online]. In: European Parliament, 2021. [cit. 2020-10-30]. Dostupné na http://www.europarl.europa.eu/external/html/welcomingeurope/default_en.htm

Vypuknutie migračnej krízy v Európe poukázalo na absenciu dlhodobých skúseností V4 (s čiastočnou výnimkou Poľska) s veľkým prílevom migrantov. Teoretické koncepcie migračných a integračných politík sa tak od roku 2015 ukázali ako nedostatočné pre vzniknutú situáciu. Spoločným menovateľom odmietavého stanoviska k prijímaniu migrantov a udeleniu azylu sa v regióne V4 čiastočne stali populistické prejavy vládných elít, častokrát spájajúce migrantov s terorizmom a obavy z islamu v regióne so silnou kresťanskou históriou.²²⁴ Nepísaným lídrom V4 s ostrou rétorikou v otázke migračnej a azylovej politiky EÚ sa stal maďarský premiér V. Orbán.

²²¹ EURACTIV. *V4 sa spojila proti povinným kvótam. Únia ich uložila k ľadu*. [online]. In: Euractiv, 2017. [cit. 2020-09-30]. Dostupné na <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/v4-sa-spojila-proti-povinnym-kvotam-unia-ich-ulozila-k-ladu/>

²²² Slovenská republika okrem prijatia 16 utečencov – matiek s deťmi, prijala na rozdiel od ostatných štátov V4 ďalšie záväzky premiestnenia utečencov.

²²³ COURT OF JUSTICE OF THE EU. *Judgement in Joined Cases C-715/17, C-718/17 and C-719/17 Commission v Poland, Hungary and the Czech Republic*. [online]. In: Court of Justice of the EU, 2020. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-04/cp200040en.pdf>

²²⁴ BAUEROVÁ, Helena. Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis. In: *Politics in Central Europe*, 2018, roč. 14, č. 2. s. 99-120. ISSN 1801-3422.

Práve na príklade Maďarska môžeme pozorovať zvýšenú intenzitu migračných tlakov predovšetkým v období rokov 2014 – 2016. Maďarské pohraničie so Srbskom tvoriace vonkajšiu hranicu EÚ sa v priebehu roka 2014 stalo vstupným bodom desiatok tisíc nelegálnych migrantov využívajúcich migračnú trasu vedúcu cez západný Balkán na jednotný trh EÚ.²²⁵ S cieľom umierniť migračné tlaky a obmedziť nelegálnu migráciu občanov tretích štátov, ktorých zámerom nie je po vstupe do Maďarska žiadať o udelenie azylu, vládny Fidesz schválil návrh na výstavbu 177 km dlhého hraničného oplotenia na južnej hranici so Srbskom. Výstavba hraničného oplotenia predstavuje jeden z najvýznamnejších míľnikov politicky motivovanej xenofóbnej kampane vládneho Fideszu, ktorá odštartovala začiatkom roka 2015.²²⁶ Súčasťou postupu vlády v boji proti nelegálnej migrácii sa stal aj novoprijatý maďarský azylový zákon z júla 2015. Súčasťou prijatej legislatívy sa stalo zaradenie Srbska na zoznam bezpečných krajín, ktoré bolo v danom čase v rozpore s pozíciou Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR). Nová azylová politika Maďarska tak umožnila okamžité zamietnutie azylových žiadostí podaných občanmi tretích krajín, ktorí sa na maďarské pohraničie dostali trasou cez západný Balkán, resp. Srbsko, odvolávajúc sa na povinnosť podania žiadosti o azyl už v samotnom Srbsku. Kontroverzná legislatíva, ktorá vstúpila do platnosti začiatkom augusta 2015 bola o. i. v rozpore aj s právom EÚ.²²⁷ V priebehu výstavby oplotenia v maďarsko-srbskom pohraničí odobrila maďarská vláda výstavbu ďalších bariér na hranici so Slovinskom a Chorvátskom. Voči výstavbe hraničného oplotenia medzi Maďarskom a Slovinskom vystúpila aj EK, ktorá vyzvala maďarskú vládu k upusteniu od konania, ktoré je v rozpore s pravidlami fungovania Schengenského systému.²²⁸ Výstavba hraničného oplotenia medzi Slovinskom a Maďarskom mala nakoniec len dočasný charakter. Vládny Fidesz v roku 2015 spustil populistickú kampaň s využitím viacerých mediálnych prostriedkov namierenú voči nelegálnym migrantom islamského pôvodu v krajine odvolávajúc sa na ochranu maďarského obyvateľstva a maďarských štátnych hraníc.²²⁹

²²⁵ FRONTEX. *Migratory Routes*. [online]. In: Court of Justice of the EU, 2020. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-routes/western-balkan-route/>

²²⁶ HUNGARIAN HELSINKI COMMITTEE. *Building a legal fence - Changes to Hungarian asylum law jeopardise access to protection in Hungary*. [online]. In: Hungarian Helsinki Committee, 2015. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC-HU-asylum-law-amendment-2015-August-info-note.pdf>

²²⁷ Ibid.

²²⁸ FINANCIAL TIMES. *Brussels warns Hungary against erecting Slovenia migrant fence*. [online]. In: Financial Times, 2015. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://www.ft.com/content/5e6d2b66-63ad-11e5-9846-de406ccb37f2>

²²⁹ BAUEROVÁ, Helena. Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis. In: *Politics in Central Europe*, 2018, roč. 14, č. 2. s. 99-120. ISSN 1801-3422.

Maďarsko patrí z etnického hľadiska k najviac homogénnym členským štátom EÚ. Až 97 % obyvateľstva je maďarskej národnosti.²³⁰

Berúc do úvahy maďarskú migračnú stratégiu prijatú v roku 2013, ktorá bola schválená bez výraznej medializácie a verejných rozpráv, maďarská vláda sa v danom čase vyjadřila za potrebu integrácie imigrantov z hospodárskych i demografických dôvodov.²³¹ Po vypuknutí vysokého prílevu nelegálnych migrantov a žiadateľov o azyl do členských štátov EÚ po roku 2014 však daná stratégia de facto stratila význam a migračné tlaky spolu s populistickou kampanou Orbánovho Fideszu viedli k vytvoreniu ďalšej úrodnej pôdy pre rast xenofóbnych nálad v krajine. Od konca osemdesiatych rokov minulého storočia bolo Maďarsko kontinuálne poznačené rastúcimi trendmi intolerancie a xenofóbnych prejavov. Zatiaľ čo v roku 1992 boli prejavy xenofóbie prítomné u 15 % obyvateľstva, po vypuknutí migračnej krízy boli xenofóbne prejavy prítomné podľa prieskumov u viac než polovice obyvateľstva.²³²

Slovenská republika je v rámci V4 štátom s dlhodobo najnižším počtom žiadostí o udelenie azylu. Rovnako jeden z najnižších je dlhodobo aj počet poskytnutých azylov v priebehu uplynulých dekád v porovnaní s ostatnými členskými štátmi EÚ vyplývajúci z prísnych podmienok posudzovania žiadostí. Slovenskú republiku nemožno považovať za cieľovú krajinu migrantov smerujúcich na jednotný trh EÚ a pri pohľade na mapu hlavných migračných trás do Európy je jasné, že na rozdiel od Maďarska nejde ani o krajinu tranzitu občanov tretích krajín smerujúcich na západ EÚ. Strategickým dokumentom pre migračnú politiku Slovenskej republiky sa stala vládou prijatá Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020.²³³ Rovnako ako v prípade Maďarska, slovenská stratégia obsahuje množstvo strategických cieľov zameraných na manažment legálnej a nelegálnej migrácie či procesu udelenia azylu. Jeho súčasťou je rovnako aj medzinárodná migrácia v kontexte členstva Slovenskej republiky v EÚ, pre efektívne zvládnutie ktorej je v slovenskom záujme nevyhnutná aktívna spolupráca a vzájomná solidarita. Vypuknutie migračnej krízy v roku 2015 však vyústilo do vzniku veľkých rozdielov medzi oficiálnou

²³⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Hungary*. [online]. In: Hungarian Helsinki Committee, 2015. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-35_en

²³¹ JUHÁSZ, Krisztina. Assessing Hungary's Stance on Migration and Asylum in Light of the European and Hungarian Migration Strategies. In: *Politics in Central Europe*, 2017, roč. 13, č. 1. s. 35-54. ISSN 1801-3422.

²³² ENDRE, Sík – SIMONOVITS, Bori – SZEITL, Blanka. Az idegenellenesség alakulása és a bevándorlással kapcsolatos félelmek Magyarországon és a visegrádi országokban. In: *REGIO*, 2016, roč. 24, č. 2, s. 81 – 108.

²³³ *Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020*. [online]. In: Európska migračná sieť, 2020. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na https://www.emn.sk/phocadownload/documents/migracna_politika_sr_2020_sk.pdf

stratégiou a politickou praxou. Vysoký prílev migrantov a žiadateľov o azyl sa do veľkej miery stal jednou z hlavných diskusných tém v priebehu roka pred nadchádzajúcimi parlamentnými voľbami začiatkom roka 2016. Podľa dostupných prieskumov možno úroveň xenofóbnych nálad na Slovensku v predkrízovom období a v čase vypuknutia krízy porovnať s Maďarskom a čiastočne Českom, zatiaľ čo obavy vyplývajúce zo zvýšených migračných tlakov v Európe zostali v rámci regiónu V4 dlhodobo najmiernejšie v Poľsku.²³⁴

Vládna koalícia vedená najväčšou ľavicovou stranou Smer-SD na čele s R. Ficom na sklonku vtedajšieho volebného obdobia jednoznačne odmietla návrhy EK pre prerozdelenie utečencov v máji a neskôr aj v septembri 2015. Obdobne ako maďarský Fidesz V. Orbána, premiér Fico začal počas verejných vystúpení taktiež spájať nelegálnych migrantov smerujúcich na jednotný trh EÚ s rastúcou hrozbou terorizmu a potenciálnej islamizácie spoločnosti. Odmietavé stanoviská Smeru-SD a predvolebná kampaň pozostávajúca z odkazov a hesiel podporujúcich ochranu slovenského národa a ich záujmov doviedli staronového premiéra k opakovanému volebnému víťazstvu Smeru-SD a zostaveniu ďalšej vládnej koalície po marci 2016.²³⁵ Popri rétorike Smeru-SD sa téma prerozdeľovania a prijímania utečencov stala súčasťou celospoločenskej diskusie a predvolebných kampaní viacerých politických strán. Volebný výsledok zaznamenal nárast politického kapitálu viacerých hnutí odmietajúcich predpokladané dočasné riešenia EÚ pokiaľ nedôjde k reformám migračnej a azylovej politiky EÚ, ktorá by bola schopná zabezpečiť efektívny manažment budúcich migračných tlakov v Európe.²³⁶

Krátko po začiatku funkčného obdobia novej vládnej koalície Smeru-SD sa začalo šesťmesačné predsedníctvo Slovenska v Rade EÚ v druhej polovici roka 2016. Hlavnými hybnými témami predsedníctva sa stalo Vystúpenie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie Severného Írska z EÚ a migračná a azylová politika EÚ. Rétorika vládnej koalície sa po voľbách začala postupne umiernať, no odmietavé stanovisko k európskym návrhom manažmentu migrácie naďalej pretrvávalo. Slovenská republika počas prebiehajúceho predsedníctva predstavila nový nástroj tzv. efektívnej solidarity reprezentujúci alternatívne riešenie migračnej krízy a jej následkov. Slovenský návrh riešenia migračnej krízy

²³⁴ FREEDOM HOUSE. *Central Europe's Faceless Strangers: The Rise of Xenophobia*. [online]. In: REF World, 2016. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://www.refworld.org/topic,50ffbce582,516e75ed4,583c34cb4,0,,SVK.html>

²³⁵ MIHÁLIK, Jaroslav – JANKOĽA, Matúš. European Migration Crisis: Poistions, Polarization and Conflict Management of Slovak Political Parties. In: *Baltic Journal of Law & Politics*, 2016, roč. 9, č. 1. s. 1-25. ISSN 2029-0454.

²³⁶ DUBĚCI, Martin. *Slovakia: Migration Trends and Political Dynamics*. [online]. In: Globsec, 2016. [cit. 2020-10-05]. Dostupné na https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2017/08/slovakia_background_paper_on_migration_may_2016_0.pdf

vychádzal z trojpilierovej stratégie opatrení podľa vážnosti vzniknutých migračných tlakov. Vo všeobecnosti návrh predložil možnosti solidárnej spolupráce členských štátov EÚ, v rámci ktorej by mohli byť štandardné mechanizmy prerozdelenia utečencov nahradené inou formou pomoci, ktorá je pre ten-ktorý členský štát najviac prijateľná, predovšetkým finančná a technická asistencia.²³⁷ Slovenský návrh bol predstavený za silnej podpory V4 avšak na európskej úrovni nezískal konsenzus. V roku 2017 sa postoj Slovenska k relokácii utečencov v porovnaní s ostatnými štátmi V4 začína mierne odlišovať. Aj napriek pretrvávajúcemu odmietavému stanovisku k splneniu pridelennej kvóty na prijatie utečencov v krajine Slovenská republika ako jediný štát V4 prezentovala EK predpokladaný plán budúceho prijímania utečencov, vďaka čomu sa tak vyhla konaniu EK o porušení povinnosti voči Českej republike, Maďarsku a Poľsku v roku 2017.²³⁸

Vyplývajúc z údajov Českého štatistického úradu, Česká republika predstavuje z etnického hľadiska homogénny štát. Väčšina cudzincov žijúcich v Česku je nerovnomerne rozmiestnená v niekoľkých hlavných regiónoch, predovšetkým v hlavnom meste.²³⁹ Českú republiku podobne ako v prípade Slovenska nemožno z hľadiska vypuknutia migračnej krízy označiť za cieľovú destináciu migrantov smerujúcich na jednotný trh EÚ zo severnej Afriky a Blízkeho východu. Krajinou taktiež neprechádza žiadna z hlavných migračných trás smerujúcich do západných a severných členských štátov EÚ. Nárast migračných tlakov po roku 2014 viedol vládnu koalíciu Bohuslava Sobotku a ČSSD k predefinovaniu priorít Stratégie migračnej politiky Českej republiky.²⁴⁰ Nový dokument zohľadňujúci bezprecedentný vývoj migrácie zasahujúcej jednotný trh EÚ bol prijatý v júli 2015. Z obsahovej stránky stratégie, na rozdiel od tej slovenskej či maďarskej, jednoznačne vyplýva odmietavé stanovisko Česka voči návrhom EK o prerozdelení utečencov. Zámerom českej migračnej politiky je vyplývajúc z dokumentu zabezpečenie iných adekvátnych nástrojov spolupráce odzrkadľujúcich solidaritu európskych štátov. Oficiálne stanoviská vládnych elít od roku 2015 skutočne začali kopírovať obsah prijatého dokumentu. Na rétorike premiéra Českej republiky vo vyjadreniach a výzvach týkajúcich sa riešenia migračnej krízy v Európe je možné v porovnaní s ostatnými štátmi regiónu sledovať o niečo

²³⁷ EURACTIV. *Migrácia: slovenský návrh „efektívnej solidarity“ nepresvedčil*. [online]. In: Euractiv, 2016. [cit. 2020-10-05]. Dostupné na <https://euractiv.sk/section/zahranicie-a-bezpecnost/news/migracia-slovensky-navrh-efektivnej-solidarity-nepresvedcil/>

²³⁸ BAUEROVÁ, Helena. Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis. In: *Politics in Central Europe*, 2018, roč. 14, č. 2. s. 99-120. ISSN 1801-3422.

²³⁹ ČESKÝ ŠTATISTICKÝ ÚRAD. *Cizinci: Počet cizinců*. [online]. In: ČŠÚ, 2020. [cit. 2020-10-05]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>

²⁴⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Strategie migrační politiky ČR*. [online]. In: ČŠÚ, 2020. [cit. 2020-10-08]. Dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

umiernenejší, pragmatickejší charakter. Aj napriek opakovaným výzvam českej vlády k zmene povinného statusu relokačných kvót na dobrovoľný a výzvam koalíčných partnerov vlády B. Sobotku sa Česká republika v roku 2015 nepridala k žalobe Slovenska a Poľska podanej na EK. Do verejnej diskusie a formovania verejnej mienky o možnosti riešenia migračnej krízy sa od roku 2015 v istej miere začína zapájať aj český prezident M. Zeman. V kritických vyjadreniach o solidarite požadovanej EK spája migrantov a žiadateľov o azyl s hrozbou islamizácie spoločnosti a rastu terorizmu v dlhodobom bezpečnom a stabilnom regióne.²⁴¹ Vláda B. Sobotku vyslala do Bruselu jasný signál v júni 2017. Po takmer dvoch rokoch vláda rozhodla o pozastavení realizácie dočasnej relokácie utečencov prijatej v roku 2015 z dôvodov zhoršovania bezpečnostnej situácie v rámci jednotného trhu EÚ a celkovej nefunkčnosti mechanizmu, ktorý nerieši skutočné problémy migrácie občanov tretích štátov čo viedlo k začatiu konania voči Českej republike pre nesplnenie povinnosti.²⁴²

Rovnako po parlamentných voľbách v roku 2017 a zostavení prvej, menšinovej vlády A. Babiša zostalo odmietavé stanovisko Česka k relokačnému mechanizmu naďalej bez zmeny. Z pôvodne pridelenej kvóty prerozdelenia utečencov z Grécka a Talianska do roku 2017 Česká republika prijala (na rozdiel od Maďarska a Poľska) 12 Sýrčanov z Grécka. Vláda A. Babiša v období po jej zostavení nepredstavila žiadny nový plán prijatia ďalších osôb a neustále sa odvolávala na poskytnutú mieru finančnej a technickej pomoci vybraným členskými štátmi EÚ a vyzývala na riešenie príčin migrácie v tretích krajinách.²⁴³ Rovnako ako vo viacerých členských štátoch EÚ, migračná kríza vytvorila živnú pôdu pre rast krajne pravicových hnutí v Česku. Rastúca podpora, ktorá sa prejavila predovšetkým v českých regionálnych a parlamentných voľbách v rokoch 2016 a 2017 odzrkadľovala výraznú mieru euroskepticizmu a rastúcich xenofóbnych nálad v krajine.²⁴⁴

Obzvlášť dôležitým aspektom do značnej miery ovplyvňujúcim poľskú migračnú a azylovú politiku je otázka náboženstva. Cirkev a intenzita náboženskej viery poľského obyvateľstva v priebehu prístupového procesu a obdobia členstva krajiny v EÚ spoločne ovplyvnili viacero stanovísk k vybraným európskym politikám či získanie výnimiek z

²⁴¹ NEXERA, Vladimír – KRČÁL, Petr. „This is a Controlled Invasion“: The Czech President Miloš Zeman’s Populist Perception of Islam and Immigration as Security Threats. In: *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, 2018, roč. 12, č. 2. s. 1-24. ISSN 2570-5857.

²⁴² MINISTERSTVO VNITRA ČR. *EMN Výročná zpráva o politice v oblasti azylu a migrace: Česká republika*. [online]. In: EMN CZ, 2018. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na <https://www.emncz.eu/files/books/197.pdf>

²⁴³ BAUEROVÁ, Helena. Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis. In: *Politics in Central Europe*, 2018, roč. 14, č. 2. s. 99-120. ISSN 1801-3422.

²⁴⁴ FREEDOM HOUSE. *Central Europe’s Faceless Strangers: The Rise of Xenophobia*. [online]. In: REF World, 2016. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://www.refworld.org/topic,50ffbce582,516e75ed4,583c34cb4,0,,SVK.html>

aplikovania Charty základných práv. Náboženská otázka sa tak stala aktívnym kritériom pri posudzovaní žiadostí o azyl počas rastúcich migračných tlakov po roku 2014. Poľsko pôvodne ako jediný štát V4 neodmietol prvý plán EK prerozdelenia utečencov medzi jednotlivé členské štáty EÚ. Pri pohľade na počet evidovaných žiadostí o azyl v Tabuľke č. 17 a mapu hlavných migračných trás smerujúcich do západnej a severnej Európy je evidentné, že Poľsko rovnako ako jeho južní susedia nepredstavuje cieľovú destináciu migrantov či utečencov a ani významnú krajinu ich tranzitu. V priebehu uplynulých dekád sa však z pôvodne čisto emigračného štátu stal štát s prílívom imigrantov z tretích krajín prevyšujúcim odliv emigrantov z Poľska do zahraničia.²⁴⁵ V nadväznosti na predstavenie relokačného mechanizmu pomoci pre Taliansko a Grécko prijala prvé čiastočne odmietavé stanovisko k povinnej relokácii utečencov na sklonku volebného obdobia v roku 2015 stredo-pravicová vládna koalícia Občianskej platformy a Poľskej ľudovej strany. Stanovisko bývalej vlády na čele s premiérkou E. Kopacz nezamietlo celkovú účasť Poľska na relokácii utečencov, nesúhlasné stanovisko vychádzalo predovšetkým zo stanovených kritérií presídľovania. Neodmysliteľnou súčasťou prijatia utečencov v Poľsku sa stal kresťanský pôvod osôb, ktorý vylúčil veľkú časť žiadateľov o azyl v rámci jednotného trhu EÚ.²⁴⁶ Otázka migrácie a azylu sa stala nosnou témou predvolebných kampaní pred nadchádzajúcimi parlamentnými voľbami v Poľsku. K celkovej zmene poľskej rétoriky a zjednoteniu spoločného odmietavého stanoviska V4 k návrhom EK došlo koncom roka 2015 po parlamentných voľbách, ktoré priniesli víťazstvo PiS a následné zostavenie pravicovej vládnej koalície. Novozvolená vláda zaujala jednoznačne odmietavé stanovisko voči relokačným mechanizmom a retroaktívne vstúpila do sporu medzi Slovenskou republikou a Maďarskom vs. EK ako vedľajší účastník prebiehajúceho konania.²⁴⁷ Poľské stanovisko sa tak po bezprecedentnom náraste migračných tlakov vyvíjalo v čase a vzhľadom na politický vývoj v krajine po roku 2015 ostáva od nástupu vlády premiérky B. Szydlo nemenné.

Predošlá poľská vláda vedená Donaldom Tuskom v roku 2012 schválila strategický plán migračnej politiky Poľska. Obdobne ako v ostatných štátoch V4 migračná kríza

²⁴⁵ PACHOCKA, Marta. Understanding the Visegrad Group states' response to the migrant and refugee crises 2014+ in the European Union. In: *Yearbook of Polish European Studies*. Warsaw: Centre for Europe, 2016, roč. 19, s. 101-132. ISSN: 1428-1503.

²⁴⁶ EURACTIV. *Many EU countries say „no“ to immigration quotas*. [online]. In: Euractiv, 2015. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/many-eu-countries-say-no-to-immigration-quotas/>

²⁴⁷ BAUEROVÁ, Helena. Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis. In: *Politics in Central Europe*, 2018, roč. 14, č. 2. s. 99-120. ISSN 1801-3422.

poukázala na rozdiely medzi obsahovou stránkou strategického dokumentu a bežnou politickou praxou vládných elít.²⁴⁸ Po nástupe novej vlády premiérky B. Szydło došlo v októbri 2016 k anulovaniu daného dokumentu, ktorý mal byť podľa PiS nahradený novou stratégiou odzrkadľujúcou záujmy novej vlády. Súčasťou populistckej rétoriky PiS a jej predsedu J. Kaczyńskiego sa stalo vyslovovanie proti cudzincom, ktorí v rámci vládneho diskurzu začali byť obviňovaní z terorizmu a pokusov o islamizáciu Európy.²⁴⁹ Po takmer trojročnej príprave novej stratégie migračnej a azylovej politiky sa poľský návrh stal terčom kritiky viacerých (nielen) poľských a európskych inštitúcií. Súčasťou navrhovanej stratégie je stále silné postavenie náboženskej otázky pri zaobchádzaní napr. so žiadateľom o azyl. Islamské náboženstvo zostáva v návrhu naďalej opakovane spájané s bezpečnostnými hrozbami, terorizmom a fundamentalizmom. Pre lepšiu predstavu o antiimigračnej rétorike návrhu namierenej voči islamským utečencom či nelegálnym migrantom je potrebné uviesť na pravú mieru aj fakt, že návrh sa o žiadnom ďalšom vierovyznaní explicitne nezmieňuje.²⁵⁰ Do súčasnosti nedošlo k schváleniu návrhu v danom znení.

S cieľom definovať opatrenia schodné pre všetky členské štáty EÚ ako protiváhu k ad hoc riešeniam riadenia manažmentu migrácie a azylu v rámci jednotného trhu predstavila Európska komisia v septembri 2020 novú víziu migračnej a azylovej politiky EÚ. Nový pakt o migrácii a azyle spolu s piatimi hlavnými legislatívnymi návrhmi reformy azylovej politiky EÚ tak nahradzuje doterajšie riešenia a pokusy o zjednotenie stanovísk členských štátov v otázkach migračnej a azylovej politiky EÚ zohľadňujúc nové výzvy, ktoré vyplynuli zo šírenia pandémie koronavírusu vo svetovom hospodárstve ale aj turbulentné udalosti (napr. na vonkajších hraniciach EÚ s Bieloruskom, odchod spojeneckých vojsk z Afganistanu a pod), ktoré opakovane zvýšili prílev migrantov či žiadateľov o azyl.

Predstavenie nového rámcového strategického nelegislatívneho dokumentu viedlo k opätovnému oživeniu témy migrácie a azylu aj v štátoch V4. V nadväznosti na predstavenie dokumentu lídri V4 spolu so zástupcami Estónska a Slovinska po viac než

²⁴⁸ MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI. *Polityka Migracyjna Polski – stan obecny i postulowane dzialania*. [online]. In: Premier Gov PL, 2012. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/dokument-polityka-migracyjna-polski-stan-obecny-i-postulowane-dzialania.html>

²⁴⁹ KINDLER, Marta. Poland's Perspective on the Intra-European Movement of Poles. Implications and Governance Responses. In: *Between Mobility and Migration: The Multi-Level Governance of Intra-European Movement*. Cham: Springer International Publishing AG, 2018. s. 183-204. ISBN 978-3-319-77990-4.

²⁵⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Polish Migration Policy – The Current State of Play and Proposed Actions*. [online]. In: European Commission, 2019. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=furl.go&go=/librarydoc/polish-migration-policy-the-current-state-of-play-and-proposed-actions>

trojročnej odmlke pristúpili k vydaniu spoločného vyhlásenia sumarizujúceho hlavné výhrady štátov k navrhovaným nariadeniam. Spoločné výhrady sa týkajú predovšetkým, no nielen:

- Absencie primeranej rovnováhy medzi zásadami zodpovednosti a solidarity;
- Distribuovania utečencov výhradne na základe HDP a počtu obyvateľov jednotlivých štátov;
- Povinného charakteru relokácie a iných foriem pomoci pri prijímaní migrantov;
- Povinnosti prijať migrantov, ktorých návrat do krajiny pôvodu nebol v priebehu ôsmich (v prípade krízovej situácie štyroch) mesiacov úspešný.²⁵¹

Vyhlásenie lídrov V4 možno považovať za prvý významnejší prípad koordinácie spoločných stanovísk v otázke migračnej a azylovej politiky EÚ v priebehu uplynulých rokov. Lídri sa vo vyhlásení ďalej opakovane zhodujú najmä v posilnení vonkajších hraníc a vonkajšom rozmere riadenia migrácie a azylu vo forme detekcie a riešenia jej príčin priamo v tretích krajinách. Dôležitým prvkom vyhlásenia sa v porovnaní s vyhláseniami spred niekoľkých rokov stal zámer ochrany verejného zdravia obyvateľov jednotlivých členských štátov. Odhliadnuc od koordinácie spoločnej pozície v podobe vyhlásenia lídrov a stretnutia ministrov vnútra štátov V4 v marci 2021 v otázke riešenia migračných tlakov na vonkajších hraniciach sa migračná a azylová agenda v priebehu uplynulých rokov vytratila z programu stretnutí zástupcov jednotlivých štátov V4.²⁵² Konzistentnú pozíciu k Novému paktu o migrácii a azyle štáty V4 dodatočne potvrdili aj v hlasovaní o vytvorení Agentúry EÚ pre azyl v decembri 2021 v Rade EÚ.²⁵³

4.4.3 Vyšehradská skupina a rozpočet Európskej únie

Dôležitosť kohéznej politiky a čerpania dodatočných finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ podčiarkuje aj účasť štátov V4 na zriadení neformálneho minilaterálneho zoskupenia členských štátov EÚ pod názvom Priatelia kohézie (The Friends of Cohesion). Zoskupenie založené v roku 2012 vzniklo v záverečných fázach vyjednávacieho procesu o VFR 2014 – 2020 na podnet lídrov 15 členských štátov, ktoré v danom čase predstavovali

²⁵¹ VISEGRAD GROUP. *Non-paper: New Pact on Migration and Asylum: Joint Position of Poland, Hungary, Slovakia, Czech Republic, Estonia, and Slovenia*. In: Visegrad Group, 2020. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na <https://www.visegradgroup.eu/download.php?docID=457>

²⁵² Samotné rokovania na rôznej úrovni o Novom pakte v priebehu roka 2021 nepriniesli žiadny výrazný posun a téma reformy migračnej a azylovej politiky EÚ sa tak stala jednou z viacerých iniciatív do značnej miery zatienených riešením dopadov pandémie.

²⁵³ COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results: 09/12/2021*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2022-04-10]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>

hlavných beneficentov finančných prostriedkov z Kohézneho fondu EÚ.²⁵⁴ Iniciatíva na základe prvých spoločných vyhlásení lídrov zúčastnených členských štátov predstavovala nástroj kolektívneho vyjednávania menej rozvinutých štátov v prebiehajúcich rokovaniach o budúročných rozpočtoch s hlavným dôrazom kladeným na zachovanie kontinuity financovania kohéznej politiky v Európe po vzore predošlých rokov pre ďalšie znižovanie stále pretrvávajúcich regionálnych hospodárskych rozdielov v Európe. Skupina štátov v rokovaniach o nadchádzajúcom VFR pre roky 2014 – 2020 vo všeobecnosti uspela v zachovaní kontinuity obdobnej výšky výdavkov EÚ na kohéznú politiku stanovenej na úrovni 351,8 miliárd eur,²⁵⁵ na druhej strane však došlo k zníženiu alokovaných finančných prostriedkov do Kohézneho fondu EÚ z 69,9 miliárd eur (2007 – 2013) na 63,4 miliárd eur na obdobie 2014 – 2020.²⁵⁶ Vychádzajúc z údajov čerpania finančných prostriedkov zo samotného Kohézneho fondu EÚ (viď Tabuľka č. 15) v štátoch V4 však došlo k 1,6-násobnému nárastu čerpania finančných prostriedkov medzi obdobím 2007 – 2013 a 2014 – 2020.

K opätovnému návratu k rokovaniam o financovaní kohéznej politiky EÚ v budúcnosti začalo intenzívnejšie dochádzať v pokročilom štádiu rokovaní o VFR 2021 – 2027. Neformálne multilaterálne zoskupenie štátov posilnené o dvoch ďalších členov (Cyprus a Taliansko) po spoločných summitoch, ktoré zakaždým predchádzali rokovaniam o nadchádzajúcom VFR opakovane 29. novembra 2018, 5. novembra 2019 a neskôr 5. februára 2020 vydalo spoločné vyhlásenie o prioritizácii zachovania kontinuity financovania kohéznej politiky na úrovni predošlých rokov, ktorá sa stala spoločným menovateľom kolektívneho vyjednávania v rokovaniach o budúcom rozpočte. Stretnutie lídrov na začiatku februára však bolo posledné svojho druhu a skupina Priateľov kohézie štátov po vypuknutí pandémie koronavírusu vo svetovom hospodárstve čelila vážnemu narušeniu vzťahov medzi jej členmi v otázke náhlych zmien prioritizácie spoločných podmienok kladených na nadchádzajúce financovanie EÚ.

Prvou premennou, ktorá do značnej miery zapríčinila diskontinuitu ďalších summitov a koordinovania spoločných pozícií v priebehu vyjednávania európskeho

²⁵⁴ Bulharsko, Česká republika, Estónsko, Grécko, Chorvátsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko, Slovenská republika a Španielsko.

²⁵⁵ Celková výška alokovaných výdavkov rozpočtu EÚ na kohéznú politiku v rámci štvrtého VFR v období 2007 – 2013 bola pôvodne stanovená na 347 miliárd eur. EUROPEAN COMMISSION. *Cohesion policy 2007 – 2013: Commentaries and official texts*. [online]. In: European Commission, 2007. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_en.pdf

²⁵⁶ EUROPEAN PARLIAMENT. *Cohesion Fund*. [online]. In: European Parliament, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/96/cohesion-fund>

rozpočtu sa stal Fond obnovy EÚ, ktorý prvýkrát spoločne predstavili Ch. Michel a U. von der Leyen koncom 21. apríla 2020.²⁵⁷ Trojica juhoeurópskych členských štátov v zložení Taliansko, Španielsko a Portugalsko v rámci diskurzu či samotných rokovaní o podobe Fondu obnovy obnovili tradičnú silnú koalíciu troch štátov vo forme užšej koordinácie spoločných stanovísk podporených intenzívnejšími stretnutiami lídrov.²⁵⁸ Viacerí lídri zvyšných členských štátov (vrátane štátov V4) kritizovali posilnenie koordinácie stanovísk troch členov na úkor zvyšku skupiny Priateľov kohézie, teda štátov značne menej postihnutých dopadmi prvej vlny pandémie v EÚ. Rovnako ako v danom období absentovalo akékoľvek ďalšie spoločné stanovisko lídrov Priateľov kohézie, ani samotní lídri V4 neiniciovali jednotné presadzovanie priorít budúceho sedemročného rozpočtu. Jedinou zmienkou o koordinovaní spoločných stanovísk v rozpočtových otázkach únie sa stalo vyjadrenie poľského premiéra M. Morawieckiego po stretnutí premiérov 3. júla 2020 vo Varšave, ktorému však vo vyjadreniach po stretnutí ostatní českí a slovenskí lídri nekontrovali.²⁵⁹

Druhou premennou, ktorá do istej miery prispela k diskontinuite koordinovania spoločných stanovísk a samotných summitov skupiny Priateľov kohézie, no predovšetkým k ďalšej fragmentácii štátov V4 v predstavách o budúcnosti financovania európskych politík sa stalo nabranie reálnych kontúr návrhu o podmieňovaní čerpania finančných prostriedkov z Fondu obnovy EÚ v počiatku druhej polovice roka 2020.²⁶⁰ Po zasadnutí Európskej rady v júli 2020, v záverečnej správe z ktorého lídri EÚ odobrili zavedenie režimu podmienenosti čerpania finančných prostriedkov s cieľom ochrániť budúci VFR a dočasný nástroj na financovanie obnovy Európy Next Generation EU opakovane došlo k stretnutiu lídrov na osi Varšava-Budapešť, tak bez účasti lídrov Českej republiky a Slovenska, ako i ostatných premiérov či hláv štátov skupiny Priateľov kohézie. V nadväznosti na prijatie nariadenia

²⁵⁷ EUROPEAN COMMISSION. *A Roadmap for Recovery: Towards a more resilient, sustainable and fair Europe*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/media/43384/roadmap-for-recovery-final-21-04-2020.pdf>

²⁵⁸ V prvých mesiacoch po vypuknutí pandémie koronavírusu v Európe, resp. počas jej prvej vlny, predstavovala trojica menovaných členských štátov štáty najviac zasiahnuté novým typom ochorenia v rámci EÚ, pre ktoré boli charakteristické najvyššie miery incidencie a úmrtí obyvateľov, zavádzanie prísnych opatrení (vo forme regionálnych a celoštátnych lockdownov) s významným dopadom na národné hospodárstva jednotlivých štátov.

²⁵⁹ EUROPEAN PARLIAMENT. *The Role of the European Council in negotiating the 2021 – 2027 MFF*. [online]. In: European Parliament, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/662611/EPRS_IDA\(2021\)662611_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/662611/EPRS_IDA(2021)662611_EN.pdf)

²⁶⁰ Myšlienka podmieňovania čerpania finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ sa pôvodne zrodila v roku 2017 v dôsledku neúspešných pokusov Európskej komisie o dodržiavanie zásad právneho štátu vo vybraných členských štátoch EÚ, najmä v Maďarsku a Poľsku pre viaceré ústavné zmeny, reformy súdnictva a mediálne zákony obmedzujúce slobodu prejavu širokým spektrom sankčných mechanizmov.

o podmienenosti čerpania finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ, prijatého kvalifikovanou väčšinou v Rade EÚ²⁶¹ a väčšinovou podporou v Európskom parlamente napokon 16. novembra 2020 zástupcovia Maďarska a Poľska spoločne počas rokovania Coreper-u vetovali schválenie dlhodobého rozpočtu vrátane Fondu obnovy EÚ. V nadväznosti na vyslovenie veta podpísali premiéri oboch štátov 26. novembra spoločné vyhlásenie deklarujúce záujem Maďarska a Poľska o uľahčenie prijatia VFR a Fondu obnovy EÚ vyžadujúc obmedzenie rozpočtovej podmienenosti a v prípade prepojenia dodržiavania zásad právneho štátu a finančných záujmov Únie taktiež zvolanie medzivládnej konferencie s cieľom rokovať o potrebných zmenách zakladajúcich zmlúv.²⁶²

Bývalí lídri Českej republiky a Slovenska sa v priebehu záverečnej fázy rokovaní o VFR EÚ do značnej miery dištancovali od akýchkoľvek vyjadrení či kritiky namierenej voči vetovaniu návrhu. V priebehu trojtýždňového obdobia počnúc vetovaním prijatia VFR EÚ zvyšní lídri V4 nepodporili spoločnú pozíciu Maďarska a Poľska vo forme spoločného vyhlásenia či pozície v rámci dvoch uskutočnených stretnutí lídrov V4 pred rokovaniami Európskej rady.²⁶³ Pôvodná podpora podmienenia čerpania finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ či finančného nástroja na obnovu EÚ v pokrízovom období bola v danom období opakovane vyjadrená ministrami zahraničných vecí na osi Bratislava–Praha.²⁶⁴ Jediným výraznejším prejavom podpory spoločnej pozície Maďarska a Poľska sa tak stal dodatočne doručený list slovinského premiéra J. Janša predsedovi Európskej rady odsudzujúci vysvetľovanie zásad právneho štátu politickým tlakom lídrov väčšiny členských štátov na úkor nezávislých súdnych orgánov a zakladajúcich zmlúv v jednotlivých členských štátoch EÚ.²⁶⁵

Po zasadnutí Európskej rady 10. a 11. decembra 2020 došlo k stiahnutiu veta VFR EÚ vrátane Fondu obnovy, ktoré vyústilo v schválení historicky najvyššieho rozpočtu EÚ na obdobie siedmich rokov dňa 17. decembra 2020 jednomyseľným hlasovaním Rady EÚ.

²⁶¹ Za podpory Českej republiky a Slovenskej republiky.

²⁶² *Joint Declaration of the Prime Minister of Poland and the Prime Minister of Hungary*. [online]. In: Miniszterelnok, 2020. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://miniszterelnok.hu/a-magyar-miniszterelnok-es-a-lengyel-miniszterelnok-nyilatkozata/>

²⁶³ EURACTIV. *Boj o právní stát i rozpočet: Maďarsko a Polsko čekají na ústupek Unie*. [online]. In: Euractiv, 2020. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/politika/news/boj-o-pravni-stat-i-rozpocet-madarsko-a-polsko-cekaji-na-ustupek-unie/>

²⁶⁴ PARTNERSKÁ DOHODA. *Ivan Korčok bude apelovať na Maďarsko a Poľsko, aby neblokovali rozpočet EÚ*. [online]. In: Úrad vlády SR, 2020. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/ivan-korcok-bude-apelovat-na-madarsko-a-polsko-aby-neblokovali-rozpocet-eu/>

²⁶⁵ EURACTIV. *Slovenia PM backs Hungary, Poland in EU rule of law row*. [online]. In: Euractiv, 2020. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/all/news/slovenia-pm-backs-hungary-poland-in-eu-rule-of-law-row/>

Maďarská a poľská vláda tak pristúpila ku kompromisnému riešeniu akceptovania podmieneného čerpania finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ od roku 2021 v prípade, že dodatočne formulované kritériá posudzovania dodržiavania zásad právneho štátu a ich kompatibilita s právom EÚ vrátane zakladajúcich zmlúv budú na podnet menovaných členských štátov vyšetrené Súdny dvorom EÚ pričom sankčný mechanizmus nebude v čase do platného rozhodnutia Súdneho dvoru aplikovateľný. Po uplynutí dvoch mesiacov nového rozpočtového obdobia napokon oba štáty podali 11. marca 2021 avizovanú žalobu na Európsky parlament a Radu EÚ vo veci prešetrenia novoprijatého Nariadenia Rady EÚ č. 2020/2092 podmieňujúceho čerpanie finančných prostriedkov dostupných v rámci VFR a Fondu obnovy EÚ.²⁶⁶ Po takmer deväťmesačnom prešetrovaní začiatkom decembra 2021 však zodpovedný generálny advokát odporučil Súdnemu dvoru EÚ zamietnutie podaných žalôb Maďarska a Poľska čím potvrdil kompatibilitu novoprijatého nariadenia s právom EÚ.²⁶⁷ EK navyše do konca roka 2021 neschválila národné plány obnovy Maďarska a Poľska. Súdny dvor EÚ napokon 16. februára 2022 zamietol žaloby Maďarska a Poľska proti tzv. mechanizmu podmienenosti a potvrdil platnosť nariadenia a právomoci Rady EÚ a EK v otázkach pozastavenia platieb z rozpočtu EÚ.²⁶⁸ Prijaté nariadenie sa tak definitívne stalo doplňujúcim nástrojom k samotnému postupu stanovenému v článku 7 Lisabonskej zmluvy, nateraz však nedošlo k jeho praktickému využitiu voči Maďarsku, Poľsku, či ďalším členským štátom EÚ.²⁶⁹

Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností, ktoré nastali v záverečnej fáze vyjednávacieho procesu o VFR a Fonde obnovy EÚ sa načrtá otázka: Čo viedlo ku stiahnutiu veta Maďarska a Poľska aj napriek vstupu nariadenia podmieňujúceho čerpanie finančných prostriedkov dodržiavaním zásad právneho štátu do platnosti a aké implikácie pre budúce vyjednávanie rozpočtu EÚ môžu vyplynúť z vyššie uvedených skutočností, ktoré vyústili k rozdeleniu štátov V4 či samotnej skupiny Priateľov kohézie do dvoch, resp. viacerých skupín členských štátov EÚ?

²⁶⁶ EUR-LEX. *Vec C-156/21: Žaloba podaná 11. marca 2021 – Maďarsko/Európsky parlament a Rada Európskej únie*. [online]. In: Eur-lex, 2021. [cit. 2021-01-25]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A62021CN0156>

²⁶⁷ COURT OF JUSTICE OF THE EU. *Advocate General's Opinion in Case C-156/21 and Case C-157/21 Hungary v Parliament and Council; Poland v Parliament and Council*. [online]. In: Court of Justice of the European Union, 2021. [cit. 2021-12-25]. Dostupné na <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-12/cp210217en.pdf>

²⁶⁸ COURT OF JUSTICE OF THE EU. *Judgements in Cases C-156/21 and C-157/21*. [online]. In: Court of Justice of the EU, 2022. [cit. 2022-04-10]. Dostupné na <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2022-02/cp220028en.pdf>

²⁶⁹ Pre pozastavenie čerpania finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ pre porušovanie princípov právneho štátu je potrebné dosiahnutie kvalifikovanej väčšiny v Rade EÚ.

Stiahnutie veta Maďarska a Poľska začiatkom decembra 2020, ktoré viedlo k úspešnému prijatiu dlhodobého rozpočtu EÚ na ďalšie roky nemožno vysvetľovať jedinou premennou, za ktorú sa najčastejšie označovanou stala dôležitosť čistej príjmovej pozície oboch štátov v otázke alokovaných príjmov z rozpočtu EÚ v priebehu tak uplynulých ako i budúcich rozpočtových období. Dôležitou premennou vstupujúcou do rokovaní po vetovaní návrhu VFR EÚ sa stala možnosť oddelenia dvoch finančných nástrojov a ďalšie rokovania o Fonde obnovy EÚ využitím inštitútu posilnenej spolupráce alebo podpisom medzivládnej zmluvy mimo EÚ.²⁷⁰ Obe z možností však z pohľadu dotknutých štátov možno označiť za neprípustné, o to viac v prípade zohľadnenia širokého spektra dopadov šírenia pandémie nového koronavírusu, ktorý vyústil do najväčšej recesie v povojnovej histórii (nielen) v Európe.

Na poukázanie na možné riešenia vetovania dodatočného finančného nástroja na obnovu EÚ po pandémii nadväzuje vnútroštátny diskurz o podmienení čerpania finančných prostriedkov vedený tak vládny Fideszom v Maďarsku ako i PiS v Poľsku. Vetovanie návrhu rozpočtu oboma štátmi totiž prišlo v období rastúcej podpory EÚ v medziročnom porovnaní medzi maďarským a najmä poľským obyvateľstvom, zatiaľ čo dôvera v EÚ na národnej úrovni v rovnakom období zaznamenala pokles až v 17 členských štátoch.²⁷¹ Odmietnutie dodatočných finančných prostriedkov z VFR a Fondu Obnovy EÚ maďarskými či poľskými elitami by tak najmä v čase najväčšej spoločensko-hospodárskej krízy čelilo mimoriadne komplikovanému politicko-spoločenskému diskurzu v oboch štátoch aj napriek pokročilej populistickej rétorike odvolávajúcej sa na bruselský diktát v priebehu uplynulej dekády.

Za dôležitú súčasť vnútroštátnych diskurzov, ktoré do istej miery ovplyvnili stiahnutie veta oboch štátov možno aj napriek zdanlivo jednotnému stanovisku lídrov deklarovaného spoločným vyhlásením z 26. novembra označiť odlišné prejavy v priebehu vnútroštátnych rokovaní či individuálnych vyhlásení. V prípade Poľska koncom novembra 2020 hlasovali obe komory parlamentu o prijatí uznesenia vyjadrujúceho podporu vláde v započatom vetovaní rozpočtu EÚ na nadchádzajúce obdobie. Uznesenie schválili len poslanci Sejmu a Senát tak po rokovaní vyzval vládu k včasnému prijatiu navrhovaného

²⁷⁰ V oboch prípadoch by tak maďarské a poľské veto stratilo faktický význam. Zmena právnej povahy dodatočného finančného nástroja by však automaticky vyžadovala rokovania o mechanizme garancie poskytnutých úverov v rámci Fondu obnovy EÚ mimo rámca EÚ a samotný VFR by naďalej podliehal pravidlám definovaným v novoprijatom nariadení.

²⁷¹ EUROPEAN COMMISSION. *Standard Eurobarometer 93: Summer 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2262>

VFR a Fondu Obnovy EÚ. K výzve sa v neskoršom vyjadrení pripojil aj bývalý poľský vicepremiér J. Gowin, ktorý pohrozil možnými predčasnými voľbami v prípade ďalších neúspešných rokovaní.²⁷²

Vyjednávací proces VFR EÚ na obdobie po roku 2020 bol do značnej miery ovplyvnený zvýšeným záujmom lídrov členských štátov EÚ tak v samotnom priebehu vyjednávania ako i v záverečnej fáze rokovaní poznačenej vetovaním najväčšieho finančného balíka EÚ v histórii. Rastúcu intenzitu zapojenia Európskej rady do legislatívnych záležitostí v rozpore so zmluvami je možné sledovať aj na príklade podmieňovania čerpania finančných prostriedkov dodržiavaním zásad právneho štátu a interpretácie prijatej legislatívy v záveroch rokovaní Európskej rady, či návrhu oddelenia Fondu obnovy EÚ a jeho uskutočňovaní na báze medzivládnej zmluvy medzi vybranými členskými štátmi EÚ. Záverečné fázy rokovaní o VFR EÚ po predstavení finančného nástroja priority určeného na obnovu členských štátov EÚ zasiahnutých šírením nového koronavírusu fakticky ukončili iniciatívu Priateľov kohézie vrátane štátov V4 práve v najdôležitejšom období a poukázali tak na veľmi malú vôľu 17 členských štátov pokračovať v kolektívnom vyjednávaní na úkor presadzovania národných záujmov jednotlivých štátov.

Zastavenie akejkoľvek koordinácie ďalších postupov však jednotne neustála ani V4, a napriek deklarovaniu spoločnej pozície na osi Budapešť-Varšava za „vyšehradskú“, Česko a Slovenská republika nepristúpili k podpore vyšehradských partnerov ani pod zámienkou rozpočtového provizória. Aktuálne všetko nasvedčuje tomu, že inštitút právneho štátu bude v čerpaní finančných prostriedkov v budúcich rozpočtoch zohrávať intenzívnejšiu rolu a maďarská a poľská vláda aktuálne nenachádza v odmietaní podmieňovania čerpania finančných prostriedkov podporu ani v najbližších susedných štátoch. V komparatívnom porovnaní Česka a Slovenskej republiky však vzniknuté dôsledky predstavujú pravdepodobne menšie riziko pre Českú republiku. Vychádzajúc z hospodárskeho vývoja a konvergenzie s priemerom EÚ v uplynulom období môžeme predpokladať zmeny v rozpočtových prioritách budúcich českých vlád najmä v dôsledku očakávanej straty predpokladov na čerpanie významnej časti kohéznych príjmov, ktoré budú sprevádzané hľadaním nových partnerstiev garantujúcich úspech v kolektívnom vyjednávaní o financovaní európskych politík.

²⁷² REUTERS. *Non EU budget compromise would lead to early Polish election – deputy PM*. In: Reuters, 2020. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na <https://www.reuters.com/article/uk-eu-budget-poland-idUKKBN28J18X>

4.4.3.1 Stav demokracie a právneho štátu v štátoch Vyšehradskej skupiny

Práve samotný záver rokovaní o VFR pre obdobie po roku 2020 dodatočne upriamil pozornosť na dôležitý aspekt akéhokoľvek posudzovania konzistentnosti štátov V4 v súčasných európskych integračných procesoch. Kumulujúce sa prípady porušovania povinností vyplývajúcich z práva EÚ²⁷³ s priamym presahom na základné hodnoty EÚ zakotvené v článku 2 Zmluvy o EÚ zvýraznili región V4 v priebehu uplynulej dekády na politickej mape Európy omnoho výraznejšie ako zvyšné členské štáty pristupujúce do EÚ po roku 2004. Samotná V4 v dôsledku udalostí (najmä) druhej polovice uplynulej dekády v odbornej literatúre čoraz častejšie čelí symbolickému rozdeľovaniu stredoeurópskeho zoskupenia na formát V2 + 2.²⁷⁴ Takáto vízia vyšehradskej spolupráce je zároveň čoraz častejšie vnímaná aj v zahraničí, o čom svedčia kumulujúce sa vyjadrenia lídrov niektorých ostatných členských štátov či funkcionárov hlavných európskych inštitúcií zohľadňujúcich stav demokracie a právneho štátu v štátoch V4. Pre uplynulé vlády v Maďarsku či Poľsku sa stali charakteristické systematické kroky vedúce k upevňovaniu moci limitujúce funkčnosť základných princípov konštitucionalizmu.

V dôsledku viacerých výziev orgánov EÚ a vybraných členských štátov pristúpila EK v roku 2019 k posilneniu schopnosti únie podporovať a presadzovať právny štát prostredníctvom viacerých novovzniknutých preventívnych inštitútov. Ich súčasťou sa stala aj príprava Výročnej správy o právnom štáte. Prvá uverejnená správa EK zo septembra 2020 kriticky vyhodnotila stav súdnych systémov, protikorupčných rámcov, plurality médií a ďalších otázok týkajúcich sa systému brzd a protiváh.²⁷⁵ V rámci jednotlivých kapitol

²⁷³ Rovnako ako v ostatných členských štátoch, prípady porušovania práva EÚ, ktoré v mnohých prípadoch od počiatku členstva štátov V4 v EÚ vyústili v začatí formálneho konania podľa článku 258 Zmluvy o fungovaní EÚ o porušení povinnosti vyplývajúcej z práva EÚ sa vzťahujú aj na Českú republiku, Maďarsko, Poľsko a Slovenskú republiku. Vychádzajúc z údajov dostupných v databáze EK o rozhodnutiach o porušení povinností a výročných správ EK monitorujúcich dodržiavanie práva EÚ v členských štátoch, EK začala v období rokov 2012 – 2020 voči štátom V4 spolu 1027 konaní o porušení povinnosti, z ktorých 286 viedla voči Poľsku, 279 voči Maďarsku, 260 voči Českej republike a 202 voči Slovenskej republike. V danom období začala EK voči členským štátom celkom 7289 konaní. Berúc do úvahy celoeurópske porovnanie v rámci EÚ27, resp. EÚ28, počet začatých konaní o porušení povinnosti voči štátom V4 nie je možné považovať za výrazne vysoký. Charakteristickými sa však pre Maďarsko a Poľsko v priebehu uplynulej dekády stali prípady začatia konaní o porušení povinnosti priamo spájané s porušovaním základných hodnôt EÚ stanovených v článku 2 Zmluvy o EÚ. EUROPEAN COMMISSION. *Annual reports on monitoring the application of EU law*. [online]. In: European Commission, 2022. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/publications/annual-reports-monitoring-application-eu-law_en

²⁷⁴ Pozri napr. SCOTT, James Wesley. Visegrád four political regionalism as a critical reflection of Europeanization: deciphering the „Illiberal Turn“. In: *Eurasian Geography and Economics*, 2021. [online]. In: Eurasian Geography and Economics, 2021. [cit. 2022-02-15]. Dostupné na <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15387216.2021.1972023?scroll=top&needAccess=true>

²⁷⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Communication - 2020 Rule of Law Report: The rule of law situation in the European Union*. [online]. In: European Commission, 2022. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/publications/2020-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en

správy vzťahujúcich sa na 27 členských štátov EK v záveroch pozitívne hodnotila prebiehajúce reformy súdnictva a prokuratúry v Českej republike a súhrn očakávaných reforiem súdnictva novo-nastupujúcej vlády po parlamentných voľbách na Slovensku začiatkom roku 2020. Naopak, v prípade Maďarska a Poľska správa predovšetkým zhrňa obavy vyplývajúce z nezávislosti súdnictva v oboch štátoch, čo viedlo EK v roku 2017 k začatiu postupu podľa článku 7 Lisabonskej zmluvy so zreteľom na situáciu v oblasti právneho štátu a demokracie v Poľsku a o rok neskôr na podnet EP k začatiu postupu voči Maďarsku. V prípade všetkých štyroch štátov zároveň EK v správe vyslovila obavy vyplývajúce z vlastníctva médií, ktoré sú v prípade Maďarska a Poľska navyše znásobené nezávislosťou médií a regulačných mediálnych orgánov.²⁷⁶

V poradí druhá hodnotiaca Správa o právnom štáte vydaná EK v júli 2021 vo všeobecnosti nadviazala na skôr spomenuté skutočnosti naďalej kritizujúc stav právneho štátu najmä v oblasti del'by moci a nezávislosti súdnictva či médií predovšetkým v Maďarsku a Poľsku.²⁷⁷ Súčasťou hodnotiacej správy sa v prípade štátov V4 stalo pozitívne vyzdvihnutie viacerých uskutočnených legislatívnych zmien a započatie, resp. priebeh reforiem vybraných politík, ktoré však zároveň EK v prípade Maďarska a Poľska označila za nedostatočné pre ochranu základných hodnôt EÚ stanovených v zakladajúcich zmluvách. V porovnaní s prvou publikovanou správou navyše EK kritizuje viaceré krízové opatrenia a ich dôsledky na fungovanie právneho štátu vo V4 a prípady porušovania základných práv LGBTIQ osôb vo forme prijatej legislatívy v Maďarsku²⁷⁸ a regionálnych uznesení v Poľsku.²⁷⁹ Odhliadnuc od hodnotiacich správ EÚ či pozícií jednotlivých štátov a lídrov vybraných členských štátov trendy úpadku demokracie či porušovania základných princípov právneho štátu v jednotlivých štátoch V4 rozlišujú aj viaceré správy a reporty think-tankov či neziskových organizácií. V hodnotiacich správach niektorých z nich predstavuje Maďarsko spolu s Poľskom dlhodobo členské štáty EÚ s najnižším hodnotením stavu

²⁷⁶ EUROPEAN COMMISSION. *Communication - 2020 Rule of Law Report: The rule of law situation in the European Union*. [online]. In: European Commission, 2022. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/publications/2020-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en

²⁷⁷ EUROPEAN COMMISSION. *Communication - 2021 Rule of Law Report: The rule of law situation in the European Union*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report/2021-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en

²⁷⁸ Pozri napr. EUROPEAN COMMISSION. *December infringements package: key decisions*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2022-01-18]. Dostupné na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_21_6201

²⁷⁹ Pozri napr. EUROPEAN COMMISSION. *EU founding values: Commission starts legal action against Hungary and Poland for violations of fundamental rights of LGBTIQ people*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-10-22]. Dostupné na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3668

demokracie a ochrany ľudských práv, systému báz a protiváh a dodržiavania princípov právneho štátu.²⁸⁰

Práve započaté a stále prebiehajúce konanie podľa článku 7 Lisabonskej zmluvy voči Poľsku a Maďarsku sa v priebehu uplynulých rokov stalo významným aspektom odlišovania členstva jednotlivých štátov V4 v EÚ. Kumulujúce sa prípady porušovania základných hodnôt EÚ, ktoré podkladajú začaté konania EK (predovšetkým) voči Maďarsku a Poľsku,²⁸¹ rozsudky Súdneho dvora EÚ, či samotné spustenie mechanizmu podľa článku 7 Lisabonskej zmluvy, bezpochyby predstavujú významné hrozby s ďalekosiahlymi dopadmi na samotné členské štáty EÚ, či EÚ ako takú. V slede udalostí z konca roka 2020 súčasné vlády v Maďarsku a Poľsku poukázali na možnosti blokovania prijatia konsenzuálnych rozhodnutí (v tomto prípade rozpočtu EÚ na obdobie najbližších rokov) v prípade podmieňovania vybraných aspektov členstva (čerpania finančných prostriedkov) dodržiavaním zásad právneho štátu.

So stavom právneho štátu v Poľsku súvisia aj ďalšie významné míľniky, ktoré v uplynulých rokoch poukázali na krehkosť základných hodnôt EÚ. Symbolickými prípadmi sa stalo odmietnutie vydania poľských občanov napr. z Írska, Holandska alebo Nemecka,²⁸² či spochybnenie prednosti práva EÚ pred Ústavou Poľskej republiky v rozsudkoch Ústavného súdu z júla a októbra 2021, v nadväznosti na ktoré EK začala v decembri 2021 voči Poľsku nateraz posledné konanie pre porušenie povinnosti s priamym odvolaním na porušenie základných hodnôt EÚ.²⁸³ Podobne ako v prípade Poľska, maďarská vláda v roku 2021 podala na Ústavný súd podnet na posúdenie prednosti práva EÚ pred maďarským právom na základe skôr vydaného rozsudku Súdneho dvora EÚ v otázke maďarského

²⁸⁰ Pozri napr. FREEDOM HOUSE. *Nations in Transit: Methodology*. [online]. In: Freedom House, 2022. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na <https://freedomhouse.org/reports/nations-transit/nations-transit-methodology> Alebo THE ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT. *Democracy Index 2020: In sickness and in health?* [online]. In: The Economist Intelligence Unit, 2021, s. 56. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2020/> alebo ALIZADA, Nazifa et al. *Autocratization Turns Viral. Democracy Report 2021*. [online]. In: Varieties of Democracy, 2021, s. 13. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na https://www.v-dem.net/static/website/files/dr/dr_2021.pdf

²⁸¹ Čiastočný prehľad začatých konaní o porušení povinnosti odkazujúcich na porušovanie základných hodnôt EÚ v Maďarsku a Poľsku je dostupný aj na CREGO, Maria Diaz. et al. *Protecting EU common values within the Member States: An overview of monitoring, prevention and enforcement mechanisms at EU level*. Brussels: EPRS, 2020. s. 57-58. ISBN 978-92-846-7161-8.

²⁸² WÓJCIK, Anna. *Muzzle Law leads German court to refuse extradition of a Pole to Poland under the European Arrest Warrant*. In: Rule of law, 2020. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na <https://ruleoflaw.pl/muzzle-act-leads-german-to-refuse-extradition-of-a-pole-to-poland-under-the-european-arrest-warrant/>

²⁸³ V decembri 2021 Ústavný súd zamietol možnosť spochybnenia rozsudku Súdneho dvora EÚ a nepristúpil tak k spochybneniu prednosti práva EÚ. PORTER, Fred. *Hungary Constitutional Court rules against Orban government in EU migrant decision*. [online]. In: Jurist, 2021. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na <https://www.jurist.org/news/2021/12/hungary-constitutional-court-rules-against-orban-government-in-eu-migrant-decision/>

utečeneckého zákona. Ďalšie nedodržovanie základných hodnôt EÚ v tých-ktorých členských štátoch tak bezpochyby môže napr. v prípade neuznávania rozhodnutí vnútroštátnych súdov vyústiť vo významných obmedzeniach fungovania jednotného trhu a ešte väčšmi naštříbiť súčasné dynamiky v rámci štátov V4. Nad'alej prebiehajúce vypočítia Maďarska a Poľska ani začiatkom roka 2022 nevedli k uskutočneniu hlasovania Rady EÚ o riziku vážneho porušenia hodnôt EÚ, ktoré by viedlo k spusteniu druhej, sankčnej časti mechanizmu podľa článku 7 Lisabonskej zmluvy. Odlišné percepcie striktného podmieňovania vybraných aspektov členstva štátov v EÚ dodržiavaním práva EÚ vrátane základných hodnôt stanovených v článku 2 Zmluvy o EÚ naprieč štátmi V4 však nateraz poukázali na limity koordinovania pozícií jednotlivých štátov. Dodatočné prehlbovanie inštitútu právneho štátu vo vybraných aspektoch európskej integrácie sa bezpochyby v nadchádzajúcom období môže prejaviť v ďalších trendoch internej koordinácie pozícií štátov V4.

5 Diskusia

Štyri štáty stredoeurópskeho regiónu, Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovenská republika sa stali predmetom výskumu zameraného na komparatívne analýzy hospodárskeho či politického vývoja z viacerých príčin. Štvorica štátov zoskupených v rámci Vyšehradskej skupiny má mnohé spoločné historické a kultúrne charakteristiky či pozíciu v systéme medzinárodných vzťahov. Nemenej dôležitým aspektom povzbudzujúcim k publikácii odborných štúdií zameraných na samotnú existenciu Vyšehradskej skupiny v období poslednej dekády uplynulého storočia sa stal rozpad bipolarity a započatie hospodársko-politických transformačných procesov v priestore strednej Európy. Po naplnení cieľov zakladajúcej deklarácie Vyšehradskej skupiny a úspešnom ukončení integračných procesov jednotlivých štátov do EÚ či NATO sa stali práve otázky vyplývajúce z integrácie štátov predmetom kontinuálneho výskumu zameraného na komparatívne analýzy samotného členstva štátov V4 v menovaných štruktúrach a širší komplex súvisiacich skutočností. Napriek vysokej popularite témy členstva štátov V4 v EÚ v odbornej literatúre, registrujeme absenciu komplexných štúdií analyzujúcich širšie spektrum súvislostí vo vzťahu k danej problematike. Práve so zámerom vytvorenia takejto štúdie bola navrhovaná a následne spracovaná táto dizertačná práca. Máme za to, že jej hlavný prínos spočíva najmä v jej komplexnosti. Jednotlivé časti dizertačnej práce poskytujú v rámci limitovaného rozsahu komplexný obraz o konzistentnosti štátov zoskupenia v kontexte členstva v EÚ a zároveň vytvárajú priestor pre ďalšie rozpracovanie v rámci danej problematiky výskumu.

Odborná literatúra vo všeobecnosti v priebehu uplynulých dvoch dekád častokrát k Vyšehradskej skupine pristupuje ako ku relatívne konzistentnému formátu v kontexte členstva v EÚ argumentujúc najmä vyššie spomenutými skutočnosťami a nepravidelnými prípadmi koordinácie spoločných pozícií vo vybraných oblastiach politik EÚ. Reakcie na viaceré významné míľniky modernej európskej integrácie, vybrané politiky EÚ, spustenie diskurzu o budúcnosti Európskej únie a v neposlednom rade aj vývoj domácich politických scén však naznačujú, že geografická blízkosť, spoločná história, obdobná cesta politicko-hospodárskej transformácie či nespočetné množstvo stretnutí lídrov a zástupcov štátov rôznych inšancií nerobí z Vyšehradskej skupiny automaticky konzistentný formát v kontexte členstva v EÚ. Práve naopak, máme za to, že jednotlivé časti dizertačnej práce poukazujú na široké spektrum odlišností, ktoré dokazujú, že jednotlivé štáty Vyšehradskej skupiny môžu v rámci EÚ častokrát nachádzať výraznejšie prieniky či paralely tak v otázke

hlasovania štátov v rámci legislatívneho procesu EÚ, ako i podobnosti trendov hospodárskeho vývoja či pozícií štátov k vybraným politikám, resp. oblastiam súčasnej európskej integrácie s ďalšími členskými štátmi. Tieto tvrdenia preukazuje viacero zistených skutočností, na ktoré v práci explicitne či okrajovo poukazujeme.

Zistenia vzťahujúce sa na konzistentnosť Vyšehradskej skupiny v EÚ môžeme rozdeliť do troch hlavných kategórií. Prvou z nich je hlasovanie štyroch štátov v Rade EÚ. V prvej časti štvrtej kapitoly sme na základe uskutočneného algoritmickeho výpočtu nominálnej rokovacej sily štátov V4 potvrdili prvú výskumnú hypotézu H1: *V dôsledku vystúpenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie došlo v prípade všetkých štyroch štátov Vyšehradskej skupiny k zvýšeniu nominálnej rokovacej sily v rámci rozhodovacieho procesu EÚ systémom kvalifikovanej väčšiny.* Dodatočné posilnenie rokovacej sily Poľska (v relatívnom vyjadrení najvyššie spomedzi všetkých členských štátov) v relatívnom vyjadrení výrazne prevýšilo kombinované posilnenie rokovacej pozície troch ďalších štátov zoskupenia, avšak vo všeobecnosti naďalej zostáva v platnosti fakt, že v prípade hlasovania Rady EÚ systémom kvalifikovanej väčšiny Česká republika, Maďarsko a Slovenská republika kombinovanou úrovňou rokovacej sily prevyšujú rokovaciu silu Poľska napriek výrazne nižšiemu počtu zastupovaného obyvateľstva v jednotlivých štátoch. Kombinovane štáty V4 po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska disponujú spoločne rokovacou silou v rámci hlasovania kvalifikovanou väčšinou na úrovni 14,52995 % celkovej rokovacej sily členských štátov EÚ, čím prevyšujú aj rokovaciu silu Nemecka s populáciou prevyšujúcou 83 miliónov obyvateľov či dokonca napr. koalíciu Francúzska a Rumunska, štátov, ktoré sa spoločne podieľajú takmer na jednej pätine súčasnej populácie EÚ.

Vychádzajúc z analýzy všetkých hlasovaní v rámci legislatívneho procesu v Rade EÚ, v ktorých štáty V4 hlasovali proti prijatiu legislatívy, resp. sa hlasovania zdržali, v analyzovanom období nenachádzame žiadny prípad zhodného hlasovania všetkých štyroch štátov súčasne. Výsledky analýzy preukázali jeden prípad koordinovaného hlasovania troch štátov proti prijatiu legislatívy a štyri prípady (v rôznych zloženiach) koordinovaného zdržania sa hlasovania trojicou štátov Vyšehradu. Na základe týchto zistení sa nepotvrdila hypotéza H2: *Štáty Vyšehradskej skupiny aktívne využívajú potenciál rokovacej sily v podobe vytvárania blokujúcej menšiny v rámci hlasovania v Rade Európskej únie systémom kvalifikovanej väčšiny.*

Druhou kategóriou zistení sú charakteristiky hospodárskeho vývoja a konvergencie štátov Vyšehradskej skupiny v kontexte členstva v EÚ. Vychádzajúc zo zistených

skutočností poukazujeme na existenciu viacerých odlišností vo vývoji vybraných makroekonomických ukazovateľov národného hospodárstva, či ďalších determinantov hospodárskeho rastu v jednotlivých štátoch. Berúc do úvahy výsledky klastrovej analýzy trendov hospodárskeho vývoja v jednotlivých štátoch usudzujeme, že miera konzistentnosti trendov hospodárskeho vývoja štyroch štátov je z agregátneho hľadiska nízka. Vysoká miera podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v štyroch štátoch bola preukázaná v období od vstupu štátov do EÚ len v rámci štvorročného (prerušeného) obdobia. Naopak, klastrová analýza preukázala obzvlášť vysokú mieru podobnosti trendov hospodárskeho vývoja po roku 2004 v rámci trojice vyšehradských štátov bez účasti Českej republiky v deviatich z celkovo sedemnástich rokov referenčného obdobia. Preukázaná podobnosť sa týka predovšetkým obdobia od vypuknutia finančnej krízy až do roku 2016. V prípade hospodárskeho vývoja Českej republiky, počnúc rokom 2004 sme preukázali vyššiu mieru podobnosti trendov hospodárskeho vývoja s niektorými inými členskými štátmi EÚ, predovšetkým Slovinskom či Maltou a významný prienik možno sledovať aj v porovnaní s trendmi hospodárskeho vývoja v severských členských štátoch EÚ. Naopak, v prípade trojice zvyšných štátov V4 existuje najvyššia miera podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v porovnaní s Bulharskom, Litvou, Lotyšskom a Rumunskom. Na základe vyššie uvedených skutočností sa preto nepotvrdila hypotéza H3: *Pre štáty Vyšehradskej skupiny je v rámci členskej základne Európskej únie charakteristická vysoká miera podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v období 2004 – 2020.*

Tretia kategória zistení sa vzťahuje na zapojenie štátov V4 do vybraných politík EÚ, resp. politík posilnenej spolupráce za neúplnej účasti členských štátov EÚ a pozície štátov V4 k ďalším vybraným politikám, resp. aspektom európskej integrácie. Vychádzajúc zo zistených skutočností poukazujeme na existenciu nejednotného zapojenia štátov V4 do vybraných politík, čo vypovedá o odlišnej pozícii jednotlivých štátov k hlbšej integrácii vo vybraných oblastiach. Tieto rozdiely v zapojení štátov V4 sú charakteristické aj pre tie oblasti politík, ktoré sa po roku 2017 stali súčasťou diskurzu o budúcnosti Európy, najmä vo vzťahu k scenáru viacrýchlostnej EÚ. Napriek tomu však jednotlivé štáty regiónu V4 po roku 2017 vo všeobecnosti neprejavujú zvýšený záujem o integráciu do potenciálnych politík jadra a v mnohých oblastiach či politikách posilnenej spolupráce zastávajú naďalej status kandidátskej, resp. nečlenskej krajiny. Zatiaľ čo Slovenská republika je členom takmer všetkých iniciatív posilnenej spolupráce, najmenej integrovaným štátom v rámci hospodárskych a fiškálnych politík, politík oblasti spravodlivosti a vnútra či vonkajšej bezpečnosti a obrany je Poľsko. Na rozdiel od pretrvávajúcej relatívne konzistentnej pozície

v otázkach manažmentu migračnej a azylovej politiky EÚ, percepcia základných hodnôt EÚ a podmieňovanie vybraných aspektov členstva v EÚ ich dodržiavaním sa v rámci regiónu V4 v súčasnosti významne líši. Na základe komparatívnej analýzy zapojenia štátov do politik EÚ a našich zistení sa potvrdila hypotéza H4: *Slovenská republika predstavuje spomedzi štátov Vyšehradskej skupiny najviac integrovaný členský štát v rámci európskych politik a iniciatív posilnenej spolupráce v dôsledku čoho spĺňa najviac predpokladov na účasť v jadre európskej integrácie podľa scenára viacrýchlostnej Európy.*

Jednotlivé kapitoly výskumnej časti práce poukazujú na diferencované pozície štátov V4 k vybraným aspektom európskej integrácie, resp. politikám EÚ, čo podkladajú výsledky komparatívnych analýz hlasovania štátov v rámci legislatívneho procesu EÚ, aktuálne odlišné zapojenie štátov do viacerých oblastí integračných politik či odlišné pozície štátov k vybraným aspektom európskej integrácie, resp. nejednotné predstavy o budúcnosti EÚ a členstve jednotlivých štátov v nej. Odhliadnuc od diferencovaných pozícií vo vybraných aspektoch súčasnej európskej integrácie prináša Vyšehradska skupina ako neformálne zoskupenie štyroch postkomunistických štátov viacero perspektívnych námetov na naväzujúci výskum vo viacerých oblastiach európskej integrácie, nejednotnej zahraničnej politiky jednotlivých štátov V4 vo vzťahu k svetovým či regionálnym mocnostiam, vybraným udalostiam či už v našom geopolitickom regióne alebo za jeho hranicou. Práve v odpovedi na najdôležitejšie míľniky medzinárodných vzťahov v priebehu uplynulých rokov možno sledovať odlišné prvky zahraničných politik a bilaterálnych vzťahov jednotlivých štátov V4 napr. so Spojenými štátmi americkými, Ruskou federáciou či Čínskou ľudovou republikou, ktoré sú častokrát podložené aj vybranými aspektmi intenzity hospodárskych vzťahov štátov V4 s menovanými mocnosťami. Samostatnou kategóriou nekonzistentných pozícií štátov V4 sa v uplynulých rokoch stali odlišné percepcie Ruskej federácie a odlišná podpora započatých sankčných opatrení EÚ voči Rusku po anexii Krymu v roku 2014. Neprehliadnuteľným aspektom, ktorý v priebehu uplynulých dvoch rokov významne ovplyvňoval trendy vnútroštátnych politik (nielen) v regióne V4 sa stalo vypuknutie a šírenie pandémie koronavírusu vo svetovom hospodárstve. Práve šírenie nového vírusu, ktoré je aj koncom roka 2021 vo svetovom spoločenstve naďalej hlavnou témou dňa, vytvorilo dodatočnú úrodnú pôdu pre rast populizmu a šírenie dezinformácií, ktoré do istej miery prispievajú k zmenám percepcie EÚ, jej budúcnosti, resp. samotných európskych integračných politik v jednotlivých členských štátoch EÚ. Región Vyšehradskej skupiny nie je v tomto ohľade žiadnou výnimkou.

Záver

Vyšehradská skupina v kontexte EÚ predstavuje regionálne zoskupenie štyroch susediacich členských štátov v regióne strednej Európy. Najmä v období po roku 1989 a neskoršom založení V4 v odbornej literatúre dochádza k rastúcemu výskumnému záujmu o región pozostávajúci zo súčasnej Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky najmä v dôsledku započatých transformačných procesov, proklamovania spoločne zdieľaných cieľov vnútroštátnej i zahraničnej politiky a vytvárania formátov koordinovanej spolupráce. Po spoločnej integrácii štátov do európskych a transatlantických štruktúr sa v roku 2004 začína písať nová, stále prebiehajúca kapitola histórie všetkých štyroch štátov zoskupenia. Odhliadnuc od členstva štátov v ďalších medzinárodných organizáciách regionálneho či globálneho charakteru je práve členstvo štátov v EÚ najčastejším predmetom tak verejného ako i odborného diskurzu.

Predkladaná záverečná práca sa venovala vybraným ekonomickým a politickým aspektom členstva štvorice menovaných štátov V4 v EÚ. Hlavným cieľom práce je na základe vhodne stanovených metód použitých pri jej spracovaní posúdiť konzistentnosť Vyšehradskej skupiny ako neformálneho zoskupenia štyroch stredoeurópskych štátov v rámci Európskej únie. K naplneniu hlavného cieľa dizertačnej práce nám dopomohlo päť čiastkových cieľov a štyri hypotézy.

V prvej kapitole práce sme v prvom rade v stručnosti priblížili samotný vznik a ciele V4 stanovené v roku 1991 v zakladajúcej deklarácii. V ďalšej časti sme priblížili prístupové procesy jednotlivých štátov do EÚ a obdobie spolupráce po roku 2004. V posledných častiach prvej kapitoly z teoretického hľadiska vymedzujeme vyšehradské štáty podľa hospodárskej a geografickej významnosti v kontexte EÚ, resp. systému medzinárodných vzťahov a predkladáme stručný prehľad použitej literatúry a zdrojov využitých pri písaní dizertačnej práce. Na základe zistených skutočností týkajúcich sa vyššie uvedeného sme dospeli k naplneniu prvého čiastkového cieľa práce ktorým bolo teoretické vymedzenie veľkosti a zastúpenia štyroch štátov v rámci EÚ. V4 považujeme za zoskupenie pozostávajúce z trojice malých členských štátov – Českej republiky, Maďarska a Slovenskej republiky, a Poľska – ako jediného veľkého členského štátu EÚ v rámci zoskupenia.

V druhej a tretej kapitole dizertačnej práce sme postupne definovali hlavný cieľ práce, čiastkové ciele, metodiku a metódy, ktoré boli pri písaní dizertačnej práce použité.

Štvrtá kapitola je rozdelená do štyroch hlavných podkapitol zameraných na výskum konzistentnosti štátov V4 v kontexte členstva v EÚ. K samotnému hodnoteniu

konzistentnosti sme pristupovali na základe analýzy troch zvolených oblastí, ktorými je konzistentnosť hlasovania štátov v Rade EÚ, konzistentnosť hospodárskeho vývoja v priebehu obdobia členstva štátov v EÚ a konzistentnosť zapojenia štátov do vybraných politík EÚ, resp. pozícií štátov k vybraným míľnikom a aspektom európskej integrácie v uplynulom období.

V prvej časti štvrtej kapitoly sme použitím algoritmickeho výpočtu rozloženia nominálnej rokovacej sily v rámci EÚ kvantifikovali rokovaciu silu štátov V4 pred a po poslednej výraznej zmene rozloženia rokovacej sily medzi jednotlivé členské štáty v rámci hlasovania v Rade EÚ. Vychádzajúc z výsledkov výpočtov indexových hodnôt sme preukázali, že všetky štáty V4 v dôsledku brexitu (v dôsledku ktorého došlo k poslednej významnej zmene rokovacej sily štátov) dodatočne posilnili svoju rokovaciu pozíciu na úkor ôsmich členských štátov EÚ s najnižším počtom obyvateľov. V druhej časti štvrtej kapitoly sme sa venovali analýze hlasovania štátov V4 v Rade EÚ. Vychádzajúc z analýzy hlasovaní za účasti štátov V4 časovo ohraničených druhou dekadou 21. storočia sme v hlasovaniach štyroch štátov preukázali niekoľko dôležitých trendov a skutočností. Dvojicou štátov s najvyššou zhodou v hlasovaní štátov V4 v rámci sledovaného obdobia je Česká republika a Slovenská republika. Napriek tomu, že v rámci skupiny členských štátov EÚ nachádzame v rovnakom období aj vyššie miery zhody hlasovania, menovaná kombinácia štátov V4 jednoznačne prevyšuje mieru zhody dvojíc štátov v ostatných zloženiach. Popri vysokej zhode v hlasovaní Českej republiky a Slovenska sa druhým trendom hlasovania štátov V4 v Rade EÚ stala v európskom porovnaní vysoká zhoda v blokovaní prijatia legislatívy, resp. zdržania sa hlasovania v prípade Maďarska a Poľska. Z agregátneho hľadiska v rámci analyzovaných hlasovaní miera zhody v rovnakom hlasovaní všetkých štyroch štátov dosiahla úroveň približne 91,25 % čo v rámci celoeurópskeho porovnania v žiadnom prípade nie je možné považovať za najvyššiu hlasovaciu zhodu v kontexte štyroch členských štátov. Takmer 9 % nejednotných hlasovaní vyvstáva najmä z vysokého množstva prípadov hlasovania individuálneho štátu V4 proti prijatiu legislatívy, resp. zdržania sa hlasovania. Vychádzajúc z analýzy uskutočnených hlasovaní sa prikláňame k tvrdeniu, že v otázke prijímania legislatívy na pôde EÚ nepredstavuje V4 obzvlášť konzistentnú koalíciu členských štátov, práve naopak, na výsledkoch hlasovania môžeme sledovať dva vyššie uvedené trendy potvrdzujúce rozdelenie V4 na dve skupiny štátov pozostávajúce z dvojíc Česká republika – Slovenská republika a Maďarsko – Poľsko. Kvantifikovaním rokovacej sily štátov a jej doplnením o vyslovenie záverov o konzistentnosti hlasovania štátov Vyšehradskej skupiny sme dospeli k naplneniu druhého čiastkového cieľa práce.

V tretej časti štvrtej kapitoly predkladáme predovšetkým stručné komparatívne analýzy vývoja vybraných makroekonomických ukazovateľov štátov V4 v európskom porovnaní a klastrovú analýzu trendov hospodárskeho vývoja všetkých členských štátov EÚ, ktoré nám pomohli k naplneniu tretieho čiastkového cieľa dizertačnej práce. Vychádzajúc z klastrovej analýzy trendov hospodárskeho vývoja v jednotlivých štátoch usudzujeme, že miera konzistentnosti hospodárskeho vývoja štyroch štátov je z agregátneho hľadiska nízka. Základným prvkom odlišujúcim hospodársky vývoj jednotlivých štátov v rámci skupiny sa v priebehu členstva v EÚ stal rozdielny hospodársky vývoj v Českej republike vo vzájomnom porovnaní s ostatnými štátmi. Odhliadnuc od Českej republiky však mieru podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v Maďarsku, Poľsku a Slovenskej republike v rámci sledovaného obdobia ohraničeného samotným členstvom v EÚ môžeme označiť v kontexte 28, resp. 27 členských štátoch za významnú. Ďalšie rozdielne trendy hospodárskeho vývoja štátov V4 v kontexte EÚ sme preukázali analýzou intenzívnosti prílevu a podielu zásoby PZI na HDP. Z hľadiska konvergencie štátov V4 s priemernou úrovňou HDP či HND per capita EÚ v ŠKS naďalej existujú významné rozdiely v úrovni konvergencie Českej republiky a trojice zvyšných štátov, ktoré boli charakteristické aj v období vstupu štátov do EÚ. Vo všeobecnosti platí, že štáty V4 patria k významným čistým príjemcom finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ. Vychádzajúc z referenčného obdobia členstva štátov v EÚ sa však čistá rozpočtová pozícia v prepočte na jedného obyvateľa v rámci skupiny výrazne líši, najmä však v prípade porovnania Maďarska so zvyškom skupiny.

V poslednej časti štvrtej kapitoly predkladáme komparatívnu analýzu zapojenia štátov do vybraných politík EÚ a pozícií štátov k vybraným míľnikom a aspektom európskej integrácie v uplynulom období. Na základe komparatívnej analýzy pozícií jednotlivých štátov k otázke budúcnosti európskej integrácie zisťujeme, že pozícia štátov V4 k predstaveným scenárom budúcnosti EÚ nie je konzistentná. Čiastočným spoločným prienikom pozícií je fakt, že v prípade scenáru viacrýchlostnej Európy všetky štyri štáty zdieľajú odmietavý postoj k prípadnému vylúčeniu štátov na perifériu európskej integrácie, ktorá by vyplývala z neúčasti členských štátov na tých politikách, ktoré sú po roku 2017 najčastejšie diskutované ako politiky potenciálneho jadra. Napriek tomu však v prípade štátov V4 po roku 2017 nedošlo k integrácii do potenciálnych politík jadra a v mnohých oblastiach či politikách posilnenej spolupráce zastávajú naďalej status kandidátskej, resp. nečlenskej krajiny. Tieto integračné rozdiely sú charakteristické tak pre hospodárske a fiškálne politiky, ako i politiky v oblasti spravodlivosti a vnútra či vonkajšej bezpečnosti

a obrany. Komparatívnou analýzou sme naplnili štvrtý čiastkový cieľ dizertačnej práce. V záverečných častiach štvrtej kapitoly sme pristúpili k naplneniu posledného čiastkového cieľa postupnou analýzou pozícií štátov V4 k migračnej a azylovej politike EÚ a k poslednému prijatému VFR EÚ. Vychádzajúc z analýzy pozícií štátov sme preukázali, že štáty V4 vo vzťahu k vypuknutiu migračnej krízy a jej následnému manažmentu na úrovni EÚ zaujali vo všeobecnosti konzistentný prístup. Konzistentné stanovisko skupiny v otázke migračnej a azylovej politiky EÚ bolo navyše potvrdené spoločným vyhlásením aj po predstavení Nového paktu o migrácii a azyle koncom roka 2020. Téma migrácie a azylu tak naďalej v regióne V4 v uplynulých rokoch predstavovala jednu z najvýznamnejších oblastí politik EÚ s panujúcou zhodou k vybraným nástrojom manažmentu migračných tlakov a poskytovania azylu. Naopak rozdelenie štátov Vyšehrada na dve skupiny štátov v druhej polovici roku 2020 priniesli záverečné fázy rokovaní členských štátov o nadchádzajúcom VFR EÚ, najmä v otázke podmieňovania čerpania finančných prostriedkov dodržiavaním princípov právneho štátu. Zohľadnenie nových pravidiel čerpania finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ po roku 2020 tak do V4 vnieslo významný aspekt, ktorý môže mať v prípade ďalšieho prehľbovania inštitútu právneho štátu či dodržiavania základných hodnôt v súvislosti s členstvom v EÚ výrazné dopady na ďalšiu dynamiku skupiny. Konzistentnosť Vyšehradskej skupiny tak z hľadiska internej funkcionality ako i percepcie optikou externých inštitúcií v období po vypuknutí migračnej krízy EÚ a v období počnúc záverečnými rokovaniami o VFR EÚ po roku 2020 vykazuje diametrálne odlišné trendy.

Implicitným zhrnutím jednotlivých kapitol dizertačnej práce a jej čiastkových cieľov dostávame komplexný obraz o predmete skúmanej problematiky. Na základe zistených skutočností nie je možné explicitne vysloviť jednoznačný záver o tom, či V4 v kontexte EÚ predstavuje konzistentné alebo nekonzistentné zoskupenie štyroch členských štátov EÚ. Viaceré zistenia poukazujú na fakt, že v rámci skupiny štyroch štátov existujú významné limity v konzistentnosti zoskupenia v kontexte EÚ. Tieto limity sú pritom charakteristické pre hlasovanie štátov v Rade EÚ v legislatívnom procese EÚ, trendy hospodárskeho vývoja v jednotlivých štátoch v období členstva v EÚ a v neposlednom rade aj pre účasť štátov na vybraných politikách, ktoré sú súčasťou európskych integračných procesov, a pozíciách štátov k vybraným aspektom a politikám súčasnej EÚ. V rámci zistených skutočností vo viacerých prípadoch poukazujeme na významnejšie podobnosti tak v rámci hospodárskych ako i politických aspektov členstva v EÚ, ktoré naznačujú dynamickejšie trendy konzistentnosti vyšehradských štátov vo formátoch V2 + 2, resp. V3 + 1. Zároveň sa však na záver dizertačnej práce odvolávame na výpočet rokovacej pozície štátov V4 v rámci

hlasovaní v Rade EÚ podľa aktuálneho rozdelenia váh hlasov 27 členských štátov. Máme za to, že odhalená kombinovaná sila rokovacej pozície Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenskej republiky predstavuje omnoho významnejší základ pre budovanie víťazných koalícií ako je na prvý pohľad zjavné. Dodatočný nárast rokovacej sily všetkých štátov V4 po vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska tak predstavuje významný aspekt akýchkoľvek úvah o súčasnom a budúcom pôsobení V4 v systéme európskej integrácie. Dôležitým prvkom akéhokoľvek posudzovania konzistentnosti štátov V4 v kontexte EÚ sa však v uplynulom období stáva práve problematika dodržiavania základných hodnôt EÚ, ktorá dlhodobo púta pozornosť (nielen) európskych inštitúcií či ďalších členských štátov EÚ. Vychádzajúc z predpokladu pokračujúceho trendu porušovania základných hodnôt EÚ, ktoré nateraz v dvoch štátoch V4 vyústilo v začatí viac než desiatky konaní o porušení povinnosti, resp. samotnom spustení mechanizmu podľa článku 7 Lisabonskej zmluvy, a všeobecnej podpory podmieňovania vybraných aspektov členstva väčšou časťou členských štátov EÚ, sa nateraz zdá, že tieto tendencie môžu byť v najbližšom období odzrkadlené tak v konzistentnosti hlasovania štátov V4, ako i vo výraznejšom odlíšení trendov hospodárskeho vývoja v aktuálnom, pokrízovom období, či samotnej integrácii a angažovanosti jednotlivých štátov regiónu v aktuálnych či budúcich politikách EÚ.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje, monografie, odborné časopisy a zborníky

1. ÁGH, Attila. Increasing Populism as a Megatrend in East Central Europe: From Facade Democracies to Velvet Dictatorship. In: *Baltic Journal of Political Science*, 2016, č. 5. s. 21-39. ISSN 2335-2337.
2. BANZHAF, John Francis. Weighted Voting Doesn't Work: A Mathematical Analysis. In: *Rutgers Law Review*, 1965, roč. 19, č. 1, s. 317 – 343. ISSN 0036-0465.
3. BAUEROVÁ, Helena. Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis. In: *Politics in Central Europe*, 2018, roč. 14, č. 2. s. 99-120. ISSN 1801-3422.
4. BAUEROVÁ, Helena. The V4 and European Integration. In: *Politics in Central Europe*, 2018, roč. 14, č. 2. s. 121-139. ISSN 1801-3422.
5. BENČ, Vladimír. *Dve dekády slovensko-rakúskych vzťahov*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2013, str. 11. ISBN 978-80-89356-40-9.
6. BOHLE, Dorothee – GRESKOVITS, Béla. *Capitalist Diversity on Europe's Periphery*. Ithaca: Cornell University Press, 2012. 287 s. ISBN 978-0-8014-5110-2.
7. BUKALSKA, Patrycja – BOCIAN, Mariusz. *A new Visegrad Group in the new European Union – possibilities and opportunities for development*. Warsaw: Centre for Eastern Studies, 2003, s. 17-28.
8. BUNSE, Simone – MAGNETTE, Paul – NICOLAIDIS, Kalypso. *Is the Commission the Small Member States' Best Friend?* Stockholm: Swedish Institute for European Studies, 2005. 50 s. ISBN 91-85129-29-1.
9. COTTEY, Andrew. The Visegrád Group. In: *Subregional Cooperation in the New Europe*. Basingstoke: Palgrave MacMillan, 1999, s. 78. ISBN 978-1-349-27196-2.
10. CREGO, Maria Diaz et al. *Protecting EU common values within the Member States: An overview of monitoring, prevention and enforcement mechanisms at EU level*. Brussels: EPRS, 2020. s. 57-58. ISBN 978-92-846-7161-8.
11. DANDASHLY, Assem. – VERDUN, Amy. *Euro adoption in the Czech republic, Hungary and Poland: Laggards by default and laggards by choice*. In: *Comparative European Politics*, 2018, roč. 16, č. 3, s. 358-412. ISSN 1472-4790.
12. DANGERFIELD, Martin. *Subregional Economic Cooperation in Central and Eastern Europe: The Political Economy of CEFTA*. Cheltenham: Edward Elgar, 2000. 189 s. ISBN 978-1-85898-900-
13. DANGERFIELD, Martin. Visegrad Group cooperation and „Europeanisation“ of new EU member states. In: *Democracy, State and Society: European Integration in Central and Eastern Europe*. Krakow: Jagiellonian University Press, 2011. s. 293-310. ISBN 978-83-233-3208-4
14. DE LANGE, Douwe. EU patent harmonization policy: reconsidering the consequences of the UPCA. In: *Financial Law Review*, 2021, roč. 16, č. 7, s. 1-13. ISSN 1747-1532.

15. DOROZYNSKI, Tomasz. – KUNA-MARSZALEK, Anetta. *Investment Attractiveness. The Case of The Visegrad Group Countries*. In: *Comparative Economic Research*, 2016, roč. 19, č. 1, s. 119-140. ISSN 2082-6737.
16. DRAHOKOUPIL, Jan. *Globalization and the State in Central and Eastern Europe: The politics of foreign direct investment*. Oxon: Routledge, 2009, s. 46. ISBN 978-0-415-46603-5.
17. DRAHOKOUPIL, Jan. The Rise of the Comprador Service Sector: The Politics of State Transformation in Central and Eastern Europe. In: *Polish Sociological Review*, 2008, roč. 57, č. 2, s. 175-189. ISSN 1231-1413.
18. DRAHOKOUPIL, Jan – Galgóczi, Béla. Introduction: *Foreign direct investment in eastern and southern European countries: still an engine of growth?* In: GALGÓCZI, Béla – DRAHOKOUPIL, Jan – BERNACIAK, Magdalena (Ed.). *Foreign investment in eastern and southern European countries: still an engine of growth?* Brussels: European Trade Union Institute, 2015, s. 19-36. ISBN 978-2-87452-390-8.
19. DZURINDA, Mikuláš. Fifteen meaningful years of Visegrad Cooperation. In: *The Visegrad Group – A Central European Constellation*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2006. s. 20-21. ISBN 80-969464-7-1.
20. ENDRE, Sík – SIMONOVITS, Bori – SZEITL, Blanka. Az idegenellenesség alakulása és a bevándorlással kapcsolatos félelmek Magyarországon és a visegrádi országokban. In: *REGIO*, 2016, roč. 24, č. 2, s. 81 – 108.
21. FELSENTHAL, Dan S. – MACHOVER, Moshé. 2001. Myths and meanings of voting power: comments on a symposium, In: *Journal of Theoretical Politics*, roč. 13, č. 1, s. 81 -97. ISSN 0951-6298.
22. FIALA, Petr – KUTÍLEK, Ondřej – PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie. Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018. 805 s. ISBN 978-80-7325-450-6.
23. FIALA, Vlastimil. Decisions Concerning the 'Opt-Out' as an Instrument for Protecting National Interests. In: *Contemporary European Studies*, 2016, roč. 1, č. 1. s. 53-70. ISSN 1805-5133.
24. FUCEC, Adela Anca – MARINESCU, Corina. *Cluster Analysis of the European Countries: The Europe 2020 Point of View*. In: *Proceedings of the 10th International Conference on Intellectual Capital, Knowledge Management and Organisational Learning*, 2013. ISBN 978-1-909507-79-1.
25. GABRISCH, Hubert – STAEHR, Karsten. The Euro Plus Pact: Competitiveness and external capital flows in the EU countries. In: *Revue de l'OFCE*, 2014, roč. 132, č. 1, s. 287-325. ISSN 1777-5647.
26. GNIAZDOWSKI, Mateusz – STRÁŽAY, Tomáš. Slovensko-poľské vzťahy: historické pozadie a regionálny kontext. In: *Súčasný slovensko-poľské vzťahy*. Bratislava: DEVIN printing house, 2016, s. 12-13. ISBN 978-80-89356-45-4.
27. GÓRNIOWICZ, Grzegorz. The Problem of Public Debt. (The Case of Visegrad Group Countries). In: *China-USA Business Review*. 2018, roč. 17, č. 4, s. 191-200. ISSN: 1537-1514.

28. GÖLLNER, Ralf Thomas. The Visegrád Group – A Rising Star Post Brexit? Changing Distribution of Power in the European Council. In *Open Political Science*, 2017, roč. 1, č. 1, s. 1-6. ISSN 2543-8042.
29. GRESKOVITS, Béla. Hungary and Slovakia: Compliance and its Discontent. In: DYSON, Kenneth (Ed.). *The Euro at 10: Europeanization, Power and Convergence*. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 274-291. ISBN 978-0-19-920886-9.
30. GRESKOVITS, Béla. The first shall be the last? Hungary's road to EMU. In: DYSON, Kenneth (Ed.). *Enlarging the Euro Area: External Empowerment and Domestic Transformation in East Central Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 178–196. ISBN 978-0-19-927767-4.
31. HEY, Jeanne A.K. Introducing Small State Foreign Policy. In: *Small States in World Politics: Explaining Foreign Policy Behaviour*. Colorado: Lynne Rienner, 2003, 210 s. ISBN 978- 1-55587-920-4.
32. HUDEC, Martin. Development of the Visegrad Group in the Context of Efforts to Accelerate the Convergence Processes by Joining the European Union. In: *Studia commercialia Bratislavensia*. Bratislava: Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2016, roč. 9, č. 33, s. 26-35. ISSN 1337-7493.
33. IVANOVÁ, Eva – MASÁROVÁ, Jana. Performance evaluation of the Visegrad Group countries. In: *Economic Research – Ekonomika Istraživanja*, 2017, roč. 31, č. 1, s. 270 – 289. ISSN 1848-9664.
34. JIRÁSEK, Jan. *Application of the Charter of Fundamental Rights of the EU in the United Kingdom and Poland According to the Lisbon Treaty*. In: Conference for Young Lawyers, 2008. ISBN 978-80-210-4630-6.
35. JUHÁSZ, Krisztina. Assessing Hungary's Stance on Migration and Asylum in Light of the European and Hungarian Migration Strategies. In: *Politics in Central Europe*, 2017, roč. 13, č. 1. s. 35-54. ISSN 1801-3422.
36. KAROLEWSKI, Ireneusz Pawel – WILGA, Maciej. Poland and the European Union. In *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, 2018. ISBN 978-0-1902-2863-7.
37. KINDLER, Marta. Poland's Perspective on the Intra-European Movement of Poles. Implications and Governance Responses. In: *Between Mobility and Migration: The Multi-Level Governance of Intra-European Movement*. Cham: Springer International Publishing AG, 2018. s. 183-204. ISBN 978-3-319-77990-4.
38. KOWALSKA, Anna S. et al. The Selected Topics for Comparison in Visegrad Four Countries. In: *Economies*. 2018, roč. 6, č. 3, s. 1-15. ISSN: 2227-7099.
39. KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní Politika*. Praha: Ekopress, 2007, 743 s. ISBN 978-80-86929-21-7.
40. KREKÓ, Peter – MAYER, Gregor. Transforming Hungary – together? An analysis of the Fidesz-Jobbik relationship. In: *Transforming the Transformation? The East European Radical Right in the Political Process*. London: Routledge, 2015. s. 396. ISBN 978-113883-1834
41. KURUCZ, Milan. Economic and political factors affecting attitudes of Slovakia and Hungary towards the future of the EU. In: *Economic Annals XXI*, 2018, roč. 172, č. 7-8, s. 28-31. ISSN 1728-6220.

42. Listina zo 6. januára 1336. In: *Rácz, György: Visegrád 1335*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2009, p.177-178. ISBN 978-80.970159-7-8.
43. LEŠKA, Vladimír. Dostihne Slovensko své sousedy na cestě do Evropské unie? In: *Mezinárodní vztahy*, 2000, roč. 35, č. 2, s. 47-51. ISSN 0323-1844.
44. LUKÁŠEK, Libor. *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991-2004*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010, 170 s. ISBN 978-80-246-1859-3.
45. MALOVÁ, Darina. – LÁŠTIC, Erik. – RYBAR, Marek. *Slovensko ako nový členský štát Európskej únie: Výzva z periferie?* Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung, 2005, 184 s. ISBN 80-89149-05-7.
46. MARCZEWSKA-RYTKO, Maria. Accession referenda in the fifth EU enlargement. In: *Annales Universitatis Marie Curie-Sklodowska*, 2015, roč. 22, č. 1, s. 73-89. ISBN 1428-9512.
47. MAZUREK, Jiri. Examination of European Union economic cohesion: A cluster analysis approach. In: *Business and Economic Horizons*, 2014, roč. 9, č. 4, s. 8-17. ISSN 1804-1205.
48. MIHÁLIK, Jaroslav – JANKOLA, Matúš. European Migration Crisis: Poistions, Polarization and Conflict Management of Slovak Political Parties. In: *Baltic Journal of Law & Politics*, 2016, roč. 9, č. 1. s. 1-25. ISSN 2029-0454.
49. MOLNÁR, Tamás Levente (Ed). *Minilateral Cooperation in the EU: Internal Cohesion, Group Dynamics, and Voting Behaviour of Selected State Blocks*. Budapest: Institute for Foreign Affairs and Trade, 2021. 159 s. ISBN 978-963-7039-69-0.
50. MYANT, Martin – DRAHOKOUPIL, Jan. Putting Comparative Capitalism Research in its Place: Varieties of Capitalism in Transition Economies. In: EBENAU, M. – BRUFF, I. – MAY, CH. (Ed.) *New Directions in Critical Comparative Capitalisms Research*. London: Palgrave Macmillan, 2015. s. 155-171. ISBN 978-1-349-49570-2.
51. NEXERA, Vladimír – KRČÁL, Petr. „This is a Controlled Invasion“: The Czech President Miloš Zeman’s Populist Perception of Islam and Immigration as Security Threats. In: *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, 2018, roč. 12, č. 2. s. 1-24. ISSN 2570-5857.
52. OLAF. *The OLAF 2019 report 2019*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. 39 s. ISBN 978-92-76-15677-2.
53. PACHOCKA, Marta. Understanding the Visegrad Group states’ response to the migrant and refugee crises 2014+ in the European Union. In: *Yearbook of Polish European Studies*. Warsaw: Centre for Europe, 2016, roč. 19, s. 101-132. ISSN: 1428-1503.
54. PANKE, Diana. Small States in the European Union: structural disadvantages in EU policy-making and counter-strategies. In *Journal of European Public Policy*, 2010, roč. 17, č. 6, s. 799-817. ISSN 1350-1763.
55. PENROSE, Lionel S. The elementary statistics of majority voting. In *Journal of the Royal Statistical Society*, 1946, roč. 109, č. 1, s. 53 – 57. ISSN 0964-1998.
56. POLAŃCKI, Zbigniew. Poland and the Euro Zone Enlargement: Monetary Policy, ERM II, and Other Issues. In: *Atlantic Economic Journal*, 2004, roč. 32, č. 4, s. 280-292. ISBN 0197-4254.

57. PRISECARU, Petre. Do We Have or Need a Two Speed Europe? In *Academic Journal of Economic Studies*, 2017, roč. 3, č. 3, s. 54-61. ISSN 2457-5836.
58. RÁCZ, György. *Visegrád 1335*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2009. 183 s. ISBN 978-80.970159-7-8.
59. RENOVSÝ, Dušan. CEFTA: Past achievements – New Visions. In: *The Role of CEFTA in the Process of EU Enlargement*. Prague: Association for the Study of International Relations, 1999, s. 11 – 14. ISBN 80-85864-66-5.
60. RUSIŇÁK, Peter. Malé štáty v medzinárodných vzťahoch a ich bezpečnosť. In: *Almanach*, 2010, roč. 5, č. 2, s. 94-102. ISSN 1337-0715.
61. RUSNÁK, Urban. At the Beginning there where 300 Requests. In: *The Visegrad Group – A Central European Constellation*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2006. s. 215-216. ISBN 80-969464-7-1.
62. RUŽEKOVÁ, Viera – KAŠŤÁKOVÁ, Elena. Comparison of the Visegrad group and Baltic countries in terms of multi-criteria competitiveness indicators. In: *Studia commercialia Bratislavensia*, 2018, roč. 39, č. 1, s. 91 – 106. ISSN 1337-7493.
63. SAWICKI, Andrzej. Referendum Campaign on Slovak Republic's Accession to the European Union. In: *Politické vedy*, 2013. roč. 16, č. 4, s. 65-84. ISSN 1335-2741.
64. SHAPLEY, Lloyd S. – Shubik, Martin. A Method for Evaluating the distribution of Power in a Committee System. In *American Political Science Review*, 1954, roč. 48, č. 3, s. 787 – 792. ISSN 0003-0554.
65. SCHWEIGER, Christian. *Exporing the EU's legitimacy crisis: The Dark Heart of Europe*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2016. s. 68. ISBN 978-1-78471-784-1.
66. SMITH, Nicola - PEACE, Michelle - LEE, Donna. Size Matters: Small States and International Studies. In: *International Studies Perspectives*, 2005, roč. 6. č. 3, s. 395-397. ISSN 1528-3577.
67. STEUNENBERG, Bernard - Schmidtchen, Dieter – Koboldt, Christian. Strategic Power in the European Union Evaluating the Distribution of Power in Policy Games. In: *Journal of Theoretical Politics*, 1999, roč. 11, č. 3, s. 339 – 366. ISSN 0951-6298.
68. STRAFFIN, Philip D. The Shapley-Shubik and Banzhaf power indices as probabilities. In: Roth, A.E. (ed.). *The Shapley Value*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988, s. 71 – 82. ISBN 9780521021333.
69. ŠEBEŇOVÁ, Ľubica. European Identity of the Selected Slovak Political Representatives during the Period of Eurozone Crisis. In: *Politické vedy*, 2017. roč. 20, č. 2, s. 67-90. ISSN 1335-2741.
70. ŠKVRNDA, František. Malé štáty ako špecifickí aktéri súčasných medzinárodných vzťahov. In: *Almanach*, 2004. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. ISSN 1337-0715.
71. THORBALLSSON, Baldur – WIVEL, Anders. Small States in the European Union: What Do We Know and What Would We Like to Know? In: *Cambridge Review of International Affairs*, 2006, roč. 19, č. 4, s. 651-668. ISSN 0955-7571.
72. TREBUŇA, Peter. – BÉREŠ, M. *Klasifikácia metód zhlukovania a oblasti ich využitia*. In: *Transfer inovácií*, 2010, č. 16, s. 31-34. ISSN 1337-7094.

73. TÖRÖK, Marián. Tri obdobia dvoch desaťročí zahraničnej politiky Slovenskej republiky. In: *Politické vedy*, 2014, roč. 17, č. 3, s. 112-151. ISSN 1335-2741.
74. TVRDONĚ, Michal. Decomposition of Unemployment: The Case of the Visegrad Group Countries. In: *Ekonomie a Management*. 2016, roč. 19, č. 1, s. 4-16. ISSN: 1212-3609.
75. VARELA, Diego J. – PRADO-DOMINGUEZ, Javier. Negotiating the Lisbon Treaty: Redistribution, Efficiency and Power Indices. In: *Czech Economic Review*, 2012, roč. 6, č. 2, s. 107 – 124. ISSN 1802-9406.
76. VUONGOVÁ, Andrea. Limitation of public debt on the verge of financial crisis. In: *Financial Law Review*, 2020, roč. 20, č. 5, s. 105-117. ISSN 2299-6834.

Zdroje dostupné na internete

77. ALIZADA, Nazifa et al. *Autocratization Turns Viral. Democracy Report 2021*. [online]. In: *Varieties of Democracy*, 2021, s. 13. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na https://www.v-dem.net/static/website/files/dr/dr_2021.pdf
78. *Akt o pristúpení 10 nových štátov a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená Európska únia*. [online]. In: Ministerstvo vnútra SR, 2020. [cit. 2020-09-25]. Dostupné na https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/schengen/Akt%20o%20podmienkach%20pristupenia%20SR.pdf
79. ALLEN & OVERY. *Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe*. [online]. In: Visegradgroup, 2006. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://www.visegradgroup.eu/fdi-in-central-and>
80. AMBROZIAK, Łukasz et al. *The Visegrad Group – 30 Years of Transformation, Integration and Development*. [online]. In: OECD, 2021. [cit. 2020-11-20]. Dostupné na https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2021/02/PIE-Raport-Grupa-Wyszehradzka_EN.pdf
81. AMECO. GNI per capita in PPS. [online]. In: AMECO, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na https://dashboard.tech.ec.europa.eu/qs_digit_dashboard_mt/public/sense/app/667e9fba-eea7-4d17-abf0-ef20f6994336/sheet/2f9f3ab7-09e9-4665-92d1de9ead91fac7/state/analysis
82. BEBEL, Joseph. *Central Europe's Multispeed Dilemma*. [online]. In: The European Institute, 2017.. [cit. 2020-09-27]. Dostupné na <https://www.europeaninstitute.org/index.php/ei-blog/302-june-2017/2228-central-europe-s-multispeed-dilemma>
83. BOLT, Jutta – LUITEN van ZANDEN, Jan. *Maddison Project Database 2020*. [online]. In: University of Groningen, 2020. [cit. 2020-07-05]. Dostupné na <https://www.rug.nl/ggdc/historicaldevelopment/maddison/releases/maddison-project-database-2020>
84. COIFFARD, Lisa. Independence of central banks after the crisis – focus on Hungary. IWE Working Papers 242. ISBN 978-963-301-669-5. Dostupné na <https://ideas.repec.org/p/iwe/workpr/242.html>
85. COUNCIL OF THE EU. *Council Regulation No 1259/2010*. [online]. In: Eur-lex, 2010. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R1259&from=en>

86. COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>
87. COUNCIL OF THE EU. *Open Data: Search for voting results: 09/12/2021*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2022-04-10]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/>
88. COUNCIL OF THE EU. *Qualified majority*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2020-06-25]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/voting-system/qualified-majority/>
89. COUNCIL OF THE EU. *Voting calculator*. [online]. In: Council of the EU, 2021. [cit. 2021-01-15]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/voting-system/voting-calculator/>
90. COURT OF JUSTICE OF THE EU. *Advocate General's Opinion in Case C-156/21 and Case C-157/21 Hungary v Parliament and Council; Poland v Parliament and Council*. [online]. In: Court of Justice of the European Union, 2021. [cit. 2021-01-25]. Dostupné na <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-12/cp210217en.pdf>
91. COURT OF JUSTICE OF THE EU. *Judgements in Cases C-156/21 and C-157/21*. [online]. In: Court of Justice of the EU, 2022. [cit. 2022-04-10]. Dostupné na <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2022-02/cp220028en.pdf>
92. COURT OF JUSTICE OF THE EU. *Judgement in Joined Cases C-643/15 and C-647/15 Slovakia and Hungary v Council*. [online]. In: Court of Justice of the EU, 2017. [cit. 2020-09-30]. Dostupné na <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-09/cp170091en.pdf>
93. COURT OF JUSTICE OF THE EU. *Judgement in Joined Cases C-715/17, C-718/17 and C-719/17 Commission v Poland, Hungary and the Czech Republic*. [online]. In: Court of Justice of the EU, 2020. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-04/cp200040en.pdf>
94. ČESKÁ NÁRODNÁ BANKA. *Strategie přistoupení České republiky k eurozóně. (Společný dokument vlády ČR a ČNB)*. [online]. In: Česká národní banka, 2003. [cit. 2020-09-18]. Dostupné na https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/strategie_dokumenty/strategie_pristupu_cr_k_eu.pdf
95. ČESKÝ ŠTATISTICKÝ ÚRAD. *Cizinci: Počet cizinců*. [online]. In: ČŠÚ, 2020. [cit. 2020-10-05]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>
96. DANGERFIELD, Martin. The Visegrád Group in the Expanded European Union: From Preaccession to Postaccession Cooperation. In: *East European Politics and Societies*. [online]. 2008, roč. 22, č. 3, s. 630-667. [cit. 2020-09-11]. Dostupné na <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0888325408315840>
97. DUBÉCI, Martin. *Slovakia: Migration Trends and Political Dynamics*. [online]. In: Globsec, 2016. [cit. 2020-10-05]. Dostupné na https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2017/08/slovakia_background_paper_on_migration_may_2016_0.pdf

98. *ESM Treaty – Amending Agreement*. [online]. In: ESM, 2021. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na https://www.consilium.europa.eu/media/48069/agreement-amending-the-treaty-establishing-the-european-stability-mechanism-27-january-2021_en.pdf
99. EU OBSERVER. *Czech government to give up EU Charter opt.out*. [online]. In: EU Observer, 2014. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://euobserver.com/news/123211>
100. EU OBSERVER. *Poland could accept new voting system in EU Constitution*. [online]. In: EU Observer, 2004. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://euobserver.com/institutional/14779>
101. EURACTIV. *'Big four' call for new European dynamic, multi-speed EU*. [online]. In: Euractiv, 2017. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/big-four-call-for-new-european-dynamic-multi-speed-eu/>
102. EURACTIV. *Boj o právní stát i rozpočet: Maďarsko a Polsko čekají na ústupek Unie*. [online]. In: Euractiv, 2020. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/politika/news/boj-o-pravni-stat-i-rozpocet-madarsko-a-polsko-cekaji-na-ustupek-unie/>
103. EURACTIV. *Commission offers softer rules to Hungary, Poland to sweeten EU prosecutor deal*. [online]. In: Euractiv, 2017. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/commission-offers-softener-rules-to-hungary-poland-to-sweeten-eu-prosecutor-deal/>
104. EURACTIV. *Fidesz-PiS talks point towards potential exit from EPP*. [online]. In: Euractiv, 2020. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/fidesz-pis-talks-point-towards-potential-exit-from-epp/>
105. EURACTIV. *Many EU countries say „no“ to immigration quotas*. [online]. In: Euractiv, 2015. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/many-eu-countries-say-no-to-immigration-quotas/>
106. EURACTIV. *Migrácia: slovenský návrh „efektívnej solidarity“ nepresvedčil*. [online]. In: Euractiv, 2016. [cit. 2020-10-05]. Dostupné na <https://euractiv.sk/section/zahranicie-a-bezpecnost/news/migracia-slovensky-navrh-efektivnej-solidarity-nepresvedcil/>
107. EURACTIV. *New property rules for international couples greeted as „achievement“*. [online]. In: Your Euractiv, 2021. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/new-property-rules-for-international-couples-greeted-as-achievement/>
108. EURACTIV. *Orbán's Fidesz leaves EPP Group before being kicked out*. [online]. In: Euractiv, 2021. [cit. 2021-10-03]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/orban-fidesz-leaves-epp-group-before-being-kicked-out/>
109. EURACTIV. *Slovenia PM backs Hungary, Poland in EU rule of law row*. [online]. In: Euractiv, 2020. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/all-news/slovenia-pm-backs-hungary-poland-in-eu-rule-of-law-row/>
110. EURACTIV. *Visegrad Four protest against Schengen entry delay*. [online]. In: Euractiv, 2006. [cit. 2020-10-22]. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/visegrad-four-protest-against-schengen-entry-delay/>

111. EURACTIV. *V4 sa spojila proti povinným kvótam. Únia ich uložila k ľadu*. [online]. In: Euractiv, 2017. [cit. 2020-09-30]. Dostupné na <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/v4-sa-spojila-proti-povinnym-kvotam-unia-ich-ulozila-k-ladu/>
112. EUROPEAN CENTRAL BANK. *Revaluation of the Slovak Koruna within ERM II*. [online]. In: European Central Bank, 2008. [cit. 2020-09-20]. Dostupné na https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/mb200806_focus11.en.pdf
113. EUROPEAN COMMISSION. *A Roadmap for Recovery: Towards a more resilient, sustainable and fair Europe*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/media/43384/roadmap-for-recovery-final-21-04-2020.pdf>
114. EUROPEAN COMMISSION. *Annual reports on monitoring the application of EU law*. [online]. In: European Commission, 2022. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/publications/annual-reports-monitoring-application-eu-law_en
115. EUROPEAN COMMISSION. *Banking Union*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-10-08]. Dostupné na <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/banking-union/>
116. EUROPEAN COMMISSION. *Cohesion policy 2007 – 2013: Commentaries and official texts*. [online]. In: European Commission, 2007. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_en.pdf
117. EUROPEAN COMMISSION. *Communication from the Commission to the Council: One year since the outbreak of COVID-19: fiscal policy response*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2020-07-07]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/1_en_act_part1_v9.pdf
118. EUROPEAN COMMISSION. *Communication - 2020 Rule of Law Report: The rule of law situation in the European Union*. [online]. In: European Commission, 2022. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/publications/2020-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en
119. EUROPEAN COMMISSION. *Communication - 2021 Rule of Law Report: The rule of law situation in the European Union*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report/2021-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en
120. EUROPEAN COMMISSION. *Convergence Report 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2020-09-25]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip129_en.pdf
121. EUROPEAN COMMISSION. *Divorce and legal separation: National information concerning Regulation No. 1259/2010*. [online]. In: E-Justice, 2020. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na https://e-justice.europa.eu/356/SK/divorce_and_legal_separation?init=true#tocHeader1
122. EUROPEAN COMMISSION. *EU founding values: Commission starts legal action against Hungary and Poland for violations of fundamental rights of LGBTIQ people*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-10-22].

123. EUROPEAN COMMISSION. *EU spending and revenue – Data 2000-2020*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en
124. EUROPEAN COMMISSION. *Enlargement of the European Union*. Brussels: [online]. In: European Commission – Enlargement Directorate General, 2001. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/press_corner/publications/corpus_en.pdf
125. EUROPEAN COMMISSION. *European Agenda on Migration*. [online]. In: European Commission, 2015. [cit. 2020-09-29]. Dostupné na https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information_en
126. EUROPEAN COMMISSION. *European Economic Forecast: Spring 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2020-07-05]. ISSN 2443-8014. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip125_en.pdf
127. EUROPEAN COMMISSION. *European Economic Forecast: Summer 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2020-07-05]. ISSN 2443-8014. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip132_en.pdf
128. EUROPEAN COMMISSION. *European Economic Forecast: Winter 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2020-07-05]. ISSN 2443-8014. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip121_en.pdf
129. EUROPEAN COMMISSION. *Flash Barometer 487: Introduction of the euro in the Member States that have not yet adopted the common currency*. [online]. In: EU Open Data Portal, 2020. [cit. 2020-09-22]. Dostupné na https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2261_487_ENG
130. EUROPEAN COMMISSION. *Hungary*. [online]. In: European Commission, 2015. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-35_en
131. EUROPEAN COMMISSION. *Integration and market openness*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na https://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/integration_market_openness/trade_goods_services/index_en.htm
132. EUROPEAN COMMISSION. *Polish Migration Policy – The Current State of Play and Proposed Actions*. [online]. In: European Commission, 2019. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=furl.go&go=/librarydoc/polish-migration-policy-the-current-state-of-play-and-proposed-actions>
133. EUROPEAN COMMISSION. *Property regimes for international couples*. [online]. In: Your Europe, 2021. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/property-regimes-international-couples/index_en.htm#shortcut-1
134. EUROPEAN COMMISSION. *Standard Eurobarometer 93: Summer 2020*. [online]. In: European Commission, 2020. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2262>
135. EUROPEAN COMMISSION. *The Fiscal Compact – Taking Stock*. [online]. In: European Commission, 2017. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/publications/fiscal-compact-taking-stock_en

136. EUROPEAN COMMISSION. *White paper on the future of Europe*. [online]. In: European Commission, 2017. [cit. 2020-09-27]. Dostupné na https://ec.europa.eu/commission/publications/white-paper-future-europe_en
137. EUROPEAN COUNCIL. *Council Decision of 8 July 2008 in accordance with...* [online]. In: EUR-Lex, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ec0003>
138. EUROPEAN COUNCIL. *Helsinki European Council 10 and 11 December 1999 Presidency Conclusions*. [online]. In: European Parliament, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na https://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm
139. EUROPEAN COUNCIL. *Luxembourg European Council 12 and 13 December 1997 Presidency Conclusions*. [online]. In: European Parliament, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na https://www.europarl.europa.eu/summits/lux1_en.htm
140. EUROPEAN PARLIAMENT. *A Welcoming Europe? Asylum applications*. [online]. In: European Parliament, 2021. [cit. 2020-10-30]. Dostupné na http://www.europarl.europa.eu/external/html/welcomingeurope/default_en.htm
141. EUROPEAN PARLIAMENT. *Cohesion Fund*. [online]. In: European Parliament, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/96/cohesion-fund>
142. EUROPEAN PARLIAMENT. *Changed rules for qualified majority voting in the Council of the EU*. [online]. In: European Parliament, 2014. [cit. 2020-10-12]. Dostupné na [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2014/545697/EPRS_ATA\(2014\)545697_REV1_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2014/545697/EPRS_ATA(2014)545697_REV1_EN.pdf)
143. EUROPEAN PARLIAMENT. *Members of the European Parliament*. [online]. In: European Parliament, 2020. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/home>
144. EUROPEAN PARLIAMENT. *The Maastricht and Amsterdam Treaties*. [online]. In: European Parliament, 2021. [cit. 2021-10-01]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/3/maastrichtska-a-amsterdamska-zmluva>
145. EUROPEAN PARLIAMENT. *The Role of the European Council in negotiating the 2021 – 2027 MFF*. [online]. In: European Parliament, 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/662611/EPRS_IDA\(2021\)662611_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/662611/EPRS_IDA(2021)662611_EN.pdf)
146. EUROPEAN PEOPLE'S PARTY. *Fidesz membership suspended after EPP Political Assembly* [online]. In: European People's Party, 2019. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.epp.eu/press-releases/fidesz-membership-suspended-after-epp-political-assembly/>
147. EUROPEAN STABILITY MECHANISM. *ESM reform*. [online]. In: ESM, 2021. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na <https://www.esm.europa.eu/explainers>
148. EUROSTAT. [online]. In: Eurostat, 2020. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
149. EUROSTAT. *EMU convergence criterion series – annual data*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-22]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/irt_lt_mcby_a/default/table?lang=en

- 150.EUROSTAT. *GDP per capita in PPS*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-05].
Dostupné na <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en>
- 151.EUROSTAT. *General government gross debt*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-04-30].
Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_17_40/default/table?lang=en
- 152.EUROSTAT. *Government deficit/surplus, debt and associated data*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10DD_EDPT1__custom_893388/default/table?lang=en
- 153.EUROSTAT. *HICP – inflation rate*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-22].
Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10DD_EDPT1__custom_893388/default/table?lang=en
- 154.EUROSTAT. *Intra-EU trade in goods – main feautres*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Intra-EU_trade_in_goods_-_main_features
- 155.EUROSTAT. *Population on 1 January*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-11-25].
Dostupné na <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table?lang=en>
- 156.EUROSTAT. *Real GDP growth rate*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-07-05].
Dostupné na <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en>
- 157.EUROSTAT. *Real GDP per capita*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-04-30].
Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en
- 158.EUROSTAT. *Unemployment by sex and age*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-04-30].
Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/UNE_RT_A__custom_893470/default/table?lang=en
- 159.EUR-LEX. *Glossary of summaries: Enhanced cooperation*. [online]. In: Eur-lex, 2021. [cit. 2021-10-01].
Dostupné na https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/enhanced_cooperation.html?locale=sk
- 160.EUR-LEX. *Justice, freedom and security*. [online]. In: Eur-lex, 2021. [cit. 2021-10-13].
Dostupné na https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/justice_freedom_security.html?locale=en&root_default=SUM_1_CODED%3D23
- 161.EUR-LEX. *Vec C-156/21: Žaloba podaná 11. marca 2021 – Maďarsko/Európsky parlament a Rada Európskej únie*. [online]. In: Eur-lex, 2021. [cit. 2021-01-25].
Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A62021CN0156>
- 162.FINANCIAL TIMES. *Brussels warns Hungary against erecting Slovenia migrant fence*. [online]. In: Financial Times, 2015. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://www.ft.com/content/5e6d2b66-63ad-11e5-9846-de406ccb37f2>
- 163.FREEDOM HOUSE. *Central Europe's Faceless Strangers: The Rise of Xenophobia*. [online]. In: REF World , 2016. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://www.refworld.org/topic,50ffbce582,516e75ed4,583c34cb4,0,,SVK.html>

- 164.FREEDOM HOUSE. *Nations in Transit: Methodology*. [online]. In: Freedom House, 2022. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na <https://freedomhouse.org/reports/nations-transit/nations-transit-methodology>
- 165.FRONTEx. *Migratory Routes*. [online]. In: Court of Justice of the EU, 2020. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-routes/western-balkan-route/>
- 166.HARVARD INTERNATIONAL REVIEW. *Shock to the Heart of Europe: A Conversation with Andrej Babiš*. [online]. In: HIR, 2020. [cit. 2020-09-28]. Dostupné na <https://hir.harvard.edu/shock-to-the-heart/>
- 167.HEINRICH BÖLL STIFTUNG. *Refugees in the Czech Republic? Not a trace – but still a problem*. [online]. In: HBS, 2015. [cit. 2020-09-29]. Dostupné na <https://www.boell.de/en/2016/05/24/refugees-czech-republic-not-trace-still-problem>
- 168.HUNGARIAN HELSINKI COMMITTEE. *Building a legal fence - Changes to Hungarian asylum law jeopardise access to protection in Hungary*. [online]. In: Hungarian Helsinki Committee, 2015. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC-HU-asylum-law-amendment-2015-August-info-note.pdf>
- 169.HUNGARY TODAY. *Hungary Opts Out of European Public Prosecutor's Office*. [online]. In: Hungary today, 2021. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://hungarytoday.hu/justice-minister-hungary-opts-out-european-public-prosecutors-office/>
- 170.INOTAI, Edit – GOSLING, Tim – SZEKERES, Edward – CIOBANU, Claudia. *Democracy Digest: Hungary and Poland Refuse to Join EU Justice League*. [online]. In: Balkaninsight, 2021. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://balkaninsight.com/2021/06/04/democracy-digest-hungary-and-poland-refuse-to-join-eu-justice-league/>
- 171.JIRASAVETAKUL, La-Bhus Fah – RAHMAN, Jesmin. *IMF Working Paper: Foreign Direct Investment in New Member States of the EU and Western Balkans: Taking Stock and Assessing Prospects*. [online]. In: International Monetary Fund, 2018. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2018/wp18187.ashx>
- 172.*Joint Declaration of the Prime Minister of Poland and the Prime Minister of Hungary*. [online]. In: Miniszterelnok, 2020. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://miniszterelnok.hu/a-magyar-miniszterelnok-es-a-lengyel-miniszterelnok-nyilatkozata/>
- 173.KÖNIG, Nicole. *20 Years „Core Europe“*. [online]. In: Jacques Delors Institute Berlin, 2014 [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <http://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/coreurope-koenig-jdi-b-sept14.pdf>
- 174.LAFFITTE, Thomas. *Looking For Military Cooperation in the Visegrad Group*. [online]. In: Visegrad Insight, 2021. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na <https://visegradinsight.eu/looking-for-military-cooperation-in-the-visegrad-group/>
- 175.MELOUN, Milan – MILITKÝ, Jiri. *Přednosti analýzy shlukù ve vícerozměrné statistické analýze*. [online]. In: Univerzita Pardubice, 2004. [cit. 2021-07-20]. Dostupné na <https://meloun.upce.cz/docs/publication/152.pdf>

176. *Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020*. [online]. In: Európska migračná sieť, 2020. [cit. 2020-10-02]. Dostupné na https://www.emn.sk/phocadownload/documents/migracna_politika_sr_2020_sk.pdf
177. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *EMN Výročná zpráva o politice v oblasti azylu a migrace: Česká republika*. [online]. In: EMN CZ, 2018. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na <https://www.emncz.eu/files/books/197.pdf>
178. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Strategie migrační politiky ČR*. [online]. In: ČŠÚ, 2020. [cit. 2020-10-08]. Dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>
179. MINISTERSTWO SPRAW WEWNETRZNYCH I ADMINISTRACJI. *Polityka Migracyjna Polski – stan obecny i postulowane dzialania*. [online]. In: Premier Gov PL, 2012. [cit. 2020-10-10]. Dostupné na <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/dokument-polityka-migracyjna-polski-stan-obecny-i-postulowane-dzialania.htmlf>
180. MZVaEZ. *Visegrad Countries and Multispeed Europe: Perceptions, Positions and Strategies*. [online]. In: MZVaEZ SR, 2018. [cit. 2020-09-28]. Dostupné na <https://euractiv.sk/wp-content/uploads/sites/8/2018/12/EUROPOLICY-ANALYSIS-Visegrad-countries-and-multispeed-Europe1.pdf>
181. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Harmonogram zavedenia eura v SR*. [online]. In: Národná banka Slovenska, 2020. [cit. 2020-09-18]. Dostupné na <https://www.nbs.sk/sk/o-narodnej-banke/nbs-v-eurosysteme/euro-na-slovensku/zavedenie-eura-v-sr/harmonogram-zavedenia-eura-v-sr>
182. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Stratégia prijatia eura v SR*. [online]. In: Národná banka Slovenska, 2003. [cit. 2020-09-18]. Dostupné na http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_EURO/STRATEGIA_PRIJATIA_EURA_SK.pdf
183. NEJEDLO, Vít. *Rozšíření Schengenského prostoru*. [online]. In: AMO, 2007. [cit. 2020-10-25]. Dostupné na <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2015/11/amocz-BP-2007-1.pdf>
184. OECD. *OECD Stats: OECD FDI Regulatory Restrictiveness Index*. [online]. In: OECD, 2021. [cit. 2020-11-20]. Dostupné na <https://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=FDIINDEX#>
185. OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH. *Hungary and the Czech Republic opt out of the Euro Plus Pact*. [online]. In: Centre for Eastern Studies, 2011. [cit. 2021-10-07]. Dostupné na <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2011-03-30/hungary-and-czech-republic-opt-out-euro-plus-pact>
186. PARTNERSKÁ DOHODA. *Ivan Korčok bude apelovať na Maďarsko a Poľsko, aby neblokovali rozpočet EÚ*. [online]. In: Úrad vlády SR, 2020. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/ivan-korcok-bude-apelovat-na-madarsko-a-polsko-aby-neblokovali-rozpocet-eu/>
187. PASNICU, Daniela et al. *Cluster Analysis of the EU Countries in terms of labor market indicators*. In: Economic Sciences and Business Administration Conference, 2014, s. 222 – 229. ISSN: 2392-8174. [cit. 2021-07-19]. Dostupné na <http://icesba.eu/ocs/index.php/icesba2014/index/schedConfs/archive>

188. POGÁTSA, Zoltán. *Are the Visegrad Group Countries a Success Story?* [online]. In: Visegrad Insight, 2021. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na <https://visegradinsight.eu/are-the-visegrad-group-countries-a-success-story/>
189. POLANDIN. *European Public Prosecutor's Office: Poland stays out.* [online]. In: Poland In, 2018. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na <https://polandin.com/38326882/european-public-prosecutors-office-poland-stays-out>
190. POLITICO. *EPP prolongs suspension of Hungary's Fidesz indefinitely.* [online]. In: Politico, 2020. [cit. 2020-10-14]. Dostupné na <https://www.politico.eu/article/epp-prolongs-suspension-of-hungarys-fidesz-indefinitely/>
191. POPESCU, Madalina E. – LAZAR, Maria I. Analysis of the Post-Crisis Economic Performances in the European Union. In: *Economica*, 2015, roč. 11, č. 3. [cit. 2021-07-18]. Dostupné na <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/oeconomica/article/view/2813/2426>
192. PORTER, Fred. *Hungary Constitutional Court rules against Orban government in EU migrant decision.* [online]. In: Jurist, 2021. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na <https://www.jurist.org/news/2021/12/hungary-constitutional-court-rules-against-orban-government-in-eu-migrant-decision/>
193. POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 499: Doh. o převádění a sdílení příspěvku do fondu pro řeš. krizí.* [online]. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2019. [cit. 2020-10-08]. Dostupné na <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=499>
194. PROFANT, Tomas – TOPOROWSKI, Patryk. *Potential for Cooperation: Polish and Czech Standpoints on the Banking Union.* [online]. In: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 2014. [cit. 2021-10-08]. Dostupné na https://www.pism.pl/publications/PISM_Policy_Paper_no_16_99_Potential_for_Cooperation_Polish_and_Czech_Standpoints_on_the_Banking_Union
195. PŘÍVARA, Andrej. *Labour market efficiency and emigration in Slovakia and EU neighbouring countries.* [online]. In: Economic Research – Ekonomika Istraživanja, 2020. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2020.1858131>
196. REUTERS. *Non EU budget compromise would lead to early Polish election – deputy PM.* In: Reuters, 2020. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na <https://www.reuters.com/article/uk-eu-budget-poland-idUKKBN28J18X>
197. REUTERS. *Poland's Kaczynski says 'no' to the euro as part of the election campaign.* [online]. In: Reuters, 2019. [cit. 2020-09-22]. Dostupné na <https://www.reuters.com/article/us-poland-euro-idUSKCN1RP09H>
198. ROOS, Grégoire. *The V4 and EU Strategic Autonomy: Consensual Voice, Discordant Tones? An analysis of the V4 approach to EU Common Security and Defence Policy.* [online]. In: Globsec, 2020. [cit. 2021-10-18]. Dostupné na <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2020/12/The-V4-and-EU-Strategic-Autonomy-Consensual-Voice-Discordant-Tones.pdf>
199. SCOTT, James Wesley. Visegrád four political regionalism as a critical reflection of Europeanization: deciphering the „Illiberal Turn“. In: *Eurasian Geography and Economics*, 2021. [online]. In: Eurasian Geography and Economics, 2021. [cit. 2022-

- 02-15]. Dostupné na <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15387216.2021.1972023?scroll=top&needAccess=true>
200. *Správa o priebehu a výsledkoch summitu predsedov vlád krajín Vyšehradskej štvorky (Kroměříž, 12. mája 2004)*. [online]. In: Rokovanie vlády SR, 2004. [cit. 2020-09-18]. Dostupné na https://hsr.rokovania.sk/7078/14-/?cms_location=7078/14-
201. SZABO, Septimiu. *FDI in the Czech Republic: A Visegrád Comparison*. [online]. In: EUROPEAN COMMISSION, 2019. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/eb042_en.pdf
202. SZALAI, Máté et. al. *V4 Migration Policy: Conflicting Narratives and Interpretative Frameworks*. [online]. In: Barcelona Centre for International Affairs, 2017. [cit. 2020-09-30]. Dostupné na https://www.cidob.org/articulos/monografias/illiberals/v4_migration_policy_conflicting_narratives_and_interpretative_frameworks
203. ŠANTA, Marek. *Banzhaf power index calculator for the Council of the EU*. In: Github, 2021. [cit. 2020-06-25]. Dostupné na https://github.com/santomet/santomet-playground/tree/master/banzhaf_eu?fbclid=IwAR03okIqmCv4aA_f2b3n_MdBwMaq4MDsi6vxN1Z6d2YNjQINyw-PF-JGUrY
204. THE ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT. *Democracy Index 2020: In sickness and in health?* [online]. In: The Economist Intelligence Unit, 2021, s. 56. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2020/>
205. THE WORLD BANK. *Trade (% of GDP)*. [online]. In: Eurostat, 2021. [cit. 2021-04-30]. Dostupné na https://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS?locations=SK-CZ-PL-HU-EU&most_recent_value_des c=true
206. *Treaty of Lisbon*. [online]. In: European Parliament, 2007. [cit. 2020-10-12]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>
207. *Treaty of Nice*. [online]. In: Eur-lex, 2001. [cit. 2020-10-12]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12001C/TXT&from=EN>
208. UNCTAD. *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual*. [online]. In: UNCTAD, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx>
209. VISEGRAD GROUP. *Aims and Structure*. [online]. In: Visegrad Group, 2020. [cit. 2020-09-09]. Dostupné na <http://www.visegradgroup.eu/about/aims-and-structure>
210. VISEGRAD GROUP. *Contents of Visegrad Cooperation*. [online]. In: Visegrad Group, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na <http://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412>
211. VISEGRAD GROUP. *Deklarace o spolupráci České a Slovenské Federativní Republiky, Polské republiky a Maďarské republiky na cestě evropské integrace*. [online]. In: Visegrad Group, 2020. [cit. 2020-09-09]. Dostupné na <http://www.visegradgroup.eu/historia-v4-110412>
212. VISEGRAD GROUP. *Non-paper: New Pact on Migration and Asylum: Joint Position of Poland, Hungary, Slovakia, Czech Republic, Estonia, and Slovenia*. In: Visegrad Group, 2020. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na <https://www.visegradgroup.eu/download.php?docID=457>

213. VISEGRAD GROUP. *Joint Statement of the Heads of Government of the Visegrad Group Countries*. [online]. In: Visegrad Group, 2015. [cit. 2020-09-29]. Dostupné na <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/joint-statement-of-the-150904>
214. *Vyhlásenie prezidenta, predsedu Národnej rady a predsedu vlády k EÚ a NATO*. [online]. In: Prezident SR, 2017. [cit. 2021-09-28]. Dostupné na <https://www.prezident.sk/article/vyhlasenie-prezidenta-predsedu-narodnej-rady-a-predsedu-vlady-k-eu-a-nato/>
215. WÓJCIK, Anna. *Muzzle Law leads German court to refuse extradition of a Pole to Poland under the European Arrest Warrant*. In: Rule of law, 2020. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na <https://ruleoflaw.pl/muzzle-act-leads-german-to-refuse-extradition-of-a-pole-to-poland-under-the-european-arrest-warrant/>
216. *Zmluva o pristúpení 10 štátov k Európskej únii: Príloha 2*. [online]. In: EUR-Lex, 2020. [cit. 2020-09-15]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:12003T/TXT&from=SK>

Prílohy

Príloha 1: Algoritmický zápis pre výpočet Banzhafovho indexu sily členských štátov EÚ

```
from itertools import chain, combinations
from math import ceil
def all_subsets(ss, min_count=0):
    return chain(*map(lambda x: combinations(ss, x), range(min_count, len(ss)+1)))
def main():
    # general values
    no_of_states = 27
    quota1 = 55 #In percent! This is our minimum of 17 states
    quota2 = 65 # In percent! this is our minimum of 65% of population
    # indexes: do not change this!
    i_name = 0
    i_quota1_value = 1
    i_quota2_value = 2
    i_no_of_swings = 3
    states_all = []
    states_all.append(["Austria", 100 / no_of_states, 1.98, 0])
    states_all.append(["Belgium", 100 / no_of_states, 2.56, 0])
    states_all.append(["Bulgaria", 100 / no_of_states, 1.56, 0])
    states_all.append(["Croatia", 100 / no_of_states, 0.91, 0])
    states_all.append(["Cyprus", 100 / no_of_states, 0.2, 0])
    states_all.append(["Czechia", 100 / no_of_states, 2.35, 0])
    states_all.append(["Denmark", 100 / no_of_states, 1.3, 0])
    states_all.append(["Estonia", 100 / no_of_states, 0.3, 0])
    states_all.append(["Finland", 100 / no_of_states, 1.23, 0])
    states_all.append(["France", 100 / no_of_states, 14.98, 0])
    states_all.append(["Germany", 100 / no_of_states, 18.54, 0])
    states_all.append(["Greece", 100 / no_of_states, 2.4, 0])
    states_all.append(["Hungary", 100 / no_of_states, 2.18, 0])
    states_all.append(["Ireland", 100 / no_of_states, 1.10, 0])
    states_all.append(["Italy", 100 / no_of_states, 13.65, 0])
    states_all.append(["Latvia", 100 / no_of_states, 0.43, 0])
    states_all.append(["Lithuania", 100 / no_of_states, 0.62, 0])
    states_all.append(["Luxembourg", 100 / no_of_states, 0.14, 0])
    states_all.append(["Malta", 100 / no_of_states, 0.11, 0])
    states_all.append(["Netherlands", 100 / no_of_states, 3.89, 0])
    states_all.append(["Poland", 100 / no_of_states, 8.49, 0])
    states_all.append(["Portugal", 100 / no_of_states, 2.3, 0])
    states_all.append(["Romania", 100 / no_of_states, 4.34, 0])
    states_all.append(["Slovakia", 100 / no_of_states, 1.22, 0])
    states_all.append(["Slovenia", 100 / no_of_states, 0.47, 0])
    states_all.append(["Spain", 100 / no_of_states, 10.49, 0])
    states_all.append(["Sweden", 100 / no_of_states, 2.29, 0])
    # Check state count
    if len(states_all) == no_of_states:
        print("Preset number of states and actual number of states in list checks! ",
no_of_states)
```

```

else:
    print("Preset number of states and actual number of states in list does not correspond:
", no_of_states, " vs ", len(states_all))
    exit(1)
# Check population
population_check = 0
for s in states_all:
    population_check += s[i_quota2_value]
if population_check == 100:
    print("Correct! population counts to 100!")
else:
    print("Error! Sum of population (quota 2) in the list is ", population_check)
    print("However some discrepancy is found even in official voting calculator so let's
continue")
# Now compute the min_states:
min_states = ceil(no_of_states / 100 * quota1)
print("Computed minimum of states for quota 1 is ", min_states)
#now for the banzhaf: first get all the possible combinations
no_of_swings_total = 0 # Save total number of flippers here: <3
print("COMPUTING.....")
for subset in all_subsets(states_all, min_states):
    # Now i know that in this subset quota 1 already is satisfied, we only have to check if
population quota is:
    population = 0
    for s in subset:
        population += s[i_quota2_value]
    if not population >= quota2: # If this does not meet, just skip and continue in the cycle
        continue
    # So we have both quotas satisfied. States in subset will win the qualified majority
    # Now the challenge is to find all the states which will change this if they swing
    # And save the fact in total and their counter.
    # Because we know that in the first quota they all have value of 1, we just remember
that if
    # exactly min_states (for now 15) states are selected in this subset, we will count that
as a breach
    quota1_not_satisfied = len(subset) == min_states
    for s in subset:
        # most important condition of them all!!
        quota2_not_satisfied = (population - s[i_quota2_value]) < quota2
        if quota1_not_satisfied or quota2_not_satisfied:
            no_of_swings_total += 1
            s[i_no_of_swings] += 1
# Great! now just print results:
print("Total swing votes: ", no_of_swings_total)
print("Country name\tBanzhaf\tBanzhaf normalized".expandtabs(10))
print("-----")
for s in states_all:
    print("{0}\t{1}\t{2}%".format(s[i_name], s[i_no_of_swings],
s[i_no_of_swings]/no_of_swings_total*100).expandtabs(15))
def sortfunc(s):

```

```

    return s[i_no_of_swings]
states_all.sort(key=sortfunc, reverse=True)
print()
print()
print("Sorted:")
print("Country name\tBanzhaf\tBanzhaf normalized".expandtabs(10))
print("-----")
for s in states_all:
    print("{0}\t{1}\t{2}%".format(s[i_name], s[i_no_of_swings],
                                  s[i_no_of_swings] / no_of_swings_total *
100).expandtabs(15))
if __name__ == '__main__':
    # execute only if run as the entry point into the program
    main()

```

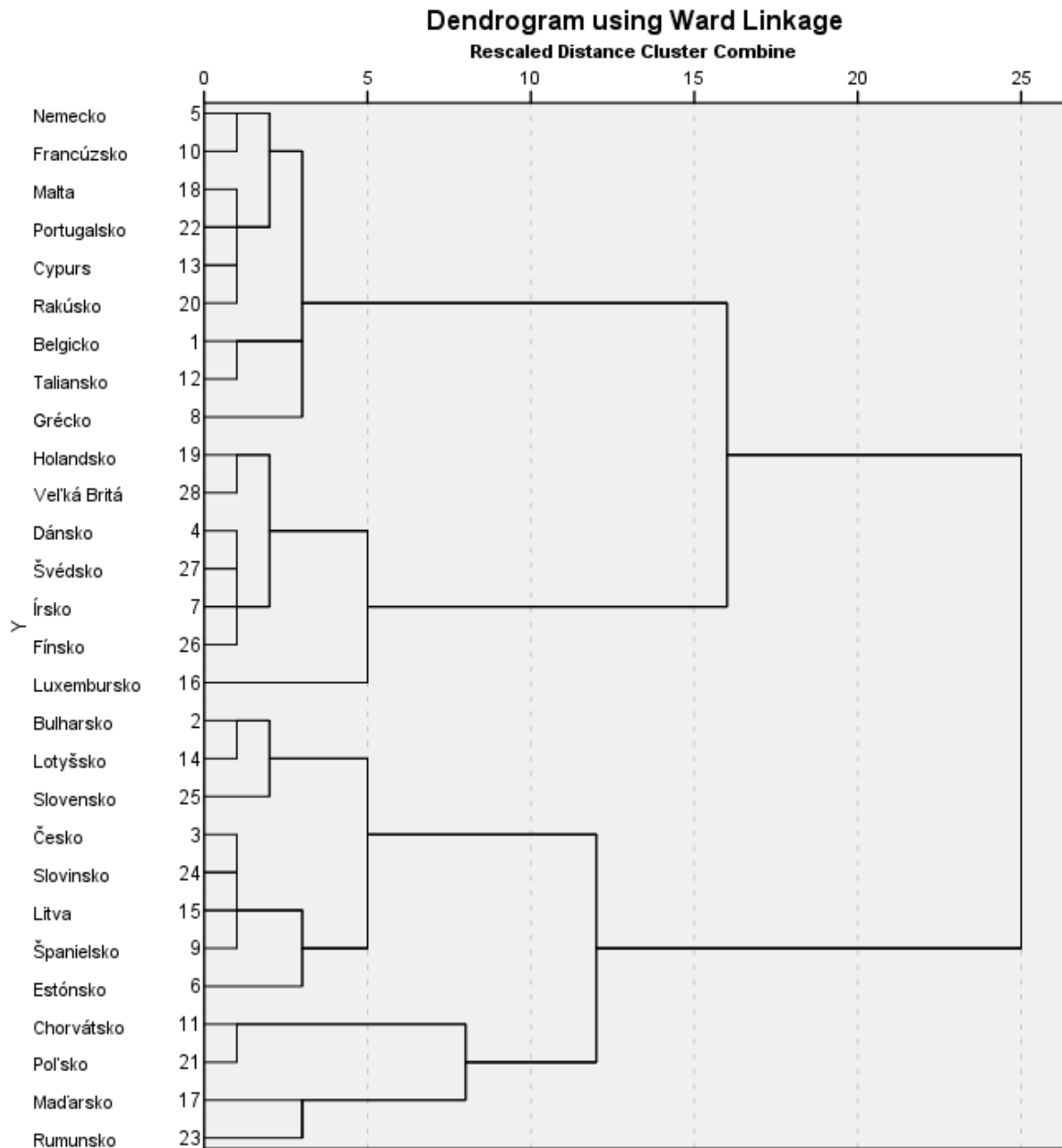
Preset number of states and actual number of states in list checks! 28
Error! Sum of population (quota 2) in the list is 99.99000000000001
However some discrepancy is found even in official voting calculator so let's continue
Computed minimum of states for quota 1 is 16
COMPUTING.....

Total swing votes: 221827724

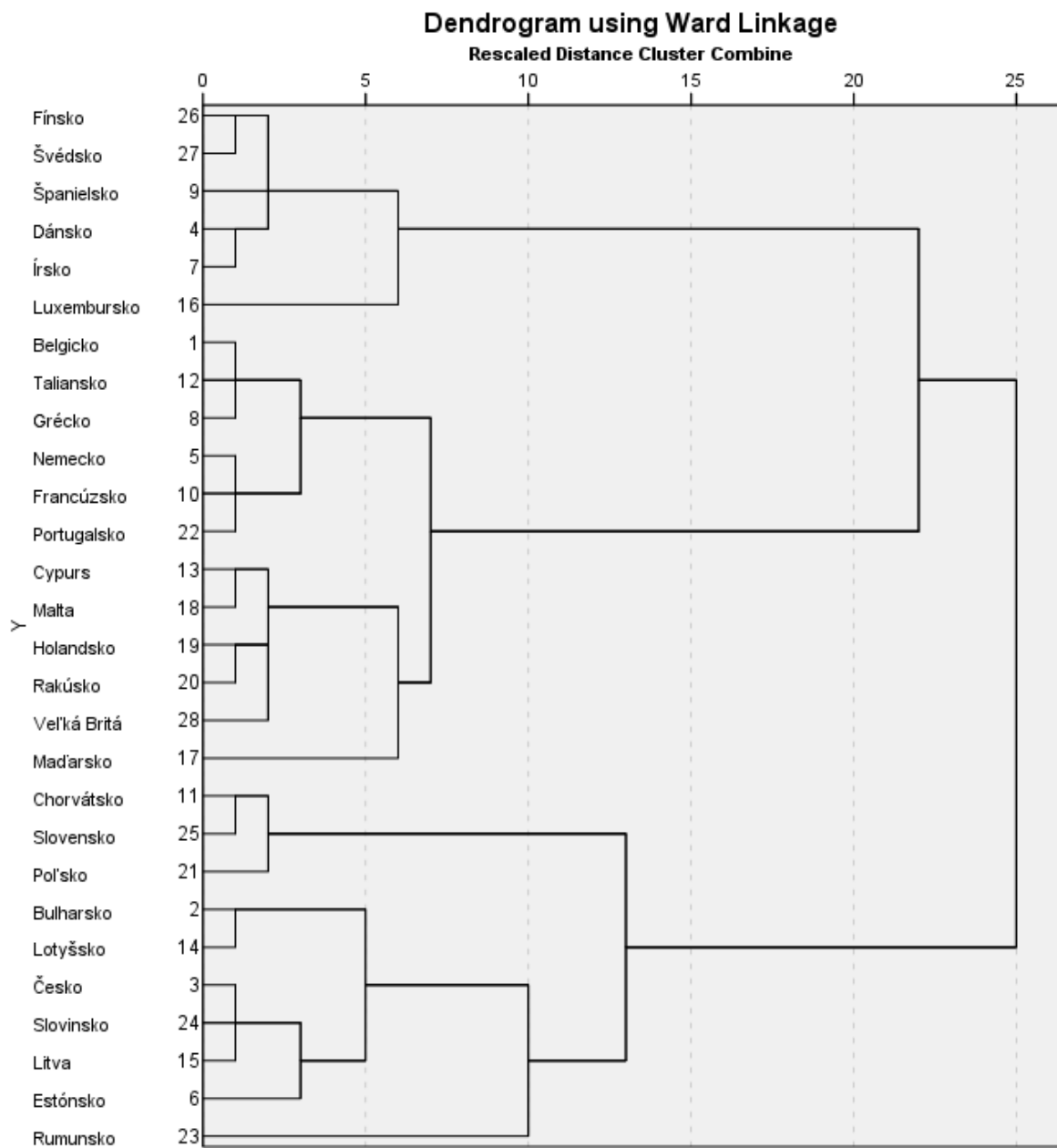
Country name	Banzhaf	Banzhaf normalized
Austria	5853965	2.638969058709722%
Belgium	6433030	2.9000117226104702%
Bulgaria	5473420	2.4674192663131684%
Croatia	4821944	2.1737337033670325%
Cyprus	4104711	1.8504048664359014%
Czechia	6233217	2.809935966344766%
Denmark	5196764	2.342702664162934%
Estonia	4210017	1.8978768406783995%
Finland	5128649	2.311996403118665%
France	18747355	8.451312875571857%
Germany	22770194	10.264809821517169%
Greece	6288065	2.834661460079715%
Hungary	6080920	2.7412804361640566%
Ireland	4981354	2.245595775936465%
Italy	17336298	7.8152079854545144%
Latvia	4343353	1.957984746757804%
Lithuania	4537281	2.0454075433781216%
Luxembourg	4049230	1.825394016123972%
Malta	4014168	1.8095880567209894%
Netherlands	7743021	3.490556031670775%
Poland	11195244	5.0468191252775965%
Portugal	6184375	2.787917979089034%
Romania	8237524	3.7134781223288393%
Slovakia	5119667	2.307947315007388%
Slovenia	4370738	1.9703299124143745%
Spain	13714945	6.182701040560647%
Sweden	6164152	2.7788014450348864%
United Kingdom	18494123	8.337155819170736%

Príloha 2: Grafické zobrazenie výsledkov zhlukovej analýzy hospodárskeho vývoja v členských štátoch EÚ v období 2004 - 2020

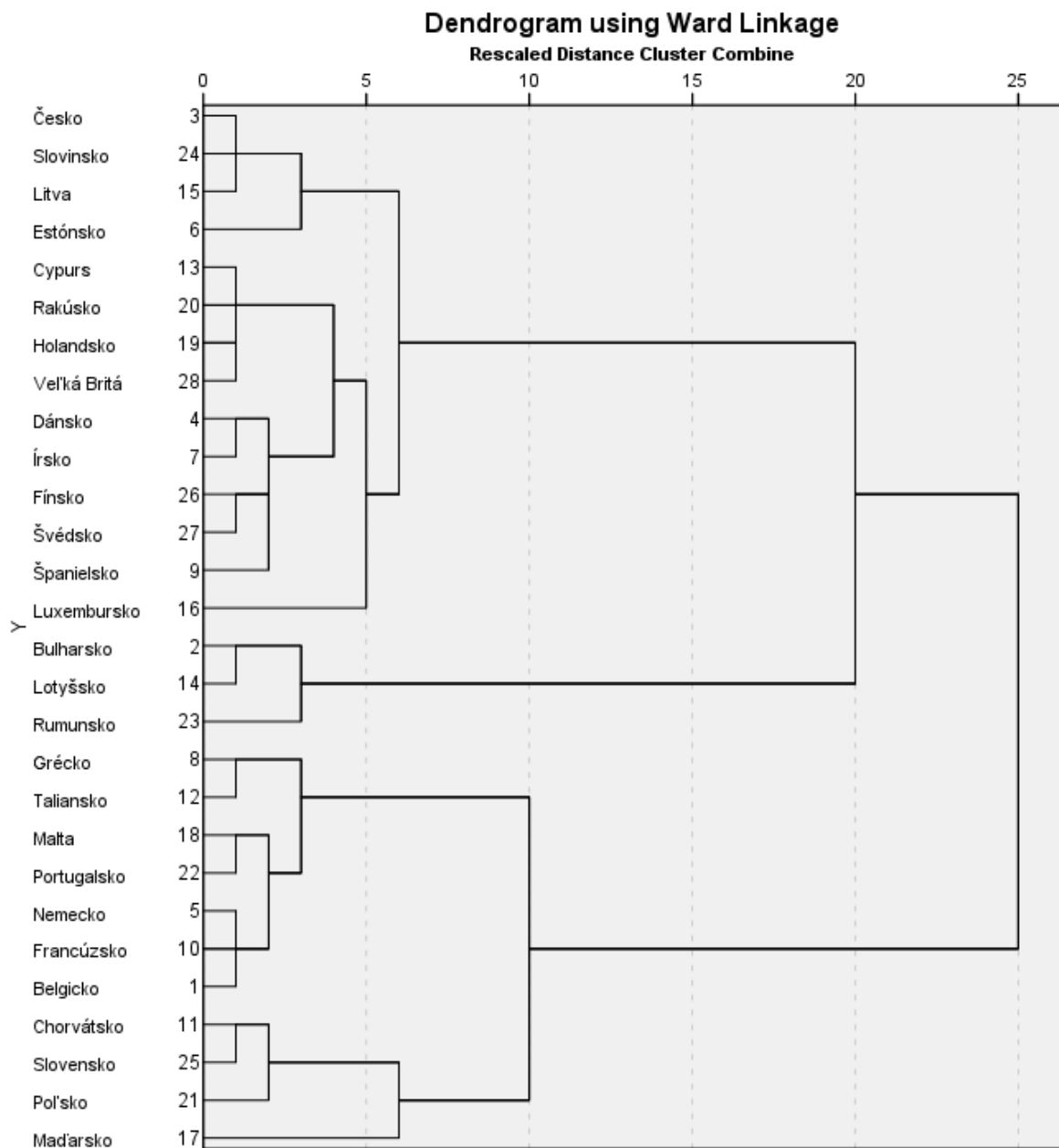
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2004



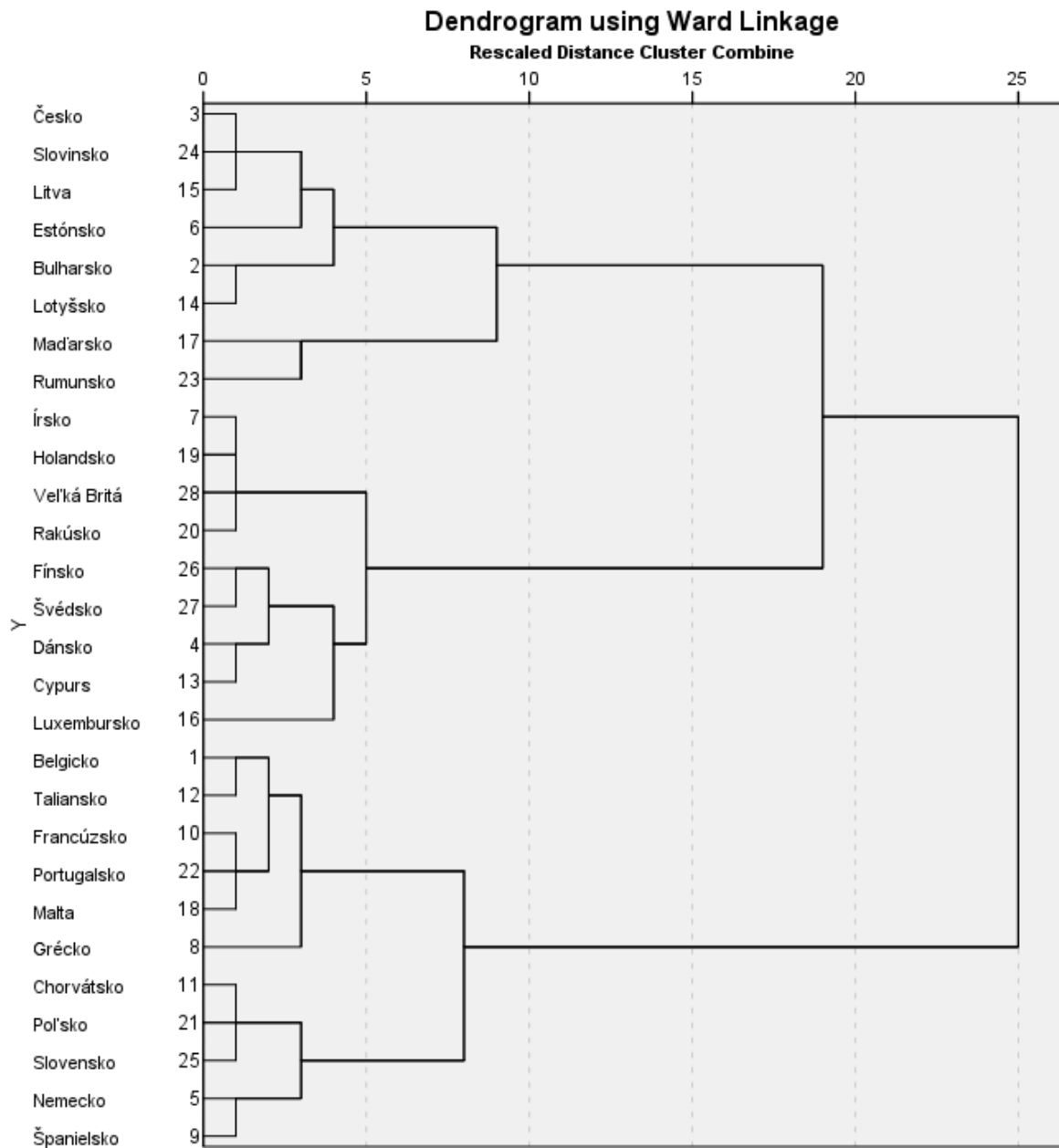
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2005



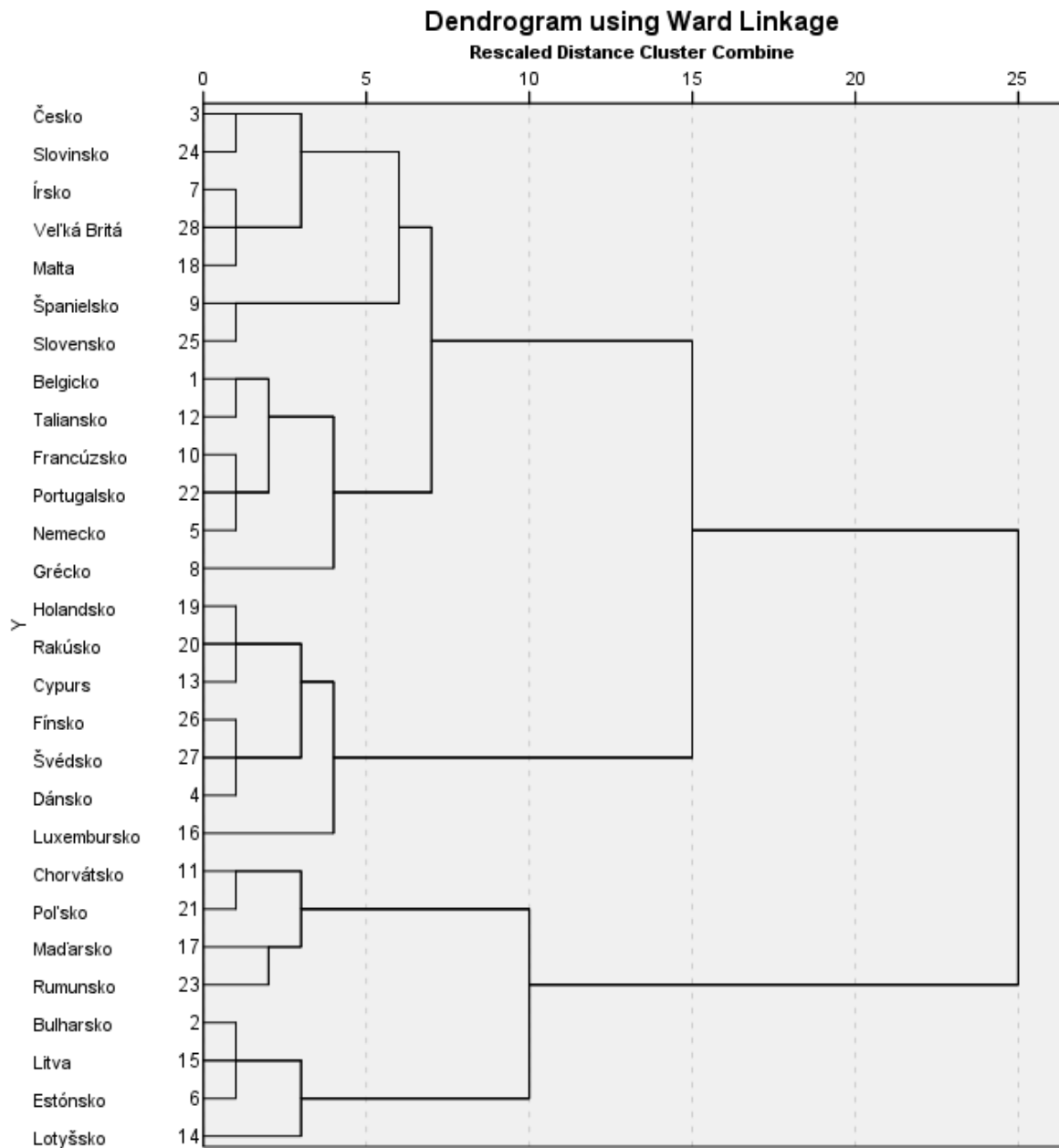
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2006



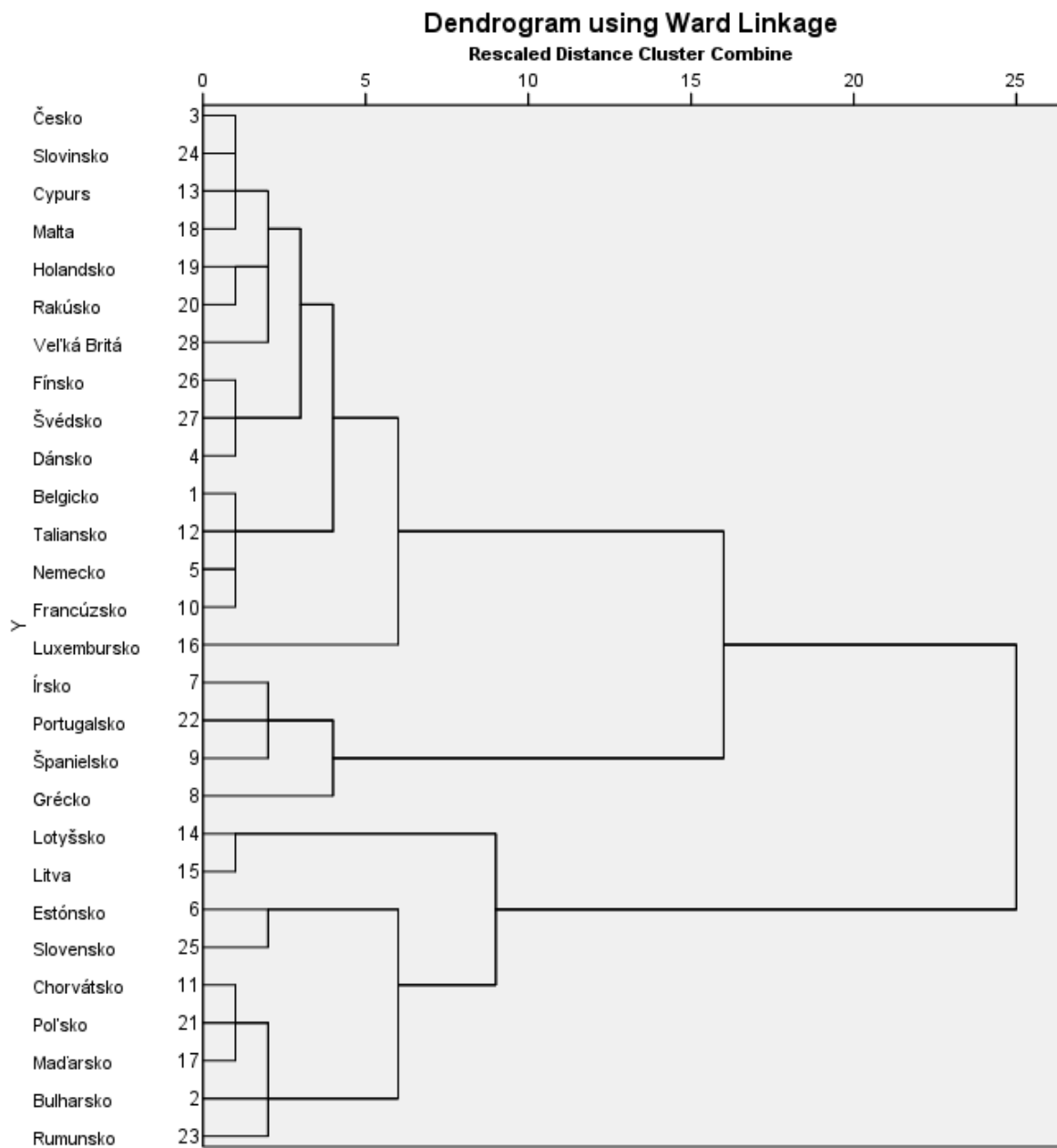
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2007



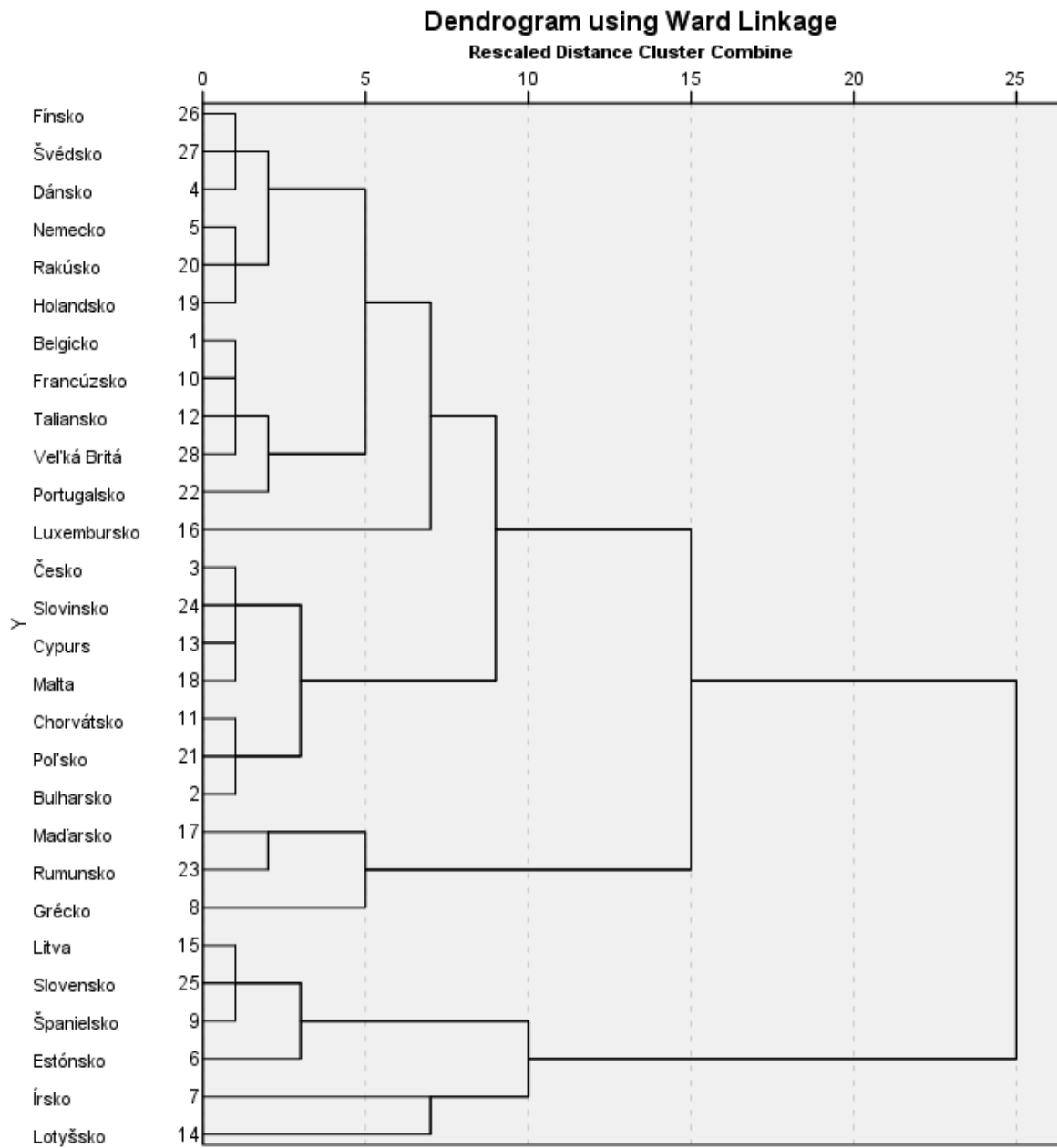
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2008



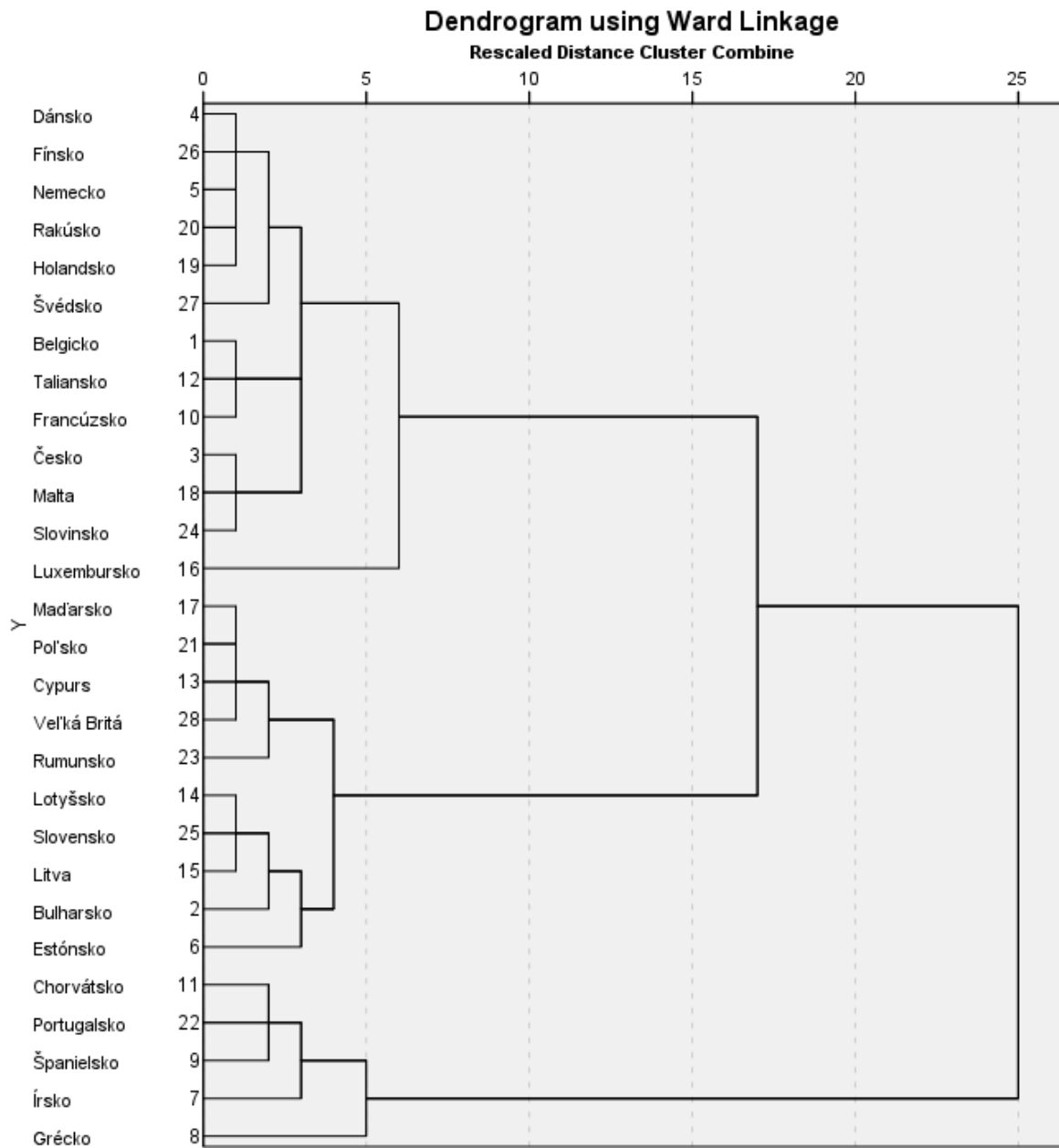
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2009



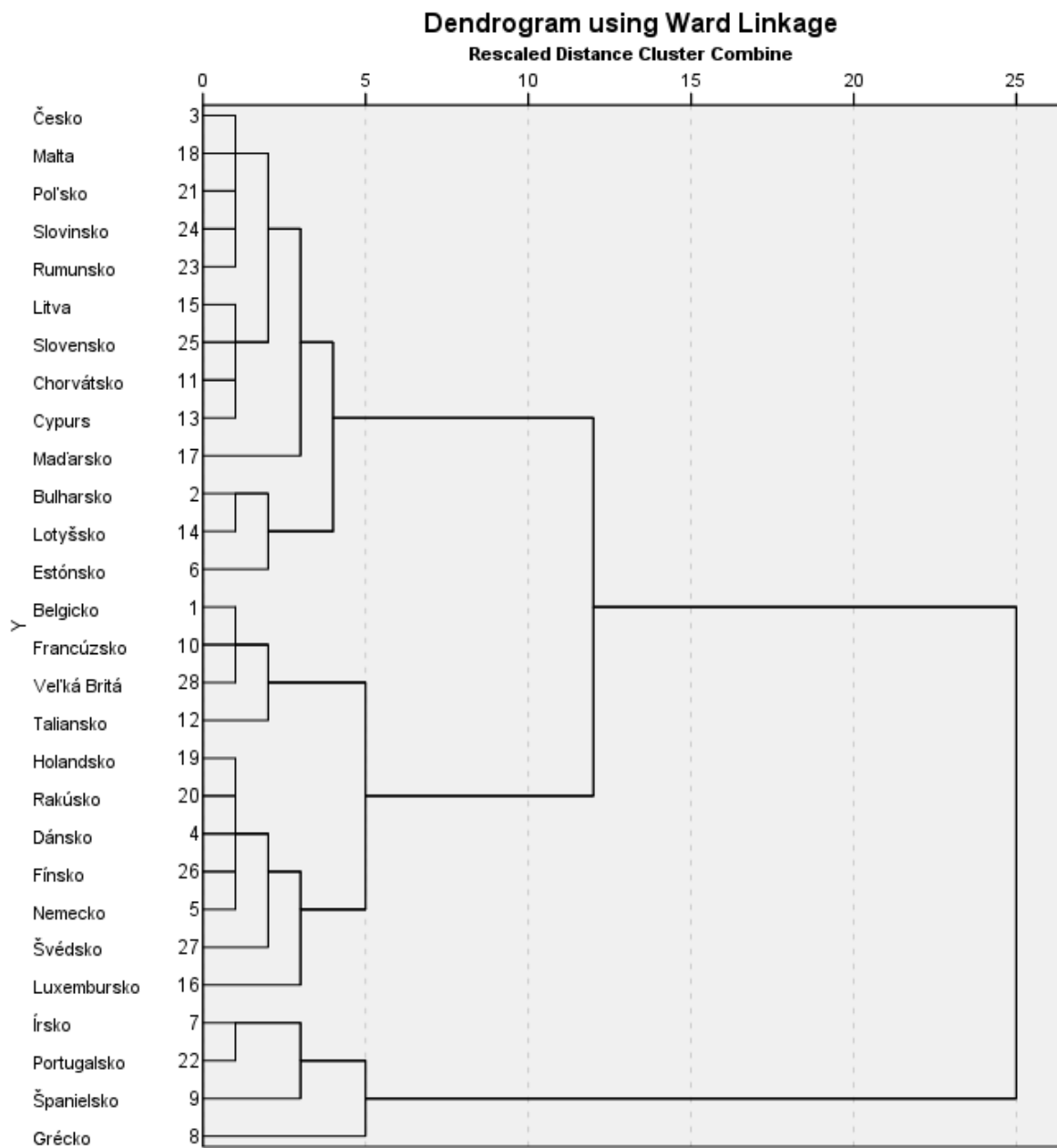
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2010



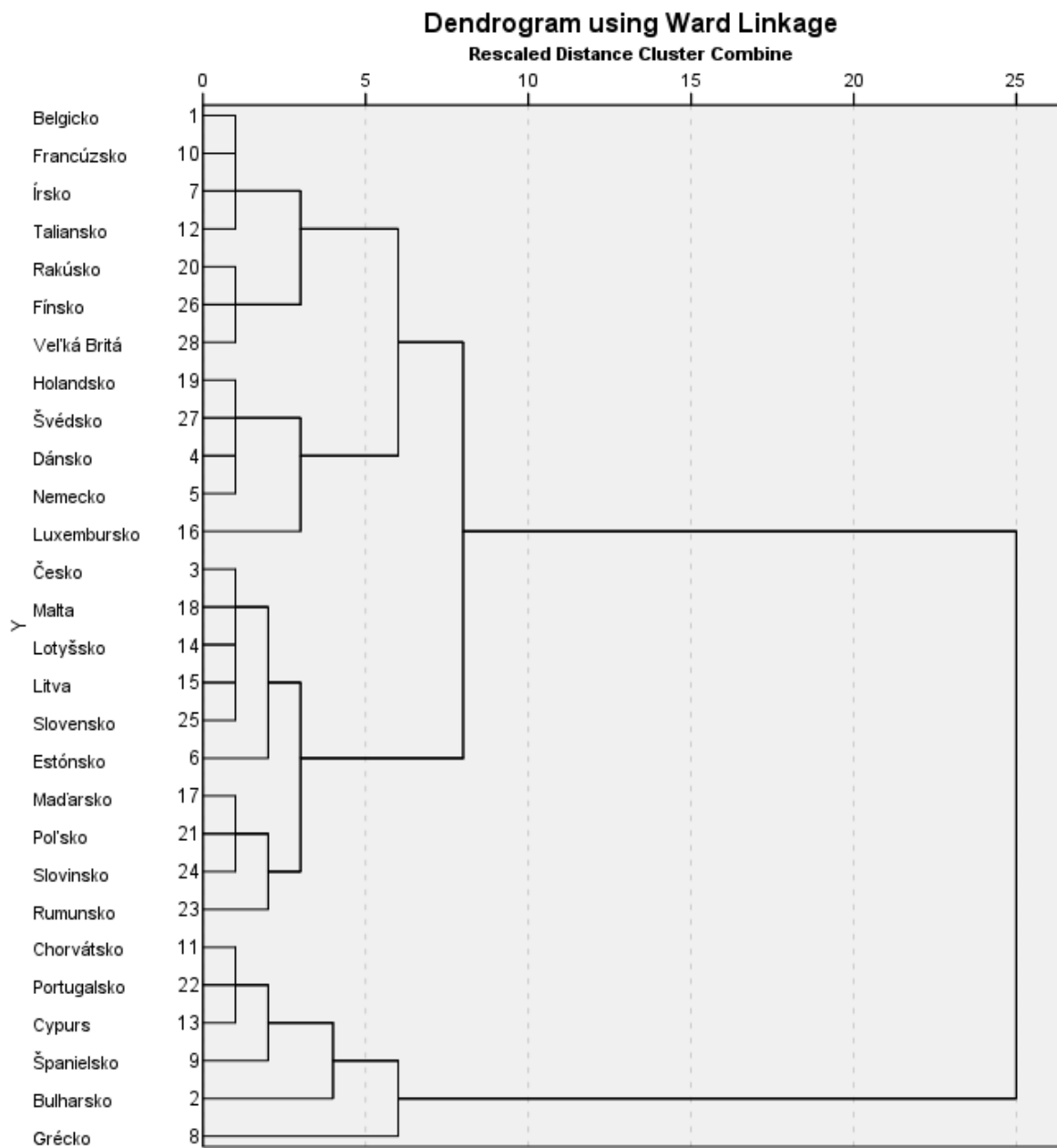
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2011



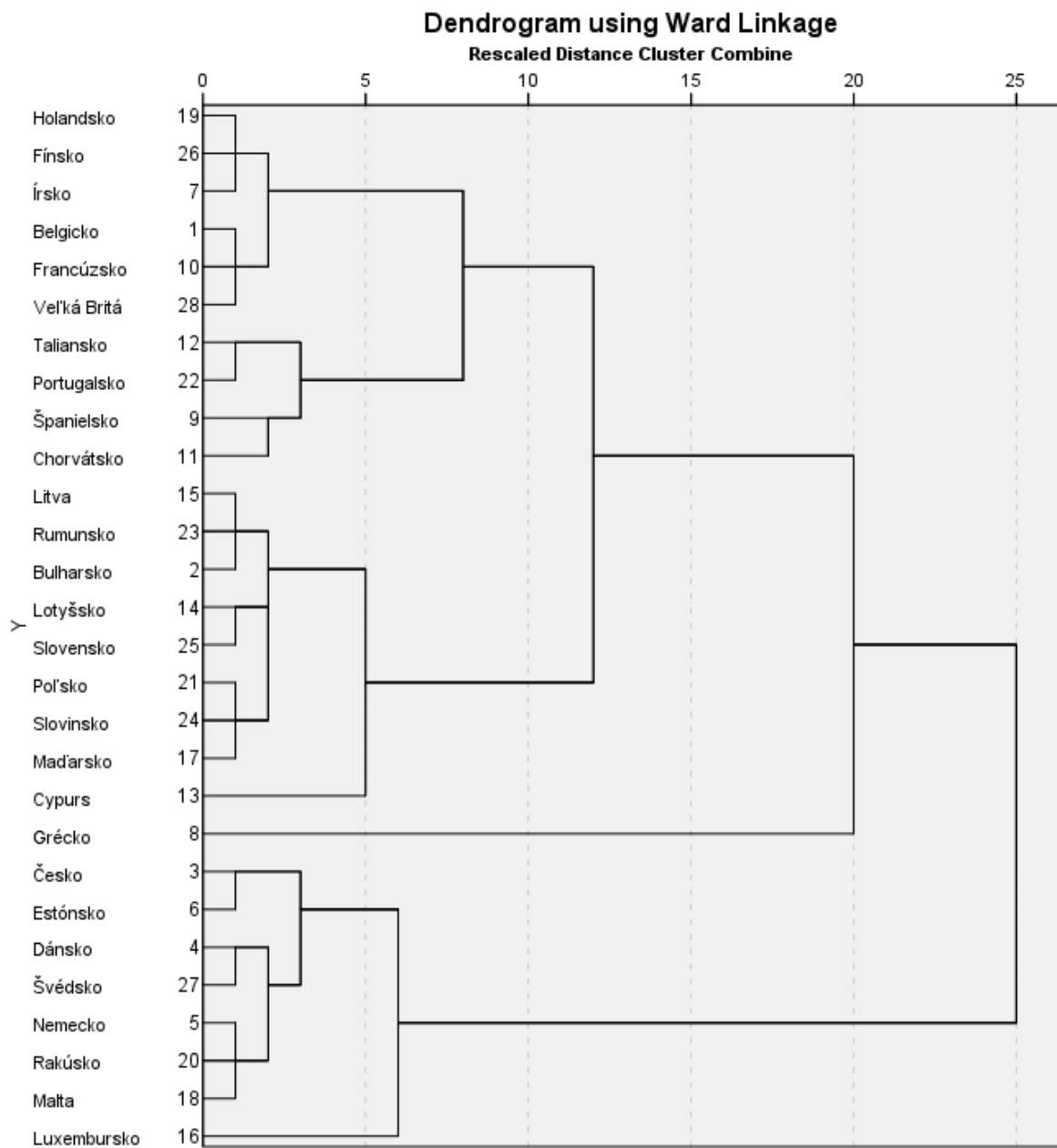
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2012



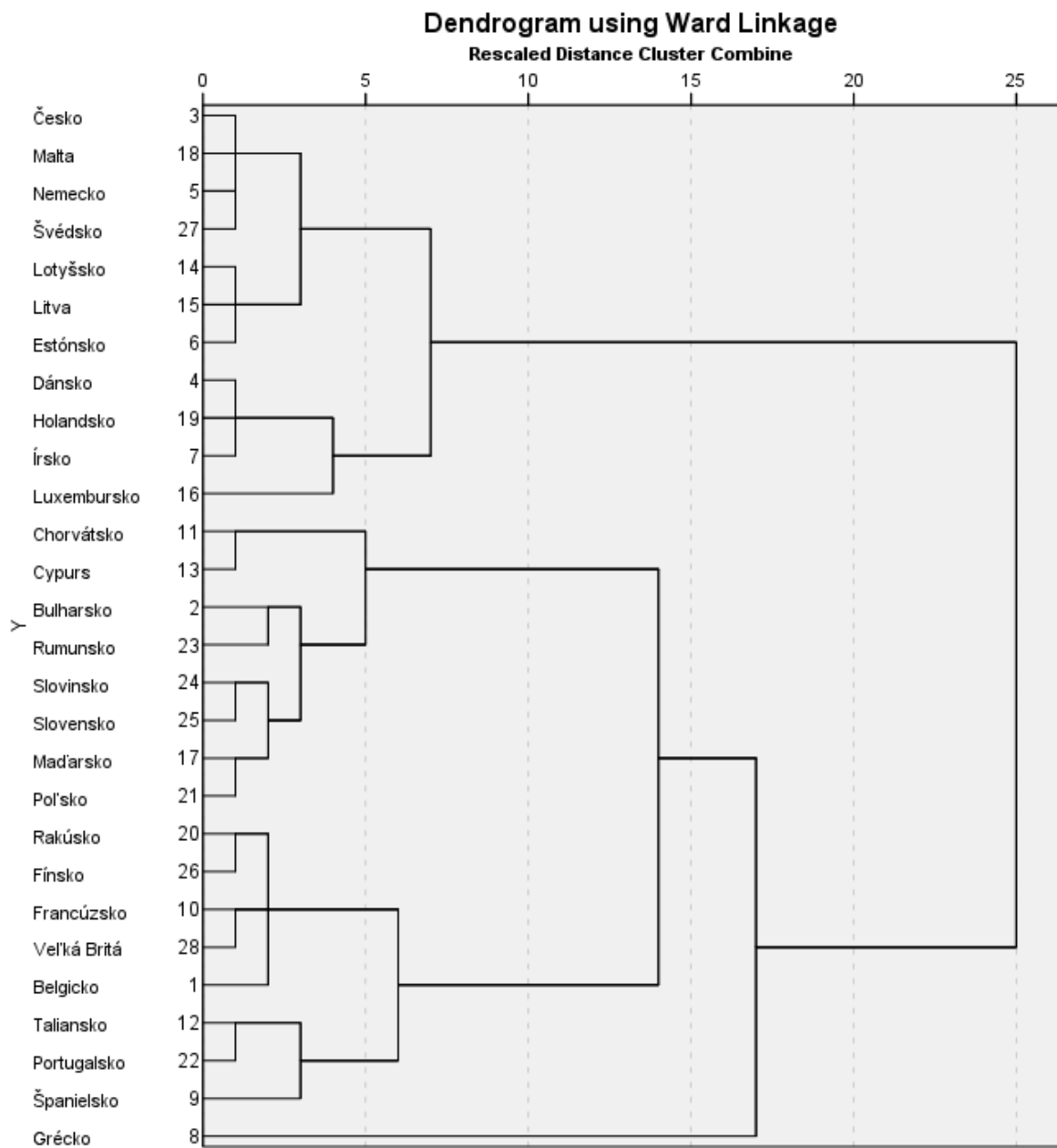
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2014



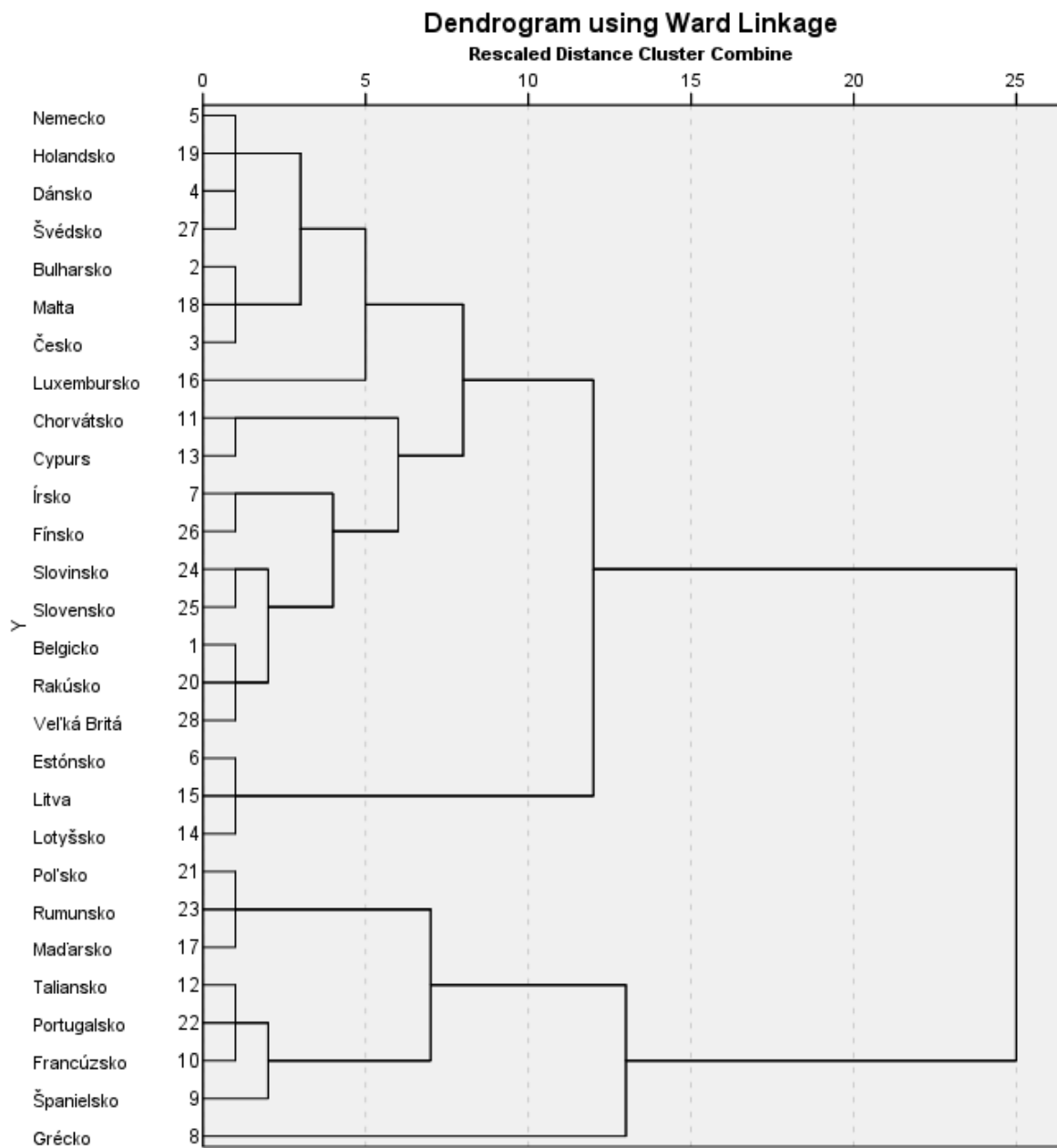
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2015



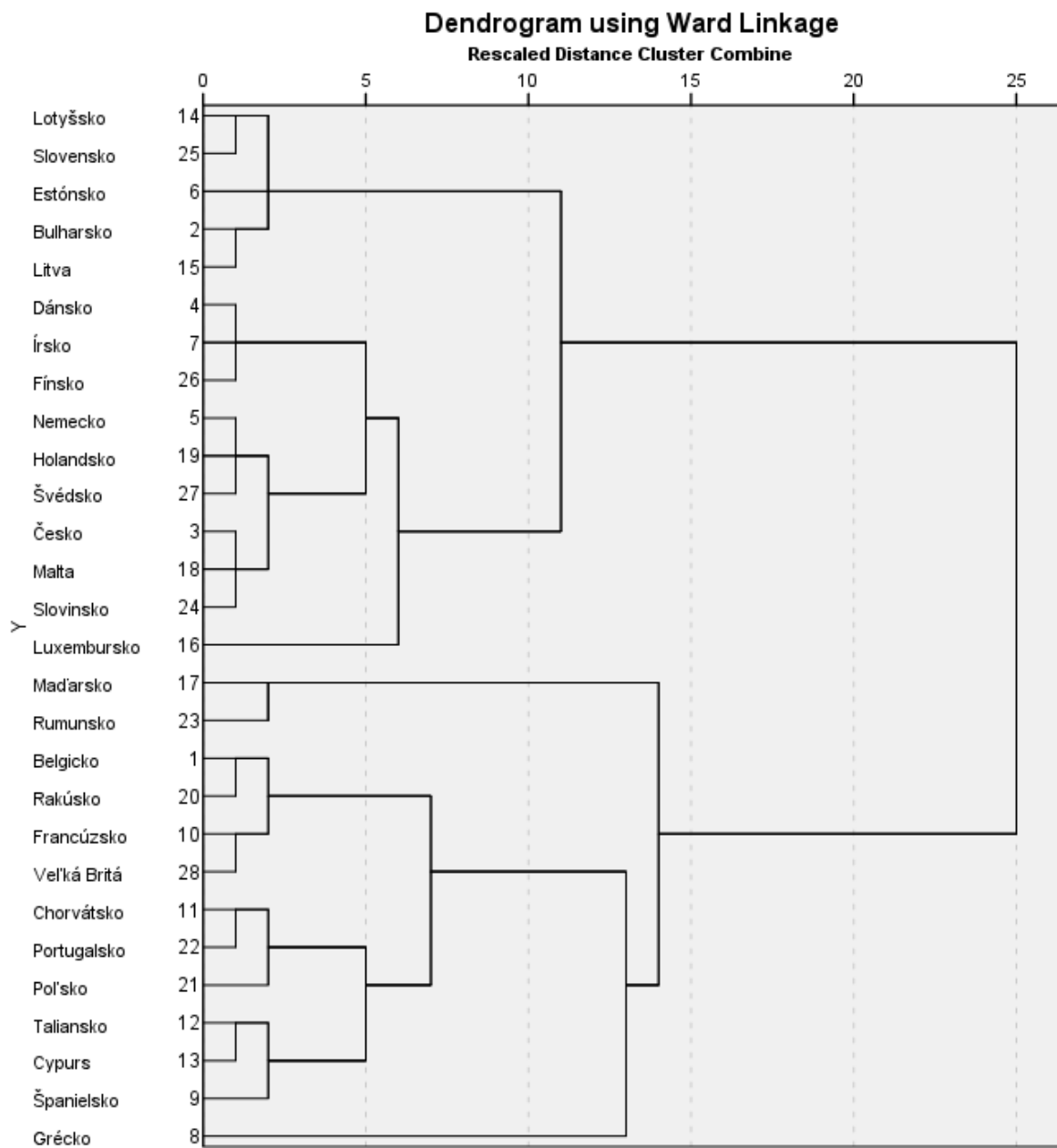
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2016



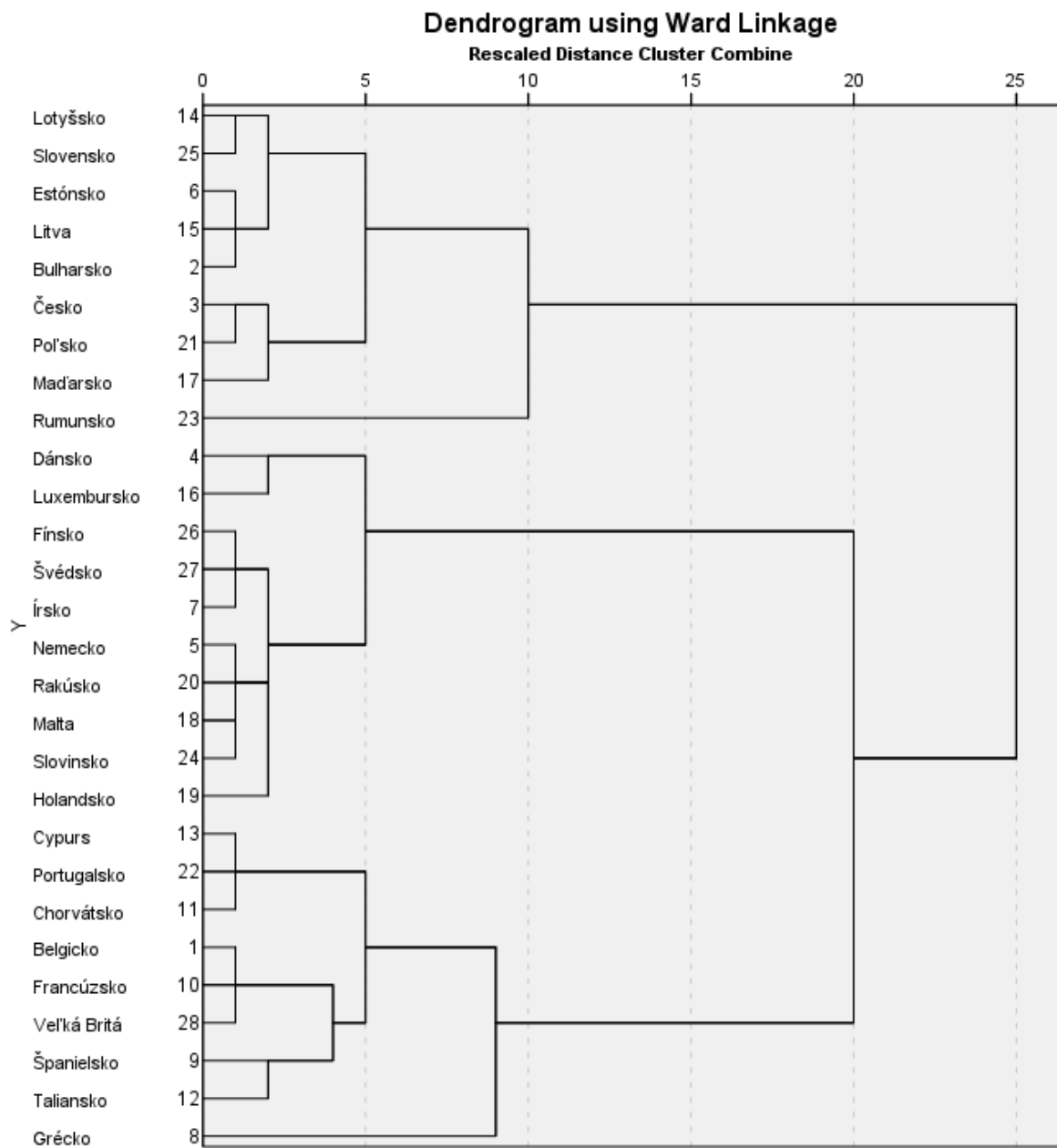
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2017



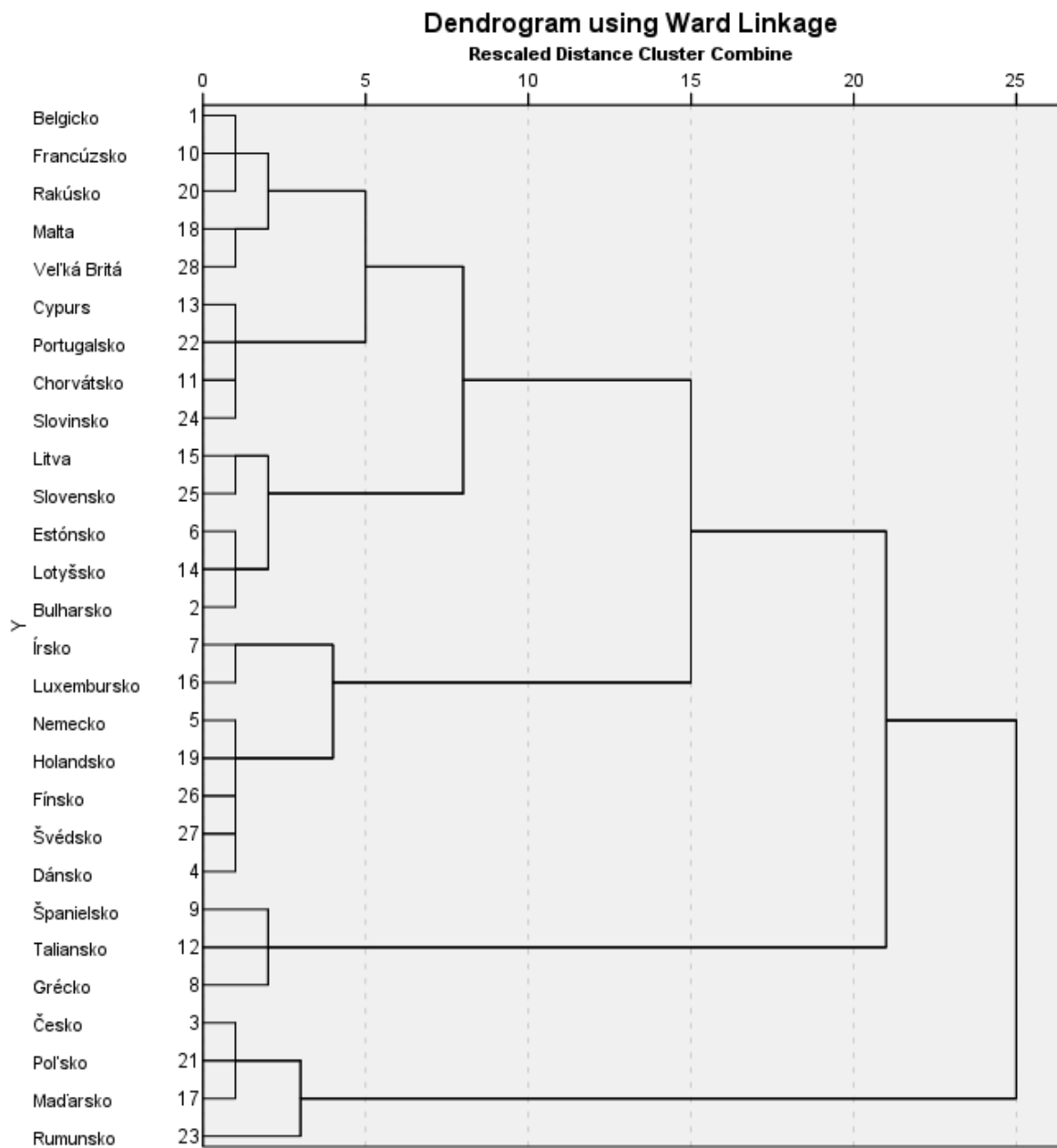
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2018



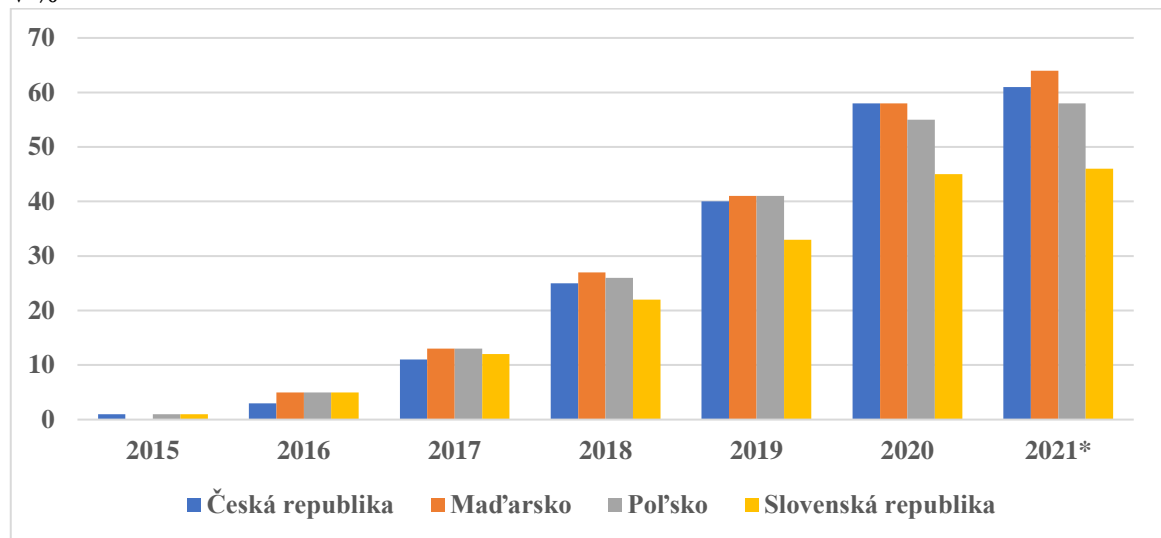
Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2019



Rozdelenie členských štátov EÚ do zhlukov na základe podobnosti trendov hospodárskeho vývoja v roku 2020



Príloha 3: Percentuálna miera kumulatívneho čerpania alokovaných finančných prostriedkov z Európskych štrukturálnych a investičných fondov v rámci VFR 2014 – 2020 v %



*Ku 30.6.2021

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát dostupných na EUROPEAN COMMISSION. *European Structural and Investment Funds*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries>

Príloha 4: Celkové príjmy, celkové príspevky a celkové príspevky z vlastných zdrojov na základe výšky hrubého národného dôchodku štátov V4 a EÚ28 v mil. €

	Celkové príjmy z rozpočtu EÚ					Celkové príspevky do rozpočtu EÚ					Celkové príspevky do rozpočtu EÚ z vlastných zdrojov				
	ČR	HU	PL	SR	EÚ28	ČR	HU	PL	SR	EÚ28	ČR	HU	PL	SR	EÚ28
2000	100,3	155,7	248,0	61,8	76462,9	0,0	0,0	0,0	0,0	87696,2	0,0	0,0	0,0	0,0	72702,0
2001	99,1	195,2	328,3	69,1	72303,5	0,0	0,0	0,0	0,0	80781,1	0,0	0,0	0,0	0,0	66128,8
2002	254,4	139,8	532,4	121,7	76924,4	0,0	0,0	0,0	0,0	77698,0	0,0	0,0	0,0	0,0	68484,0
2003	228,1	189,7	684,1	104,0	82370,2	0,0	0,0	0,0	0,0	83632,5	0,0	0,0	0,0	0,0	72775,3
2004	815,7	713,4	2720,3	388,1	100139,4	565,2	537,1	1310,7	219,6	95053,3	504,8	482,8	1198,0	200,4	82746,2
2005	1074,9	1357,0	4029,2	609,5	104835,2	990,2	833,2	2327,2	359,0	100811,1	844,1	719,9	2055,2	314,9	86748,0
2006	1330,0	1842,2	5305,6	696,2	106575,5	1035,3	782,5	2446,6	401,6	102351,2	886,3	678,3	2174,6	346,5	87322,9
2007	1721,0	2427,6	7786,4	1082,6	113953,3	1167,0	870,2	2808,6	519,2	109987,5	988,2	759,4	2470,1	428,7	93414,5
2008	2441,1	2002,6	7639,5	1241,8	116544,5	1396,0	947,1	3472,5	594,9	111169,1	1189,1	833,7	3021,9	483,2	93886,2
2009	2948,6	3568,6	9252,9	1192,4	118361,0	1374,1	908,9	3133,9	711,6	108906,9	1207,3	816,0	2834,5	628,0	94378,7
2010	3415,6	3650,0	11822,0	1905,0	122230,7	1497,7	955,0	3656,8	647,3	119074,9	1308,3	862,5	3339,0	540,1	103415,6
2011	3029,1	5330,9	14440,6	1785,1	129394,9	1682,5	937,4	3580,4	693,7	119994,7	1462,0	836,4	3227,8	576,3	103216,9
2012	4529,4	4177,1	15735,8	2286,8	138683,4	1594,0	928,4	3908,3	742,8	129429,8	1395,5	831,6	3525,3	646,1	112976,4
2013	4893,1	5909,8	16179,5	2026,1	148468,9	1616,6	1011,1	4214,4	799,3	139743,6	1445,0	920,2	3830,6	713,4	124378,3
2014	4377,2	6620,2	17436,1	1668,8	142497,0	1506,7	995,8	3954,6	720,2	132961,3	1308,8	890,3	3526,5	625,1	116531,8
2015	7074,7	5629,1	13357,7	3734,8	145243,2	1542,4	1073,6	4236,4	696,8	137334,7	1315,2	945,8	3718,0	607,9	118604,3
2016	4690,0	4546,1	10637,8	2662,8	136416,4	1733,2	1111,7	4300,4	778,8	132174,3	1482,2	969,4	3709,1	679,7	112080,2
2017	3894,7	4049,1	11921,3	1645,2	137379,1	1548,9	969,8	3716,0	693,1	115427,7	1282,3	820,8	3048,3	599,7	94968,6
2018	4121,4	6298,1	16349,5	2457,2	156909,7	1986,8	1268,9	4718,2	857,0	142355,4	1720,1	1075,8	3983,2	763,6	122123,7
2019	5275,5	6202,5	16365,5	2304,4	159095,5	1999,0	1289,7	5041,0	834,5	144767,5	1712,1	1089,6	4214,0	750,2	123402,9
2020	5536,4	6143,7	18091,8	2593,6	173309,9	2273,1	1475,6	5673,8	957,0	160089,9	2024,1	1298,5	4881,0	877,4	140223,4

Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát dostupných na EUROPEAN COMMISSION. *EU spending and revenue – Data 2000-2020*. [online]. In: European Commission, 2021. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en

Príloha 5: Komplexný prehľad plnenia Maastrichtských kritérií

	Česká republika				Maďarsko				Poľsko				Slovenská republika			
	D	VD	I	ÚM	D	VD	I	ÚM	D	VD	I	ÚM	D	VD	I	ÚM
2001	-5,8	22,7	4,5	8,0	-4,0	52,3	9,1	8,0	-4,7	37,3	5,3	10,7	-7,2	51,1	7,2	8,0
2002	-6,4	25,8	1,4	6,9	-8,8	55,6	5,2	7,1	-4,8	41,7	1,9	7,4	-8,2	45,3	3,5	6,9
2003	-6,9	28,2	-0,1	5,0	-7,2	58,1	4,7	6,8	-6,0	46,6	0,7	5,8	-3,1	43,2	8,4	5,0
2004	-2,4	28,4	2,6	5,0	-6,6	58,9	6,8	8,2	-5,0	45,1	3,6	6,9	-2,3	41,7	7,5	5,0
2005	-3,0	27,7	1,6	3,5	-7,8	60,6	3,5	6,6	-3,9	46,6	2,2	5,2	-2,9	34,7	2,8	3,5
2006	-2,2	27,6	2,1	4,4	-9,3	64,5	4,0	7,1	-3,5	47,3	1,3	5,2	-3,6	31,4	4,3	4,4
2007	-0,6	27,3	2,9	4,5	-5,1	65,7	7,9	6,7	-1,9	44,5	2,6	5,5	-2,1	30,3	1,9	4,5
2008	-2,0	28,1	6,3	4,7	-3,8	71,8	6,0	8,2	-3,6	46,7	4,2	6,1	-2,5	28,6	3,9	4,7
2009	-5,4	33,4	0,6	4,7	-4,8	78,2	4,0	9,1	-7,3	49,8	4,0	6,1	-8,1	36,4	0,9	4,7
2010	-4,2	37,1	1,2	3,9	-4,4	80,2	4,7	7,3	-7,4	53,5	2,6	5,8	-7,5	41,0	0,7	3,9
2011	-2,7	39,7	2,2	4,5	-5,2	80,4	3,9	7,6	-5,0	54,7	3,9	6,0	-4,3	43,4	4,1	4,5
2012	-3,9	44,2	3,5	4,6	-2,3	78,4	5,7	7,9	-3,8	54,4	3,7	5,0	-4,4	51,8	3,7	4,6
2013	-1,3	44,4	1,4	3,2	-2,6	77,4	1,7	5,9	-4,2	56,5	0,8	4,0	-2,9	54,7	1,5	3,2
2014	-2,1	41,9	0,4	2,1	-2,8	76,7	0,0	4,8	-3,6	51,1	0,1	3,5	-3,1	53,6	0,0	2,1
2015	-0,6	39,7	0,3	0,9	-2,0	75,8	0,1	3,4	-2,6	51,3	-0,7	2,7	-2,7	51,9	0,0	0,9
2016	0,7	36,6	0,6	0,5	-1,8	74,9	0,4	3,1	-2,4	54,2	-0,2	3,0	-2,6	52,4	-1,0	0,5
2017	1,5	34,2	2,4	0,9	-2,4	72,2	2,4	3,0	-1,5	50,6	1,6	3,4	-0,9	51,7	1,4	0,9
2018	0,9	32,1	2,0	0,9	-2,1	69,1	2,9	3,1	-0,2	48,8	1,2	3,2	-1,0	49,9	2,5	0,9
2019	0,3	30,0	2,6	0,3	-2,1	65,5	3,4	2,5	-0,7	45,6	2,1	2,4	-1,3	48,1	2,8	0,3
2020	-5,6	37,7	3,3	0,0	-8,0	80,1	3,4	2,2	-7,1	57,4	3,7	1,5	-5,5	59,7	2,0	0,0

Poznámka: D = deficit verejných financií v %, V D = verejný dlh v pomere k HDP v %, I = Medziročná miera inflácie v %, Ú M = Dlhodobá úroková sadzba vládnych alebo obdobných dlhopisov v %. Zdroj: Vlastné spracovanie autora na základe dát dostupných na EUROSTAT

